

การเลือกภาษาและการอ้างภาษาของคนไทยเชื้อสายมอญบางชั้นหมาก จังหวัดลพบุรี

นางสาวพิมพ์ชนา พาณิชย์กุล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาภาษาศาสตร์ ภาควิชาภาษาศาสตร์
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2554
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the Graduate School.

LANGUAGE CHOICE AND LANGUAGE MAINTENANCE OF
THAI-MON PEOPLE IN BANG KHAN MAK, LOP BURI PROVINCE

Miss Pimchana Panichakul

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Linguistics
Department of Linguistics
Faculty of Arts
Chulalongkorn University
Academic Year 2011
Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การเลือกและการอ้างภาษาของคนไทยเชื้อสายมอญบาง
ชั้นหมาก จังหวัดลพบุรี

โดย

นางสาวพิมพ์ชนา พาณิชย์กุล

สาขาวิชา

ภาษาศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร. อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะอักษรศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประพนธ์ อักษรวิรุฬห์การ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร. ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ)

วิทยานิพนธ์หลัก

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร. อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์)

มหาวิทยาลัย

..... กรรมการภายนอก
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุจิตต์ลักษณ์ ดีผดุง)

พิมพ์ชานา พาณิชย์กุล : การเลือกภาษาและการดำรงภาษาของคนไทยเชื้อสายมอญบางชนชั้นหมาก
จังหวัดลพบุรี. (LANGUAGE CHOICE AND LANGUAGE MAINTENANCE OF THAI-MON
PEOPLE IN BANG KHAN MAK, LOP BURI PROVINCE) อ. ที่ปริกษาวิทยาพนธ์หลัก :
ศ. กิตติคุณ ดร. อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 186 หน้า.

งานวิจัยฉบับนี้มีจุดประสงค์เพื่อวิเคราะห์การเลือกภาษาของคนไทยเชื้อสายมอญบางชนชั้นหมาก
ในตำบลบางชั้นหมากจังหวัดลพบุรี ตามแควดวงภาษา อายุของผู้พูด เพศของผู้พูด เพศของผู้สนทนา และ
ศึกษาวิธีการดำรงภาษาของคนไทยเชื้อสายมอญ

ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้มาจากการสังเกตและจดบันทึกการเลือกใช้ภาษาของชาวมอญ 180
คนในเขตหมู่บ้านที่ 1,2,3,6,7,9 และ 12 ของตำบลบางชั้นหมาก 6 แควดวงภาษา ได้แก่ แควดวงงานประเพณี
แควดวงศาสนา แควดวงครอบครัว แควดวงเพื่อน แควดวงที่ทำงาน และแควดวงตลาด นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้
สัมภาษณ์เจาะลึกผู้ที่มีบทบาทในการดำรงภาษาในชุมชน 3 คนเพื่อนำมาวิเคราะห์ร่วมกับผลการวิเคราะห์
การเลือกภาษา

ผลการวิจัย พบว่า โดยทั่วไปคนไทยเชื้อสายมอญบางชนชั้นหมากเลือกใช้ภาษาไทยมากที่สุด
รองลงมาคือ ภาษามอญ และน้อยสุด คือ ภาษาไทยสลับมอญ และเมื่อพิจารณาแต่ละแควดวงภาษา พบว่า
คนไทยเชื้อสายมอญบางชนชั้นหมากเลือกใช้ภาษามอญสูงที่สุดในแควดวงงานประเพณีและศาสนา รองลงมา
คือ แควดวงครอบครัว เพื่อน ที่ทำงาน และน้อยสุด คือ ในแควดวงตลาด โดยกลุ่มที่เลือกใช้ภาษามอญสูงที่สุด
คือ กลุ่มผู้มีอายุ 46-65 ปี รองลงมา คือ กลุ่มผู้มีอายุ 26-45 ปี และน้อยสุด คือ กลุ่มผู้มีอายุ 5-25 ปี ทั้งนี้
ความแตกต่างในการเลือกภาษาในแต่ละแควดวงและในแต่ละช่วงอายุต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผล
การศึกษาด้านความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับการเลือกภาษา พบว่า เพศของผู้บอกภาษาและเพศผู้สนทนาไม่
ทำให้การเลือกภาษาของคนไทยเชื้อสายมอญบางชนชั้นหมากแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนผลการศึกษา
กิจกรรมการดำรงภาษา พบว่า กิจกรรมเพื่อการดำรงภาษาโดยเฉพาะในชุมชนมอญบางชนชั้นหมากนั้นเพิ่งจะ
ริเริ่มและยังไม่มีที่ชัดเจน แต่กิจกรรมในการดำรงประเพณีและวัฒนธรรมมอญอยู่มากซึ่งมักจะ
สอดแทรกเรื่องการดำรงภาษาไว้ด้วย

ถึงแม้ผู้วิจัยจะพบว่า การใช้ภาษามอญน้อยลงตามอายุ และโดยรวมแล้วคนไทยเชื้อสายมอญ
บางชนชั้นหมากเลือกใช้ภาษาไทยมากที่สุด ผู้วิจัยก็ยังเชื่อว่าชาวชุมชนมอญบางชนชั้นหมากจะไม่เปลี่ยนภาษา
เพราะชาวชุมชนเริ่มมีการรวมกลุ่มและการปฏิบัติอย่างเป็นแบบแผนเพื่อดำรงภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่ม
ชาติพันธุ์ตน ซึ่งจากการประสบความสำเร็จในกิจกรรมดำรงประเพณีและความหวงแหนในเอกลักษณ์ชาติ
พันธุ์ของคนไทยเชื้อสายมอญบางชนชั้นหมากที่ผู้วิจัยสังเกตเห็น ผู้วิจัยคิดว่าการดำรงภาษาที่เพิ่งจะริเริ่มใน
ชุมชนนี้จะประสบความสำเร็จ หรืออย่างน้อยภาษามอญก็ไม่น่าสูญไปจากชุมชนนี้

ภาควิชา ภาษาศาสตร์.....ลายมือชื่อนิสิต.....
สาขาวิชา ภาษาศาสตร์.....ลายมือชื่อ อ.ที่ปริกษาวิทยาพนธ์.....
ปีการศึกษา 2554

##5280181622 : MAJOR LINGUISTICS

KEYWORDS : LANGUAGE CHOICE / LANGUAGE MAINTENANCE / DOMAIN OF LANGUAGE USE/
MON LANGUAGE

PIMCHANA PANICHAKUL: LANGUAGE CHOICE AND LANGUAGE MAINTENANCE OF
THAI-MON PEOPLE IN BANG KHAN MAK, LOP BURI PROVINCE.

ADVISOR: Prof. Amara Prasithratsint, Ph.D., 186 pp.

This study investigates language choice and language maintenance among Thai-Mon people in Bang Khan Mak, Lop Buri Province, Thailand. The social context taken into account consists of domains of language use, the speaker's age and sex, the addressee's sex, and the activities Thai-Mon people in Bang Khan Mak are involved in for maintaining their indigenous language.

The data was collected by observing and recording the patterns of language choice in real-life conversations of 180 Thai-Mon people in seven purposely selected communities in Ban Khan Mak. Six domains of language use were focused: tradition domain, religion domain, family domain, friend domain, work domain and market domain. Moreover, three important local people were deeply interviewed concerning activities leading to the maintenance of Mon in Bang Khan Mak.

The findings show that in general Thai-Mon people in Bang Khan Mak choose to speak Thai most frequently, Mon second most frequently and code-switching (Thai-Mon) least frequently. Taking the domains of language use into consideration, it is found that Thai-Mon people use Mon most frequently in tradition and religion domains, followed by family domain, friend domain, work domain and market domain, respectively. With regard to the speaker's age, Mon is used most frequently by the oldest group of speakers (46-65 years old), followed by the second oldest group (25-45 years old), and least frequently by the youngest speakers (5-25 years old). The differences between the patterns of language choice according to the domains of language use and the speaker's age are statistically significant ; however, they are not statistically significant according to the speaker's and the addressee's sex. Regarding language maintenance, it is found that there are various activities for preserving Mon culture in Bang Khan Mak and most of them, particularly the codification of the Mon language, seem to lead to Mon language maintenance.

Even if it is found that young people used Mon less than old people, the researcher believes that language shift from Mon to Thai in Bang Khan Mak may not occur in the long run because of the well-planned maintenance activities and the Thai-Mon's pride of their ethnicity.

Department : Linguistics

Student's Signature

Field of Study : Linguistics

Advisor's Signature

Academic Year : 2011

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ศ.กิตติคุณ ดร.อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาชี้แนะ ให้คำปรึกษา และสละเวลาอันมีค่ายิ่งในการตรวจทานแก้ไขงานวิจัยครั้งนี้ ด้วยความเอาใจใส่มาโดยตลอด ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งใจเป็นอย่างยิ่งในความเมตตากรุณาของอาจารย์ อีกทั้งประทับใจในความเป็นผู้รอบรู้ มีความมานะ ความอดุสหาหะ ความอดทน และความเมตตาอย่างยิ่งยวดของอาจารย์ ซึ่งทำให้ผู้วิจัยเกิดแรงบันดาลใจและความมานะในการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ อีกทั้งเป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงานและการดำเนินชีวิตให้แก่ผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณ ศ.ดร.ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่เมตตากรุณาให้คำแนะนำในการทำวิทยานิพนธ์และสละเวลาอันมีค่ายิ่งในการตรวจวิทยานิพนธ์อย่างละเอียด รศ. ดร. สุจิตต์ลักษณ์ ดีผดุง สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล กรรมการภายนอก ที่เมตตาสละเวลาอ่านและเสนอข้อแก้ไขที่มีคุณค่า คำแนะนำและการแก้ไขของกรรมการทั้งสองท่านเป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัยอย่างมาก ทำให้ผู้วิจัยสามารถแก้ไขวิทยานิพนธ์ให้ถูกต้องและดีขึ้นอย่างยิ่ง

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้คงไม่อาจสำเร็จลุล่วงได้ หากไม่ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจาก นายจำปี ชื่อสัตย์ นายมานะ มิ่งขวัญ พระปัญญาคุณ วิฑูรย์โก และผู้บอกภาษาในชุมชนมอญบางชั้นหมาก จังหวัด ลพบุรี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่าน

ขอขอบคุณเพื่อนพี่น้อง ชาวภาษาศาสตร์ที่ให้คำแนะนำช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจที่ดีในการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้

ท้ายที่สุดขอกราบขอบคุณผู้มีพระคุณทุกท่าน โดยเฉพาะ บิดา มารดา และญาติพี่น้องทุกท่านที่เป็นกำลังใจสำคัญตลอดการทำการศึกษาครั้งนี้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฐ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของงานวิจัย.....	2
1.3 สมมติฐาน.....	2
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	3
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
1.6 นิยามศัพท์.....	3
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม	6
2.1 ผลงานที่เกี่ยวกับการเลือกภาษา.....	6
2.1.1 ผลงานที่เกี่ยวกับการเลือกภาษาในต่างประเทศ.....	6
2.1.2 ผลงานที่เกี่ยวกับการเลือกภาษาในประเทศไทย.....	10
2.2 ผลงานที่เกี่ยวข้องกับการอ้างภาษา.....	22
2.3 ผลงานที่ศึกษาเกี่ยวกับชุมชนมอญบางชั้นหมาก จังหวัดลพบุรี.....	24
2.3.1 งานที่เกี่ยวข้องกับชุมชนมอญบางชั้นหมากด้านสังคม	25
2.3.2 งานที่เกี่ยวข้องกับภาษามอญในชุมชนมอญบางชั้นหมาก.....	27
บทที่ 3 วิธีดำเนินงานวิจัย	29
3.1 การคัดเลือกชุมชน.....	29
3.2 การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง.....	29
3.3 การเก็บข้อมูล.....	30

บทที่	หน้า
3.3.1 วิธีการเก็บข้อมูล.....	30
3.3.2 สถานที่เก็บข้อมูล.....	31
3.3.3 ระยะเวลาการเก็บข้อมูล.....	35
3.3.4 ปัญหาในการเก็บข้อมูล.....	35
3.4 การจัดระเบียบข้อมูล.....	36
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	37
3.5.1 การวิเคราะห์แวดวงภาษา.....	37
3.5.2 การวิเคราะห์การอ้างภาษา	40
บทที่ 4 การเลือกภาษาของชาวมอญบางชั้นหมากตามแวดวงการใช้ภาษา	42
4.1 แวดวงงานประเพณี.....	42
4.2 แวดวงศาสนา.....	46
4.3 แวดวงครอบครัว.....	49
4.4 แวดวงเพื่อน.....	53
4.5 แวดวงที่ทำงาน.....	56
4.6 แวดวงตลาด.....	59
4.7 เปรียบเทียบอัตราการเลือกภาษาทั้ง 6 แวดวง.....	62
บทที่ 5 การเลือกภาษาของชาวมอญบางชั้นหมากตามอายุของผู้บอกภาษา	68
5.1 แวดวงงานประเพณี.....	68
5.2 แวดวงศาสนา.....	70
5.3 แวดวงครอบครัว.....	72
5.4 แวดวงเพื่อน.....	73
5.5 แวดวงที่ทำงาน.....	75
5.6 แวดวงตลาด.....	77
5.7 เปรียบเทียบการเลือกภาษาตามปัจจัยอายุรวมกันทั้ง 6 แวดวง.....	79
บทที่ 6 การเลือกภาษาของชาวมอญบางชั้นหมากตามเพศของผู้บอกภาษาและ เพศของคู่สนทนา.....	84
6.1 การเลือกภาษาตามเพศของผู้บอกภาษา.....	84
6.1.1 แวดวงงานประเพณี.....	84
6.1.2 แวดวงศาสนา.....	86

บทที่	หน้า
6.1.3	87
6.1.4	87
6.1.4	89
6.1.5	90
6.1.6	92
6.1.7	
ทั้ง 6	94
6.2	96
6.2.1	97
6.2.2	99
6.2.3	101
6.2.4	104
6.2.5	106
บทที่ 7	113
7.1	113
7.2	116
7.3	133
บทที่ 8	137
8.1	137
8.2	140
8.3	147
รายการอ้างอิง	149
ภาคผนวก	154
ภาคผนวก ก	155
ภาคผนวก ข	173

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 ภาษาที่เลือกใช้ตามแวดวงต่าง ๆ ของประชากรบ้านแตล บ้านประทุน บ้านอาวู อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์	13
3.1 จำนวนประชากรที่ทำการศึกษา.....	28
3.2 ตัวอย่างตารางบันทึกการเลือกภาษาของชาวมอญบางชั้นหมากในแวดวงวัด.....	36
3.3 ตัวอย่างตารางแสดงความถี่ในการเลือกภาษาในแวดวงครอบครัว.....	38
3.4 ตัวอย่าง ตารางแสดงความถี่ในการเลือกภาษาในแวดวงครอบครัว ตามปัจจัยอายุผู้ บอกภาษา.....	39
3.5 ตัวอย่างตารางแสดงความถี่ในการเลือกภาษาในแวดวงครอบครัว ตามเพศของผู้บอก ภาษา.....	39
4.1 การเลือกภาษาในแวดวงงานประเพณี.....	43
4.2 การเลือกภาษาของแต่ละคู่สนทนาในแวดวงงานประเพณี.....	44
4.3 การเลือกภาษาในแวดวงศาสนา	46
4.4 การเลือกภาษาในแวดวงศาสนาของแต่ละคู่สนทนา.....	47
4.5 การเลือกภาษาในแวดวงครอบครัว.....	49
4.6 การเลือกภาษาในแวดวงครอบครัวของแต่ละคู่สนทนา.....	51
4.7 การเลือกภาษาในแวดวงเพื่อน	53
4.8 การเลือกภาษาในแวดวงเพื่อนของแต่ละคู่สนทนา.....	54
4.9 การเลือกภาษาในแวดวงที่ทำงาน.....	56
4.10 การเลือกภาษาในแวดวงที่ทำงานของแต่ละคู่สนทนา.....	57
4.11 การเลือกภาษาในแวดวงตลาด.....	59
4.12 การเลือกภาษาในแวดวงตลาดของแต่ละคู่สนทนา.....	61
4.13 การเลือกภาษาของชาวมอญบางชั้นหมากในทั้ง 6 แวดวง.....	63
4.14 รูปแบบการเลือกภาษาในแต่ละแวดวงของชาวมอญบางชั้นหมาก.....	66
4.15 ความถี่และค่าไคสแควร์ของการเลือกภาษาตามแวดวงของชาวมอญบางชั้นหมาก...	67
5.1 ความถี่และร้อยละในการเลือกภาษาในแวดวงงานประเพณี ตามอายุของผู้บอกภาษา	69
5.2 ความถี่และค่าร้อยละในการเลือกภาษาในแวดวงศาสนา ตามรุ่นอายุผู้บอกภาษา.....	70
5.3 ความถี่และร้อยละในการเลือกภาษาในแวดวงครอบครัว ตามรุ่นอายุผู้บอกภาษา.....	72

ตารางที่	หน้า
5.4 ความถี่และร้อยละในการเลือกภาษาในแวดวงเพื่อน ตามรุ่นอายุผู้บอกภาษา.....	74
5.5 ความถี่และร้อยละในการเลือกภาษาในแวดวงที่ทำงาน ตามรุ่นอายุผู้บอกภาษา.....	75
5.6 ความถี่และร้อยละในการเลือกภาษาในแวดวงตลาด ตามรุ่นอายุผู้บอกภาษา.....	77
5.7 ความถี่และร้อยละในการเลือกภาษาของชาวมอญบางชั้นหมากแต่ละช่วงอายุ โดยไม่ จำแนกแวดวง.....	79
5.8 ความถี่และค่าไคสแควร์ในการเลือกภาษาของชาวมอญบางชั้นหมากแต่ละกลุ่มอายุ..	81
5.9 รูปแบบการเลือกภาษามอญในแต่ละแวดวงของชาวมอญบางชั้นหมากในแต่ละกลุ่ม อายุ.....	81
5.10 รูปแบบการเลือกภาษาไทยในแต่ละแวดวงของชาวมอญบางชั้นหมากในแต่ละกลุ่ม อายุ.....	82
5.11 รูปแบบการเลือกภาษาไทยสลับมอญในแต่ละแวดวงของชาวมอญบางชั้นหมากใน แต่ละกลุ่มอายุ.....	83
6.1 ความถี่และร้อยละในการเลือกภาษาในแวดวงงานประเพณี ตามเพศของผู้บอกภาษา	84
6.2 ความถี่และร้อยละในการเลือกภาษาในแวดวงศาสนา ตามเพศของผู้บอกภาษา.....	86
6.3 ความถี่และร้อยละในการเลือกภาษาในแวดวงครอบครัว ตามเพศของผู้บอกภาษา....	88
6.4 ความถี่และร้อยละในการเลือกภาษาในแวดวงเพื่อน ตามเพศของผู้บอกภาษา.....	89
6.5 ความถี่และร้อยละในการเลือกภาษาในแวดวงที่ทำงาน ตามเพศของผู้บอกภาษา.....	91
6.6 ความถี่และร้อยละในการเลือกภาษาในแวดวงตลาด ตามเพศของผู้บอกภาษา.....	92
6.7 ความถี่และร้อยละในการเลือกภาษาของชาวมอญบางชั้นหมากแต่ละเพศ โดยไม่ จำแนกแวดวง.....	94
6.8 ความถี่และค่าไคสแควร์ในการเลือกภาษาของชาวมอญบางชั้นหมากแต่ละเพศ.....	96
6.9 การเลือกภาษาในแวดวงงานประเพณี ตามเพศของคู่สนทนา.....	97
6.10 การเลือกภาษาในแวดวงศาสนา ตามเพศของคู่สนทนา.....	99
6.11 การเลือกภาษาในแวดวงที่ทำงาน ตามเพศของคู่สนทนา.....	102
6.12 การเลือกภาษาในแวดวงตลาด ตามเพศของคู่สนทนา.....	104
6.13 ความถี่และร้อยละในการเลือกภาษาของชาวมอญบางชั้นหมากตามเพศของคู่ สนทนา โดยไม่จำแนกแวดวง.....	106

ตารางที่	หน้า
6.14 ความถี่และค่าโคสแควร์การเลือกภาษาตามปัจจัยคู่สนทนา.....	108
6.15 ค่าโคสแควร์ของผู้บอกภาษาเพศชายกับคู่สนทนาทั้งสองเพศ.....	109
6.16 ค่าโคสแควร์ของผู้บอกภาษาเพศหญิงกับคู่สนทนาทั้งสองเพศ.....	110
6.17 ค่าโคสแควร์ของผู้บอกภาษาเพศชายและเพศหญิงกับคู่สนทนาต่างเพศ.....	110
6.18 ค่าโคสแควร์ของผู้บอกภาษาเพศชายและเพศหญิงกับคู่สนทนาเพศเดียวกัน.....	111

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
3.1 แผนที่ตำบลบางขันหมากแสดงบริเวณที่เก็บข้อมูลเวดงบ้าน.....	31
3.2 เสาหงส์และธงตะขาบภายในวัดอัมพวัน.....	33
3.3 แผนที่แสดงตำแหน่งวัดที่เก็บข้อมูล.....	33
3.4 แผนที่แสดงตำแหน่งตลาดที่เก็บข้อมูล.....	34
4.1 ภาพรวมการเลือกภาษาในเวดงงานประเพณี.....	43
4.2 ภาพรวมการเลือกภาษาของแต่ละคู่สนทนาในเวดงงานประเพณี.....	44
4.3 ภาพรวมการเลือกภาษาในเวดงศาสนา.....	47
4.4 ภาพรวมการเลือกภาษาในเวดงศาสนาของแต่ละคู่สนทนา.....	48
4.5 ภาพรวมการเลือกภาษาในเวดงครอบครัว.....	50
4.6 ภาพรวมการเลือกภาษาในเวดงครอบครัวของแต่ละคู่สนทนา.....	51
4.7 ภาพรวมการเลือกภาษาในเวดงเพื่อน.....	54
4.8 ภาพรวมการเลือกภาษาในเวดงเพื่อนของแต่ละคู่สนทนา.....	55
4.9 ภาพรวมการเลือกภาษาในเวดงที่ทำงาน.....	57
4.10 ภาพรวมการเลือกภาษาในเวดงที่ทำงานของแต่ละคู่สนทนา.....	58
4.11 ภาพรวมอัตราการเลือกภาษาในเวดงตลาด.....	60
4.12 ภาพรวมการเลือกภาษาในเวดงตลาดของแต่ละคู่สนทนา.....	61
4.13 อัตราการเลือกภาษามอญใน 6 เวดง.....	63
4.14 อัตราการเลือกภาษาไทยใน 6 เวดง.....	64
4.15 อัตราการเลือกภาษาไทยสลับมอญใน 6 เวดง.....	64
4.16 การเปรียบเทียบอัตราการเลือกภาษาใน 6 เวดง.....	65
5.1 อัตราการเลือกภาษาในเวดงงานประเพณี ตามอายุของผู้บอกภาษา.....	69
5.2 อัตราการเลือกภาษาในเวดงศาสนา ตามรุ่นอายุผู้บอกภาษา.....	71
5.3 ความถี่และร้อยละในการเลือกภาษาในเวดงครอบครัว ตามรุ่นอายุผู้บอกภาษา.....	72
5.4 ความถี่และร้อยละในการเลือกภาษาในเวดงเพื่อน ตามรุ่นอายุผู้บอกภาษา.....	74
5.5 อัตราการเลือกภาษาในเวดงที่ทำงาน ตามรุ่นอายุผู้บอกภาษา.....	76
5.6 อัตราการเลือกภาษาในเวดงตลาด ตามรุ่นอายุผู้บอกภาษา.....	78

ภาพที่	หน้า
5.7 อัตราการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาทั้ง 3 ช่วงอายุ.....	79
6.1 อัตราการเลือกภาษาในแวดวงงานประเพณี ตามเพศของผู้บอกภาษา.....	85
6.2 อัตราการเลือกภาษาในแวดวงงานประเพณี ตามเพศของผู้บอกภาษา.....	86
6.3 อัตราการเลือกภาษาในแวดวงครอบครัว ตามเพศของผู้บอกภาษา.....	88
6.4 อัตราการเลือกภาษาในแวดวงเพื่อน ตามเพศของผู้บอกภาษา.....	90
6.5 อัตราการเลือกภาษาในแวดวงที่ทำงาน ตามเพศของผู้บอกภาษา.....	91
6.6 อัตราการเลือกภาษาในแวดวงตลาด ตามเพศของผู้บอกภาษา.....	93
6.7 เปรียบเทียบอัตราการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาเพศชายและเพศหญิง.....	94
6.8 การเลือกภาษาของผู้บอกภาษาเพศชาย ตามเพศของคู่สนทนา ในแวดวงงาน ประเพณี.....	98
6.9 การเลือกภาษาของผู้บอกภาษาเพศหญิง ตามเพศคู่สนทนา ในแวดวงงานประเพณี...	98
6.10 การเลือกภาษาของผู้บอกภาษาเพศชาย ตามเพศของคู่สนทนา ในแวดวงศาสนา....	100
6.11 การเลือกภาษาของผู้บอกภาษาเพศหญิง ตามเพศของคู่สนทนา ในแวดวงศาสนา...	101
6.12 การเลือกภาษาของผู้บอกภาษาเพศชาย ตามเพศของคู่สนทนา ในแวดวงที่ทำงาน..	103
6.13 การเลือกภาษาของผู้บอกภาษาเพศหญิง ตามเพศของคู่สนทนา ในแวดวงที่ทำงาน	103
6.14 การเลือกภาษาของผู้บอกภาษาเพศชาย ตามเพศของคู่สนทนา ในแวดวงตลาด.....	105
6.15 การเลือกภาษาของผู้บอกภาษาเพศหญิง ตามเพศของคู่สนทนา ในแวดวงตลาด....	105
6.16 การเลือกภาษาของผู้บอกภาษาเพศชาย ตามเพศของคู่สนทนา โดยไม่จำแนกแวง วง.....	107
6.17 การเลือกภาษาของผู้บอกภาษาเพศหญิง ตามเพศของคู่สนทนา โดยไม่จำแนกแวง วง.....	108
7.1 พวงมะหาด.....	120
7.2 พะอระวีย์อีราว หรือ แกงโสนคางคก.....	121
7.3 ดอกจี่ที่ใช้ทำพะกาวเกริด หรือแกงดอกจี่.....	121
7.4 การเล่นสะบ้า.....	123
7.5 ประเพณีกำฟ้า.....	123
7.6 กิจกรรมรำลึกชาติมอญ.....	124
7. 7 กิจกรรมวันชาติมอญ.....	124

ภาพที่	หน้า
7.8 กิจกรรมงานแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์.....	125
7.9 กิจกรรมแห่อกแห่ปลา.....	126
7.10 กิจกรรมสระเริ่มเป็งพะ.....	126
7.11 กิจกรรมรายการไทยโชว์.....	127
7.12 กิจกรรมวันสงกรานต์ต้มอัญ.....	128
7.13 กิจกรรมงานมหกรรมวัฒนธรรม ๓ ทรงปกเกล้าจากขุนเขาจรดทะเล.....	129
7.14 กิจกรรมงานเครือข่ายเยาวชนสืบสานภูมิปัญญาภาคกลาง.....	129
7.15 กิจกรรมงานกระท้อนหวาน.....	130
7.16 กิจกรรมงานมหกรรมเพลงพื้นบ้าน.....	130
7.17 กิจกรรมงานรวมใจไทยรัญ.....	131
7.18 กิจกรรมงานลอยผ้าป่าอินท์.....	132
7.19 กิจกรรมงานแสดงมูทิตา.....	133

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จังหวัดลพบุรี เป็นจังหวัดที่มีการตั้งรกรากของหลายกลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มใหญ่ ได้แก่ ไทย มอญ และไทยพวน กลุ่มชาติพันธุ์มอญและไทยพวนได้ปรับการเป็นอยู่ให้เข้ากับสังคมของชนกลุ่มใหญ่ ซึ่งคือกลุ่มชาติพันธุ์ไทย ทำให้คนจากทั้ง 3 ชาติพันธุ์ในจังหวัดนี้กลมกลืนกัน และอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข อย่างไรก็ตามภายในความกลมกลืนของกลุ่มชาติพันธุ์ทั้งสาม เรายังสามารถเห็นความโดดเด่นของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ได้ อย่างเช่น กลุ่มไทยพวน เอกลักษณะของกลุ่มที่คงเหลือให้เห็นในปัจจุบันก็คือ ผ้าไหมมัดหมี่ ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์มอญ เอกลักษณะที่คงเหลือให้เห็น ได้แก่ ภาษา เครื่องแต่งกาย ความเชื่อเรื่องผี การพ้อนรำ การละเล่น วิถีชีวิต เช่น การไว้ผมจุกโก๊ะแกละ เอกลักษณะทั้งหมดนี้ ปรากฏให้เห็นประจำทุกปี ในช่วงสัปดาห์งานแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์ (ประมาณวันที่ 16 -22 กุมภาพันธ์) ในการจัดงานนั้น แต่ละตำบลจะนำสิ่งที่เป็นเอกลักษณ์ของตนมาแสดง รวมทั้งการแต่งกายของประชาชนทั้งจังหวัดก็จะอยู่ในชุดไทยหรือชุดประจำกลุ่มชาติพันธุ์ของตน การที่กลุ่มชาติพันธุ์มอญสามารถคงเอกลักษณ์ของกลุ่มตนไว้ได้มาก ทำให้ผู้วิจัยเกิดคำถามและสนใจในกลุ่มชาติพันธุ์นี้มาก เพราะไม่เข้าใจว่าเหตุใดพวกเขาจึงสามารถธำรงเอกลักษณ์หลายอย่างไว้ได้ ทั้งที่เอกลักษณ์ดังกล่าวนี้ไม่ใช่เอกลักษณ์ที่สร้างรายได้ ผู้วิจัยสงสัยว่าที่จริงแล้วชาวไทยเชื้อสายมอญในตำบลบางขันหมากยังใช้ภาษามอญในชีวิตประจำวันหรือไม่ หรือทำเพื่อการแสดงในงานประจำปีเท่านั้น

เมื่อผู้วิจัยได้ศึกษาวิชาภาษาศาสตร์สังคม ผู้วิจัยก็ได้เรียนรู้ว่า ภาษาไม่ใช่เพียงเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเท่านั้น แต่ยังเป็นสิ่งที่แสดงถึงความเป็นพวกพ้อง กลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน และยังสามารถสะท้อนถึงความคิด ความเชื่อของคนในสังคมที่ใช้ภาษานั้นๆได้อีกด้วย ผู้วิจัยมีความอยากรู้ว่า ชาวไทยเชื้อสายมอญในตำบลบางขันหมาก ที่ดูเหมือนว่าสามารถรักษาเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของตนไว้นั้น ปัจจุบันยังคงธำรงเอกลักษณ์สำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์อย่าง ภาษามอญ ไว้ได้หรือไม่ และจากความอยากรู้นั้นผู้วิจัยได้นำความรู้ด้านภาษาศาสตร์สังคม มาศึกษานำร่อง เรื่อง การเปลี่ยนภาษาและทัศนคติต่อภาษาของชุมชนมอญบางขันหมาก จังหวัดลพบุรี (2553) จากการศึกษาครั้งนั้นทำให้ผู้วิจัยทราบว่า ชาวไทยเชื้อสายมอญในตำบลบางขันหมากนี้ส่วนใหญ่มีความสามารถในการใช้ทั้งภาษาไทยและภาษามอญ แต่จะขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคลว่าใครจะเลือกภาษาใด กับใครหรือเมื่อไร และแม้ว่าผู้บอกภาษาในรุ่นอายุน้อยจะมีอัตรา

การเลือกภาษามอญน้อยกว่าผู้บอกภาษาในรุ่นอายุมาก ผู้บอกภาษาในทุกกลุ่มอายุต่างมีทัศนคติบวกต่อภาษาแม่หรือภาษามอญมากกว่าภาษาไทย อีกทั้งมีความต้องการที่จะอ้างภาษาแม่ให้อยู่ต่อไปในชุมชน

ในการศึกษานำร่องครั้งนั้น ผู้วิจัยใช้จำนวนผู้บอกภาษาน้อยไป คือ 12 คน จึงยังไม่สามารถตอบคำถามได้ว่าชุมชนมอญนี้มีการเปลี่ยนหรืออ้างภาษา แต่ก็ทำให้ทราบว่าชาวไทยเชื้อสายมอญกลุ่มนี้มีทัศนคติบวกต่อภาษาของตนและมีความต้องการในการอ้างภาษา ทำให้ผู้วิจัยยิ่งสนใจและอยากศึกษาว่า การที่ชาวมอญบางชั้นหมากมีทัศนคติบวกต่อภาษาแม่ ทำให้พวกเขายังสามารถอ้างภาษาแม่ไว้ได้หรือไม่ ถ้าอ้างได้ พวกเขาเลือกภาษามอญที่ไหน และกับใคร อีกทั้งพวกเขามีกิจกรรมใดบ้างที่จัดทำเพื่อการอ้างภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ตน จากความสนใจและความอยากรู้ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาเรื่องการเลือกภาษาและการอ้างภาษาของคนไทยเชื้อสายมอญบางชั้นหมาก จังหวัดลพบุรี ในการศึกษาครั้งนี้นอกจากเพื่อตอบคำถามในใจของผู้วิจัยแล้ว ผู้วิจัยก็คาดหวังด้วยว่า ผลงานวิจัยจะเป็นประโยชน์ในการวางแผนการพัฒนาภาษาแม่ของชาวไทยเชื้อสายมอญ ตำบลบางชั้นหมาก

1.2 วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์การเลือกภาษาของคนไทยเชื้อสายมอญบางชั้นหมาก โดยพิจารณาจากแวดวงภาษา อายุของผู้พูด เพศของผู้พูด และเพศของคู่สนทนา
2. เพื่อวิเคราะห์แนวโน้มการอ้างภาษาของคนไทยเชื้อสายมอญบางชั้นหมากจากผลการวิเคราะห์ข้อ 1
3. เพื่อศึกษาวิธีการในการอ้างภาษาของคนไทยเชื้อสายมอญบางชั้นหมาก

1.3 สมมติฐาน

1. คนไทยเชื้อสายมอญบางชั้นหมากเลือกใช้ภาษามอญในแวดวงครอบครัวมากที่สุด รองลงมา คือ แวดวงงานประเพณี แวดวงศาสนา แวดวงตลาด แวดวงเพื่อน และน้อยที่สุด คือ แวดวงที่ทำงาน
2. คนไทยเชื้อสายมอญบางชั้นหมากที่มีอายุ 46-65 ปี ใช้ภาษามอญมากที่สุด รองลงมา คือ อายุ 26-45 ปี และน้อยที่สุด คือ อายุ 5-25 ปี
3. คนไทยเชื้อสายมอญบางชั้นหมากเพศหญิงเลือกใช้ภาษามอญมากกว่าเพศชาย

4. คนไทยเชื้อสายมอญบางชั้นหมากทั้งเพศชายและเพศหญิงเลือกใช้ภาษามอญกับคู่สนทนาเพศหญิงมากกว่ากับคู่สนทนาเพศชาย
5. คนไทยเชื้อสายมอญบางชั้นหมากยังมีอายุน้อย การเลือกใช้ภาษามอญก็ยิ่งน้อย
6. วิธีการในการอ้างภาษาของคนไทยเชื้อสายมอญบางชั้นหมาก ได้แก่ การสอนภาษามอญ และการส่งเสริมการใช้ภาษามอญในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากการสนทนาแบบไม่เป็นทางการเท่านั้น

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีการเลือกภาษาและการอ้างภาษา
2. เป็นประโยชน์ในการจัดทำนโยบายและแผนการอ้างภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในประเทศไทย

1.6 นิยามศัพท์

การเลือกภาษา (language choice) พจนานุกรมศัพท์ภาษาศาสตร์ (ภาษาศาสตร์ประยุกต์) ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2553) หน้า 238 ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง การตัดสินใจใช้ภาษาหนึ่งหรือวิธภาษาหนึ่งในการสื่อสาร เช่น คนที่พูดได้ 2 ภาษาจะต้องตัดสินใจว่าเมื่อใดจะใช้ภาษาหนึ่ง และเมื่อใดจะใช้อีกภาษาหนึ่ง การเลือกภาษาส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับหน้าที่ของแต่ละภาษาหรือวิธภาษา ตัวอย่างการเลือกภาษาที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ เช่น นางมะเมี้ย ซึ่งเป็นชาวมอญสามารถใช้ภาษามอญและภาษาลาวได้ ในการสนทนากับคนในครอบครัวตนเอง นางมะเมี้ยเลือกใช้ภาษามอญ แต่เมื่อสนทนากับคนในครอบครัวฝ่ายสามี ซึ่งเป็นชาวลาว นางมะเมี้ยใช้ภาษาลาวในการสนทนา เป็นต้น

แวดวง (domains) พจนานุกรมศัพท์ภาษาศาสตร์ (ภาษาศาสตร์ประยุกต์) ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2553) หน้า 139 ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง ขอบข่ายบริบทของการใช้ภาษาที่ประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ ได้แก่ เวลา สถานที่ และความสัมพันธ์ด้านบทบาทระหว่างสมาชิก แต่ละแวดวงอาจมีการใช้ภาษาหรือภาษาย่อยแตกต่างกัน เช่นในสังคมสองภาษาหรือสังคมหลายภาษา สมาชิกในสังคมนั้นอาจใช้ภาษาหรือภาษาย่อยต่างกันเมื่อสนทนาในแวดวงที่

ต่างกัน เช่น ในสังคมสองภาษาที่พูดภาษาไทยและภาษาจีน สมาชิกอาจใช้ภาษาจีนในแวดวงครอบครัวแต่ใช้ภาษาไทยในแวดวงที่ทำงาน

การธำรงภาษา (language maintenance) พจนานุกรมศัพท์ภาษาศาสตร์ (ภาษาศาสตร์ประยุกต์) ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2553) หน้า 244 ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง การที่ชุมชนหนึ่งซึ่งมีภาวะสองภาษาพร้อมใจกันรักษาภาษาที่ใช้กันมาเป็นเวลานานไว้ โดยพยายามใช้ภาษาเดิมของตนในแวดวงต่างๆ ให้มากที่สุดและป้องกันไม่ให้ภาษานั้นตายไปด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การรณรงค์ให้คนในชุมชนมีทัศนคติทางบวกต่อภาษาเดิมของตน การกีดกันไม่ให้ภาษาใหม่เข้ามาแทนที่ในสถานการณ์ต่างๆ

อย่างไรก็ตามถ้าชุมชนนั้นไม่เลือกใช้ภาษาแม่หรือภาษาที่เคยใช้มาแต่เดิมแล้ว ก็จะทำให้เกิดการสูญเสียภาษา (language loss) หรือการตายของภาษา (language death)

การสูญเสียภาษา (language loss) พจนานุกรมศัพท์ภาษาศาสตร์ (ภาษาศาสตร์ประยุกต์) ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2553) หน้า 244 ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง การเสียหรือการหย่อนทักษะในการใช้ภาษา เช่น ในกลุ่มผู้อพยพที่แทบจะไม่มีโอกาสใช้ภาษาแม่เพราะอพยพไปอยู่ในพื้นที่ที่ไม่มีผู้พูดภาษานั้นได้แล้ว หรือผู้ที่ศึกษาภาษาต่างประเทศเป็นภาษาที่สองไม่สามารถพูดภาษานั้นได้แล้วเพราะไม่มีโอกาสใช้ภาษาดังกล่าวเลย การศึกษาการสูญเสียทักษะดังกล่าวนี้ ถ้าเป็นกรณีการศึกษาการสูญเสียภาษาเฉพาะบุคคล เรียกว่าการเลือนภาษา (language attrition) แต่ถ้าเป็นการสูญเสียภาษาของสมาชิกทั้งกลุ่มเรียกว่า การเปลี่ยนภาษา (Language shift) การสูญเสียทักษะภาษาอาจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพร่างกายด้วย เช่น การประสบอุบัติเหตุ การติดโรคหรือการเป็นผู้สูงอายุ

การตายของภาษา (language death) พจนานุกรมศัพท์ภาษาศาสตร์ (ภาษาศาสตร์ประยุกต์) ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2553) หน้า 241 ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง การที่ภาษาใดภาษาหนึ่งไม่มีผู้ใดใช้เป็นภาษาแม่อีกต่อไป สาเหตุเพราะเกิดการเปลี่ยนภาษา (language shift) อย่างสมบูรณ์ กล่าวคือ ทุกคนในชุมชนพากันเลิกใช้ภาษาเดิมของตนและหันมาใช้ภาษาใหม่ จึงทำให้ภาษาพื้นเมืองของชุมชนไม่มีผู้ใดพูดในชีวิตประจำวันอีกเลย

การเปลี่ยนภาษา (language shift) พจนานุกรมศัพท์ภาษาศาสตร์ (ภาษาศาสตร์ประยุกต์) ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2553) หน้า 248 ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง การที่ชุมชนหนึ่งเลิกใช้ภาษาหนึ่งโดยเด็ดขาด และเปลี่ยนมาพูดอีกภาษาใหม่แทน เช่น ชุมชนคนชาติต่างๆ ที่

อพยพไปอยู่ที่สหรัฐอเมริกา ในที่สุดมีการเปลี่ยนภาษา คือ เลิกใช้ภาษาของตนเอง และหันมาใช้ภาษาของสหรัฐอเมริกา คือ ภาษาอังกฤษแทน

การเปลี่ยนภาษาจะเกิดขึ้นในชุมชนที่มีภาวะสองภาษา กล่าวคือ มีคนพูดภาษาได้ 2 ภาษาเป็นส่วนใหญ่ และโดยทั่วไปภาษาหนึ่งจะเป็นภาษาใหม่เมื่อคนรุ่นใหม่เริ่มหันมาใช้ภาษาใหม่และหยุดใช้ภาษาเก่า จนในที่สุดเมื่อสมาชิกทั้งหมดพูดภาษาใหม่กันหมดทุกคนก็จะเกิดภาวะที่เรียกว่าการเปลี่ยนภาษาขึ้น

มีปัจจัยหลายประการที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนภาษา อาทิ ปัจจัยทางการเมือง ประเทศที่เป็นอาณานิคมของชาติตะวันตกอาจต้องเปลี่ยนมาใช้ภาษาของชาติเหล่านั้นเป็นภาษาราชการและภาษาสื่อการสอนแทนภาษาเดิมของตน ปัจจัยทางเศรษฐกิจอาจทำให้คนในชุมชนเปลี่ยนมาใช้ภาษาที่ทำให้เขาได้งานทำหรือเจริญก้าวหน้าในอาชีพได้ดีขึ้น และปัจจัยทางสังคมซึ่งเกี่ยวข้องกับค่านิยมและสถานะภาพของภาษามีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนภาษา ดังจะเห็นได้ว่า บางสังคมเปลี่ยนภาษาเพราะหันมาใช้ภาษาที่มีสถานะภาพสูงกว่าและมีศักดิ์ศรีมากกว่าแทนภาษาดั้งเดิมของตนที่มีสถานะภาพต่ำกว่าและมีศักดิ์ศรีน้อยกว่า

ทั้งนี้ในช่วงที่คนรุ่นใหม่เริ่มหันมาใช้ภาษาใหม่โดยยังพบการใช้ภาษาเดิมในคนรุ่นเก่าหรือในบางแวดวง เราเรียกปรากฏการณ์นั้นว่า การเปลี่ยนภาษาที่กำลังดำเนินอยู่ (language shift in progress)

การเปลี่ยนภาษาที่กำลังดำเนินอยู่ (language shift in progress) พจนานุกรมศัพท์ภาษาศาสตร์ (ภาษาศาสตร์ประยุกต์) ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2553) หน้า 249 ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง ภาวะที่ชุมชนหนึ่งเริ่มใช้ภาษาใหม่ในบางแวดวงซึ่งเดิมใช้ภาษาเก่าของชุมชน เช่น ประเทศไทยแต่เดิมใช้ภาษาไทยเป็นสื่อการเรียนการสอนในโรงเรียนและมหาวิทยาลัยทั้งหมด แต่ต่อมาเริ่มมีการใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอนในบางสถาบันหรือในบางหลักสูตร ภาวะเช่นนี้แสดงว่าสังคมไทยเริ่มมีการเปลี่ยนภาษาที่กำลังดำเนินการอยู่ ซึ่งจะจบลงด้วยการเปลี่ยนภาษาแบบเด็ดขาดหรือไม่ นั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ หากการใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอนมากขึ้นและการใช้ภาษาอังกฤษขยายขอบเขตไปในแวดวงอื่นๆมากขึ้น ก็มีแนวโน้มว่าสังคมไทยในที่สุดจะมีการเปลี่ยนภาษาจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ แต่หากมีการต่อต้านหรืออรรถรงค์ไม่ให้มีการเปลี่ยนภาษา สังคม แสดงว่ามีภาวะที่เรียกว่า การธำรงภาษา (language maintenance)

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยแบ่งการทบทวนวรรณกรรมเพื่อการศึกษาครั้งนี้เป็น 3 ประเด็นใหญ่ คือ

- (1) การเลือกภาษา
- (2) การอ้างภาษา
- (3) ชุมชนมอญบางชั้นหมาก

2.1 ผลงานที่เกี่ยวข้องกับการเลือกภาษา

ผลงานที่เกี่ยวข้องกับการเลือกภาษามีจำนวนมาก แบ่งออกเป็นประเด็นต่างๆกันได้ดังต่อไปนี้

2.1.1 ผลงานที่เกี่ยวข้องกับการเลือกภาษาในต่างประเทศ

2.1.2 ผลงานที่เกี่ยวข้องกับการเลือกภาษาในประเทศไทย โดยผู้วิจัยแยกประเด็น ผลการ

ศึกษาตามปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยแวดล้อมภาษา ปัจจัยอายุ และปัจจัยเพศ

2.1.1 ผลงานที่เกี่ยวข้องกับการเลือกภาษาในต่างประเทศ

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลือกภาษาในต่างประเทศ ผู้วิจัยพบว่า การเลือกภาษาของชุมชนส่วนใหญ่เกิดในชุมชนผู้อพยพ คนในชุมชนจะเลือกใช้ภาษาตามบทบาทของภาษา ภาษาของคนส่วนใหญ่ในประเทศหรือสังคมที่ผู้กลุ่มผู้อพยพไปอยู่ หรือภาษาที่ถูกกำหนดให้เป็นภาษาราชการ ก็จะพบในแวดวงที่อยู่ในสถานที่ราชการ เช่น แวดวงการศึกษา แวดวงโรงพยาบาล แวดวงสถานีตำรวจ ส่วนการเลือกใช้ภาษาแม่ของชุมชนผู้อพยพก็จะพบในแวดวงครอบครัว และแวดวงเพื่อนเป็นส่วนมาก ตัวอย่างงานวิจัยที่คนในชุมชนเลือกใช้ภาษาตามบทบาทของภาษา ทั้งนี้ในบางชุมชนแวดวงที่พบการเลือกใช้ภาษาแม่มากหรือแวดวงที่มีการอ้างภาษาแม่อย่างชัดเจน จะสะท้อนถึงลักษณะเด่นของชุมชนด้วย อย่างเช่น ชุมชนผู้นับถือศาสนาคริสต์นิกายอนาแบปติส (ผู้นับถือศาสนาคริสต์ นิกายโปรเตสแตนต์แบบไม่มีการล้างบาป) ในประเทศสหรัฐอเมริกา ที่กล่าวไว้ในงานวิจัยเรื่อง อัตลักษณ์ชุมชนและการเปลี่ยนภาษาในชุมชนทางเหนือของชาวอเมริกันนิกายอนาแบปติส (Community identity and language change in North American Anabaptist communities) ของ จอนสันไวเนอร์ (Johnson-Weiner, 1996)

งานวิจัยนี้ศึกษาภาษาที่ใช้ในชุมชนผู้อพยพชาวเยอรมัน ที่เรารู้จักกันในชื่อ ชาวอามิสหรือกลุ่มผู้เคร่งศาสนา ซึ่งได้ผลการวิจัยว่า ชาวอามิสนั้นแบ่งออกเป็นสองกลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มโอลเดอร์เดอร์ (Old order) หรือพวกเคร่งจัด สมาชิกในกลุ่มนี้ยังคงอ้างภาษาแม่หรือภาษาเยอรมันไว้ได้ดีคือ ยังใช้ในแวดวงศาสนา ครอบครัว เพื่อนฝูง และอื่นๆ ส่วนอีกกลุ่มคือกลุ่มแมนโนไนท์ (Mennonite) หรือพวกที่ยินยอมปรับตัวเข้ากับสังคมภายนอก สมาชิกในกลุ่มนี้มีการอ้างภาษาน้อย กล่าวคือ จะยังใช้ภาษาเยอรมันในแวดวงศาสนาและครอบครัวเท่านั้น ทั้งนี้สมาชิกกลุ่มโอลเดอร์เดอร์จะมีทัศนคติบวกต่อภาษาแม่มากกว่าภาษาอังกฤษ ส่วนสมาชิกกลุ่มแมนโนไนท์มีทัศนคติบวกต่อภาษาเยอรมันและภาษาอังกฤษในอัตราใกล้เคียงกัน

งานวิจัยอื่นๆที่พบว่า ชุมชนมีการเลือกภาษาตามบทบาทของภาษา อย่างเช่น งานวิจัยของโอบาร์ (O'barr,1971) เรื่อง ภาวะหลายภาษา ในหมู่บ้านในประเทศแทนซาเนีย (Multilingualism in Tanzania village) มีจุดประสงค์การศึกษา คือ ศึกษาความสามารถในการใช้ภาษาศึกษาของชาวหมู่บ้านยูแซงกิ (Usangi) ประเทศแทนซาเนีย ซึ่งประชากรมาจากหลายถิ่นและจากหลากหลายชาติพันธุ์ โอบาร์ได้ศึกษาหน้าที่ของแต่ละภาษาในแต่ละแวดวง เพื่อพิจารณาภาษาที่ประชากรเลือกใช้มากที่สุดในหมู่บ้านนี้ อีกทั้งสอบถามความคิดเห็นของชาวชุมชนที่มีต่อภาวะหลายภาษาในหมู่บ้าน โอบาร์สัมภาษณ์ประชากรที่มี อายุ เพศ การศึกษาและอาชีพที่ต่าง ๆ กันจำนวน 159 คน ระหว่างปี พ.ศ. 2510-2511 ผลการศึกษา พบว่า ประชากรส่วนใหญ่ (80%) พูดได้ 2 ภาษา คือ ภาษาอชู (Asu) และภาษาสวาฮีลี (Swahili) ภาษาอชูเป็นภาษาแม่ของประชากรส่วนใหญ่ ส่วนภาษาสวาฮีลีเป็นภาษาที่ใช้อย่างกว้างขวางในประเทศแทนซาเนีย เป็นภาษาที่ใช้ในการศึกษา และรัฐบาลผลักดันให้เป็นภาษาประจำชาติ นอกจากนี้ประชาชนยังสามารถพูดภาษาอังกฤษ (3%) และภาษาพื้นเมืองอื่นๆ (16%)

การเลือกภาษาตามแวดวงการใช้ภาษาต่างๆ ของประชากรในชุมชนหมู่บ้านยูแซงกิ พบว่า ภาษาอชูและภาษาสวาฮีลีมีบทบาทแตกต่างกัน จึงถูกเลือกใช้ในแวดวงต่างกันอย่างชัดเจน ส่วนภาษาอชูส่วนใหญ่ใช้ในบ้าน ที่ฟาร์ม กับเพื่อน และใช้ในการทักทาย ส่วนภาษาสวาฮีลีใช้ในโรงพยาบาล ในร้านค้า ติดต่อราชการ ในการประชุม ที่ศาล ที่ทำการไปรษณีย์ ที่สุเหร่า และกับคนที่พูดภาษาอชูไม่ได้

งานวิจัยของโอลิเวอร์ (Oliver, 1972) เรื่อง ภาษาต่างระดับที่ใช้ในชุมชนที่มีภาวะสองภาษา (Diatype identification in a Bilingual Community) ที่ศึกษาภาวะ 2 ภาษา ในชุมชนหมู่บ้านลอสโอคอส (Los Ojos) ในหุบเขาริโอชามา (Rio Chama) ทางตอนเหนือของรัฐนิวเม็กซิโก ประเทศสหรัฐอเมริกา ในชุมชนนี้มีผู้เชื้อสายสเปน ชุมชนจึงมีภาวะสองภาษา คือ ใช้

ภาษาสเปนและภาษาอังกฤษ แต่เดิมชาวชุมชนนิยมใช้ภาษาสเปน แต่ในปี พ.ศ. 2513 รัฐกำหนดให้ใช้ภาษาอังกฤษในการเรียนการสอน ทำให้เกิดการแบ่งบทบาทของแต่ละภาษา คือ ภาษาอังกฤษใช้ในโรงเรียน ติดต่อกิจการ ประชุมในที่สาธารณะ ติดต่อกับคนภายนอกชุมชน และกับคนแปลกหน้า ส่วนภาษาสเปนเป็นภาษาที่ใช้กับเพื่อนบ้านและในครอบครัว ทั้งนี้ พบว่า ผู้หญิงมีการใช้ภาษาอังกฤษมากกว่าผู้ชาย

การที่ภาษามีบทบาทไม่เหมือนกัน โดยภาษาหนึ่งมีบทบาทในแวดวงราชการและแวดวงการทำงาน ส่วนอีกภาษามีบทบาทเพียงเพื่อการสื่อสารกับคนสนิท อย่างในชุมชนทั้งสามที่กล่าวข้างต้น ทำให้ความสำคัญและศักดิ์ศรีของแต่ละภาษาที่ใช้อยู่ในชุมชนนั้นๆ ไม่เท่ากัน และทำให้เกิดการเปลี่ยนภาษาได้ โดยคนในชุมชนเปลี่ยนมาใช้ภาษาที่มีความสำคัญและศักดิ์ศรีมากกว่าอีกภาษา ซึ่งส่วนใหญ่ภาษาที่มีความสำคัญและศักดิ์ศรีมากก็คือ ภาษาที่ใช้ในแวดวงสถานที่ราชการ ตัวอย่าง ชุมชนที่มีการเปลี่ยนภาษาคือ ชุมชนผู้อพยพชาวศรีลังกา ที่พบในการศึกษาเรื่อง การเปลี่ยนภาษาและครอบครัว : คำถามจากกลุ่มผู้อพยพชาวศรีลังกา (Language shift and the family: Questions from the Sri Lankan Tamil diaspora) ของคานาการาจัท (Canagarajah, 2008) ในการศึกษาเรื่องนี้ คานาการาจัทได้ศึกษาการเปลี่ยนภาษาของชุมชนผู้อพยพชาวศรีลังกาที่อาศัยอยู่ในเมืองแลงแคสเตอร์ รัฐแคลิฟอร์เนีย ในประเทศสหรัฐอเมริกา เมืองลอนดอนในประเทศอังกฤษ และแคว้นโตรอนโต ในประเทศแคนาดา ซึ่งล้วนเป็นชุมชนสองภาษา คือ ใช้ภาษาอังกฤษและภาษาทมิฬ ทั้งนี้ได้ผลการวิจัยว่า เกิดการเปลี่ยนภาษาในกลุ่มผู้อพยพชาวศรีลังกาที่อาศัยอยู่ในทั้งสามประเทศข้างต้นโดยเปลี่ยนมาใช้ภาษาอังกฤษที่เป็นภาษาของคนส่วนใหญ่ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้เห็นได้ชัดในแวดวงครอบครัว เนื่องจากพ่อแม่ได้รับความกดดันทางเศรษฐกิจและสถานะทางสังคมที่ผู้อพยพ จึงผลักดันให้รุ่นลูกใช้แต่ภาษาอังกฤษเพื่อลดล้างจุดด้อยทางสังคมของตน ทั้งนี้ผู้อพยพส่วนใหญ่ยังมีทัศนคติบวกต่อภาษาอังกฤษมากกว่าภาษาแม่ โดยเฉพาะผู้ที่ออกจากชุมชนหรืออยู่ห่างจากที่ตั้งของชุมชนผู้อพยพ

อย่างไรก็ตาม ในบางชุมชน การเลือกภาษาไม่ได้แบ่งตามบทบาทของภาษาเพียงอย่างเดียว เช่น ในงานของ โบเบลี (Borbély, 2000) เรื่อง ขั้นตอนและปัจจัยของการเปลี่ยนภาษาและดำรงภาษา ในชุมชนชาวโรมาเนีย ที่อาศัยอยู่ในประเทศฮังการี (The Process and the Factors of Language Shift and Maintenance : A sociolinguistic research in the Romanian community in Hungary) โบเบลีได้ศึกษาการเลือกภาษา โดยใช้การวิเคราะห์การสนทนาจากเทปบันทึกการสนทนาของคนในชุมชน พบว่า ปัจจัยที่ทำให้ชาวโรมาเนียเลือกภาษาฮังการี หรือภาษา

โรมานีเยในการสนทนา ได้แก่ ความสามารถทางภาษาของคู่สนทนา อาชีพ อายุ เพศ ความสนิทสนมของคู่สนทนากับผู้บอกภาษา และ ทศนคติต่อภาษา

ทั้งนี้ ปัจจัยต่างๆ ที่โบเบลีพบว่าส่งผลต่อการเลือกภาษาของชาวโรมานีเยน ในงานวิจัยชุมชนอื่น ก็พบว่า มีผลต่อการเลือกภาษาของคนในชุมชนที่ทำการศึกษาด้วย ตัวอย่างเช่น ชุมชนชาวเมืองเซคูเนอราบัด (Secunderabad) ประเทศอินเดีย ที่กล่าวไว้ในการศึกษาของพาราเชอร์ (Parasher, Mother Tongue-English Diglossis: A case study of Educated Indian Bilinguals' Language use, 1980: 151-162) ที่พบว่า ชาวชุมชนเลือกใช้ภาษาตามความสนิทสนมกับคู่สนทนาเป็นสำคัญ เมื่อผู้บอกภาษาไม่มีความสนิทสนมกับคู่สนทนา ชาวชุมชนจะเลือกใช้ภาษาราชการ แต่เมื่อผู้บอกภาษามีความสนิทสนมกับคู่สนทนา ชาวชุมชนจะเลือกใช้ภาษาแม่ แม้ว่าจะอยู่ในแวดวงสถานที่ราชการ

ในการวิจัยครั้งนั้นพาราเชอร์ได้ศึกษาการเลือกภาษาตามแวดวงและสถานการณ์ต่าง ๆ ของประชากรที่พูด 2 ภาษา คือ ภาษาแม่และภาษาอังกฤษ ในเมืองไฮเดอราบัด (Hyderabad) และเมือง เซคูเนอราบัด (Secunderabad) ในประเทศอินเดีย การศึกษาใช้แบบสอบถามกับประชากรจำนวน 350 คน ที่มีการศึกษาอย่างต่ำปริญญาตรี อายุ ระหว่าง 25-45 ปี ทำงานอยู่ในหน่วยงานหรือสถาบันต่าง ๆ ของ 2 เมืองนี้และพูดภาษาแม่แตกต่างกันไป คู่กับภาษาอังกฤษ แวดวงที่ศึกษามี 7 แวดวง ได้แก่ แวดวงครอบครัว เพื่อนบ้าน ธุรกิจ มิตรภาพ การศึกษาราชการ และการทำงาน ในแต่ละแวดวงยังมีสถานการณ์ต่าง ๆ แยกย่อยลงไปอีก ซึ่งจากการศึกษาพาราเชอร์ พบว่า ชาวชุมชนเลือกใช้ภาษาแม่กับคู่สนทนาที่มีความสนิทสนม อย่างเช่น เลือกใช้ภาษาแม่กับคนในครอบครัวหรือในแวดวงครอบครัว แต่เลือกใช้ภาษาอังกฤษในแวดวงการศึกษาราชการ และการทำงาน ทั้งนี้รูปแบบการเลือกภาษาของคนในชุมชนนี้เห็นได้ชัดที่สุดในแวดวง มิตรภาพและแวดวงเพื่อนบ้าน ที่พบว่า คนในชุมชนส่วนมากจะเลือกใช้ภาษาอังกฤษในสองแวดวงนี้มากที่สุด แต่เมื่อผู้บอกภาษามีความสนิทสนมกับคู่สนทนา ผู้บอกภาษาจะเลือกใช้ภาษาแม่อย่าง ภาษาฮินดี (Hindi) และภาษาประจำภาค (regional language)

ทั้งนี้นอกจากบทบาทและความสนิทสนมกับคู่สนทนาแล้ว ในบางชุมชนก็มีการเลือกใช้ภาษาตามปัจจัยอื่นๆ เช่น ความสามารถทางภาษาของ ชาติพันธุ์ และการศึกษาของคู่สนทนา อย่างที่พบในผลการศึกษาของ เทย์ (Tay 1988 : 12-15 อ้างถึงใน ประพนธ์ จันทิเทศ 2532 : 25) ซึ่งศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกภาษาในแวดวงที่บ้านของคนจีนในประเทศสิงคโปร์ โดยใช้แบบสอบถามกับประชากรจีนร้อยละ 20 ของจำนวนประชากรที่มีในครอบครัวชาวจีนทั้งหมด จากสถิติการสำรวจประชากรปี พ.ศ. 2523 ผลการศึกษา ที่พบว่ามีปัจจัย 7 ประการ ที่มี

อิทธิพลต่อการเลือกภาษาในแวดวงที่บ้านของประชากร คือ ความสามารถของผู้พูดในการใช้ภาษาต่าง ๆ ความสามารถของผู้ฟังในการฟังเข้าใจภาษาต่าง ๆ อายุของผู้พูด กลุ่มชาติพันธุ์ของหัวหน้าครอบครัว การศึกษาของหัวหน้าครอบครัว ประเภทของครอบครัว (แบบเดี่ยวหรือขยาย) และรายได้ของครอบครัว

2.1.2 ผลงานที่เกี่ยวกับการเลือกภาษาในประเทศไทย

ในการทบทวนผลงานที่เกี่ยวกับการเลือกภาษาในประเทศไทย ผู้วิจัยได้แบ่งงานวิจัยออกเป็น 3 ประเภท คือ งานวิจัยที่มีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยแวดวง งานวิจัยที่มีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยรุ่นอายุ และงานวิจัยที่มีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยเพศ เนื่องจากปัจจัยทั้ง 3 นี้คือ ปัจจัยที่ผู้วิจัยจะนำไปทำการศึกษา

จากการทบทวนงานวิจัยด้านการเลือกภาษากับปัจจัยแวดวง ผู้วิจัยพบว่า การศึกษาส่วนใหญ่เป็นการศึกษาชุมชนหลายภาษา โดยจะเน้นศึกษาว่าในชุมชนนั้นมีการใช้ภาษาใดบ้าง คนส่วนใหญ่มีความสามารถในการใช้ภาษาใด และภาษาไหนถูกเลือกใช้มากที่สุดในแต่ละแวดวง ซึ่งผลการศึกษานั้นก็คล้ายคลึงกับผลการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับการเลือกภาษาในต่างประเทศ กล่าวคือ มักพบว่าในแวดวงครอบครัว ภาษาแม่จะเป็นภาษาที่ถูกเลือกใช้มากที่สุด แต่ในแวดวงสถานที่ราชการ ภาษาไทยที่เป็นภาษาของคนส่วนใหญ่ของสังคมจะเป็นภาษาที่ถูกเลือกใช้มากที่สุด ตัวอย่างการศึกษาดังกล่าวได้แก่

การศึกษาของประพนธ์ จันทวิเทศ (2532) ที่ศึกษาภาวะหลายภาษาในชุมชนบ้านหนองอารีและบ้านลาวเดิม ตำบลดินแดง อำเภอไพรบึง จังหวัดศรีสะเกษ จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างของประชากรในชุมชนนี้ที่มีกลุ่มชาติพันธุ์ เพศ และอายุต่างกัน จำนวน 333 คน เกี่ยวกับความสามารถในการใช้ภาษาและการเลือกภาษาตามแวดวงการใช้ภาษาต่าง ๆ รวมทั้งจากการสังเกตพฤติกรรมการใช้ภาษาของประชากร ผลการศึกษารูปได้ดังนี้

ภาษาที่ใช้ในชุมชนบ้านหนองอารีและบ้านลาวเดิม ทั้งที่เป็นภาษาแม่ซึ่งประชากรพูดได้ตั้งแต่ตอนเป็นเด็ก และที่เป็นภาษาที่สองที่ประชากรเรียนรู้ในโรงเรียน มีด้วยกันทั้งสิ้น 9 ภาษา ได้แก่ ภาษาเขมร ภาษาส่วย ภาษาลาว หรือ ภาษาไทยถิ่นอีสาน ภาษาไทยถิ่นกลาง ภาษาไทยถิ่นเหนือ ภาษาไทยถิ่นใต้ ภาษาไทยถิ่นโคราช ภาษาจีน (แต้จิ๋ว) และภาษาไทยมาตรฐาน

ภาษาเขมรเป็นภาษาที่ประชากรพูดเป็นภาษาแม่มากที่สุด 763 คน รองลงมาคือ ภาษาลาว 415 คน และภาษาส่วย 177 คน ส่วนภาษาอื่น ๆ มีประชากรพูดเป็นภาษาแม่เพียง

เล็กน้อย ดังนั้นภาษาหลักของชุมชนจึง ได้แก่ ภาษาเขมร และภาษาลาว ภาษารองของชุมชน ได้แก่ภาษาส่วย

ภาษาสำคัญที่ประชากรส่วนใหญ่พูดได้และใช้พูดอยู่ในชุมชนมี 4 ภาษา ได้แก่ ภาษาเขมร ภาษาส่วย ภาษาลาว และภาษาไทย (มาตรฐาน) ในบรรดาภาษาเหล่านี้ ภาษาลาวเป็นภาษาที่เด่นที่สุดในชุมชน โดยมีจำนวนประชากรพูดได้สูงสุด รองลงมา คือ ภาษาเขมร ภาษาไทย และภาษาส่วย ตามลำดับ ภาษาเขมรและภาษาส่วยเป็นตระกูลมอญ-เขมร ที่มีลักษณะทั่ว ๆ ไปคล้ายคลึงกัน ส่วนภาษาลาว และภาษาไทยเป็นภาษาตระกูลไทที่มีลักษณะทั่วไปคล้ายคลึงกัน

ผลการศึกษาด้านการเลือกภาษา ในแวดวงในชุมชนกับนอกชุมชนพบว่า มีรูปแบบที่ต่างกันอย่างเห็นได้ชัด คือ ในแวดวงภายในชุมชน ประชาชนจะใช้ภาษาแม่ของตนอยู่ทั่วไป แต่ในแวดวงนอกชุมชน ปรากฏว่าใช้ภาษาแม่ของตนน้อยกว่า (โดยเฉพาะภาษาเขมรและส่วย) ที่เป็นเช่นนี้เพราะประชาชนได้หันไปใช้ภาษาสำหรับสื่อสารในวงกว้างแทน ได้แก่ ภาษาไทย หรือภาษาลาว ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการสื่อสารกับคนกลุ่มใหญ่นอกชุมชน แต่อย่างไรก็ตามก็ยังมีรูปแบบที่เหมือนกันอยู่อย่างหนึ่งคือการเลือกภาษาจะขึ้นอยู่กับฐานะทางสังคมของผู้ฟังด้วย เช่น การเลือกใช้ภาษาเพื่อใช้กับคนทั่วไปจะต่างจากการเลือกเพื่อใช้กับครู เจ้าหน้าที่ หรือแพทย์-พยาบาล เป็นต้น

การศึกษาของสิเนหา วงคะฮาด (2541) ที่ศึกษาภาษาที่มีใช้ในชุมชนหลายภาษาที่บ้านท่าคอยนาง ตำบลสวาย อำเภอปราสาท จังหวัดศรีสะเกษ และศึกษาการเลือกภาษาจากกลุ่มตัวอย่างที่มีชาติพันธุ์ เพศ และอายุ ที่ต่างกัน รวมทั้งศึกษาความสามารถในการใช้ภาษาทั้งการพูด และการฟัง ของกลุ่มตัวอย่างในชุมชนแห่งนี้ งานวิจัยนี้ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างจาก 3 ชาติพันธุ์ คือ ลาว เขมร กูย ชาติพันธุ์ ละ 20 คน ในแต่ละชาติพันธุ์จำแนกเป็นเพศ (ชายและหญิง) และอายุ (ผู้ใหญ่และเด็ก) ในจำนวนที่เท่า ๆ กัน รวมทั้งหมด 60 คน ข้อมูลได้จากการสัมภาษณ์ ผลการสำรวจพบว่าชุมชนแห่งนี้มีภาษาแม่ทั้งสิ้น 6 ภาษา ได้แก่ ภาษาลาว หรือ ภาษาไทยถิ่นอีสาน (ร้อยละ 52.02) ภาษาเขมร (ร้อยละ 22.93) ภาษากูย (ร้อยละ 23.31) ภาษาไทย (ร้อยละ 0.77) ภาษาผู้ไท (ร้อยละ 0.57) และภาษาไทยถิ่นเหนือ (ร้อยละ 0.38) ภาษาหลักของชุมชน คือ ภาษาไทย และภาษาลาว ภาษารองคือภาษากูยและภาษาเขมร สำหรับการเลือกภาษาของกลุ่มตัวอย่าง ผลการศึกษาพบว่า ชาติพันธุ์ เพศ และอายุ ไม่มีผลต่อการเลือกภาษาของกลุ่มตัวอย่าง อย่างไรก็ตาม แวดวงภาษาทั้ง 3 แวดวง คือ แวดวงภาษาที่บ้าน แวดวงภาษาที่โรงเรียน และแวดวงภาษาที่อื่น ๆ มีผลต่อการเลือกภาษา ในการสนทนา โดยแวดวงภาษาที่บ้าน กลุ่มตัวอย่างจะใช้ภาษาชาติพันธุ์ในการสนทนากับคู่สนทนา ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนที่มีความชาติพันธุ์เดียวกัน แวดวงภาษาที่

โรงเรียนกลุ่มตัวอย่างจะใช้ ภาษาไทยทุกครั้งในการสนทนากับครูไม่ว่าครูจะมีชาติพันธุ์ใดก็ตาม และส่วนใหญ่จะใช้ ภาษาลาวสนทนากับบุคคลทั่วไป สำหรับแวดวงภาษาในที่อื่น ๆ กลุ่มตัวอย่างจะใช้ภาษาลาวในการ สนทนาเป็นส่วนมากโดยทั่วไป กลุ่มตัวอย่างจะใช้ภาษาประจำชาติพันธุ์ของตนเมื่อสนทนากับบุคคลที่มีชาติพันธุ์เดียวกัน นอกจากนี้ยังพบว่าภาษาลาวเป็นภาษากลางที่กลุ่ม เลือกใช้ในการสนทนาข้ามชาติพันธุ์ ด้านความสามารถการใช้ภาษา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความสามารถในการฟังเข้าใจภาษาต่างชาติพันธุ์มากกว่าการพูด กลุ่มตัวอย่างชาติพันธุ์ลาวมีความสามารถใช้ 2 ภาษา มากที่สุด ชาติพันธุ์เขมรมีความสามารถในการใช้ 3 ภาษามากที่สุด และชาติพันธุ์กวย มีความสามารถในการใช้ 4 ภาษามากที่สุด ผลการศึกษาภาวะหลายภาษาพบว่าทั้ง 3 ชาติพันธุ์ มีความเป็นภาวะหลายภาษาที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ลาวมีความเป็นภาวะ 2 ภาษา เขมรมีความเป็นภาวะ 3 ภาษา และกวยมีความเป็นภาวะ 4 ภาษา ทั้งนี้ภาวะหลายภาษาอย่างน้อยจะประกอบด้วยภาษาไทย และภาษาลาวเป็นหลัก

การศึกษาของสุชาติดา วัฒนะ (2549) ที่ศึกษาหน้าที่ของภาษาที่มีใช้ในชุมชนบ้านสวนใหญ่ ตำบลลำปลายมาศ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ และเพื่อศึกษาการเลือกใช้ภาษาของประชากรตามตัวแปร ได้แก่ แวดวงการใช้ภาษา กลุ่มชาติพันธุ์ เพศและอายุ มีข้อค้นพบดังนี้

ภาษาที่ใช้ในชุมชนมีทั้งสิ้น 6 ภาษา ได้แก่ ภาษาไทยมาตรฐาน ภาษาไทยถิ่นกลาง ภาษาไทยถิ่นโคราช ภาษาไทยถิ่นอีสานหรือภาษาลาว ภาษาเขมร และภาษาส่วย แต่ในจำนวนทั้ง 6 ภาษาจะมีเพียง 4 ภาษาเท่านั้นที่ประชากรในชุมชนส่วนใหญ่เลือกใช้ ได้แก่ ภาษาไทยมาตรฐาน ภาษาไทยถิ่นโคราช ภาษาเขมร และภาษาไทยถิ่นอีสานหรือภาษาลาว ส่วนอีก 2 ภาษาพบว่ามีการใช้พูดกันเพียงบางกลุ่มเท่านั้น

ด้านการเลือกใช้ภาษา พบว่า ภาษาหลักของชุมชน คือ ภาษาไทยมาตรฐานและภาษาไทยโคราช ภาษารองของชุมชน คือ ภาษาเขมรและภาษาลาว ภาษากลางของชุมชน คือ ภาษาไทยโคราช ภาษาเขมรและภาษาลาว ภาษาราชการ คือ ภาษาไทยมาตรฐาน ภาษาไทยโคราชและภาษาลาว ภาษาสื่อสารในวงกว้าง คือ ภาษาไทยมาตรฐาน ภาษาไทยโคราช ภาษาลาวและภาษาเขมร ภาษาเฉพาะกลุ่ม คือ ภาษาเขมร ภาษาลาวและภาษาไทยโคราช ทางการศึกษา คือ ภาษาไทยมาตรฐาน ภาษาสอนตามโรงเรียน คือ ภาษาไทยมาตรฐานและภาษาอังกฤษ และภาษาศาสนา คือ ภาษาบาลี ภาษาไทยมาตรฐานและภาษาเขมร ทั้งนี้ภาษาที่เลือกใช้ในแวดวงครอบครัวและแวดวงเพื่อนคือภาษาแม่ของแต่ละคน และใช้ภาษาไทยมาตรฐานกับบุคคลภายนอก ส่วนแวดวงการใช้ภาษานอกชุมชน เช่นที่ ห้างสรรพสินค้าและสถานที่ราชการพบว่า เลือกใช้ภาษาไทยมาตรฐานเป็นส่วนใหญ่ เช่นเดียวกัน

การศึกษาของคมขำ ศิลปะชัย (2522 อ้างถึงใน ประพนธ์ จันทวิเทศ 2532 : 46) ซึ่งทำการสำรวจชุมชนที่ใช้ภาษาพูดหลายภาษาในจังหวัดสุรินทร์ และศึกษาการเลือกภาษาตามแวดวงต่าง ๆ ของประชากรที่พูดได้หลายภาษาที่บ้านแตล บ้านประทุน บ้านอาวูธ ตำบลแตล อำเภอศีขรภูมิ และที่ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ การศึกษาใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ ผลการสำรวจชุมชนพูดหลายภาษาในจังหวัดสุรินทร์ พบว่า ภาษาที่ใช้ร่วมกันส่วนใหญ่คือภาษาเขมร ภาษาไทยเป็นภาษาที่ใช้ในการศึกษาและราชการ ส่วนภาษาส่วยและภาษาลาวนั้นใช้กับผู้ที่พูดส่วยและลาวได้ สำหรับผลการศึกษาเกี่ยวกับการเลือกภาษาตามแวดวงต่าง ๆ ของประชากรทั้ง 4 แห่งข้างต้น สรุปได้ดังนี้ (ดูตาราง 2.1)

ตาราง 2.1 ภาษาที่เลือกใช้ตามแวดวงต่าง ๆ ของประชากรบ้านแตล บ้านประทุน บ้านอาวูธ อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

แวดวง	ภาษาที่เลือกใช้			
	อำเภอเมือง สุรินทร์	บ้านแตล	บ้านประทุน	บ้านอาวูธ
บ้าน	เขมร ไทย	ส่วย	เขมร	ลาว
โรงเรียน	ไทย	ไทย	ไทย	ไทย
ที่ทำงาน รัฐบาล	ไทย	ไทย	ไทย	ไทย
ศาสนา				
- พูดกับพระ	เขมร	ส่วย	เขมร	ลาว
- พระเทศน์	ไทย	ไทย	ไทย	ไทย
ตลาด	เขมร ลาว ส่วย ไทย	ส่วย	เขมร	ลาว
เพื่อน	เขมร ไทย	ส่วย	เขมร	ลาว

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลือกภาษาที่ศึกษาชุมชนที่มีภาวะสองภาษาด้วย นั่นคือ การศึกษาของศรีนราวัฒน์ (1988 อ้างในสุชาติดา วัฒนนะ 2549 : 48) ที่เป็นเอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง “Language Use of Chinese in Bangkok” ศรีนราวัฒน์ ศึกษาการเลือกภาษาของคนจีนที่พูด 2 ภาษา คือ ภาษาไทย – จีน (จีนแต่จิวในกรุงเทพฯ ฯ) จำนวนทั้งสิ้น 319 คน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์กลุ่มประชากรทั้งสิ้น 5 กลุ่ม โดยประชากรกลุ่ม

ที่ 1-4 เป็นประชากรจีนที่เกิดในประเทศไทย อยู่ในครอบครัวที่พ่อแม่พูดภาษาจีนและยึดถือประเพณีจีนอยู่ ส่วนประชากรในกลุ่มที่ 5 นั้นเป็นกลุ่มประชากรที่อพยพมาจากประเทศจีน

ผลการศึกษาด้านจำนวนภาษาที่พูดได้ พบว่า ประชากรส่วนใหญ่ (ทุกกลุ่ม) ร้อยละ 58.34 สามารถพูดได้ 2 ภาษา คือ ไทย – จีน (แต่จีว) ประชากรกลุ่มที่ 3 จำนวนร้อยละ 50.94 และกลุ่มที่ 4 ร้อยละ 56.07 พบว่า นอกจากจะพูดภาษาไทย – จีน (แต่จีว) ได้แล้วยังสามารถพูดภาษาอังกฤษได้อีกด้วย

ด้านความสามารถในการใช้ภาษาพบว่าคนจีนที่เกิดในประเทศไทยส่วนใหญ่ ตั้งแต่กลุ่มที่ 1-4 สามารถพูด อ่าน เขียนภาษาไทยได้มากกว่าภาษาจีน ตรงกันข้ามกับกลุ่มที่ 5 ที่สามารถพูด อ่าน เขียนภาษาจีนได้ดีกว่าภาษาไทย ส่วนด้านการเปรียบเทียบทักษะในการใช้ภาษาไทยระหว่างกลุ่มประชากร กลุ่มที่ 1-4 พบว่ามีอัตราส่วนสอดคล้องกับระดับการศึกษาคือกลุ่มที่ 4 มีทักษะการใช้ภาษาไทยมากที่สุด รองลงมาคือกลุ่ม ที่ 3 2 และ 1 ตามลำดับ

ด้านการเลือกใช้ภาษา กรณีศึกษาการเลือกใช้ภาษากับบุคคลที่ผู้พูด พูดด้วยพบว่า การเลือกภาษาขึ้นอยู่กับสถานภาพและบทบาทในสังคมของคู่สนทนา ประชากรจะเลือกภาษาที่เหมาะสมกับบุคคลที่พูดด้วยแต่ละกลุ่ม กล่าวคือ จะใช้ภาษาจีนกับบุคคลที่มีสถานภาพสูงกว่า อาวุโสกว่า หรือบุคคลที่เป็นที่เคารพนับถือ ส่วนบุคคลที่มีสถานภาพเท่ากัน หรือต่ำกว่าประชากรส่วนใหญ่จะใช้ภาษาไทย แต่เมื่อพูดกับคู่สมรสจะใช้ภาษาไทย-จีน ในปริมาณที่เท่า ๆ กัน สำหรับการเลือกภาษากับบุคคลอื่น ๆ นอกครอบครัว เช่น เพื่อนร่วมงาน นายจ้าง ลูกจ้าง เพื่อนบ้าน และลูกค้า ประชากรทั้งหมดใช้ภาษาไทย ยกเว้นกลุ่มที่ 5 ใช้ภาษาจีนกับผู้ร่วมงานและนายจ้าง ด้านการเลือกใช้ภาษาตามแวดวงต่าง ๆ พบว่ารูปแบบการเลือกใช้ภาษาของประชากรกลุ่มที่ 1-4 มีลักษณะคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ ใช้ภาษาจีนในวงครอบครัวมากกว่าภาษาไทย ยกเว้นกลุ่มที่ 4 ที่ใช้ภาษาไทยมากกว่าภาษาจีน แต่แวดวงภาษานอกบ้าน เช่น ที่ทำงาน โรงเรียนและแวดวงศาสนาจะใช้ภาษาไทยเป็นส่วนใหญ่ ส่วนประชากรกลุ่มที่ 5 โดยเฉลี่ยจะใช้ภาษาจีนมากกว่าภาษาไทย ยกเว้นแวดวงที่ทำงานและการซื้อของใช้จะใช้ภาษาไทยมากกว่า การที่แวดวงโรงเรียนมีการใช้ภาษาจีนมากกว่าภาษาไทยนั้น ก็เพราะเป็นโรงเรียนนอกระบบที่สอนภาษาไทย – จีนจึงมีโอกาสใช้ภาษาจีนมากกว่าภาษาไทย

ในการทบทวนผลงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษากับปัจเจกอายุ ผู้วิจัยได้ทบทวนทั้งการศึกษา ระดับมหัพภาคและจุลภาค เนื่องจากผู้วิจัยคิดว่าการวิจัยการเลือกภาษาระดับจุลภาคก็จะทำให้เข้าใจการศึกษาการเลือกภาษากับปัจเจกอายุได้ดีขึ้น ทั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่าการศึกษากับปัจเจกอายุมักเกี่ยวข้องกับการศึกษาปัจเจกทางสังคมอื่นๆ อย่าง แวดวง ความใกล้ชิดชุมชน และเพศ งานวิจัยที่กล่าวในส่วนนี้บางส่วนจึงเป็นงานวิจัยที่ได้กล่าวถึงในข้างต้นบ้างแล้ว แต่ผู้วิจัยนำผล

วิจัยส่วนที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยอายุมากล่าวถึงในส่วนนี้อีก ผลของการศึกษาปัจจัยอายุส่วนใหญ่พบว่า ผู้บอกภาษาที่มีอายุมากจะเลือกใช้ภาษาแม่หรือภาษาเดิมของชุมชนมากกว่าผู้บอกภาษาที่มีอายุน้อย ทั้งนี้ในการศึกษาระดับมหัพภาคพบว่าชุมชนที่มีภาวะหลายภาษา ผู้บอกภาษาที่มีอายุมากมักมีภาวะหลายภาษาหรือมีความสามารถในการใช้ภาษามากกว่าผู้บอกภาษาที่มีอายุน้อย ส่วนในการศึกษาระดับจุลภาคพบว่า ผู้บอกภาษาที่อยู่ในกลุ่มอายุต่างกันจะมีเขตปรับเปลี่ยนภาษาที่ต่างกัน

การศึกษาระดับมหัพภาค ได้แก่ การศึกษาของประพนธ์ จันทวิเทศ (2532) เรื่อง ภาวะหลายภาษาในชุมชนบ้านหนองอารีและบ้านลาวเดิม นอกจากปัจจัยแวดวงแล้ว ยังศึกษาปัจจัยด้านอายุ โดยพบว่า ประชากรเขมรรุ่นใหม่มีความสามารถในการใช้ภาษาส่วยลดลงอย่างมากทำให้มีแนวโน้มว่าประชากรเขมรรุ่นต่อไปจะพูดได้เพียง 3 ภาษา คือ เขมร-ลาว-ไทย เช่นเดียวกับประชากรลาวรุ่นใหม่มีความสามารถในการพูดภาษาเขมรและภาษาส่วยลดลงอย่างมาก โดยเฉพาะภาษาส่วย ทำให้มีแนวโน้มว่าประชากรลาวรุ่นต่อไปจะพูดได้เพียง 2 ภาษา คือ ลาว-ไทย ประชากรรุ่นหลัง ๆ มีความสามารถในการพูดภาษาไทย ได้มากกว่าประชากรรุ่นก่อน ๆ และเมื่อพิจารณาความแตกต่างตามเพศ และอายุร่วมกัน พบว่า ประชากรเพศหญิงที่มีอายุมากมีความสามารถในการพูดภาษาไทยน้อยกว่าคนที่อายุน้อย และปรากฏการณ์เช่นนี้จะเกิดมากกว่าประชากรเพศชาย

ผลงานของสินินา วงคะฮาด (2541) ศึกษาภาษาที่มีใช้ในชุมชนหลายภาษาที่บ้านท่าคอยนาง ตำบลสวาย อำเภอปราสาท จังหวัดศรีสะเกษ โดยเน้นการเลือกภาษาของกลุ่มที่มีชาติพันธุ์ เพศ และอายุต่างกัน ผลการศึกษากการเลือกภาษาตามปัจจัยอายุ พบว่า กลุ่มผู้ใหญ่ในแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ และในแต่ละเพศมีความสามารถในการใช้ได้หลายภาษามากกว่ากลุ่มเด็ก

ผลการศึกษาด้านปัจจัยอายุของสุชาดา วัฒนะ (2549) ที่ศึกษาหน้าที่ของภาษาที่มีใช้ในชุมชนบ้านสวนใหญ่ ตำบลลำปลายมาศ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ และศึกษาการเลือกใช้ภาษาของประชากรตามตัวแปร ได้แก่ แวดวงการใช้ภาษา กลุ่มชาติพันธุ์ เพศและอายุ ผลการศึกษาด้านอายุพบว่า ประชากรที่มีอายุน้อยมีความสามารถในการเลือกใช้ได้หลายภาษาน้อยลงกว่ากลุ่มที่มีอายุมาก โดยกลุ่มวัยรุ่นเลือกใช้ภาษาไทยโคราชมากที่สุด ตามด้วยภาษาไทยมาตรฐาน ภาษาลาวและภาษาเขมร

สุดท้ายงานวิจัยเรื่อง การอ้างและการเปลี่ยนภาษาในชุมชนมอญ กรณีศึกษาชุมชนบางชั้นหมาก ตำบลบางชั้นหมาก อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ของ พัชรา อัมพวานนท์ (2551) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยรุ่นอายุและทัศนคติของผู้บอกภาษากับการเลือกภาษาของชาวมอญบางชั้นหมาก โดยเก็บข้อมูลจากการแจกแบบสำรวจให้กับผู้บอกภาษาจำนวน 60 คน จากการวิจัยพบว่า ชาวตำบลบางชั้นหมากมีภาษาหลัก 2 ภาษา คือ ภาษาไทยและภาษามอญ ประชากรกลุ่มอายุ 55-70 ปี เลือกใช้ภาษามอญและมีความสามารถในการใช้ภาษามอญมากที่สุด ประชากรกลุ่ม 35-50 ปี มีอัตราการเลือกภาษาและความสามารถในการใช้ภาษามอญรองลงมา ส่วนประชากรกลุ่มอายุ 15-50 ปี มีอัตราการใช้ภาษามอญและความสามารถในการใช้ภาษามอญน้อยที่สุด ด้านทัศนคติต่อภาษา พัชรา พบว่า ประชากรมีทัศนคติบวกต่อทั้งสองภาษา คือ ภาษาไทยและภาษามอญ

แม้ว่าพัชราจะศึกษาชุมชนเดียวกับผู้วิจัย แต่พัชราได้ใช้วิธีการเก็บข้อมูลที่ต่างจากผู้วิจัย คือ พัชราใช้แบบสอบถาม แต่ผู้วิจัยใช้การสังเกตการเลือกภาษาที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งการวิธีการเก็บข้อมูลที่ต่างกัน ทำให้ผลการศึกษต่างกันได้ ตัวอย่างเช่น การให้ผู้บอกภาษาตอบคำถามที่เกี่ยวกับการเลือกภาษามากๆ ผู้บอกภาษาจะสังเกตเห็นถึงจุดประสงค์ของผู้วิจัย และถ้าผู้บอกภาษาคนไหนมีความภาคภูมิใจและหวงแหนในชาติพันธุ์ของตนเองมาก ก็อาจทำให้ผู้บอกภาษาตอบว่า เลือกใช้ภาษามอญ ทั้งๆที่ในชีวิตจริงผู้บอกภาษาเลือกใช้ทั้งสองภาษา ทั้งนี้ในผลการศึกษาของพัชรา พบว่า ชาวมอญบางชั้นหมากเลือกใช้ภาษาไทยสูงกว่าภาษามอญ โดยพัชราวิเคราะห์จากการเลือกภาษามอญ หรือภาษาไทยเท่านั้น ส่วนผู้วิจัยนำการเลือกภาษาแบบสลับภาษามาวิเคราะห์ด้วย เพราะการสลับภาษาเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นได้ในผู้มีภาวะสองภาษา นอกจากนี้พัชราไม่ได้ศึกษาประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการทำการศึกษา ได้แก่ การศึกษาตามปัจจัยแวดล้อมอย่างละเอียด เพศผู้บอกภาษา และเพศคู่สนทนา ส่วนการศึกษาด้านทัศนคติต่อภาษา ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแล้วในตอนทำการศึกษานำร่อง ผู้วิจัยใช้ Match-guise หรือ วิธีศึกษาทัศนคติต่อภาษา โดยให้ผู้บอกภาษาฟังเทปบรรยายความ 2 ชุด ได้แก่ เทปที่บรรยายเป็นภาษาไทย และเทปที่บรรยายเป็นภาษามอญ ทั้งนี้เทปที่ใช้มีเนื้อหาเกี่ยวกับวันแม่ มีความยาวประมาณ 2 นาที และมีผู้พูดเป็นคนเดียวกัน ซึ่งเป็นผู้มีภาวะสองภาษาที่ผู้วิจัยได้ทดสอบความสามารถทางภาษาไทยและภาษามอญแล้วว่า มีความสามารถในการใช้ทั้งสองภาษาใกล้เคียงกัน (ผู้วิจัยให้ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านภาษามอญช่วยทดสอบ) ผู้วิจัยให้ผู้บอกภาษาฟังเทปแต่ละภาษา และตอบคำถามเกี่ยวกับความรู้สึกที่ผู้บอกภาษามีต่อผู้พูดที่ได้ยินในเทป เช่น ผู้บอกภาษาคิดว่าผู้พูดเป็นมิตรหรือไม่ ร่ารวยหรือไม่ คำตอบที่ได้จะสะท้อนถึงทัศนคติต่อภาษาไทยและภาษามอญของผู้บอกภาษา ตัวอย่างเช่น ถ้าผู้บอกภาษาให้คะแนนผู้พูดภาษามอญว่าเป็นผู้มีฐานะร่ำรวย 2 คะแนน แต่

ให้ผู้พูดภาษาไทย 5 คน แสดงว่าผู้บอกภาษาคนนั้นมีทัศนคติบวกต่อภาษาไทย และทัศนคติลบต่อภาษามอญ จากวิเคราะห์คำตอบทั้งหมด ผู้วิจัยได้ข้อสรุปว่า ชาวมอญบางชั้นหมากมีทัศนคติบวกต่อทั้งสองภาษา ซึ่งเหมือนกับผลการวิจัยด้านทัศนคติต่อภาษาของพัชรา ผู้วิจัยจึงไม่นำปัจจัยทัศนคติต่อภาษามาศึกษาในงานวิจัยนี้อีก

แม้ว่าในการศึกษาระดับมหัพภาคส่วนใหญ่จะพบว่าผู้บอกภาษาในกลุ่มอายุมากจะมีภาวะหลายภาษามากกว่ากลุ่มผู้บอกภาษาในกลุ่มอายุน้อย แต่ก็พบว่าบางชุมชน อย่างเช่น ชุมชนที่พูดภาษาเขมรเหนือ (ภาษาเขมรสำเนียงพระตะบอง พุดทางแถบภาคเหนือของประเทศไทย) ในประเทศไทยในการการศึกษาของสมอลลี (1988 อ้างถึงใน ประพนธ์ จันทวิเทศ 2532 : 38) ที่ศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงของภาวะหลายภาษาระหว่างช่วงอายุต่าง ๆ ของประชากรที่สะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มภาษาต่อไปในอนาคต โดยการสัมภาษณ์ประชากรที่อยู่บริเวณพื้นที่ที่มีประชากรพูดภาษาเขมรอยู่ จำนวน 2,409 คน จาก 266 หมู่บ้าน 58 ตำบล ใน 11 อำเภอของจังหวัดสุรินทร์ บุรีรัมย์และศรีสะเกษ โดยใช้ผู้ช่วยผู้วิจัย 16 คนในปี พ.ศ. 2507 ประชากรที่ศึกษาแบ่งเป็นเพศชายร้อยละ 55.40 เพศหญิง ร้อยละ 44.60 ระดับอายุที่ศึกษา คือ กลุ่มอายุต่ำกว่า 30 ปี ร้อยละ 35.5 กลุ่มอายุระหว่าง 30-49 ปี ร้อยละ 51.1 และกลุ่มอายุ 50 ปีขึ้นไป ร้อยละ 13.20 คำถามที่ใช้สัมภาษณ์เกี่ยวกับภาษาที่ตนเอง พ่อแม่และปู่ย่าตายายพูดและฟังเข้าใจได้

สมอลลีพบว่า ประชากรส่วนใหญ่ ร้อยละ 90 พูดได้มากกว่า 1 ภาษาหรือหลายภาษา ในจำนวนนี้ประชากรร้อยละ 87 สามารถพูดภาษาเขมรร่วมกับภาษาอื่น ๆ ได้อีก จำนวนประชากรที่ฟังภาษาอื่นเข้าใจจะมีมากกว่าภาษาที่พูดได้และคนที่พูดได้ภาษาเดียวก็ยังสามารถฟังภาษาอื่นเข้าใจได้อีก ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองที่ประชากรพูดได้มากที่สุดรองจากภาษาเขมรคิดเป็นร้อยละ 82 รองลงมาคือภาษาเขมรและภาษาลาวคิดเป็นร้อยละ 51 ส่วนประชากรที่พูดภาษาส่วยหรือภาษาส่วยกับภาษาอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากภาษาเขมรมีอยู่น้อยมาก ทั้งนี้เพราะไม่ได้เก็บข้อมูลในบริเวณที่มีประชากรพูดภาษาส่วยหนาแน่น เมื่อพิจารณาตลอดทั่วทั้งพื้นที่พบว่าจำนวนประชากรที่พูดภาษาต่าง ๆ นั้นสัมพันธ์กับที่ตั้งของอำเภอที่ศึกษา

ความแตกต่างทางด้านระดับอายุของประชากรพบว่าประชากรที่มีอายุมากจะพูดภาษาเขมรได้อย่างเดียวมากกว่าประชากร กลุ่มอื่น ๆ ความแตกต่างทางการศึกษาพบว่าประชากรที่ไม่ได้รับการศึกษา มีจำนวนผู้พูดภาษาเขมรได้ภาษามากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบภาวะหลายภาษาของประชากรต่างอายุกันพบว่า ประชากรรุ่นพ่อแม่และรุ่นปู่ย่า ตายาย พูดได้แต่ภาษาแม่ของตน ไม่สามารถพูดได้หลายภาษาเหมือนประชากรรุ่นปัจจุบัน ผลการศึกษาดังกล่าว

สนับสนุนความเห็นที่ว่าภาวะหลายภาษา กำลังเพิ่มขึ้นในกลุ่มประชากรที่พูดภาษาเขมรในอำเภอต่าง ๆ ที่ได้ทำการสำรวจ

การศึกษาระดับจุลภาค ได้แก่ งานวิจัยของพริ้มรส มารีประสิทธิ์ (2534) ที่ศึกษาการแปรของเขตปรับเปลี่ยนภาษาระหว่างภาษาไทยถิ่นกลางและภาษาไทยถิ่นใต้ตามอายุของผู้พูด พบว่าอายุเป็นตัวแปรทางสังคมที่สำคัญตัวแปรหนึ่งที่ทำให้เกิดความแตกต่างในการใช้ภาษา ดังนั้น เขตปรับเปลี่ยนภาษาของคนแต่ละวัยก็น่าจะอยู่คนละบริเวณด้วย วัตถุประสงค์ในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ คือ เพื่อ ศึกษาแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงการใช้คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้ และหาการแปรของเขตปรับเปลี่ยนภาษาระหว่างภาษาไทยถิ่นกลางและภาษาไทยถิ่นใต้ของผู้พูดกลุ่มอายุ 10-20 ปี กลุ่มอายุ 35-45 ปี และกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป โดยมีสมมติฐานว่า การใช้คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้มีแนวโน้มที่จะลดลง และเขตปรับเปลี่ยนภาษาระหว่างภาษาไทยถิ่นกลางและภาษาไทยถิ่นใต้มี 3 เขตเรียงลำดับจากเขตปรับเปลี่ยนภาษาของกลุ่มที่มีอายุมากที่สุด จนถึงกลุ่มที่มีอายุน้อยที่สุด จากเหนือลงใต้ พื้นที่ที่ศึกษาอยู่ระหว่างอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และอำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร ซึ่งแบ่งออกเป็นพื้นที่ย่อย 15 พื้นที่ตามแนวนอน แต่ละพื้นที่ผู้ศึกษาเลือกหมู่บ้าน 1 หมู่บ้านเป็นจุดเก็บข้อมูล รวมจุดเก็บข้อมูลทั้งสิ้น 15 จุด และใช้ผู้บอกภาษากลุ่มอายุละ 10 คน รวมผู้บอกภาษาทั้งหมด 450 คน การเก็บข้อมูลใช้วิธีเก็บข้อมูลภาคสนามโดยใช้แบบสอบถามที่ประกอบด้วยหน่วยอรรถจำนวน 16 หน่วยอรรถ ซึ่งได้ผ่านการทดสอบว่าแทนด้วยคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นกลางเพียง 1 ศัพท์ และแทนด้วยคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้เพียง 1 ศัพท์ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ในอนาคตจะมีการใช้คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้ลดลงและมีการใช้คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นกลางเพิ่มมากขึ้นในบริเวณที่ศึกษา โดยแต่ละหน่วยอรรถมีแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงสูงต่ำต่างกัน ส่วนการหาเขตปรับเปลี่ยนภาษา พบว่า เขตปรับเปลี่ยนภาษาของกลุ่มที่มีอายุมากกว่าอยู่เหนือเขตปรับเปลี่ยนภาษาของกลุ่มอายุน้อยกว่าดังสมมติฐานโดยเขตปรับเปลี่ยนภาษาของกลุ่มอายุ 60 ปี ขึ้นไป อยู่ที่บ้านละหาน ตำบลบางสะพาน และเขตปรับเปลี่ยนภาษาของกลุ่มอายุ 35 - 45 ปีอยู่ใต้บริเวณนั้นลงมา ที่บ้านห้วยสัก ตำบลทรายทอง เขตปรับเปลี่ยนภาษาทั้งสองเขตนี้อยู่ในอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ส่วนเขตปรับเปลี่ยนภาษาของกลุ่มอายุ 10 - 20 ปี อยู่เลยลงไปทางภาคใต้ในจังหวัดชุมพร คือ อยู่ที่บ้านนา ตำบลบ้านนา อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร

งานวิจัยของศิริกุล กิติธรากุล (2539) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความใกล้ชิดชุมชนกับการเลือกใช้ศัพท์ของชุมชนลาวครั้ง บ้านหนองกระพี้ ตำบลบ้านหลวง อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม ตามปัจจัยทางสังคม ได้แก่ อายุและการศึกษา ผู้ศึกษาแบ่งกลุ่มอายุของผู้พูดออกเป็น 3

กลุ่มคือ กลุ่มอายุ 15-25 ปี, กลุ่มอายุ 30-40 ปี และกลุ่มอายุ 45-55 ปี ส่วนการศึกษาแบ่งเป็น 3 ระดับคือ การศึกษาต่ำกว่าประถม 5, การศึกษา ประถม 5 – มัธยม 3 และการศึกษา มัธยมปลาย ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาวิจัยได้จากการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาเกี่ยวกับความใกล้ชิดชุมชน และ คำศัพท์ลาวครั้งจำนวน 34 หน่วยอรรถที่คัดเลือกจากงานวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว ผลการวิจัยพบว่า อายุและการศึกษาของผู้พูดต่างก็มีความสัมพันธ์กับความใกล้ชิดชุมชนและการเลือกใช้คำศัพท์ แต่สำหรับความใกล้ชิดชุมชนอายุมีอิทธิพลมากกว่าการศึกษา กล่าวคือ ผู้ที่มีอายุมากจะใกล้ชิดชุมชนมากกว่าผู้ที่มีอายุน้อยไม่ว่าจะมีการศึกษาระดับใด ในทางตรงกันข้ามสำหรับการเลือกใช้คำศัพท์พบว่าการศึกษามีอิทธิพลมากกว่าอายุ กล่าวคือ ผู้ที่มีการศึกษาต่ำจะเลือกใช้คำศัพท์ลาวครั้งมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาสูงเสมอ ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างความใกล้ชิดชุมชนกับการเลือกใช้คำศัพท์สามารถสรุปได้ว่า ผู้พูดที่ใกล้ชิดชุมชนจะเลือกใช้คำศัพท์ลาวครั้งมากกว่าผู้ที่ไม่ได้ใกล้ชิดชุมชน กล่าวคือเมื่อผู้พูดมีความใกล้ชิดชุมชนก็สามารถที่จะทำนายได้ว่ามีความสัมพันธ์กับการใช้ภาษาท้องถิ่นด้วย เกี่ยวกับการเลือกใช้คำศัพท์ลาวครั้งและคำศัพท์ที่ยืมมาจากภาษาไทยมาตรฐานพบว่า ในปัจจุบันมีการใช้คำศัพท์ลาวครั้งน้อยกว่าคำศัพท์ไทยมาตรฐาน ซึ่งจะพบมากในกลุ่มของคนรุ่นใหม่ที่ได้รับอิทธิพลทางด้านการศึกษา การใช้ภาษาของคนในชุมชนนี้กำลังอยู่ในระหว่างเปลี่ยนแปลง ดังจะเห็นได้จากการใช้คำศัพท์ลาวครั้งน้อยลงและใช้คำศัพท์ไทยมาตรฐานมากขึ้นตามลำดับอายุ ซึ่งสันนิษฐานได้ว่าต่อไปในอนาคตคำศัพท์ลาวครั้งอาจสูญหายไปและไม่พบการใช้ภาษาลาวครั้งในการติดต่อสื่อสารกัน

งานวิจัยของอุไรภรณ์ ตันตินิมิตกุล (2544) ศึกษาการแปรของเขตปรับเปลี่ยนระหว่างภาษาไทยถิ่นใต้และภาษาไทยถิ่นกลางทั้งสองตามตัวแปรอายุ และเพิ่มศึกษาตัวแปรอีก 2 ตัวแปรคือการศึกษาและทัศนคติ โดยตั้งสมมติฐานว่า เขตปรับเปลี่ยนภาษาของผู้ที่มีอายุมากกว่าอายุเหนือของผู้ที่มีอายุน้อยกว่า ของผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าอายุเหนือของผู้ที่มีการศึกษาน้อยกว่า และของผู้ที่มีทัศนคติบวกต่อการใช้ภาษาไทยถิ่นใต้เหนือของผู้ที่มีทัศนคติลบ จุดเก็บข้อมูลในงานวิจัยนี้มี 20 แห่ง แต่ละแห่งห่างกันประมาณ 10 กิโลเมตรจุดเหนือที่สุดอยู่ที่อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และจุดใต้ที่สุดอยู่ที่อำเภอละแม จังหวัดชุมพร ผู้ศึกษาสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาจุดเก็บข้อมูลละ 30 คน แบ่งเป็น 3 กลุ่มอายุ ได้แก่ 10-20 ปี 30-40 ปี และ 50-60 ปี กลุ่มอายุละ 10 คน แบบสอบถามประกอบด้วยหน่วยอรรถ 20 หน่วยอรรถ และคำถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อการใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ 5 คำถาม จากนั้นผู้ศึกษาแบ่งผู้บอกภาษาตามการศึกษา (0-6 ปี และ 7 ปีขึ้นไป) และทัศนคติ (ทัศนคติบวก และทัศนคติลบ) และวิเคราะห์หาเขตปรับเปลี่ยนภาษาโดยใช้ 2 ขั้นตอนได้แก่ การหาอัตราการใช้คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นกลางและภาษาไทยถิ่นใต้ในแต่ละจุดเก็บข้อมูล และการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ ในการหาอัตราการใช้คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นกลางและ

ภาษาไทยถิ่นใต้ พบว่า เมื่อพิจารณาเฉพาะการใช้ภาษาเขต ปรับเปลี่ยนภาษาอยู่ที่จุดเก็บข้อมูล 3 จุด ในบริเวณอำเภอท่าแซะและอำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร เมื่อพิจารณาตัวแปรอายุและทัศนคติ พบว่า มีการแปรของเขตปรับเปลี่ยนภาษา โดยเขตปรับเปลี่ยนภาษาของกลุ่มอายุ 50-60 ปี อยู่เหนือเขตของกลุ่มอายุ 30-40 ปี และกลุ่มอายุ 10-20 ปี ตามลำดับ และเขตปรับเปลี่ยนภาษาของกลุ่มทัศนคติบวกอยู่เหนือกลุ่มทัศนคติลบ เขตปรับเปลี่ยนภาษาของทุกกรณีอยู่ใกล้เคียงกับอำเภอท่าแซะ และอำเภอเมืองชุมพร ยกเว้นของกลุ่มอายุ 10-20 ปีที่อยู่บริเวณอำเภอสวี จังหวัดชุมพร เมื่อวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ พบว่า เขตปรับเปลี่ยนภาษาอยู่ที่จุดเก็บข้อมูลบริเวณอำเภอเมืองชุมพรเพียงจุดเดียว นอกจากนี้ยังพบว่าตัวแปรอายุและทัศนคติมีความสัมพันธ์กับการใช้ภาษาถิ่น แต่ตัวแปรการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์ การวิเคราะห์หาเขตปรับเปลี่ยนภาษาตามตัวแปรอายุและทัศนคติแสดงให้เห็นว่า เขตปรับเปลี่ยนภาษาทั้ง 3 กลุ่มอายุที่มีทัศนคติบวกต่อภาษาอยู่เหนือเขตปรับเปลี่ยนภาษาของทั้ง 3 กลุ่มที่มีทัศนคติลบ และเขตปรับเปลี่ยนภาษาของกลุ่มอายุมากกว่าอยู่เหนือเขตของกลุ่มอายุน้อยกว่าเสมอ

สุดท้ายคืองานวิจัยของยูทาเกะ โทมิโอะกะ(2552) ที่ศึกษาเรื่องทัศนคติต่อภาษาและการเลือกภาษาของคนไทยอีสานที่มีอายุต่างกัน โดยเปรียบเทียบความแตกต่างตามอายุ งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ และเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างคนไทยอีสานทั้งหมด 849 คน ซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในภาคอีสาน และคิดว่าตนเองมีความเป็นไทยอีสาน ผู้ศึกษาแบ่งกลุ่มเป้าหมายออกเป็นกลุ่มอายุ 3 กลุ่มคือ กลุ่มอายุน้อย (15-30 ปี) กลุ่มอายุกลาง (31-45 ปี) และกลุ่มอายุมาก (46-60 ปี) ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า ทัศนคติต่อภาษาแตกต่างกันตามอายุ ไม่ว่าจะกลุ่มอายุใดก็ตาม คนไทยอีสานมีทัศนคติทางบวกต่อภาษาไทยถิ่นอีสาน และภาษาไทยมาตรฐาน แต่กลุ่มอายุน้อยมีทัศนคติทางบวกต่อภาษาไทยมาตรฐานมากกว่าภาษาไทยถิ่นอีสาน และกลุ่มอายุมากมีทัศนคติทางบวกต่อภาษาไทยถิ่นอีสานมากกว่าภาษาไทยมาตรฐาน

ด้านการเลือกภาษา ผลการวิเคราะห์ของยูทาเกะแสดงให้เห็นว่า มีความแตกต่างกันตามกลุ่มอายุเช่นกัน กล่าวคือ ไม่ว่าจะกลุ่มอายุใดก็ตาม คนไทยอีสานเลือกใช้ภาษาไทยถิ่นอีสานในสถานการณ์ไม่เป็นทางการ และเลือกภาษาไทยมาตรฐานในสถานการณ์ทางการ แต่กลุ่มอายุน้อยเลือกภาษาไทยมาตรฐานมากกว่ากลุ่มอื่นๆ และกลุ่มอายุมากเลือกภาษาไทยถิ่นอีสานมากกว่ากลุ่มอื่นๆ

ในการทบทวนงานวิจัยการเลือกภาษากับปัจจัยเพศ ผู้วิจัยได้ทบทวนทั้งงานวิจัยระดับมหัพภาคและจุลภาคเช่นเดียวกับการทบทวนการเลือกภาษาปัจจัยอายุ กล่าวคือ ผู้วิจัยได้ทบทวนทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวกับการเลือกภาษา และงานวิจัยที่เกี่ยวกับการใช้รูปแบบแปรตามตัวแปรเพศ ทั้งนี้

งานวิจัยส่วนใหญ่ที่กล่าวถึงในส่วนนี้ ส่วนหนึ่งเป็นงานวิจัยที่ได้กล่าวไว้บ้างแล้วในข้างต้น เพราะการศึกษาด้วยปัจจัยเพศมักควบคู่กับการศึกษาปัจจัยทางสังคมอื่นๆ อย่าง แวดวงและอายุ ผลการศึกษาของงานวิจัยต่างๆในด้านปัจจัยอายุ ผู้วิจัยพบว่ามีส่วนคล้ายคลึงกัน คือ มักพบว่า ผู้บอกภาษาเพศชายจะมีความสามารถในการใช้ภาษาไทยมากกว่าผู้บอกภาษาเพศหญิง ส่วนผู้บอกภาษาเพศหญิงจะมีอัตราการใช้ภาษาแม่หรือภาษาถิ่นมากกว่าเพศชาย ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า เพศหญิงมักได้รับการศึกษาน้อยกว่าเพศชายในสังคมต่างๆ และเพศชายยังมีโอกาสออกไปทำงาน หรือพบปะผู้คนนอกชุมชนมากกว่า ทำให้มีโอกาสในการใช้ภาษาไทยมากกว่าเพศหญิง ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

งานวิจัยของประพนธ์ จันทวิเทศ (2532) ที่ศึกษาเรื่อง ภาวะหลายภาษาในชุมชนบ้านหนองอารีและบ้านลาวเดิม นอกจากปัจจัยแวดวงและอายุ ยังศึกษาปัจจัยเพศผู้บอกภาษา โดยพบว่า ประชากรเพศหญิงมีความสามารถในการใช้ภาษาเขมรและส่วยมากกว่าประชากรเพศชาย แต่ประชากรเพศชายมีความสามารถในการใช้ภาษาไทยได้มากกว่าประชากรเพศหญิง

งานวิจัยของสมอลลี (Smally, 1988) ที่ศึกษาเรื่องภาวะหลายภาษาของกลุ่มประชากรที่พูดภาษาเขมรเหนือในประเทศไทย ด้านความแตกต่างทางเพศของประชากรพบว่า ในจำนวนผู้ที่พูดภาษาเขมรได้อย่างเดียวเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย

งานวิจัยของศิริกุล กิติธรากุล(2539) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความใกล้ชิดชุมชนกับการเลือกใช้คำศัพท์ของผู้พูดภาษาลาวครั้งตามปัจจัยทางสังคม ได้ผลการศึกษาดังต่อไปนี้เกี่ยวกับเพศว่า ผู้บอกภาษาเพศหญิงเลือกใช้ภาษาลาวมากกว่าเพศชาย โดยผู้บอกภาษายังมีการศึกษาต่ำ และอายุมากก็จะยิ่งมีความใกล้ชิดชุมชนมากและมีความสามารถในการใช้ภาษาไทยน้อย ทำให้เลือกใช้ภาษาลาวครั้งมาก

งานวิจัยของสินหา วงคะฮาด (2541) ที่ศึกษาการเลือกภาษาที่มีใช้ในชุมชนหลายภาษาที่บ้านท่าคอยนาง ตำบลสวาย อำเภอบางขัน จังหวัดศรีสะเกษ โดยศึกษาการเลือกภาษาจากกลุ่มตัวอย่างที่มีชาติพันธุ์ เพศ และอายุ ที่ต่างได้ผลการศึกษาดังต่อไปนี้ทางด้านเพศว่า เพศชายในแต่ละชาติพันธุ์ ในแต่ละกลุ่มอายุที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านท่าคอยนางมีความสามารถในการใช้หลายภาษามากกว่าเพศหญิง

สุดทำงานวิจัยของสุชาติดา วัฒนะ (2549) ที่ศึกษาภาษาที่ใช้ในชุมชนบ้านสวนใหญ่ ตำบลลำปลายมาศ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ และศึกษาการเลือกใช้ภาษาของประชากรตามตัวแปร ได้แก่ แวดวงการใช้ภาษา กลุ่มชาติพันธุ์ เพศและอายุ ได้ผลการศึกษาตัวแปรทางด้านเพศ คือ เพศชายสามารถพูดและฟังได้หลายภาษามากกว่าเพศหญิงยกเว้นกลุ่มชาติพันธุ์ไทยโคราช พบว่า เพศหญิงสามารถพูดและฟังเข้าใจได้หลายภาษามากกว่าเพศชาย

2.2 ผลงานที่เกี่ยวข้องกับการอ้างภาษา

การศึกษากการเลือกภาษา หรือภาวะหลายภาษาส่วนหนึ่งนั้นก็เพื่อศึกษาถึงแนวโน้มการเปลี่ยนหรือการอ้างภาษาในชุมชนนั้น จากการทบทวนผลงานในส่วนนี้ ผู้วิจัยพบว่า ชุมชนที่มีภาวะหลายภาษาหรือสองภาษา ประชากรจะมีแนวโน้มในการใช้ภาษาราชการของท้องถิ่นนั้นสูงขึ้นเรื่อยๆ และเลือกใช้ภาษาแม่หรือภาษาเดิมของท้องถิ่นน้อยลง หรือหมดไปเลย ตัวอย่างเช่น ในชุมชนบ้านสวนใหญ่ ที่พบในการศึกษาของสุชาติดา วัฒนะ (2549) ที่ศึกษาหน้าที่ของภาษาที่มีใช้ในชุมชนบ้านสวนใหญ่ ตำบลลำปลายมาศ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ตามตัวแปร แวดวงการใช้ภาษา กลุ่มชาติพันธุ์ เพศและอายุ ทำให้สรุปผลการอ้างภาษาได้ว่ามีแนวโน้มการเปลี่ยนภาษาเป็นภาษาไทย ทั้งนี้เพราะพบว่ากลุ่มวัยรุ่นจะมีภาวะหลายภาษาน้อยที่สุดและเริ่มให้ความสำคัญกับภาษาไทยมาตรฐานมากยิ่งขึ้น กลุ่มวัยรุ่นเป็นกลุ่มที่ยังคงความเป็นผู้รู้หลายภาษาอยู่แต่น้อยกว่าวัยกลางคนเพราะพูดภาษาไทยมาตรฐานได้เป็นส่วนน้อย

การศึกษาของพัชรา(2551) เรื่อง การอ้างและการเปลี่ยนภาษาในชุมชนมอญ กรณีศึกษาชุมชนบาง ชันหมาก ตำบลบางชันหมาก อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี พัชราได้สรุปการอ้างภาษามอญในชุมชนชาวมอญบางชันหมากว่า ภาษามอญจะยังอ้างอยู่ในตำบลบางชันหมาก เนื่องจากชาวชุมชนตระหนักถึงคุณค่าและมีทัศนคติบวกต่อภาษา

ชุมชนหมู่บ้านยูแซงกิที่พบในการศึกษาของโอบาร์ (O'barr, 1971) ที่ศึกษาถึงภาวะหลายภาษาในชุมชนหมู่บ้านยูแซงกิ (Usangi) ในชนบทของเมืองแพร์(Pare) ประเทศแทนซาเนีย จากผลการศึกษากการเลือกภาษาตามปัจจัยต่างๆ ทำให้สรุปการอ้างภาษาของชุมชนนี้ได้ว่า ประชากรรุ่นใหม่มีอัตราการใช้ภาษาสวาฮีลีมากขึ้น แม้แต่ในแวดวงบ้านก็ตาม เนื่องจากเป็นภาษาที่ใช้ได้กว้างทั่วไป และสามารถใช้ในการศึกษาของบุคคลอีกด้วย สำหรับการเขียนส่วนใหญ่ก็ใช้ภาษาสวาฮีลีด้วยเช่นกัน

ทั้งนี้ นอกจากปัจจัยทางด้านการเมือง หรือการที่รัฐบาลบังคับให้ใช้ภาษาใดภาษาหนึ่งในการศึกษาและประกอบกิจกรรมต่างๆของรัฐ นอกจากจะทำให้ประชากรเปลี่ยนมาใช้ภาษาที่รัฐกำหนดแล้ว ทักษะก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการอ้างหรือเปลี่ยนภาษาของชุมชนด้วย ตัวอย่างเช่นในชุมชนเกษตรกร Oberwart ในการศึกษาของกาล (Gal, 1979 อ้างถึงใน ยูทาเกะ โทมิโอกะ 2552 : 15) ชุมชนนี้เดิมเป็นชุมชนที่พูดภาษาฮังการี(Hungarian) แต่เมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 Oberwart กลายเป็นส่วนหนึ่งของประเทศออสเตรีย (Austria) ซึ่งพูดภาษาเยอรมัน คนในชุมชนถูกห้ามไม่ให้ใช้ภาษาฮังการีที่โรงเรียน ยิ่งไปกว่านั้นอาชีพหลักของชุมชนเริ่มเปลี่ยนจากเกษตรกรรมเป็นอุตสาหกรรม ทำให้ฐานะของภาษาเยอรมันสูงขึ้น ภาษาเยอรมันจึงกลายเป็นวิชาภาษาสูง และภาษาฮังการีกลายเป็นวิชาภาษาต่ำ ในแนวคิดทวิภาษาณ์ ฐานะของภาษาฮังการีจึงตกเป็นภาษาสำหรับแวดวงที่บ้าน และถูกมองด้วยแง่ลบว่าเป็นภาษาของเกษตรกร เยาวชนจึงนิยมใช้ภาษาเยอรมัน ซึ่งมีทัศนคติว่าผู้พูดมีฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจสูง พ่อแม่ก็เริ่มพูดภาษาเยอรมันกับลูก เป็นต้น ในชุมชน Oberwart แวดวงที่ เลือกใช้ภาษาฮังการีจึงแคบลงเรื่อย ๆ ในขณะที่แวดวงที่เลือกใช้ภาษาเยอรมันก็กว้างขึ้นเรื่อย ๆ

ทัศนคติต่อภาษานอกจากจะทำให้เกิดการเปลี่ยนภาษาได้อย่างในชุมชนเกษตรกรที่กล่าวข้างต้นแล้ว ยังเป็นปัจจัยที่ทำให้ประชากรอ้างภาษาได้เช่นกัน ตัวอย่างเช่น ชุมชนไทดำในการศึกษาของณัฐธิดา จักษุรักษ์ (2546) เรื่องการอ้างและการเปลี่ยนภาษา: กรณีศึกษาภาษาไทดำ ณ หมู่บ้านหนองเข้ ตำบลหนองปรุง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี โดยสำรวจการใช้ภาษาและทัศนคติต่อภาษาของชุมชนไทดำ ซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยกลุ่มหนึ่งในประเทศไทย จากการสัมภาษณ์ สังเกตแบบมีส่วนร่วม และวิเคราะห์เทปสนทนาในเหตุการณ์จริง ผู้ศึกษา พบว่า ชุมชนไทดำ ณ หมู่บ้านหนองเข้ ตำบลหนองปรุง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรียังอ้างภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ตนเองไว้ได้อย่างเข้มแข็ง ปัจจัยที่มีผลต่อการอ้างภาษา ได้แก่ การใช้ภาษาอย่างแพร่หลายในชุมชน การส่งต่อภาษาไปยังรุ่นลูกหลาน การรักษาลักษณะดั้งเดิมของภาษา การปนภาษาเกิดขึ้นน้อย หน้าที่ของภาษาในพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบูชาผีบรรพบุรุษ ประชากรมีทัศนคติที่ดีและซื่อสัตย์ต่อภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ตนเอง ถึงแม้จะมีการอ้างภาษาอย่างเข้มแข็งในชุมชนไทดำ ณ หมู่บ้านหนองเข้ ตำบลหนองปรุง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ผู้ศึกษาก็ได้สังเกตเห็นแนวโน้มแห่งการเปลี่ยนภาษาเช่นกัน แนวโน้มดังกล่าวได้แก่ การแต่งงานนอกกลุ่มชาติพันธุ์ การได้รับการศึกษาในโรงเรียน และสื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะวิทยุและโทรทัศน์ที่มีอยู่แพร่หลายในชุมชน ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงเสนอแนะให้มีการพัฒนาการรู้หนังสือภาษาไทดำซึ่งเป็นภาษาแม่ และให้มีการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาแม่ในโรงเรียน เพื่อจะได้อ้างภาษาไทดำไว้ได้อย่างเข้มแข็งต่อไป

การสำรวจภาษาของชาวไทยอีสานที่พบในการศึกษาของยูทากะ โทมิโอกะ (2552) ที่ศึกษาเรื่องทัศนคติต่อภาษาและการเลือกภาษาของคนไทยอีสานที่มีอายุต่างกัน จากผลการวิเคราะห์ การเลือกภาษาทำให้สรุปการสำรวจภาษาได้ว่า ภาษาไทยถิ่นอีสานอยู่ในภาวะการเปลี่ยนแปลงภาษากว่าคือ ขอบเขตที่คนไทยอีสานเลือกใช้ภาษาไทยถิ่นอีสานจะน้อยลงตามเวลา แต่ภาษาไทยถิ่นอีสานคงยังไม่สูญหายไปในวันของของกลุ่มอายุน้อย เพราะกลุ่มอายุน้อยยังมีทัศนคติทางบวกต่อภาษาไทยถิ่นอีสาน และยังมีแวดวงที่เลือกใช้ภาษาไทยถิ่นอีสานด้วย

ชุมชนบริเวณชายแดนของประเทศสเปนที่กล่าวไว้ในการศึกษาของซิมมอนส์ (Simmons, 2003) เรื่อง การเปลี่ยนภาษาและตลาดภาษาในบาเซโลน่า (Language Shift and Linguistic Markets in Barcelona) ที่ศึกษาการใช้ภาษาของชาวสเปนและชาวคาตาลันที่มาอยู่ในสเปน ในงานวิจัยนี้ความสัมพันธ์ของพฤติกรรมการใช้ภาษาและทัศนคติต่อภาษาก็ยังคงคลุมเครือ กล่าวคือ ในกลุ่มชาวสเปนที่เปลี่ยนภาษาจากภาษาสเปนมาใช้ภาษาคาตาลัน ส่วนหนึ่งจะมีทัศนคติที่บวกต่อทั้งสองภาษา แต่อีกส่วนหนึ่ง คือ กลุ่มที่ไปแต่งงานกับชาวคาตาลันนั้น มีทัศนคติบวกต่อภาษาสเปนสูงกว่าต่อภาษาคาตาลันมาก

ชุมชนประชากรที่พูดภาษาเขมร(เหนือ)ในประเทศไทยในงานวิจัยของสมอลลี (1988) เรื่อง ภาวะหลายภาษาของกลุ่มประชากรที่พูดภาษาเขมรเหนือในประเทศไทย ได้ผลด้านการสำรวจภาษาว่า ไม่มีตัวแปรใดที่จะทำให้ภาษาเขมรหมดไปได้ ยกเว้นบางอำเภอที่มีการแทรกแซงของภาษาลาวหรือไทยมากกว่า หรืออยู่ในใกล้บริเวณที่มีประชากรพูดภาษาลาวและไทยอยู่หนาแน่นก็อาจสูญหายไปบ้าง อย่างไรก็ตาม ผู้พูดภาษาเขมรมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นกว่า 2 เท่าของเมื่อ 30 ปีหลังจากสมอลลีทำการวิจัย และโรงเรียนเป็นแหล่งสำคัญที่ช่วยให้ประชากรรู้ภาษาไทย แต่ไม่ทราบว่าประชากรที่พูดภาษาเขมรจะมีโอกาสติดต่อกับผู้พูดภาษาไทยและภาษาลาวมากขึ้นเพียงใดในช่วงที่สมอลลีทำการวิจัย แต่ก็ไม่ได้เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ภาษาเขมรลดลง แต่กลับยังมีส่วนเสริมให้เกิดภาวะหลายภาษามากขึ้น อันเป็นเหตุทำให้ประชากรที่พูดภาษาเดียวลดน้อยลงไปพร้อมกับประชากรที่ไม่ได้รับการศึกษา

2.3 ผลงานที่ศึกษาเกี่ยวกับชุมชนมอญบางชั้นหมาก จังหวัดลพบุรี

ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น งานที่เกี่ยวข้องกับชุมชนมอญบางชั้นหมากด้านสังคม และงานที่เกี่ยวข้องกับชุมชนมอญบางชั้นหมากด้านภาษา

2.3.1 งานที่เกี่ยวข้องกับชุมชนมอญบางชั้นหมากด้านสังคม

การศึกษาเรื่องคนลพบุรี ของ อุทัยวรรณ ตันหยง (2540) ที่รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ ประเพณี ความเชื่อ อักษรมอญ สุภาพศัคม และศิลปกรรมท้องถิ่นของชาวมอญบางชั้นหมาก ซึ่งประกอบด้วยเกร็ดความรู้ที่มาจากประสบการณ์จริงของคนในจังหวัดลพบุรี ตัวอย่างเช่น ข้อมูลที่ว่าชาวลพบุรีมักออกเสียงวรรณยุกต์ต่างกัน หรือมีสำเนียงต่างกัน เพราะประชากรส่วนหนึ่งมาจากจังหวัดข้างเคียง เช่น สุพรรณบุรี อ่างทอง สิงห์บุรี เพื่อมาศึกษา ทำงาน และตั้งถิ่นฐาน ซึ่งประชากรจากจังหวัดดังกล่าวก็มีสำเนียงต่าง ๆ กันไป ชาวลพบุรีจึงไม่ค่อยเห็นถึงความแตกต่างของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดลพบุรี เพราะชาวไทยพวนยืมคำไทยไปใช้มาก แต่ใช้การออกเสียงวรรณยุกต์ต่างไปในแต่ละคำ ทำให้ชาวลพบุรีคิดว่าผู้พูดมาจากจังหวัดอื่น ไม่ได้มีชาติพันธุ์ต่างกัน ตรงข้ามกับกลุ่มชาติพันธุ์มอญที่เมื่อใช้ภาษามอญจะยืมคำไทยไปใช้น้อย จึงเป็นที่สังเกตมากกว่า

รายงานการวิจัยเรื่อง ทรงผมและเครื่องแต่งกาย : กรณีศึกษาชาวไทยรามัญ (มอญ) ตำบลบางชั้นหมาก จังหวัดลพบุรีของ นุสรา ทิพย์สภาพกุล (2542) ที่ศึกษาเกี่ยวกับเครื่องแต่งกายของชาวมอญที่อาศัยในตำบลบางชั้นหมากจังหวัดลพบุรี พบว่า ผู้หญิงสูงอายุนิยมใช้ผมมวยเกล้าสูงพอประมาณ ส่วนเด็กหญิงและชายนิยมใช้ผมโก๊ะ โดยมีความเชื่อว่าเด็กใช้ผมโก๊ะจะเลี้ยงง่าย อย่างไรก็ตามชาวมอญมีการปรับเครื่องแต่งกายตามสมัยนิยมของคนไทยด้วย

งานวิจัยของ ไฉน สนสกุล (2535) ที่ศึกษาเรื่อง การดำรงชาติพันธุ์และการผสมกลมกลืนของชาวมอญ : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนมอญบางชั้นหมาก จังหวัดลพบุรี อาศัยข้อมูลจากเอกสารและการวิจัยภาคสนามด้วยการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกโดยศึกษาเฉพาะกรณีของชาวมอญหมู่ที่ 3 ตำบลบางชั้นหมาก อำเภอเมืองจังหวัดลพบุรี ใช้เวลาในการศึกษาเก็บข้อมูลระหว่างเดือนเมษายน 2534 - พฤษภาคม 2535 จากการศึกษา พบว่า ชาวมอญบางชั้นหมากมีการปรับตัวให้เข้ากับสังคมไทยซึ่งเป็นกลุ่มใหญ่ได้เป็นอย่างดี เพราะว่า มอญและไทยมีความสัมพันธ์แบบยอมรับกันโดยไม่มีอคติตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จึงทำให้มีการผสมกลมกลืนจากมอญมาเป็นไทยส่วนใหญ่ ปัจจัยที่ทำให้เกิดการผสมกลมกลืนดังกล่าวได้แก่นโยบายของรัฐ การศึกษา อาชีพ การแต่งงาน การตั้งถิ่นฐาน และการอพยพย้ายถิ่น อย่างไรก็ตาม จากการศึกษายังพบอีกว่า ชาวมอญบางชั้นหมากยังคงรักษาเอกลักษณ์ของกลุ่มบางประการไว้จนถึงปัจจุบัน เอกลักษณ์ที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์มอญได้แก่ ภาษา ศาสนา พิธีกรรม

ความเชื่อและขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งเอกลักษณ์เหล่านั้นมีบางส่วนที่ผสมกลมกลืนเข้ากับวัฒนธรรมไทยซึ่งเป็นชนกลุ่มใหญ่ของประเทศด้วย

การศึกษาวิถีชีวิตชาวมอญบางชั้นหมาก ในวารสารไททรรศน์เทพสตรี : ฉบับวิถีชุมชนคนบางชั้นหมาก บรรณาธิการคือ ภาคภูมิ เฉลิมวัฒน์ (2551) ได้รวบรวมเอกสารเกี่ยวกับ อิฐมอญ เสาหงส์ ศูนย์รวมใจ ตลาดนัดวัดกลาง การละเล่น และสำนวนมอญต่างๆ ที่ใช้ในชุมชนมอญบางชั้นหมาก ที่ทำให้ทราบข้อมูลทางกายภาพของชุมชนบางชั้นหมากอย่างละเอียด เช่น ในตำบลบางชั้นหมากมีสถานอนามัยแห่งเดียวอยู่ในหมู่ที่ 3 มีวัด 7 แห่ง เป็นวัดมอญ 4 แห่ง มีสถานศึกษา 5 แห่ง ซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณวัดทั้งหมด เป็นต้น

งานวิจัยอีกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับมอญบางชั้นหมาก คือ งานวิจัยของจิตราวุธ ปานขาว(2551) เรื่อง ผู้หญิงมอญกับพิธีกรรมความเชื่อเกี่ยวกับผี: กรณีศึกษาชุมชนมอญบางชั้นหมาก อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี ในการศึกษาที่จิตราวุธใช้การวิจัยเชิงคุณภาพทางมานุษยวิทยาสตรีนิยม (Feminist Anthropology) ที่ต้องตระหนักในเรื่องเพศภาวะและความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่มีผลมาจากเพศภาวะที่ปรากฏในพื้นที่ศึกษา ผลการศึกษาพบว่า อัตลักษณ์ความเป็นมอญของคนมอญบางชั้นหมากดำรงอยู่อย่างซับซ้อนและหลากหลาย ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ ในปัจจุบันคนมอญบางชั้นหมากเลือกที่จะปรับเปลี่ยน เลือกรับ และต่อรองกับความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้อัตลักษณ์ความเป็นมอญปรากฏให้เห็นในลักษณะที่ไม่หยุดนิ่ง ซึ่งขึ้นอยู่กับสถานการณ์เงื่อนไขในขณะนั้น พิธีกรรมความเชื่อเกี่ยวกับผีเป็นการแสดงออกซึ่งอัตลักษณ์ความเป็นมอญที่มีอยู่หลายระดับตามพิธีกรรมที่จัดขึ้น นั่นคือมีทั้งระดับครอบครัว เครือญาติ และระดับท้องถิ่นหรือชุมชน โดยปรากฏควบคู่ไปกับตำนาน ภาษา และสัญลักษณ์ต่างๆ นอกจากนี้พิธีกรรมยังมีความหลากหลายแตกต่างกันระหว่างแต่ละครอบครัวและเครือญาติ ทั้งนี้เพื่อสนองตอบความต้องการทางด้านจิตใจของตนเองและกลุ่ม ในลักษณะของการควบคุมสมาชิกให้อยู่ในระเบียบกฎเกณฑ์ทางสังคมและมีความกตัญญู รวมถึงเพื่อสร้าง รักษา และขยายพื้นที่ในการประชันขันแข่งระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความแตกต่างกันอีกด้วย

ผลงานนี้พบว่า ผู้หญิงมอญมีบทบาทอย่างมากในการจัดพิธีกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบทบาทของร่างทรง ผู้หญิงมอญในกรณีศึกษามีวิธีการปรับความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างหญิงชายจากพิธีกรรมความเชื่อเกี่ยวกับผี ที่ให้คุณค่าแก่ผู้ชายมากกว่าผู้หญิง ให้กลายเป็นพื้นที่สำคัญซึ่งเอื้อให้กับผู้หญิงมากขึ้น โดยการให้ความหมายของความเชื่อและปรากฏการณ์นั้นเสียใหม่ ผ่านการมีบทบาทและปฏิบัติการในพิธีกรรมเกี่ยวกับผีต่างๆ อีกทั้งยังพบว่าผู้หญิงมอญมีตำแหน่งแห่งที่ในพิธีกรรมความเชื่อเกี่ยวกับผีอย่างหลากหลาย และสร้างองค์ความรู้เพื่อรักษาบทบาทและ

ความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างตนเองกับผู้อื่น อันเป็นผลมาจากพิธีกรรมนั้นด้วย สะท้อนให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ระหว่างหญิงชาย เป็นอำนาจที่ไม่คงที่ ตายตัว และพิธีกรรมก็เป็นพื้นที่ของการทำ ทายระหว่างเพศ ภาวะชนชั้น และวัยด้วย

2.3.2 งานที่เกี่ยวข้องกับภาษามอญในชุมชนมอญบางชั้นหมาก

งานวิจัยของพรรณนพจณี ปานทองคำ(2525) เรื่อง ภาษามอญตำบลบางชั้นหมาก ที่ ศึกษาภาษามอญตำบลบางชั้นหมากในเชิงภาษาศาสตร์ด้านระบบเสียง และระบบไวยากรณ์ โดยใช้วิธีการวิจัยจากการเก็บ คำ วลี อนุพยางค์ ประโยค และเรื่องราว แล้วนำมาวิเคราะห์โครงสร้าง พบว่า ลักษณะเด่นของภาษามอญบางชั้นหมาก คือ ลักษณะน้ำเสียง (register) ซึ่งเกิดในเสียง สระและเสียงพยัญชนะทำให้เสียงสระมี 2 ชุด และพยัญชนะบางเสียงมี 2 เสียงย่อย การเกิด พยางค์เกิดจากการรวมหน่วยเสียงสองหน่วยเสียงขึ้นไป โครงสร้างทางไวยากรณ์มีการสร้างคำ ด้วย การประสม การซ้อน การซ้ำ และการลงอุปสรรคเทียม เมื่อนำคำหลายๆมารวมกันจะเกิดเป็น วลี และพัฒนาเป็นประโยค โครงสร้างของประโยคส่วนใหญ่ คือ SVO หรือ ประธาน กริยา กรรม การพูดโดยทั่วไปจะละเว้นประธาน เมื่อเทียบโครงสร้างกับภาษาไทย พบว่า มีโครงสร้างที่ คล้ายคลึงกัน แต่แตกต่างกันเรื่อง เสียง คำ การใช้ลักษณะนาม และคำสันธาน โดยภาษามอญมี คำสันธานน้อย และลักษณะนามใช้ในบางกรณี ด้านการเล่าเรื่อง ดำเนินเรื่องคล้ายกับภาษาไทย แต่จะมีคำขึ้นต้นที่เป็นเอกลักษณ์

การศึกษาของ มณฑา ศรีขำ (2534) ศึกษาเรื่อง ศัพท์ภาษามอญในจังหวัดนนทบุรี ลพบุรี และกาญจนบุรี ใช้หน่วยอรรถในการศึกษา 1857 หน่วยอรรถ จากผู้บอกภาษา 9 คน ซึ่งเป็น ตัวแทนของคนมอญถิ่นละ 3 คน ได้ผลการศึกษาว่า ภาษามอญทั้ง 3 ถิ่น มีคำศัพท์ที่เหมือนกัน 765 หน่วยอรรถ คำศัพท์ที่ต่างกัน 548 หน่วยอรรถ ศัพท์ที่ใช้ต่างกันบ้างเหมือนกันบ้าง 544 หน่วยอรรถ โดยคำศัพท์ที่เหมือนกันทั้ง 3 ถิ่นเป็นคำศัพท์มอญดั้งเดิม ส่วนคำศัพท์ที่ต่างกันนั้นเป็น คำศัพท์ที่ยืมมาจากภาษาไทยกลาง คำศัพท์ของกาญจนบุรีมีที่ยืมมาจากภาษามอญบ้าง สาเหตุที่ทำให้ใช้คำศัพท์ต่างกัน ได้แก่ สภาพทางภูมิศาสตร์ การสืบทอดทางวัฒนธรรม เทคโนโลยีและ วิทยาการสมัยใหม่ การละเล่นของแต่ละท้องถิ่น อาหาร และการเลื่อนชั้นทางสังคม

พจนานุกรมไทย-มอญ สำเนียงลพบุรี โดย นายจำปี ชื่อสัตย์ (2550) ที่รวบรวมคำศัพท์ ภาษามอญ ให้คำอ่านเป็นภาษาไทย และแปลความหมายเป็นคำไทย จากพจนานุกรมนี้ ทำให้ ทราบว่า เสียงอักษรของชาวมอญบางชั้นหมากแบ่งออกเป็น 2 ระดับเสียง คือ เสียงอะ (อักษรแทน

เสียงอโหมชะ มี 17 ตัว) และเสียงเอียะ (อักษรแทนเสียงเสียงอโหมชะ มี 18 ตัว) ส่วนเสียงสระมี 2 ลักษณะ คือ สระจม (มีอักษรแทนเสียง 12 ตัว) และสระลอย (มีอักษรแทนเสียง 12 ตัว)

สุดท้ายเอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการเนื่องในงานแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช เรื่อง กลุ่มชาติพันธุ์ในแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์ ของ สถาบันราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี(2536) ที่รวบรวมการศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์มอญ พวน และภาษามอญในจังหวัดลพบุรี ในส่วนภาษามอญ จารุวรรณ พุ่มพฤษ์ ได้ให้ข้อมูลว่า ชาวมอญบางชนชั้นมากที่มีอายุมากจะพูดได้ 2 ภาษา คือ ภาษามอญและภาษาไทย โดยใช้ภาษามอญในการติดต่อสื่อสารในชุมชน และใช้ภาษาไทยในการติดต่อสื่อสารกับคนไทยหรือกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ในกลุ่มเด็ก ผู้ที่พูดได้ 2 ภาษามีน้อยลง ส่วนใหญ่จะใช้ภาษาไทยในการสนทนา แต่ก็เข้าใจภาษามอญ เนื่องจากคนในครอบครัวและชุมชนยังใช้ภาษามอญอยู่

การเลือกกลุ่มตัวอย่างสรุปได้ดังนี้

1. จำนวนผู้บอกภาษา 180 คน จากแฉวงภาษา 6 แฉวง คิดเป็นแฉวงละ 30 คน โดยในแต่ละแฉวงนั้นจะเป็นผู้บอกภาษาเพศชายที่อยู่ในกลุ่มอายุ 5-25 ปี 5 คน , 26-45 ปี 5 คน , 45-65 ปี 5 คน และเป็นผู้บอกภาษาเพศหญิงที่อยู่ในกลุ่มอายุ 5-25 ปี 5 คน , 26-45 ปี 5 คน และ 45-65 ปี 5 คน
2. ผู้ที่มีเชื้อสายมอญ
3. ผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนบางชั้นหมากอย่างน้อย 5 ปี และพำนักอยู่ในตำบลอย่างน้อย 4 คืนต่อสัปดาห์

3.3 การเก็บข้อมูล

3.3.1 วิธีการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การการเข้าไปแอบสังเกตการเลือกภาษาของชาวมอญบางชั้นหมากที่เกิดขึ้นในแต่ละแฉวง เพื่อจุดบันทึกการเลือกใช้ภาษาโดยไม่ให้ผู้บอกภาษารู้ตัว ความยาวของการสนทนาที่สังเกต คือ การโต้ตอบของผู้บอกภาษา 2 ครั้ง ตัวอย่างเช่น เมื่อผู้วิจัยต้องการเก็บข้อมูลการเลือกภาษาของนาย ก ผู้วิจัยก็ทำการสังเกตว่าเมื่อนาย ก สนทนากับนาย ข นาย ก เลือกใช้ภาษาอะไร แล้วเมื่อนาย ข ตอบกลับมา นาย ก เลือกใช้ภาษาอะไรในการสนทนาต่อไป ดังตัวอย่างการสนทนาด้านล่าง

ตัวอย่างการสนทนาของนาย ก ในแฉวงเพื่อน

นาย ก: “ไม่มิมิบไม่งหา” (ภาษามอญ แปลว่า สบายดีไหม)

นาย ข: “ก็ดี แต่พักนี้ปวดหลังบ่อย” (ภาษาไทย)

นาย ก: “เหมือนกัน มันไปตามอายุ” (ภาษาไทย)

จากการสนทนาข้างต้น ผู้วิจัยจะบันทึกว่า นาย ก เลือกใช้ภาษาไทยสลับมอญ กับคู่สนทนาต่อหน้า ในแฉวงเพื่อน

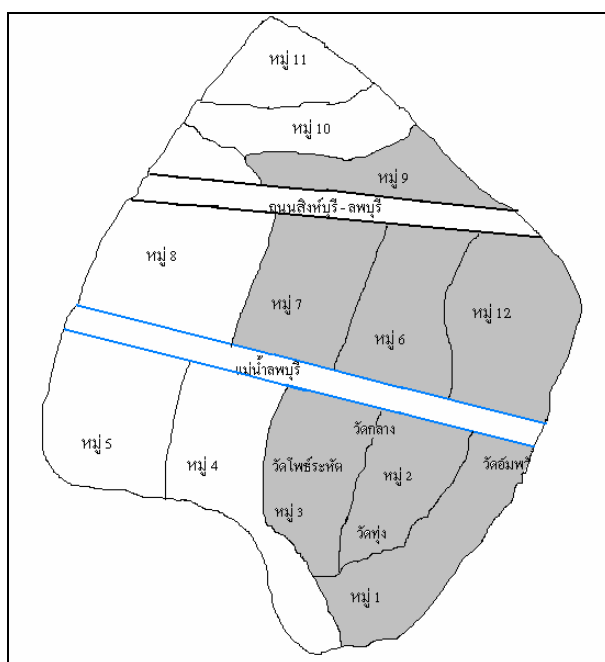
หลังจากบันทึกการเลือกภาษา ผู้วิจัยก็เข้าไปสัมภาษณ์ข้อมูลส่วนตัวได้แก่ อายุ อาชีพ การมีเชื้อสายมอญ และระยะเวลาการพักอาศัยอยู่ในตำบลบางชั้นหมาก เพื่อนำมาแบ่งกลุ่มและวิเคราะห์ เมื่อได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างครบ 180 คน ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เจาะลึกผู้ที่มีบทบาทในการดำรงภาษาในชุมชน ขั้นตอนสุดท้าย คือ นำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ตีความการเลือกและการดำรงภาษาของชาวชุมชนมอญบางชั้นหมาก

3.3.2 สถานที่เก็บข้อมูล

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาการเลือกภาษาที่เกี่ยวข้องกับแวดวงการใช้ภาษา ดังนั้นสถานที่เก็บข้อมูล หรือสถานที่ที่เกิดการสนทนาซึ่งเป็นตัวระบุแวดวงภาษา จึงเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งในการวิจัยนี้ แวดวงภาษาที่ใช้ในการศึกษามีทั้งหมด 6 แวดวง ได้แก่

(1) แวดวงครอบครัว

การเลือกภาษาของแต่ละครอบครัว ครอบครัวที่ไปสังเกตการเลือกจากการสนทนา คือ เดินผ่านหน้าบ้านไหนแล้วผู้บอกภาษาอนุญาตให้เข้าบ้าน หรือเป็นบ้านที่ผู้วิจัยรู้จัก ซึ่งอยู่ในบริเวณหมู่ 1, 2, 3, 6, 7, 9 และ 12 ของตำบลบางขันหมาก (ดูจากภาพที่ 3.1)

ภาพที่ 3.1 แผนที่ตำบลบางขันหมากแสดงบริเวณที่เก็บข้อมูลแวดวงบ้าน

(2) แวดวงงานประเพณี

ช่วงเวลาการเก็บข้อมูลของผู้วิจัย คือ เดือนมีนาคม – พฤษภาคม 2554 ผู้วิจัยจึงเลือกเก็บข้อมูลแวดวงประเพณีในช่วงที่มีประเพณีสงกรานต์ (ดูรายละเอียดเรื่องงานประเพณีจากภาคผนวก ก) เพราะจากการสอบถามชาวบ้าน พบว่า งานประเพณีสงกรานต์เป็นงานใหญ่ของ

ชุมชน ชาวมอญจะไปทำบุญในเทศกาลสงกรานต์ถึง 4 วันเต็ม ตอนเช้าไปทำบุญที่วัด¹ พอถึงเวลาเพลจะนำข้าวสงกรานต์ไปถวายพระ ตอนบ่ายจะบั้งสุกุกกระดุกบรพบุรุษ สรงน้ำพระ แล้วจึงเล่นสงกรานต์กัน ในหมู่บ้านที่ไปวัด ตกเย็นจะมีการขนทรายเข้าวัด ก่อเจดีย์ทราย และทำพิธีสวดมนต์เย็น รุ่งขึ้นจะต้องนำข้าวปลาอาหารมาเลี้ยงพระ ก่อเจดีย์ทรายเพราะถือว่าเจดีย์ทรายเป็นพระองค์หนึ่ง ตกเวลาค่ำชาวบ้านจะรวมกลุ่มกันร้องเพลงขอขมาไปตามหมู่บ้าน เล่นเข้าผี นางกวัก และผีสิงลม

(3) แวดวงศาสนา

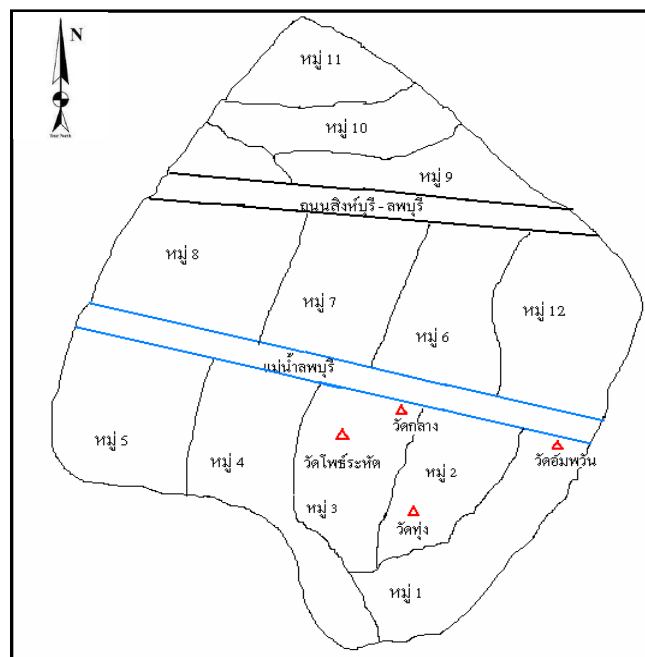
ชาวมอญเป็นผู้ที่ยึดมั่นและศรัทธาในพระพุทธศาสนาอย่างแรงกล้า ชาวมอญได้ร่วมแรงร่วมใจกันสร้างวัดและสิ่งก่อสร้างต่างๆ ภายในวัดอุทิศถวายแด่พระศาสนา วัดจึงเปรียบเสมือนศูนย์กลางและศูนย์รวมจิตใจของชาวมอญบ้านบางชั้นหมากแห่งนี้ (สัญลักษณ์สำคัญของวัดมอญคือ เสาหงส์และธงตะขาบ ดูภาพที่ 3.2) ดังนั้นจึงมีวัดที่เป็นวัดมอญหรือรามัญธรรมยุตในชุมชนมอญบ้านบางชั้นหมากอยู่ถึง 4 วัด ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลแวดวงศาสนาจาก 4 วัดนี้ (ดูภาพที่ 3.3) ได้แก่

1. วัดโพธิ์ระหัด ตั้งอยู่ที่หมู่ 3 สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2393 จัดได้ว่าเป็นวัดมอญที่เก่าแก่ที่สุดในชุมชนมอญบ้านบางชั้นหมาก
 2. วัดกลางตั้งอยู่ที่หมู่ 3 สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2425
 3. วัดอัมพวัน ตั้งอยู่ที่หมู่ 1 สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2415 เป็นวัดที่พระภิกษุสงฆ์จากวัดมอญอื่นๆ มักจะมารวมทำสังฆกรรมที่โบสถ์ของวัดนี้
 4. วัดราษฎร์ศรัทธาธรรม หรือวัดทุ่ง ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2430 เป็นวัดมอญเพียงวัดเดียวที่ไม่ได้อยู่ในชุมชนมอญที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้แม่น้ำลพบุรี แต่ออกมาสร้างอยู่ที่ทุ่งนาจึงเรียกว่า "วัดทุ่ง"
- ทั้ง 4 วัดนี้ใช้ทั้งภาษาไทยและภาษามอญในการสวดมนต์ กล่าวคือ เวลาสวดจะใช้สำเนียงมอญ จึงน่าสนใจทำการศึกษว่า ในการสนทนาปรกติในวัด ชาวชุมชนจะเลือกใช้ภาษาใด

¹ ผู้มีอายุเล่าให้ผู้วิจัยฟังว่าเมื่อก่อนพอกลับจากวัดก็จะเล่นสนุกสนานร้องรำทำเพลงกันในหมู่บ้าน ลานบ้าน มีการเล่นสะบ้า เข้าผี มอญซ่อนผ้า เสือกินวัว ฯลฯ แต่เด็กสมัยนี้ พอกลับจากวัดแล้วก็จะนัดกันไปห้างสรรพสินค้าต่างๆ ในตัวเมืองลพบุรี

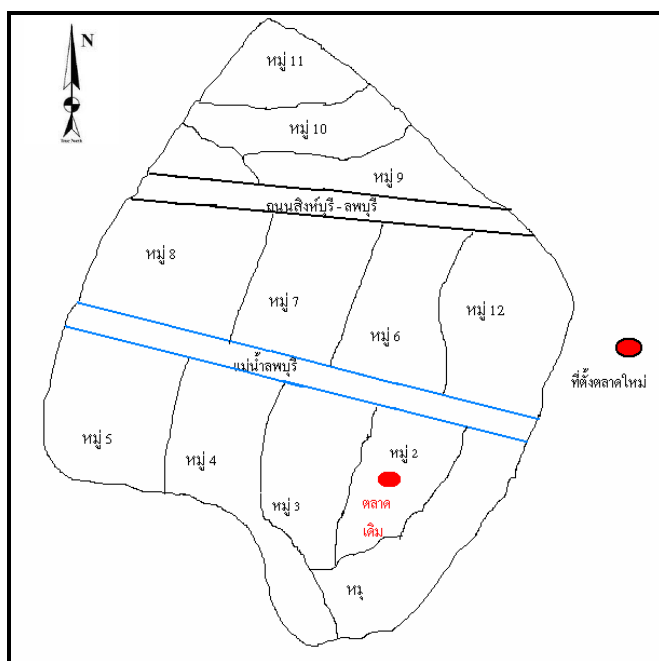
ภาพที่ 3.2 เสาหงส์และธงตะขาบภายในวัดอัมพวัน
(ที่มา : ผู้วิจัยถ่ายไว้เมื่อตอนไปเก็บข้อมูลเมื่อเมษายน 2554)

ภาพที่ 3.3 แผนที่แสดงตำแหน่งวัดที่เก็บข้อมูล

(4) แวดวงตลาด

ตลาดเช้าของชาวมอญบางชั้นหมากแต่เดิมอยู่บริเวณวัดกลาง แต่เมื่อต้นปี พ.ศ. 2554 ตลาดได้ย้ายมาอยู่ที่ถนนฝรั่งเศส นอกเขตตำบลบางชั้นหมาก ซึ่งห่างจากชุมชนประมาณ 10 กิโลเมตร โดยอยู่ติดกับตลาดเช้าหรือตลาดเทศบาลของตัวเมืองลพบุรี ผู้วิจัยจึงเก็บข้อมูลแวดวงตลาด ที่ตลาดเทศบาลโดยเลือกเฉพาะร้านที่เรียงรายอยู่ตามถนนฝรั่งเศส เพราะเป็นแถบที่พ่อค้าแม่ค้าชาวมอญได้ย้ายมาขายของ (ดูภาพที่ 3.4)

ภาพที่ 3.4 แผนที่แสดงตำแหน่งตลาดที่เก็บข้อมูล
(ที่มา : สถานีอนามัยตำบลบางชั้นหมาก)

(5) แวดวงเพื่อน

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลในร้านอาหารบริเวณชุมชน โดยนั่งสังเกตในตอนพักเที่ยง เมื่อกลุ่มเพื่อนมานั่งรับประทานอาหาร แล้วสนทนากัน นอกจากนี้ยังเก็บข้อมูลในขณะที่ได้เก็บข้อมูลแวดวงอื่นๆ เช่น เมื่อไปเก็บข้อมูลแวดวงครอบครัว เวลาถูกใช้โทรศัพท์คุยกับเพื่อน เป็นต้น

(6) แวดวงที่ทำงาน

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลที่ไ้ร่นา เพราะส่วนใหญ่ชาวมอญบางชั้นหมากมีอาชีพทำนา รวมทั้งเก็บข้อมูลตามห้างร้านต่างๆ ซึ่งตั้งอยู่ในเขตหมู่ที่ 1, 2, 3, 6, 7, 9 และ 12 ของตำบลบางชั้นหมาก

3.3.3 ระยะเวลาการเก็บข้อมูล

หลังจากได้กำหนดคุณสมบัติของประชากร และกำหนดสถานที่ทำการเก็บข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยก็เริ่มเก็บข้อมูลตั้งแต่ต้นเดือนมีนาคม 2554 จนถึง ต้นเดือนพฤษภาคม 2554 โดยมีช่วงเวลาในการเก็บข้อมูลในแต่ละแวดวง ดังนี้

- แวดวงศาสนา ในทุกวันพระ
- แวดวงงานประเพณี ในวันตรุษและวันสงกรานต์
- แวดวงตลาด ในตอนเช้าของทุกวัน
- แวดวงที่ทำงาน ในวันจันทร์ถึงศุกร์
- แวดวงครอบครัว ในวันเสาร์อาทิตย์และช่วงเย็นของทุกวัน
- แวดวงเพื่อน ช่วงเที่ยงและระหว่างเก็บข้อมูลแวดวงอื่นๆ

3.3.4 ปัญหาในการเก็บข้อมูล

1. ปัญหาเกี่ยวกับจำนวนผู้บอกภาษา เนื่องจากผู้บอกภาษาในกลุ่มอายุ 26-45 ปี ในชุมชนนี้นิยมออกไปทำงานที่อื่น หรือทำงานโรงงานซึ่งจะมาพักอาศัยที่ชุมชนเฉพาะวันเสาร์-อาทิตย์ ทำให้การเก็บข้อมูลกับผู้บอกภาษากลุ่มอายุนี้นั้นค่อนข้างลำบาก

2. ปัญหาเกี่ยวกับผู้วิจัย คือ ผู้วิจัยไม่มีความสามารถในการใช้ภาษามอญ ทำให้ไม่เข้าใจเมื่อผู้บอกภาษาคูยกั้น แต่ในการทำวิจัยครั้งนี้ไม่ต้องใช้ความเข้าใจในเรื่องที่ผู้บอกภาษาพูดจึงไม่ใช่ปัญหาใหญ่ เพียงแต่หากเข้าใจ อาจจะทำให้เข้าใจจุดประสงค์ได้ดีขึ้นว่าทำไมตอนนี้ผู้บอกภาษาเลือกใช้ภาษามอญ

3.4 การจัดระเบียบข้อมูล

หลังจากเก็บข้อมูลได้ตามจำนวนที่ต้องการ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาบันทึกและแจกแจงไว้ในตารางการเลือกภาษาของชาวมอญบางชั้นหมาก โดยผู้วิจัยจะบันทึกการเลือกภาษาแยกไว้ในแต่ละแถว (ดูตัวอย่างในตารางที่ 3.2)

ตารางที่ 3.2 ตัวอย่างตารางบันทึกการเลือกภาษาของชาวมอญบางชั้นหมากในแถววงวัด

เพศ	อายุ	ภาษาที่ใช้กับ		เพศคู่สนทนา	อาชีพ	อื่นๆ
		พระ	ผู้อื่นที่มาที่วัด			
ชาย	5-25 ปี					
คนที่ 1	10	ท/ม	-	ช	เณร	
2	14	ม	ท/ม	ช	เณร	
3	14	-	ท	ช	นร.	ฟังรู้เรื่อง
4	15	ท/ม	ท	ช	นร.	
5	15	ท/ม	ท	ช	เณร	
	26-45 ปี					
1	26	ท	ท	ช	นศ	
2	34	-	ท/ม	ช	พนักงานบริษัท	
3	41	ท/ม	-	ช	พ่อค้า	
4	45	ม	ม	ญ	ทำนา	
5	45	-	ท/ม	ช	ทำนา	
	46-65 ปี					
1	53	ม	ท/ม	ช	ทำนา	
2	58	ม	ม	ญ	เขียนหนังสือ	
3	60	ม	ม	ญ	มัคทายก	
4	62	-	ม	ช	ทำนา	
5	65	ม	ม	ช	พระ	

หญิง	5-25 ปี					
1	10	-	ท	ญ	นร.	
2	12	-	ท	ช	นร.	
3	20	-	ท	ญ	นศ	ฟังรู้เรื่อง
4	22	-	ท	ญ	นศ	
5	24	ท	ท	ช	แม่บ้าน	ฟังรู้เรื่อง
	26-45 ปี					
1	28	-	ท	ช	ศาล	
2	37	-	ม	ญ	ครู	
3	40	-	ท/ม	ญ	พนักงานบริษัท	
4	41	ม	ท/ม	ญ	พนักงานบริษัท	
5	45	ท/ม	ท/ม	ช	มินิแบร์	
	46-65 ปี					
1	51	ม	ม	ญ	แม่บ้าน	
2	57	-	ม	ญ	ทำนา	
3	59	-	ท/ม	ช	ครู	
4	63	ม	-	-	ปลูกผัก	
5	65	-	ม	ญ	ทำนา	

อักษร **ม, ท และ ท/ม** ในตาราง คือ ตัวย่อภาษาที่เลือกใช้ อักษร **ม** หมายถึง ภาษามอญ **ท** หมายถึง ภาษาไทย และ **ท/ม** หมายถึง ผู้บอกภาษาใช้การสลับภาษาไทยและมอญ ในที่นี้คือการสลับภาษาในระดับประโยค ข้อมูลในตารางแถวแรก หมายความว่า ผู้บอกภาษาเพศชายคนแรกที่สนทนาในแควงวัด มีอายุ 10 ปี เลือกใช้ภาษาไทยปนมอญ เมื่อสนทนากับพระ ทั้งนี้ตัวผู้บอกภาษาเป็นเณร

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.5.1 การวิเคราะห์แควงภาษา

ผู้วิจัยวิเคราะห์ ว่าในแต่ละแควงมีการเลือกใช้ภาษาใด กับใคร อย่างไรบ้าง และนำผลที่ได้ในตารางมานับความถี่และวิเคราะห์ผลตามปัจจัยที่ต้องการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยแวดล้อม ผู้วิจัยเริ่มจากการพิจารณาความถี่ในการเลือกภาษาของชาวมอญบาง
ชั้นหมากในแต่ละแวดวง ดังแสดงตารางที่ 3.3

ตารางที่ 3.3 ตัวอย่างตารางแสดงความถี่ในการเลือกภาษาในแวดวงครอบครัว

เพศ	อายุ	ภาษาที่ใช้กับ																	
		ปู่ย่าตายาย			พ่อแม่			พี่น้อง			สามีภรรยา			ลูก			หลาน		
		ม	ท	ท/ม	ม	ท	ท/ม	ม	ท	ท/ม	ม	ท	ท/ม	ม	ท	ท/ม	ม	ท	ท/ม
ชาย	5-25	<u>0</u>	<u>1</u>	<u>2</u>	0	3	1	0	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	26-45	0	0	0	2	0	3	0	1	2	0	3	0	0	3	0	0	1	0
	46-65	0	0	0	0	0	0	3	0	0	3	1	0	0	2	2	0	3	1
หญิง	5-25	0	0	3	0	3	2	0	3	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0
	26-45	0	0	0	2	0	2	1	0	1	0	1	3	1	1	1	1	1	0
	46-65	0	1	0	1	0	0	2	0	0	2	0	0	4	0	1	0	0	1

ผู้วิจัยนับความถี่การเลือกใช้ภาษามอญที่พบ ตัวเลข 0, 1, 2, 3, และ 4 ที่พบหมายถึง
จำนวนครั้งในการเลือกภาษา ตัวอย่างเช่น ตัวเลข 01 และ 2 ที่ปรากฏในตาราง หมายถึง จากผู้บอก
ภาษาเพศชายในรุ่นอายุ 5-25 ปี จำนวน 5 คน พบว่า มีการเลือกใช้ภาษามอญกับปู่ย่าตายาย 0
ครั้ง ภาษาไทย 1 ครั้ง ภาษาไทยสลับมอญ 2 ครั้ง หลังจากนับจำนวนความถี่ในการเลือกใช้แล้วจด
บันทึกลงในตารางแล้ว ผู้วิจัยนำเลขแสดงความถี่มาคำนวณทางสถิติ เพื่อหาค่าร้อยละ แล้วนำมา
เปรียบเทียบว่าในแต่ละแวดวงนั้นๆ มีการเลือกใช้ภาษาใดมากที่สุดภาษาได้น้อยที่สุด และผู้บอกภาษา
เลือกใช้ภาษาใดมากที่สุดกับแต่ละคู่สนทนา หลังจากพิจารณาทั้ง 6 แวดวงแล้วก็นำผลของแต่ละแวง
วงมาสรุปว่าจากทั้ง 6 แวดวง แวดวงใดใช้ภาษามอญหรือมีการอ้างภาษามอญมากที่สุด จากนั้นก็ใช้
การคำนวณค่าไคสแควร์ (Chi-square) ที่ระดับความเชื่อมั่น 0.01 เพื่อพิจารณาและตีความว่าความ
ต่างของการเลือกใช้ภาษามอญในแต่ละแวดวงว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญหรือไม่

2. ปัจจัยอายุ

จากตารางความถี่ที่บันทึกการเลือกภาษาในแต่ละแวดวง ผู้วิจัยได้นำมาจำแนกข้อมูลตาม
อายุ (ดูตารางที่ 3.4) เพื่อพิจารณาว่า แต่ละอายุในแต่ละแวดวงนั้นเลือกใช้ภาษาแตกต่างกันหรือไม่
โดยใช้การเปรียบเทียบเป็นเปอร์เซ็นต์

ตารางที่ 3.4 ตัวอย่าง ตารางแสดงความถี่ในการเลือกภาษาในแวดวงครอบครัว ตามปีจ้ยอายุผู้บอภาษา

อายุ	ภาษาที่เลือกใช้			รวม
	มอญ	ไทย	ไทยสลับมอญ	
5-25 ปี	0	16	8	24
26-45 ปี	7	11	12	30
46-65 ปี	15	6	5	26

จากตารางที่ 3.4 ซึ่งแสดงความถี่ในการเลือกภาษา ของกลุ่มอายุต่างๆกันในแวดวงครอบครัว จะเห็นได้ว่า จากการเลือกภาษาทั้งหมดที่พบในแวดวงนี้ คือ 80 ครั้ง(24+30+26) เป็นการเลือกภาษาของผู้บอภาษาอายุ 5-25 ปี 24 ครั้ง โดยผู้บอภาษากลุ่มนี้เลือกใช้ภาษามอญ 0 ครั้ง ภาษาไทย 16 ครั้ง และภาษาไทยสลับมอญ 8 ครั้ง หลังจากนั้นความถี่ ผู้วิจัยได้นำมาคิดเป็นเปอร์เซ็นต์เพื่อเปรียบเทียบว่าในแต่ละแวดวงและแต่ละกลุ่มอายุ มีการใช้ภาษาอย่างไร จากนั้นก็นำผลการวิเคราะห์ทั้ง 6 แวดวงมาเปรียบเทียบกันเพื่อดูว่า จากทั้ง 6 แวดวง รุ่นอายุใดใช้ภาษามอญมากที่สุด รุ่นใดน้อยที่สุด ในการเปรียบเทียบ 6 แวดวงนี้ได้ใช้ค่าสถิติไคสแควร์ด้วย

3. ปีจ้ยเพศ

จากตารางความถี่ในการเลือกใช้ภาษาในแต่ละแวดวง ผู้วิจัยนำการเลือกภาษาของแต่ละเพศมาแยกไว้ ดังตารางที่ 3.5

ตารางที่ 3.5 ตัวอย่างตารางแสดงความถี่ในการเลือกภาษาในแวดวงครอบครัว ตามเพศของผู้บอภาษา

เพศผู้บอภาษา	ภาษาที่เลือกใช้			รวม
	มอญ	ไทย	ไทยสลับมอญ	
เพศชาย	8	22	13	41
เพศหญิง	14	11	14	39

จากตารางที่ 3.5 ซึ่งแสดงความถี่ในการเลือกภาษาในแวดวงครอบครัวของชาวมอญบางชั้นหมากเพศชายและเพศหญิง พบว่า ผู้บอกภาษาเพศชายเลือกใช้ภาษาทั้งหมด 41 ครั้ง เป็นการเลือกใช้ภาษามอญ 8 ครั้ง ภาษาไทย 22 ครั้ง และภาษาไทยสลับมอญ 13 ครั้ง เช่นเดียวกับการวิเคราะห์ปัจจัยแวดวงและอายุ ผู้วิจัยนำค่าความถี่ที่ได้มาคำนวณเป็นเปอร์เซ็นต์เพื่อเปรียบเทียบการใช้ภาษาว่าในแต่ละแวดวง แต่ละเพศมีการเลือกใช้ภาษาอย่างไร ต่อจากนั้นได้นำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ 6 แวดวงผู้วิจัยก็จำนำผลมาเปรียบเทียบว่า จากทั้ง 6 แวดวง สรุปแล้วเพศใดใช้ภาษามอญมากกว่ากัน และต่างกันอย่างไรมีนัยสำคัญหรือไม่โดยใช้การคำนวณค่าไคสแควร์ (Chi-square) ที่ระดับความเชื่อมั่น 0.01 ประเด็นสุดท้ายที่ผู้วิจัยพิจารณา คือ เพศคู่สนทนาที่ต่างหรือเหมือนกัน ทำให้ชาวมอญบางชั้นหมากทั้งเพศชายและเพศหญิงเลือกใช้ภาษาต่างกันหรือไม่ โดยคำนวณจากความถี่แล้วนำมาเปรียบเทียบเป็นเปอร์เซ็นต์ และหาค่าไคสแควร์ (Chi-square) เพื่อพิจารณาว่าความต่างนั้นเป็นความต่างอย่างมีนัยสำคัญหรือไม่

3.5.2 การวิเคราะห์การอ้างภาษา

หลังจากที่ได้วิเคราะห์ปัจจัยแวดวง อายุของผู้บอกภาษา เพศของผู้บอกภาษาและคู่สนทนา ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ทั้ง 3 ปัจจัยมาสรุปเรื่อง การอ้างภาษาของชุมชนบางชั้นหมาก ถ้าหากได้ผลการวิเคราะห์ว่า ชาวมอญบางชั้นหมากยังมีอายุน้อยการอ้างภาษาก็ยิ่งน้อยลง โดยเห็นได้จาก ผู้บอกภาษากลุ่มอายุน้อยเลือกใช้ภาษามอญในแวดวงต่างๆน้อยกว่าผู้บอกภาษาในกลุ่มอายุที่สูงกว่า ก็จะสรุปได้ว่าสมมติฐานข้อที่ 5 เป็นจริง ทั้งนี้หากในแวดวงใดพบว่ามีการใช้ภาษามอญสูงก็เท่ากับว่าแวดวงนั้นมีการอ้างภาษาที่สูง และหากเพศใดเลือกใช้ภาษามอญมากกว่า ก็จะแสดงว่าเพศนั้นมีบทบาทในการอ้างภาษามอญในชุมชนมากกว่าอีกเพศ

นอกจากวิเคราะห์การอ้างภาษาจากการเลือกภาษา ตามปัจจัยต่างๆที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยยังได้วิเคราะห์ด้วยว่าชาวมอญบางชั้นหมากมีความพยายามในการอ้างภาษาอย่างไร โดยพิจารณาจากกิจกรรมพิเศษที่ทำเพื่อการอ้างภาษาและวัฒนธรรม ซึ่งจะเป็นการแสดงด้วยว่ากิจกรรมที่ชาวมอญบางชั้นหมากจัดขึ้นนั้นประสบความสำเร็จหรือไม่ ถ้าหากในชุมชนมีกิจกรรมพิเศษมากที่จัดเพื่อการอ้างภาษาและวัฒนธรรม แต่ชาวมอญที่อายุน้อยเลือกใช้ภาษามอญน้อยก็เท่ากับว่ากิจกรรมเหล่านั้นไม่เป็นผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดดังกล่าวข้างต้น ได้แสดงไว้ในบทที่ 4: การเลือกภาษาของชาวมอญบางชั้นหมากตามแวดวงการใช้ภาษา, บทที่ 5: การเลือกภาษาของชาวมอญบางชั้นหมากตามอายุผู้บอกภาษา เพศของผู้บอกภาษา และเพศของคู่สนทนา, บทที่ 6: ภาพรวมการ

เลือกภาษาของชาวมอญบางชั้นหมาก และบทที่ 7: การอรรถาธิบายภาษาของชาวมอญบางชั้นหมาก ส่วนการสรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะได้นำเสนอไว้ในบทที่ 8: ซึ่งเป็นบทสุดท้ายของวิทยานิพนธ์

บทที่ 4

การเลือกภาษาของชาวมอญบางชั้นหมากตามแวดวงการใช้ภาษา

หลังจากผู้วิจัยเก็บข้อมูลและนำข้อมูลมาบันทึกลงในตารางแสดงผลการเก็บข้อมูลแล้ว (ดูภาคผนวก ข) ผู้วิจัยได้นับความถี่การเลือกภาษา โดยเมื่อผู้บอกภาษาเลือกภาษาใดกับคู่สนทนาคนหนึ่ง ก็จะทำให้ 1 คะแนนสำหรับภาษานั้น ตัวอย่างเช่น ในกรณีผู้บอกภาษาสนทนาในแวดวงครอบครัว เมื่อพูดกับปู่ ผู้บอกภาษาเลือกภาษามอญ ผู้วิจัยก็จะให้ 1 คะแนนในช่อง ภาษามอญ ในการสนทนากับปู่ย่าตายาย และเมื่อผู้บอกภาษาคนเดียวกันหันไปพูดกับลูก โดยเลือกภาษาไทย ผู้วิจัยก็จะให้ 1 คะแนนในช่อง ภาษาไทย ในการสนทนากับลูก จากการนับความถี่ในการเลือกภาษาที่อธิบายข้างต้น แล้วนำมาคำนวณค่าร้อยละและค่าไคสแควร์ ผู้วิจัย พบว่า แวดวงที่มีอัตราการเลือกภาษามอญมากที่สุด คือ แวดวงงานประเพณีและศาสนา รองลงมา คือ แวดวงครอบครัว เพื่อน ที่ทำงาน และน้อยที่สุด คือ แวดวงตลาด ส่วนการใช้ภาษาไทย พบว่า มีผลตรงข้ามกับผลการเลือกภาษามอญ คือ มีอัตราการเลือกสูงสุดในแวดวงตลาด รองลงมา คือ แวดวงที่ทำงาน เพื่อน ครอบครัว ศาสนา และน้อยที่สุด คือ แวดวงงานประเพณี ส่วนอัตราการใช้ภาษาไทยสลับมอญ พบว่า สูงสุดในแวดวงงานประเพณี รองลงมา คือ แวดวงครอบครัว ศาสนา ที่ทำงาน เพื่อน และน้อยที่สุดในแวดวงตลาด อัตราการเลือกแต่ละภาษาที่แตกต่างกันของทุกๆ แวดวงเป็นความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ผลวิเคราะห์การเลือกภาษาของชาวมอญบางชั้นหมากในแต่ละแวดวงมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 แวดวงงานประเพณี

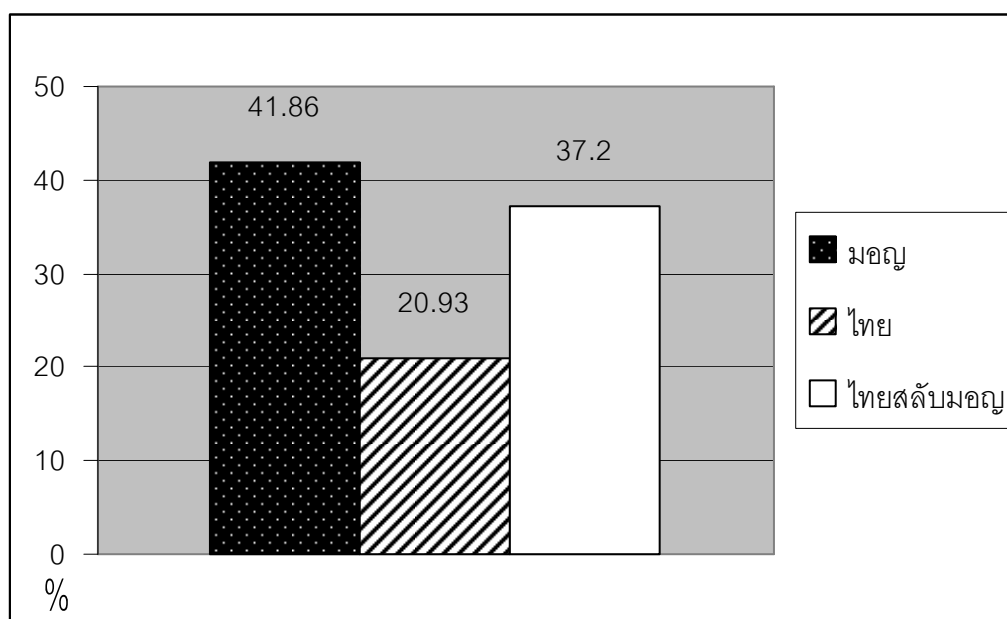
ในแวดวงงานประเพณี ผู้วิจัยพบว่าชาวมอญบางชั้นหมากเลือกภาษามอญมากที่สุด รองลงมา คือ ภาษาไทยสลับมอญ และน้อยที่สุดคือ ภาษาไทย และเมื่อนำไปจัดจำคู่สนทนาเข้ามาพิจารณาด้วย พบว่า ในการสนทนากับคนที่มาด้วย (หรือ ผู้ที่มาร่วมงานประเพณีกับผู้บอกภาษาส่วนใหญ่จะเป็น คนในครอบครัว หรือ เพื่อนที่นัดมาเจอกันที่หน้างานหรือนัดเจอกันที่อื่นแล้วเข้ามาในงานพร้อมกัน) ชาวมอญบางชั้นหมากเลือกภาษาไทยสลับมอญมากที่สุด รองลงมาคือเลือกภาษาไทย และเลือกภาษามอญน้อยที่สุด ส่วนในการสนทนากับผู้ร่วมงานคนอื่นๆ (หรือ ผู้ที่มาร่วมงานประเพณี ที่มาเจอผู้บอกภาษาโดยบังเอิญหรือไม่ได้นัดมางานด้วยกัน) พบว่า ชาวมอญบางชั้นหมากเลือกภาษามอญมากที่สุด รองลงมาคือเลือกภาษาไทยสลับมอญ และเลือก

ภาษาไทยน้อยที่สุด ทั้งนี้ผลการวิจัยข้างต้นได้มาจากการคำนวณค่าความถี่ในการเลือกภาษา ดังแสดงในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 การเลือกภาษาในแวดวงงานประเพณี

ภาษาที่ใช้	คู่สนทนา		รวม	
	คนที่มาด้วย	ผู้ร่วมงานคนอื่นๆ	ความถี่	ร้อยละ
มอญ	7	11	18	41.86
ไทย	8	1	9	20.93
ไทยสลับมอญ	10	6	16	37.20
รวม			43	100

เมื่อนำเสนอด้วยกราฟแท่งทำให้เห็นความแตกต่างในการเลือกภาษาได้ชัดเจนขึ้นดังภาพที่ 4.1

ภาพที่ 4.1 ภาพรวมการเลือกภาษาในแวดวงงานประเพณี

ตารางที่ 4.1 และภาพที่ 4.1 แสดงความถี่ในการเลือกภาษาในแวดวงงานประเพณีของชาวมอญบางชั้นหมากจำนวน 30 คน มีการเลือกภาษาทั้งหมด 43 (18+9+16) ครั้ง เป็นการเลือกภาษามอญ 18 ครั้ง คิดเป็น 41.86 % ของการเลือกภาษาทั้งหมด ภาษาไทย 9 ครั้ง คิดเป็น 20.93 % ของการเลือกภาษาทั้งหมด และภาษาไทยสลับมอญ 16 ครั้ง คิดเป็น 37.20 % ของการเลือก

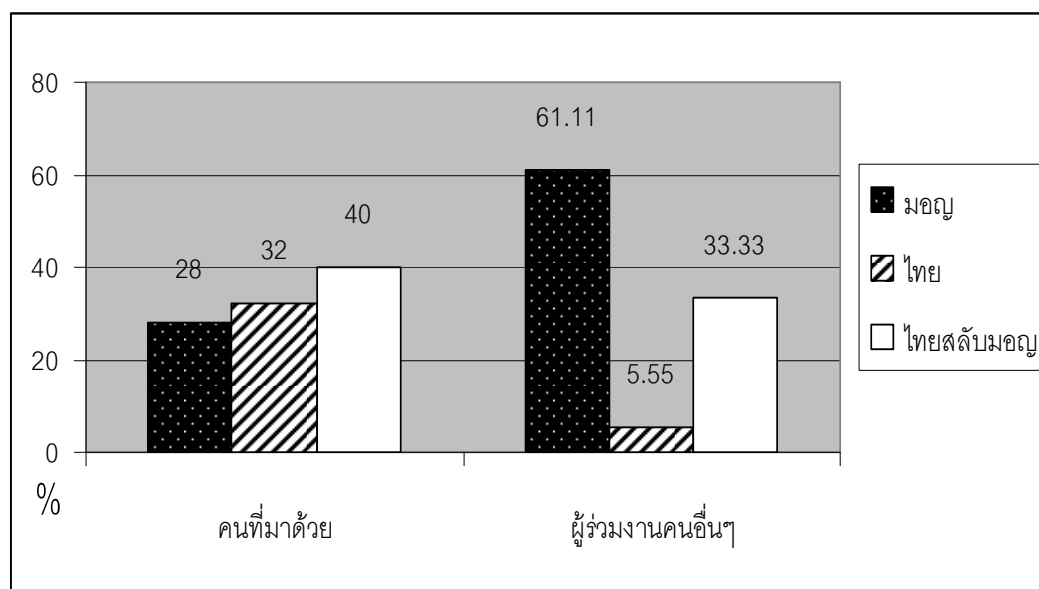
ภาษาทั้งหมด ทำให้สรุปได้ว่า ในแวดวงงานประเพณี ชาวมอญบางชั้นหมากเลือกภาษามอญมากที่สุด รองมาคือ ภาษาไทยสลับมอญ และน้อยที่สุดคือ ภาษาไทย

ส่วนด้านปัจจัยคู่สนทนา เมื่อนำมาแยกคิดแต่ละคู่สนทนาและนำมาคำนวณค่าร้อยละเพื่อความสะดวกในการเปรียบเทียบ ได้ผลดังเสนอไว้ในตารางที่ 4.2 และภาพที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 การเลือกภาษาของแต่ละคู่สนทนาในแวดวงงานประเพณี

ภาษาที่ใช้	คู่สนทนา			
	คนที่มาด้วย		ผู้ร่วมงานคนอื่นๆ	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
มอญ	7	28	11	61.11
ไทย	8	32	1	5.55
ไทยสลับมอญ	10	40	6	33.33
รวม	25	100	18	100

เมื่อนำเสนอด้วยกราฟแท่งทำให้เห็นความแตกต่างในการเลือกภาษาได้ชัดเจนขึ้นดังภาพที่ 4.2

ภาพที่ 4.2 ภาพรวมการเลือกภาษาของแต่ละคู่สนทนาในแวดวงงานประเพณี

จากตารางที่ 4.2 และภาพที่ 4.2 ซึ่งแสดงความถี่ในการเลือกภาษาของชาวมอญบางชั้นหมากกับคู่สนทนาที่ต่างกัน จะเห็นได้ว่า เมื่อสนทนากับคนที่มาด้วยทั้งหมด 25 ครั้ง ชาวมอญบางชั้นหมากได้เลือกภาษาไทยสลับมอญมากที่สุด (10 ครั้งหรือ 40%ของการเลือกภาษากับคนที่มาด้วยทั้งหมด) รองลงมาคือ ภาษาไทย (8 ครั้งหรือ 32%ของการเลือกภาษากับคนที่มาด้วยทั้งหมด)และน้อยที่สุดคือ ภาษามอญ (7 ครั้งหรือ 28%ของการเลือกภาษากับคนที่มาด้วยทั้งหมด) แต่เมื่อสนทนากับผู้ร่วมงานคนอื่น พบว่า ชาวมอญบางชั้นหมากได้เลือกภาษามอญมากที่สุด (11 ครั้งหรือ 61.11%ของการเลือกภาษากับผู้ร่วมงานคนอื่นทั้งหมด) รองลงมาคือ ภาษาไทยสลับมอญ(6 ครั้งหรือ 33.33%ของการเลือกภาษากับผู้ร่วมงานคนอื่นทั้งหมด) และน้อยที่สุดคือ ภาษาไทย(1 ครั้งหรือ 5.55%ของการเลือกภาษากับผู้ร่วมงานคนอื่นทั้งหมด)

ทั้งนี้อัตราการเลือกภาษามอญกับผู้ร่วมงานคนอื่น ๆ สูงกว่ากับคนที่มาด้วย อัตราการเลือกภาษาไทยกับคนที่มาด้วยสูงกว่าผู้กับผู้ร่วมงานคนอื่น ๆ และอัตราการเลือกภาษาไทยสลับมอญกับผู้ร่วมงานคนอื่น ๆ สูงกว่ากับคนที่มาด้วย

จากการพิจารณาค่าความถี่ในการเลือกภาษาของชาวมอญบางชั้นหมากในแวดวงงานประเพณี แล้วนำมาหาค่าร้อยละเพื่อเปรียบเทียบดังที่แสดงไว้ข้างต้น ทำให้สรุปได้ว่า ในแวดวงงานประเพณี ชาวมอญบางชั้นหมากเลือกภาษามอญมากที่สุด รองลงมาคือ ภาษาไทยสลับมอญ และน้อยที่สุดคือ ภาษาไทย และเมื่อพิจารณาด้านคู่สนทนา ประกอบด้วย คนที่มาด้วยและผู้ร่วมงานคนอื่น ๆ พบว่า ในการสนทนากับคนที่มาด้วย ชาวมอญบางชั้นหมากเลือกภาษาไทยสลับมอญมากที่สุด รองลงมาคือเลือกภาษาไทย และเลือกภาษามอญน้อยที่สุด ส่วนในการสนทนากับผู้ร่วมงานคนอื่น ๆ พบว่า ชาวมอญบางชั้นหมากเลือกภาษามอญมากที่สุด รองลงมาคือเลือกภาษาไทยสลับมอญ และเลือกภาษาไทยน้อยที่สุด ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะการจัดงานประเพณีในชุมชนมอญบางชั้นหมากนี้ ผู้จัดงานมักเน้นให้เป็นแบบมอญ โดยมีจุดประสงค์เพื่ออนุรักษ์พิธีกรรมต่างๆของชาวมอญและให้เป็นที่น่าสนใจว่าสถานที่จัดงานอื่นๆที่ใกล้เคียง ผู้ที่มาร่วมงานที่ส่วนใหญ่ที่มีเชื้อสายมอญ เมื่อเห็นการจัดงานที่เชิดชูชาติพันธุ์ก็ทำให้ไม่อายที่จะใช้ภาษาแม่และรู้สึกถึงความ เป็นพวกพ้องในกลุ่มชาติพันธุ์ของตน จึงเลือกภาษามอญกันมาก อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสนใจว่า การเลือกภาษามอญในแวดวงนี้สูงเมื่อสนทนากับผู้ร่วมงานคนอื่น ๆ ผู้วิจัยคาดว่าเกิดจากการที่มนุษย์เป็นสัตว์สังคม เวลาอยู่ในงานประเพณีมอญ ชาวมอญจึงพยายามแสดงให้ เห็นว่าพวกเขาปฏิบัติตามที่สังคมคาดหวัง คือ แต่งกาย ใช้ภาษามอญ และกระทำการอื่นๆ ที่แสดงถึงอนุรักษ์เอกลักษณ์มอญ

4.2 แวดวงศาสนา

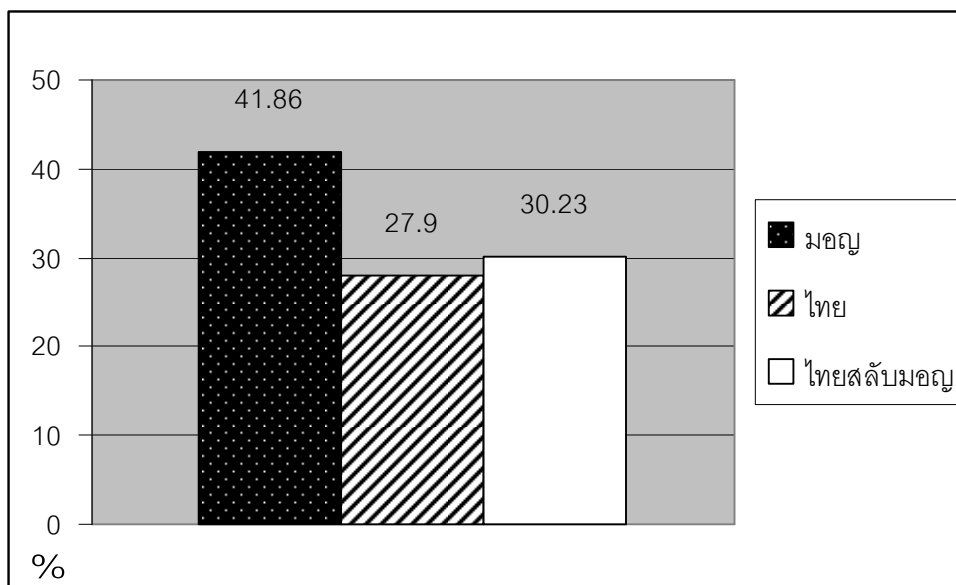
ในแวดวงศาสนา ผู้วิจัยพบว่าชาวมอญบางชั้นหมากเลือกภาษามอญมากที่สุด รองมากคือ ภาษาไทยสลับมอญ และน้อยที่สุดคือ ภาษาไทย และเมื่อพิจารณาด้านคู่สนทนา ประกอบด้วย พระและผู้อื่นที่มาที่วัด พบว่า เมื่อสนทนากับพระ ชาวมอญบางชั้นหมากเลือกภาษามอญมากที่สุด รองลงมาคือ ภาษาไทยสลับมอญ และเลือกไทยน้อยที่สุด ส่วนในการสนทนากับผู้อื่นที่มาที่วัด พบว่า ชาวมอญบางชั้นหมากเลือกภาษาไทยมากที่สุด รองลงมาคือภาษามอญ และเลือก ภาษาไทยสลับมอญน้อยที่สุด ทั้งนี้ผลการวิจัยข้างต้นได้มาจากการคำนวณจากค่าความถี่การเลือกภาษาดังที่แสดงในตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 การเลือกภาษาในแวดวงศาสนา

ภาษาที่ใช้	คู่สนทนา		รวม	
	พระ	ผู้อื่นที่มาที่วัด	ความถี่	ร้อยละ
มอญ	9	9	18	41.86
ไทย	2	10	12	27.90
ไทยสลับมอญ	5	8	13	30.23
รวม			43	100

เมื่อนำมาเสนอเป็นกราฟแท่งทำให้เห็นความแตกต่างในการเลือกภาษาได้ชัดเจนขึ้นดังภาพที่

4.3

ภาพที่ 4.3 ภาพรวมการเลือกภาษาในแวดวงศาสนา

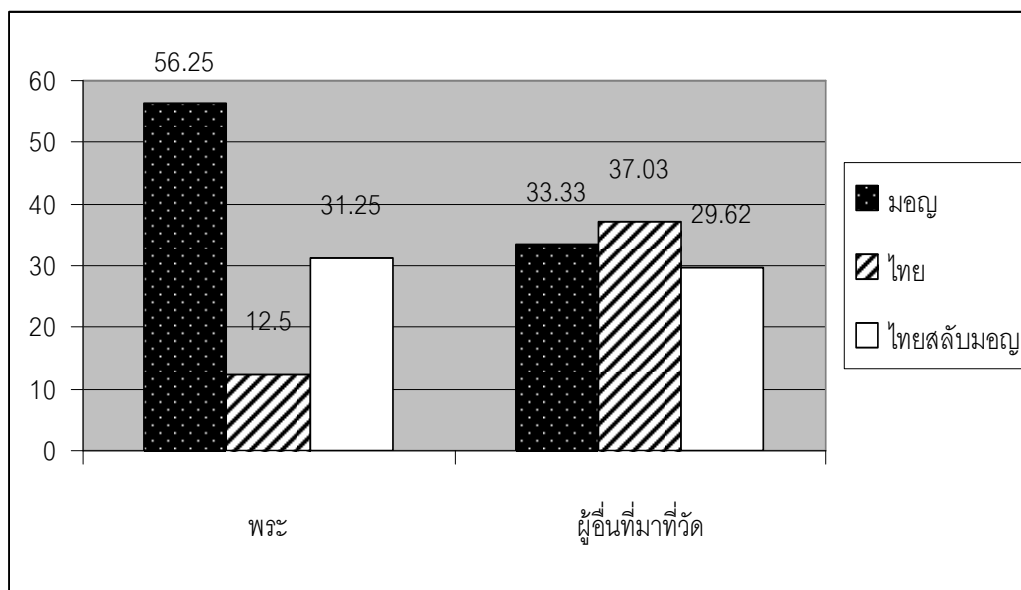
จากตารางที่ 4.3 และภาพที่ 4.3 ซึ่งแสดงความถี่ในการเลือกภาษาในแวดวงศาสนาของชาวมอญบางชั้นหมากจำนวน 30 คน จะเห็นได้ว่า มีการเลือกภาษาในแวดวงศาสนาทั้งหมด 43 ครั้ง (18+12+13) เป็นการเลือกภาษามอญ 18 ครั้ง คิดเป็น 41.86 % ของการเลือกภาษาทั้งหมด ภาษาไทย 12 ครั้ง คิดเป็น 27.90 % ของการเลือกภาษาทั้งหมด และภาษาไทยสลั่มอญ 13 ครั้ง คิดเป็น 30.23 % ของการเลือกภาษาทั้งหมด ทำให้สรุปได้ว่า ในแวดวงศาสนา ชาวมอญบางชั้นหมากเลือกภาษามอญมากที่สุด รองมาคือ ภาษาไทยสลั่มอญ และน้อยที่สุดคือ ภาษาไทย

ส่วนด้านปัจจัยคู่สนทนา เมื่อนำมาแยกคิดแต่ละคู่สนทนาและนำมาคำนวณค่าร้อยละเพื่อความสะดวกในการเปรียบเทียบ ดังเสนอไว้ในตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 การเลือกภาษาในแวดวงศาสนาของแต่ละคู่สนทนา

ภาษาที่ใช้	คู่สนทนา			
	พระ		ผู้คนที่มาที่วัด	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
มอญ	9	56.25	9	33.33
ไทย	2	12.5	10	37.03
ไทยสลั่มอญ	5	31.25	8	29.62
รวม	16	100	27	100

เมื่อนำมาเสนอเป็นกราฟแท่งทำให้เห็นความแตกต่างในการเลือกภาษาได้ชัดเจนขึ้นดังภาพ 4.4

ภาพที่ 4.4 ภาพรวมการเลือกภาษาในแวดวงศาสนาของแต่ละคู่สนทนา

ตารางที่ 4.4 และภาพที่ 4.4 แสดงความถี่ในการเลือกภาษาของชาวมอญบางชั้นหมากกับคู่สนทนาต่างๆกัน เมื่อสนทนากับพระ ชาวมอญบางชั้นหมากเลือกมอญมากที่สุด (9 ครั้งหรือ 56.25% ของภาษาที่เลือกกับพระทั้งหมด) รองลงมาคือ ภาษาไทยสลั่มมอญ (5 ครั้งหรือ 31.25% ของภาษาที่เลือกกับพระทั้งหมด) และเลือกภาษาไทยน้อยที่สุด(2 ครั้งหรือ 12.5% ของภาษาที่เลือกกับพระทั้งหมด) ส่วนในการสนทนากับผู้อื่นที่มาที่วัด พบว่า ชาวมอญบางชั้นหมากเลือกภาษาไทยมากที่สุด (10 ครั้งหรือ 37.03% ของภาษาที่เลือกกับผู้อื่นที่มาที่วัดทั้งหมด) รองลงมาคือภาษามอญ (9 ครั้งหรือ 33.33% ของภาษาที่เลือกกับผู้อื่นที่มาที่วัดทั้งหมด) และเลือกภาษาไทยสลั่มมอญน้อยที่สุด (8 ครั้งหรือ 29.62% ของภาษาที่เลือกกับผู้อื่นที่มาที่วัดทั้งหมด)

จากการพิจารณาค่าความถี่การเลือกภาษาของชาวมอญบางชั้นหมากในแวดวงศาสนา แล้วนำมาหาค่าร้อยละเพื่อทำการเปรียบเทียบดังที่แสดงไว้ในตารางและกราฟแท่งข้างต้น ทำให้สรุปได้ว่า ในแวดวงศาสนา ชาวมอญบางชั้นหมากเลือกภาษามอญมากที่สุด รองลงมาคือ ภาษาไทยสลั่มมอญ และน้อยที่สุดคือ ภาษาไทย และเมื่อพิจารณาด้านคู่สนทนา พบว่า เมื่อสนทนากับพระ ชาวมอญบางชั้นหมากเลือกภาษามอญมากที่สุด รองลงมาคือ ภาษาไทยสลั่มมอญ และเลือกภาษาไทยน้อยที่สุด ส่วนในการสนทนากับผู้อื่นที่มาที่วัด พบว่า ชาวมอญบางชั้นหมากเลือกภาษาไทยมากที่สุด รองลงมาคือภาษามอญ และเลือกภาษาไทยสลั่มมอญน้อยที่สุด สาเหตุของการเลือกภาษาในลักษณะเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะ ชาวมอญเลื่อมใสในศาสนามากและวัดเป็นศูนย์

รวมจิตใจของชาวมอญทุกที่ เห็นได้จากการรวมตัวเพื่อสู้ชาติ หรือการหนีการจับกุมของพม่า ชาวมอญจะประกอบกิจกรรมสำคัญเหล่านี้ในวัดทั้งสิ้น การจัดงานประเพณีต่างๆ ของชาวมอญจึงมักจัดขึ้นในวัดด้วย นอกจากนี้ ในตำบลบางขันหมาก ผู้ที่เกี่ยวข้องกับวัด เช่น พระ และกรรมการวัด ล้วนมีเชื้อสายมอญ ดังนั้น ชาวชุมชนจึงเลือกภาษามอญมากในแวดวงนี้เช่นเดียวกับการเลือกภาษาในแวดวงงานประเพณี นอกจากนี้ วัดยังเป็นศูนย์รวมกลุ่มของชาวมอญ ชาวไทยที่ไม่มีเชื้อสายมอญจะนิยมไปวัดอื่น เพราะวัดที่อยู่ในตำบลที่คนมอญอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากมักสวดเป็นสำเนียงมอญ ทำให้ผู้ไม่มีเชื้อสายมอญไม่เข้าใจ จึงทำให้ชาวมอญที่มาวัดใช้ภาษามอญได้อย่างเต็มโดยไม่ต้องเกรงว่าคนอื่นจะไม่เข้าใจ

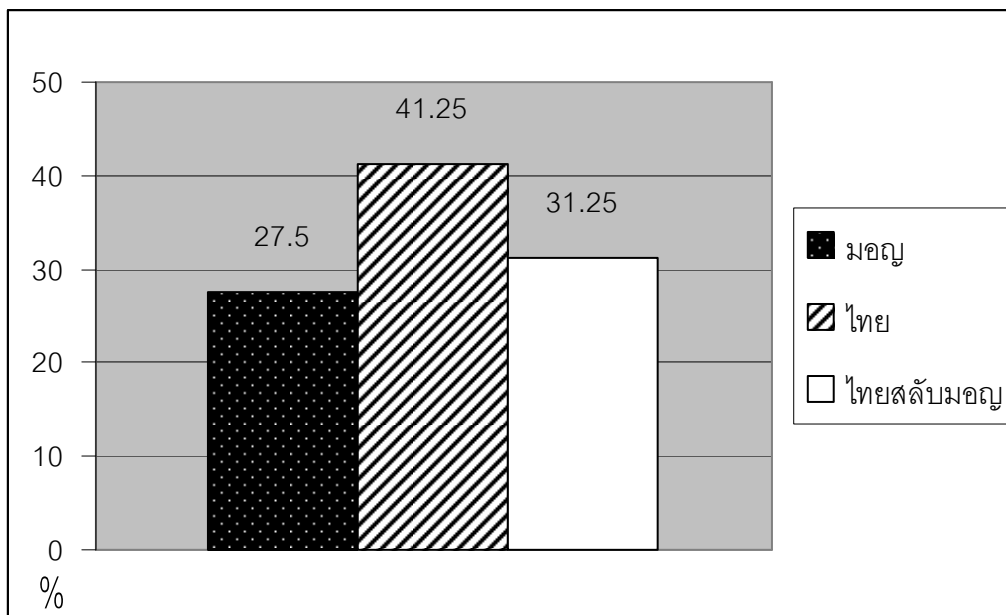
4.3 แวดวงครอบครัว

ในแวดวงครอบครัว ผู้วิจัยพบว่าชาวมอญบางขันหมากเลือกภาษาไทยมากที่สุด รองมาคือ ภาษาไทยสลับมอญ และน้อยที่สุดคือ ภาษามอญ และเมื่อพิจารณาด้านคู่สนทนา ประกอบด้วย ปู่ย่าตายาย พ่อแม่ พี่น้อง สามีภรรยา ลูก และหลาน พบว่า ชาวมอญบางขันหมากเลือกภาษามอญกับ สามีภรยามากที่สุด รองมาคือ พี่น้อง และลูก และเลือกภาษาไทยกับ หลานมากที่สุด รองมาคือ พี่น้อง และลูก ส่วนภาษาไทยสลับมอญผู้บอกภาษาเลือกใช้กับ ปู่ย่าตายายมากที่สุด รองมาคือ พ่อแม่ และลูก ทั้งนี้ผลการวิจัยข้างต้นได้มาจากการคำนวณจากค่าความถี่ การเลือกภาษาดังที่แสดงไว้ในตาราง 4.5

ตารางที่ 4.5 การเลือกภาษาในแวดวงครอบครัว

ภาษาที่ใช้	คู่สนทนา						รวม	
	ปู่ย่าตายาย	พ่อแม่	พี่น้อง	สามีภรรยา	ลูก	หลาน	ความถี่	ร้อยละ
มอญ	0	5	6	5	5	1	22	27.5
ไทย	1	6	8	6	7	5	33	41.25
ไทยสลับมอญ	5	8	3	3	4	2	25	31.25
รวม							80	100

เมื่อนำเสนอด้วยกราฟแท่งทำให้เห็นความแตกต่างในการเลือกภาษาได้ชัดเจนขึ้นดังภาพที่ 4.5

ภาพที่ 4.5 ภาพรวมการเลือกภาษาในแวดวงครอบครัว

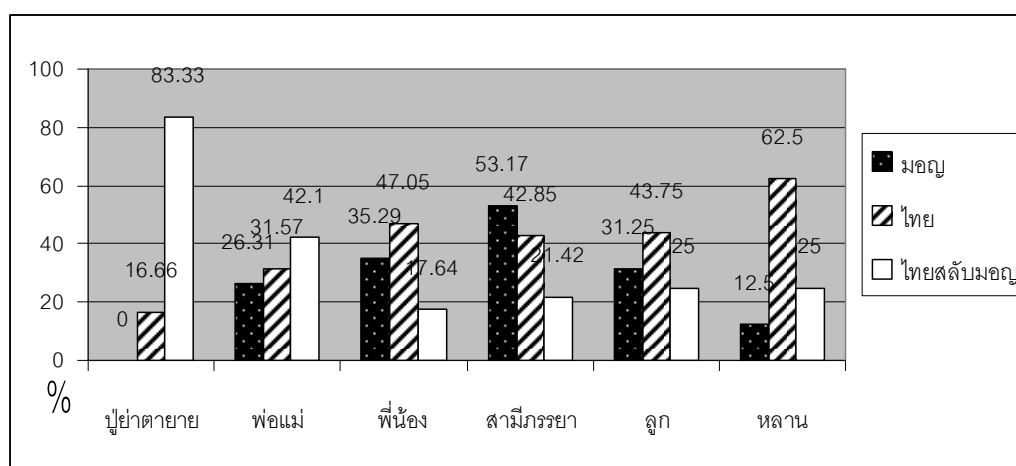
จากตารางที่ 4.5 และภาพที่ 4.5 ซึ่งแสดงความถี่ในการเลือกภาษาในแวดวงครอบครัวของชาวมอญบางชนหมากจำนวน 30 คน จะเห็นได้ว่า มีการเลือกภาษาในแวดวงครอบครัวทั้งหมด 80 ครั้ง (22+33+25) เป็นการเลือกภาษามอญ 22 ครั้ง คิดเป็น 27.5 % ของการเลือกภาษาทั้งหมด ภาษาไทย 33 ครั้ง คิดเป็น 41.25 % ของการเลือกภาษาทั้งหมด และภาษาไทยสลับมอญ 25 ครั้ง คิดเป็น 31.25% ของการเลือกภาษาทั้งหมด ทำให้สรุปได้ว่า ในแวดวงครอบครัวชาวมอญบางชนหมากมีอัตราการเลือกภาษาไทยสูงสุด รองลงมาคือ ภาษาไทยสลับมอญ และน้อยที่สุด คือ ภาษามอญ

ส่วนด้านปัจจัยคู่สนทนา เมื่อนำมาแยกคิดแต่ละคู่สนทนา และนำมาคำนวณค่าร้อยละเพื่อความสะดวกในการเปรียบเทียบ ได้ผลดังตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 การเลือกภาษาในแวดวงครอบครัวของแต่ละคู่สนทนา

ภาษาที่ใช้	คู่สนทนา											
	ปู่ย่าตายาย		พ่อแม่		พี่น้อง		สามีภรรยา		ลูก		หลาน	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
มอญ	0	0	5	26.31	6	35.29	5	53.17	5	31.25	1	12.5
ไทย	1	16.66	6	31.57	8	47.05	6	42.85	4	43.75	2	62.5
ไทยสลับมอญ	5	83.33	8	42.1	3	17.64	3	21.42	7	25	5	25
รวม	6	100	19	100	17	100	14	100	16	100	8	100

เมื่อนำเสนอด้วยกราฟแท่งทำให้เห็นความแตกต่างในการเลือกภาษาได้ชัดเจนขึ้นดังภาพที่ 4.6

ภาพที่ 4.6 ภาพรวมการเลือกภาษาในแวดวงครอบครัวของแต่ละคู่สนทนา

ตารางที่ 4.6 และภาพที่ 4.6 แสดงค่าความถี่และร้อยละในการเลือกภาษาต่อคู่สนทนาแต่ละคู่สนทนา จะเห็นได้ว่า ในการสนทนากับปู่ย่าตายาย ชาวมอญบางชั้นหมากเลือกภาษาไทยสลับมอญมากที่สุด (5 ครั้งหรือ 83.33% ของการเลือกภาษากับปู่ย่าตายายทั้งหมด) รองลงมาคือภาษาไทย(1 ครั้งหรือ 16.66%ของการเลือกภาษากับปู่ย่าตายายทั้งหมด) และภาษาที่เลือกใช้น้อยที่สุด คือ ภาษามอญ(0%ของการเลือกภาษากับปู่ย่าตายายทั้งหมด),ในการสนทนากับพ่อแม่พบว่า มีการเลือกภาษาไทยสลับมอญมากที่สุด (8 ครั้งหรือ 42.10%ของการเลือกภาษากับพ่อแม่ทั้งหมด) รองลงมาคือภาษาไทย (6 ครั้งหรือ 31.57%ของการเลือกภาษากับพ่อแม่ทั้งหมด) และ

ภาษาที่เลือกใช้น้อยสุด คือ ภาษามอญ (5 ครั้งหรือ 26.3%ของการเลือกภาษากับพ่อแม่ทั้งหมด), ในการสนทนากับพี่น้อง พบว่ามีการเลือกภาษาไทยมากที่สุด (6 ครั้งหรือ 47.05%ของการเลือกภาษากับพี่น้องทั้งหมด) รองลงมาคือภาษามอญ (8 ครั้งหรือ 35.29%ของการเลือกภาษากับพี่น้องทั้งหมด) และภาษาที่เลือกใช้น้อยที่สุด คือ ภาษาสลับไทยสลับมอญ (3 ครั้งหรือ 17.64%ของการเลือกภาษากับพี่น้องทั้งหมด) ,ในการสนทนากับสามีภรรยา พบว่ามีการเลือกภาษาไทยมากที่สุด (6 ครั้งหรือ 42.85%ของการเลือกภาษากับสามีภรรยาทั้งหมด) รองลงมาคือภาษามอญ (5 ครั้งหรือ 35.71%ของการเลือกภาษากับสามีภรรยาทั้งหมด) และภาษาที่เลือกใช้น้อยที่สุด คือ ภาษาไทยสลับมอญ (3 ครั้งหรือ 21.42%ของการเลือกภาษากับสามีภรรยาทั้งหมด),ในการสนทนากับลูก พบว่ามีการเลือกภาษาไทยมากที่สุด (7 ครั้งหรือ 43.75%ของการเลือกภาษากับลูกทั้งหมด) รองลงมาคือภาษามอญ (5 ครั้งหรือ 31.25%ของการเลือกภาษากับลูกทั้งหมด) และภาษาที่เลือกใช้น้อยที่สุด คือ ภาษาไทยสลับมอญ (4 ครั้งหรือ 25%ของการเลือกภาษากับลูกทั้งหมด) และในการสนทนากับหลาน พบว่ามีการเลือกภาษาไทยมากที่สุด (5 ครั้งหรือ 62.5%ของการเลือกภาษากับหลานทั้งหมด) รองลงมาคือภาษาไทยสลับมอญ (2 ครั้งหรือ 25%ของการเลือกภาษากับหลานทั้งหมด) และภาษาที่เลือกใช้น้อยที่สุด คือ ภาษามอญ (1 ครั้งหรือ 12.5%ของการเลือกภาษากับหลานทั้งหมด)

ผลการเลือกภาษาในแวดวงครอบครัวแตกต่างจากแวดวงงานประเพณีและศาสนาที่กล่าวไว้ข้างต้น ผู้วิจัยคิดว่า เนื่องจากในแวดวงครอบครัวไม่มีผู้ที่ออกมาแสดงเจตนาการอ้างภาษามอญ หรือกำหนดรูปแบบ ให้เป็นแบบชาวมอญอย่างชัดเจนอย่างในแวดวงงานประเพณีและศาสนา สมาชิกในครอบครัวจึงเลือกภาษาของคนส่วนใหญ่ในสังคม คือ ภาษาไทย ซึ่งคาดว่าในตอนที่ชาวมอญเพิ่งอพยพมาตั้งถิ่นฐานที่ตำบลบางชันใหม่ๆ พ่อแม่ชาวมอญน่าจะพยายามใช้ภาษาไทยให้มากด้วย เพื่อประโยชน์ในการทำงานและดำเนินชีวิตของลูกๆ ซึ่งผู้บอกภาษาในรุ่นปู่ย่าตายายส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อยู่ในยุคที่พ่อแม่พยายามใช้ภาษาไทยด้วย จึงส่งผลให้คนกลุ่มนี้พอใจที่จะให้ภาษาไทยกับลูกหลาน ทำให้ได้ผลการวิจัยว่าชาวมอญบางชันหมากมีอัตราการเลือกภาษามอญกับ สามีภรรยามากที่สุด รองลงมาคือ พี่น้อง ลูก พ่อแม่ หลาน และน้อยที่สุดกับปู่ย่าตายาย ดังที่กล่าวข้างต้น ส่วนผู้บอกภาษารุ่นพ่อแม่ นั้น อยู่ในยุคที่เริ่มมีการรวมกลุ่มชาติพันธุ์มอญ และช่วงปีที่รัฐบาลเริ่มให้ความสนใจในกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในประเทศไทย แล้วให้เงินสนับสนุนการทำกิจกรรมเพื่ออนุรักษ์เอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ จึงทำให้คนกลุ่มนี้พยายามให้ลูกหลานของตนกลับมาใช้ภาษามอญมากขึ้น

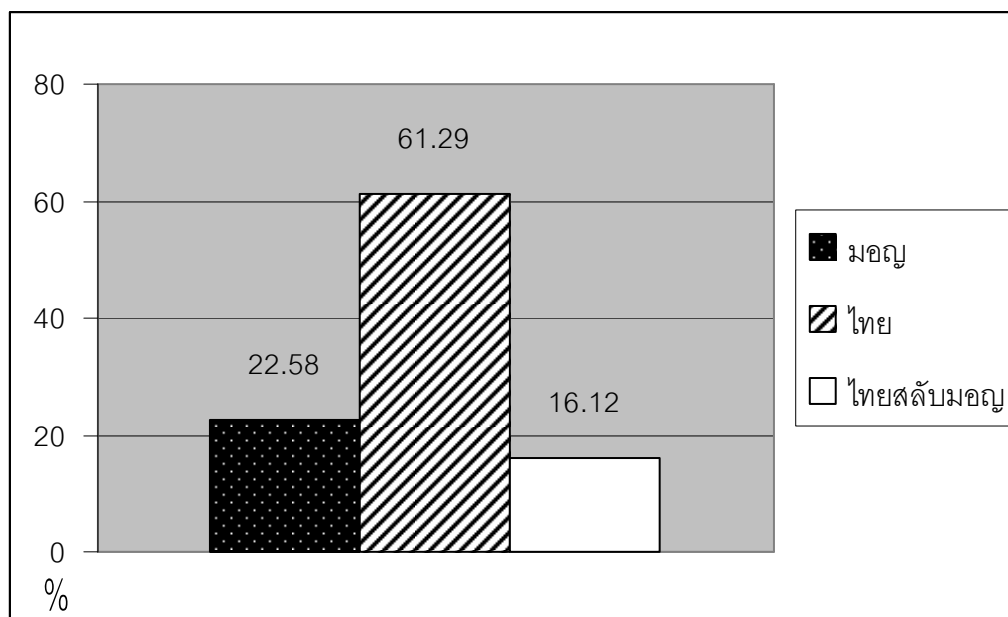
4.4 แวดวงเพื่อน

ในแวดวงเพื่อน ผู้วิจัยพบว่า ชาวมอญบางชั้นหมากเลือกภาษาไทยมากที่สุด รองลงมาคือภาษามอญ และใช้ภาษาไทยสลับมอญน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาด้านคู่สนทนา พบว่า เมื่อสนทนาทางโทรศัพท์ ชาวมอญบางชั้นหมากเลือกภาษาไทยมากที่สุด รองลงมาคือภาษามอญ ไม่ใช้ภาษามอญในการสนทนาทางโทรศัพท์เลย ส่วนในการสนทนาต่อหน้า พบว่า ชาวมอญบางชั้นหมากเลือกภาษาไทยมากที่สุด และเลือกภาษามอญกับภาษาไทยสลับมอญเท่ากัน ทั้งนี้ผลการวิจัยข้างต้นได้มาจากการคำนวณจากค่าความถี่การเลือกภาษา ดังที่แสดงในตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 การเลือกภาษาในแวดวงเพื่อน

ภาษาที่ใช้	คู่สนทนา		รวม	
	ทางโทรศัพท์	ต่อหน้า	ความถี่	ร้อยละ
มอญ	2	5	7	22.58
ไทย	7	12	19	61.29
ไทยสลับมอญ	0	5	5	16.12
รวม			31	100

เมื่อนำเสนอด้วยกราฟแท่งทำให้เห็นความแตกต่างในการเลือกภาษาได้ชัดเจนขึ้นดังภาพที่ 4.7

ภาพที่ 4.7 ภาพรวมการเลือกภาษาในแวดวงเพื่อน

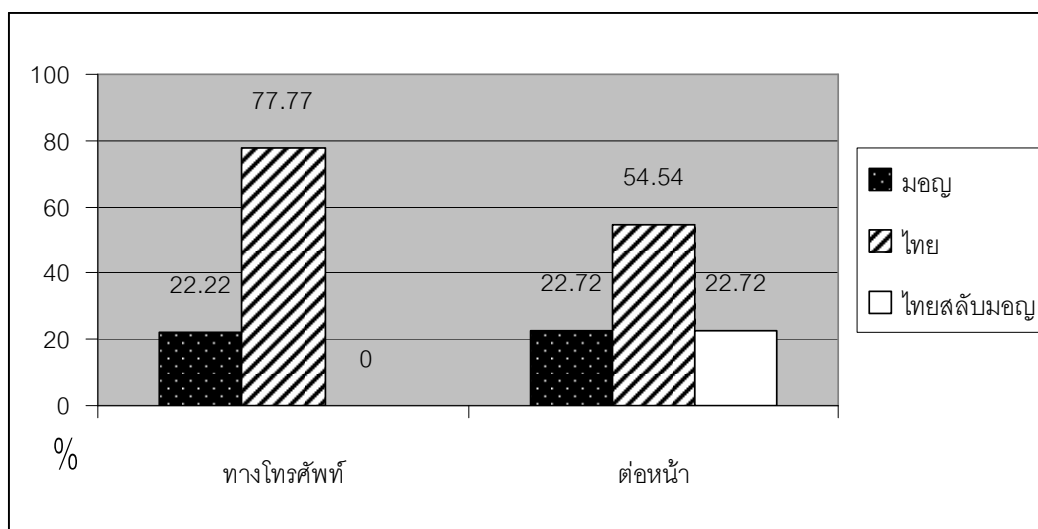
จากตารางที่ 4.7 และภาพที่ 4.7 แสดงความถี่ในการเลือกภาษาในแวดวงเพื่อนของชาวมอญบางชั้นหมากจำนวน 30 คน จะเห็นได้ว่า มีการเลือกภาษาในแวดวงเพื่อนทั้งหมด 31 ครั้ง (7+19+5) เป็นการเลือกภาษามอญ 7 ครั้ง คิดเป็น 22.58 % ของการเลือกภาษาทั้งหมด ภาษาไทย 19 ครั้ง คิดเป็น 61.29 % ของการเลือกภาษาทั้งหมด และภาษาไทยสลับมอญ 5 ครั้ง คิดเป็น 16.12 % ของการเลือกภาษาทั้งหมด ทำให้สรุปได้ว่า ในแวดวงเพื่อน ชาวมอญบางชั้นหมากเลือกภาษาไทยมากที่สุด รองลงมาคือ ภาษามอญ และใช้ภาษาไทยสลับมอญน้อยที่สุด

ส่วนด้านปัจจัยคู่สนทนา เมื่อนำมาแยกคิดแต่ละคู่สนทนาและนำมาคำนวณค่าร้อยละเพื่อความสะดวกในการเปรียบเทียบ ได้ผลดังตารางที่ 4.8

ตาราง 4.8 การเลือกภาษาในแวดวงเพื่อนของแต่ละคู่สนทนา

ภาษาที่ใช้	คู่สนทนา			
	ทางโทรศัพท์		ต่อหน้า	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
มอญ	2	22.22	5	22.72
ไทย	7	77.77	12	54.54
ไทยสลับมอญ	0	0	5	22.72
รวม	9	100	22	100

เมื่อนำเสนอด้วยกราฟแท่งทำให้เห็นความแตกต่างในการเลือกภาษาได้ชัดเจนขึ้นดังภาพที่ 4.8

ภาพที่ 4.8 ภาพรวมการเลือกภาษาในแวดวงเพื่อนของแต่ละคู่สนทนา

จากตารางที่ 4.8 และภาพที่ 4.8 ซึ่งแสดงความถี่และร้อยละในการเลือกภาษาของชาวมอญบางชั้นหมากกับคู่สนทนาต่างๆกัน จะเห็นได้ว่า เมื่อสนทนาทางโทรศัพท์ ชาวมอญบางชั้นหมากเลือกภาษาไทยมากที่สุด (7 ครั้งหรือ 77.77%ของการสนทนาทางโทรศัพท์ทั้งหมด) รองลงมาคือภาษามอญ (2 ครั้งหรือ 22.22%ของการสนทนาทางโทรศัพท์ทั้งหมด) และไม่ใช้ภาษามอญในการสนทนาทางโทรศัพท์เลย ส่วนในการสนทนาต่อหน้า พบว่า ชาวมอญบางชั้นหมากเลือกภาษาไทยมากที่สุด (12 ครั้งหรือ 54.54%ของการสนทนาต่อหน้าทั้งหมด) และเลือกภาษามอญกับภาษาไทยสลับมอญเท่ากัน (5 ครั้งหรือ 22.72%ของการสนทนาต่อหน้าทั้งหมด)

เห็นได้ว่า อัตราการเลือกภาษามอญไม่ต่างกันไม่ว่าพูดต่อหน้าหรือทางโทรศัพท์ เพราะอัตราการเลือกภาษามอญต่อหน้าใกล้เคียงกับอัตราการใช้ภาษามอญทางโทรศัพท์มาก แต่การใช้ภาษาไทยและไทยสลับมอญต่าง เพราะอัตราการเลือกภาษาไทยทางโทรศัพท์สูงกว่าอัตราการใช้ภาษาไทยต่อหน้าและอัตราการเลือกภาษาไทยสลับมอญต่อหน้าสูงกว่าอัตราการใช้ภาษาไทยสลับมอญทางโทรศัพท์

การที่ผลการศึกษายเป็นดังที่กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยคิดว่าเป็นเพราะ เพื่อนของชาวมอญส่วนใหญ่ได้รู้จักกันที่โรงเรียน ซึ่งมีการบังคับใช้ภาษาไทย ชาวมอญบางชั้นหมากจึงเคยใช้ ภาษาไทยกับเพื่อนแม้ว่าจะมีเชื้อสายมอญเหมือนกัน จะมีก็เพียงบางส่วน อย่างเพื่อนข้างบ้าน ที่รู้จักและเล่นด้วยกันตั้งแต่ก่อนเข้าโรงเรียน แล้วใช้ภาษามอญกันมาแต่แรก ผู้บอกภาษาจึงเลือกภาษา

มอญด้วย นอกจากนี้ ผู้บอกภาษาบางคนก็มีความสามารถในการใช้ภาษาไทยมากกว่า และการสนทนาทางโทรศัพท์ที่มีความชัดเจนน้อยกว่าการสนทนาต่อหน้า ที่คู่สนทนาจะให้เห็นท่าทางและรูปปาก ดังนั้นการเลือกใช้ภาษาใดภาษาหนึ่งในการสนทนาไปเลย หรือเลือกใช้ภาษาไทยภาษาเดียว จึงทำให้การสนทนาทางโทรศัพท์มีประสิทธิภาพดีกว่าการใช้ภาษาไทยสลับมอญ

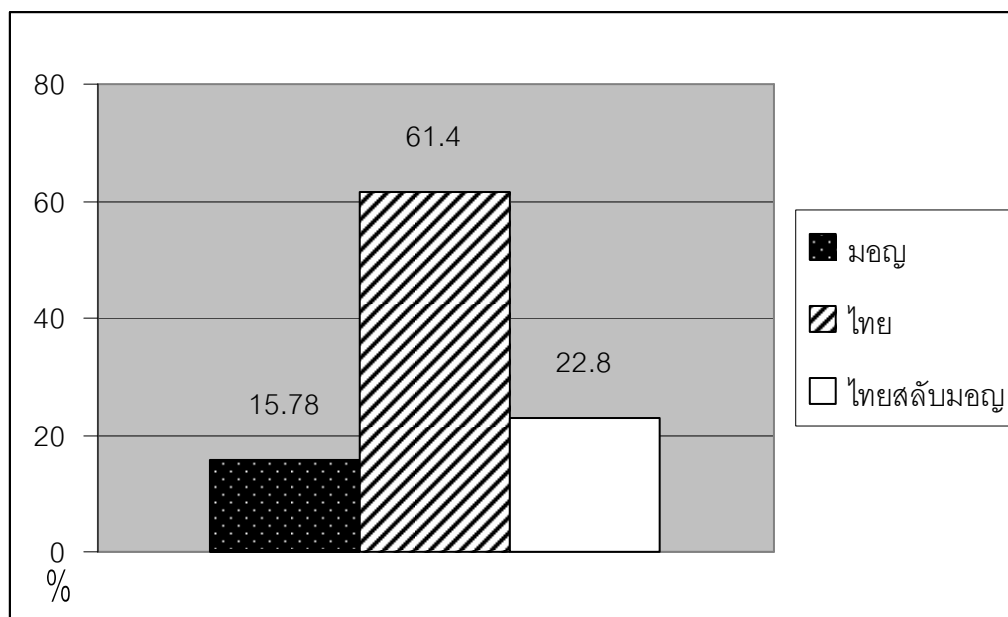
4.5 แวดวงที่ทำงาน

ในแวดวงที่ทำงาน ผู้วิจัยพบว่า ชาวมอญบางชั้นหมากเลือกภาษาไทยมากที่สุด รองลงมาคือ ภาษาไทยสลับมอญ และใช้ภาษามอญน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาด้านคู่สนทนา พบว่า เมื่อสนทนากับเจ้านาย ชาวมอญบางชั้นหมากเลือกภาษาไทยมากที่สุด รองลงมาคือ ภาษาไทยสลับมอญ และไม่พบการใช้ภาษามอญกับเจ้านายเลย เมื่อสนทนากับเพื่อนร่วมงาน ชาวมอญบางชั้นหมากเลือกภาษาไทยสลับมอญมากที่สุด รองลงมาคือ ภาษามอญ และน้อยที่สุดคือภาษาไทย เมื่อสนทนากับลูกน้อง ชาวมอญบางชั้นหมากเลือกภาษาไทยมากที่สุด รองลงมาคือ ภาษาไทยสลับมอญ ไม่พบการใช้ภาษามอญกับลูกน้องเลย และเมื่อสนทนากับลูกค้า ชาวมอญบางชั้นหมากเลือกภาษาไทยมากที่สุด และใช้ภาษามอญกับภาษาไทยสลับมอญในอัตราที่เท่ากัน ทั้งนี้ผลการวิจัยข้างต้นได้มาจากการคำนวณหาค่าความถี่การเลือกภาษา ดังแสดงในตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.9 การเลือกภาษาในแวดวงที่ทำงาน

ภาษาที่ใช้	คู่สนทนา				รวม	
	เจ้านาย	เพื่อนร่วมงาน	ลูกน้อง	ลูกค้า	ความถี่	ร้อยละ
มอญ	0	8	0	1	9	15.78
ไทย	9	4	4	18	35	61.4
ไทยสลับมอญ	2	9	1	1	13	22.8
รวม					57	100

เมื่อนำเสนอด้วยกราฟแท่งทำให้เห็นความแตกต่างในการเลือกภาษาได้ชัดเจนขึ้นดังภาพที่ 4.9

ภาพที่ 4.9 ภาพรวมการเลือกภาษาในแวดวงที่ทำงาน

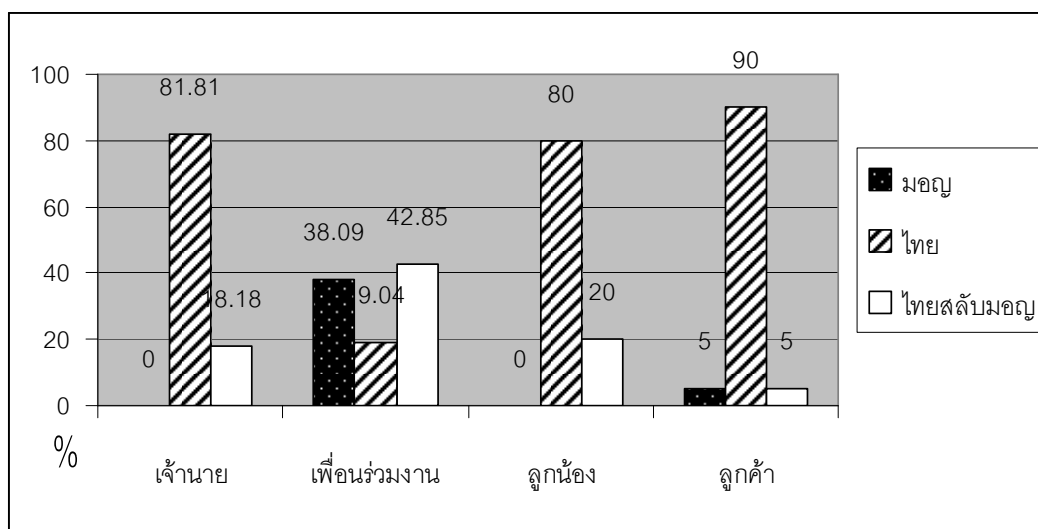
จากตารางที่ 4.9 และภาพที่ 4.9 แสดงความถี่ในการเลือกภาษาในแวดวงที่ทำงานของชาวมอญบางชั้นหมากจำนวน 30 คน จะเห็นได้ว่า มีการเลือกภาษาในแวดวงที่ทำงานทั้งหมด 57 ครั้ง (9+35+13) เป็นการเลือกภาษามอญ 9 ครั้ง คิดเป็น 15.78 % ของการเลือกภาษาทั้งหมด ภาษาไทย 35 ครั้ง คิดเป็น 61.4 % ของการเลือกภาษาทั้งหมด และภาษาไทยสลับมอญ 13 ครั้ง คิดเป็น 22.8 % ของการเลือกภาษาทั้งหมด ทำให้สรุปได้ว่า ในแวดวงที่ทำงาน ชาวมอญบางชั้นหมากเลือกภาษาไทยมากที่สุด รองลงมาคือ ภาษาไทยสลับมอญ และใช้ภาษามอญน้อยที่สุด

ส่วนด้านปัจจัยคู่สนทนา เมื่อนำมาแยกคิดแต่ละคู่สนทนาและนำมาคำนวณค่าร้อยละเพื่อความสะดวกในการเปรียบเทียบ ได้ผลดังตารางที่ 4.10 และภาพที่ 4.10

ตารางที่ 4.10 การเลือกภาษาในแวดวงที่ทำงานของแต่ละคู่สนทนา

ภาษาที่ใช้	คู่สนทนา							
	เจ้านาย		เพื่อนร่วมงาน		ลูกน้อง		ลูกค้า	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
มอญ	0	0	8	38.09	0	0	1	5
ไทย	9	81.81	4	14.04	4	80	18	90
ไทยสลับมอญ	2	18.18	9	42.85	1	20	1	5
รวม	11	100	21	100	5	100	20	100

เมื่อนำเสนอด้วยกราฟแท่งทำให้เห็นความแตกต่างในการเลือกภาษาได้ชัดเจนขึ้นดังภาพที่ 4.10

ภาพที่ 4.10 ภาพรวมการเลือกภาษาในแวดวงที่ทำงานของแต่ละคู่สนทนา

จากตารางที่ 4.10 และภาพที่ 4.10 ซึ่งแสดงความถี่และร้อยละในการเลือกภาษาของชาวมอญบางชั้นหมากกับคู่สนทนาต่าง ๆ กัน จะเห็นได้ว่า เมื่อสนทนากับเจ้านาย ชาวมอญบางชั้นหมากเลือกภาษาไทยมากที่สุด (9 ครั้งหรือ 81.81 % ของภาษาที่เลือกใช้กับเจ้านายทั้งหมด) รองลงมาคือ ภาษาไทยสลับมอญ (2 ครั้งหรือ 18.18%ของภาษาที่เลือกใช้กับเจ้านายทั้งหมด) และไม่พบการเลือกภาษามอญเลย เมื่อสนทนากับเพื่อนร่วมงาน ชาวมอญบางชั้นหมากเลือกภาษาไทยสลับมอญมากที่สุด (9 ครั้งหรือ 42.85%ของภาษาที่เลือกใช้กับเพื่อนร่วมงานทั้งหมด) รองลงมาคือ ภาษามอญ (8 ครั้งหรือ 38.09%ของภาษาที่เลือกใช้กับเพื่อนร่วมงานทั้งหมด) และน้อยที่สุดคือภาษาไทย (4 ครั้งหรือ 19.04%ของภาษาที่เลือกใช้กับเพื่อนร่วมงานทั้งหมด) เมื่อสนทนากับลูกน้อง ชาวมอญบางชั้นหมากเลือกภาษาไทยมากที่สุด (4 ครั้งหรือ 80%ของภาษาที่เลือกใช้กับลูกน้องทั้งหมด) รองลงมาคือ ภาษาไทยสลับมอญ (1 ครั้งหรือ 20%ของภาษาที่เลือกใช้กับลูกน้องทั้งหมด) ไม่พบการใช้ภาษามอญกับลูกน้องเลย และเมื่อสนทนากับลูกค้า ชาวมอญบางชั้นหมากเลือกภาษาไทยมากที่สุด (18 ครั้งหรือ 90%ของภาษาที่เลือกใช้กับลูกค้าทั้งหมด) และใช้ภาษามอญกับภาษาไทยสลับมอญในอัตราที่เท่ากัน (1 ครั้งหรือ 5%ของภาษาที่เลือกใช้กับลูกค้าทั้งหมด)

จากการพิจารณาค่าความถี่การเลือกภาษาของชาวมอญบางชั้นหมากในแวดวงที่ทำงานแล้ว ผู้วิจัยคิดว่า ผลการเลือกภาษาเป็นเช่นนี้น่าจะเกิดจากการที่ชาวมอญมีลูกค้าเป็นชาวไทยด้วย จึงมีการเลือกภาษาไทยมาก อีกทั้งภาษาไทย เป็นภาษามาตรฐาน มีศักดิ์ศรีมากกว่าภาษา

มอญ พ่อค้าและลูกน้องในชุมชนนี้จึงนิยมเลือกภาษาไทยกับลูกค้าและเจ้านายของตน เพราะภาษาไทยแสดงความเป็นเกียรติได้ดีกว่า ส่วนเจ้านายนั้นก็นิยมใช้ภาษาไทยกับลูกน้อง เพื่อแสดงถึงการมีความรู้ ต่างจากการสนทนากับเพื่อนร่วมงานที่ไม่มีเรื่องของศักดิ์ศรีของภาษาหรือการแสดงฐานะทางสังคม จึงพบว่าภาษาไทยไม่ใช่ภาษาที่เลือกใช้มากที่สุด

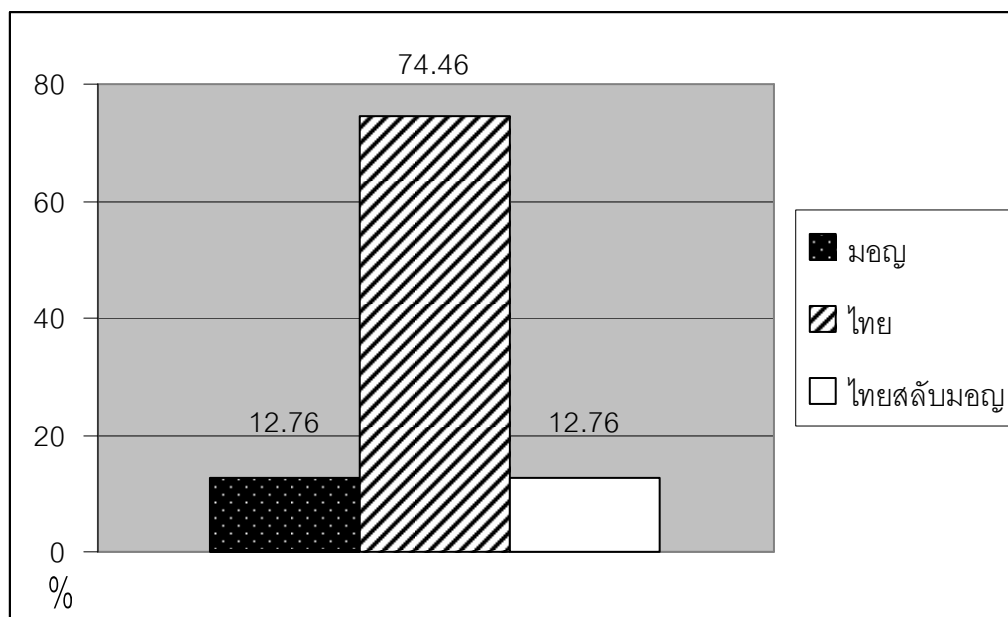
4.6 แวดวงตลาด

ในแวดวงตลาด ผู้วิจัยพบว่าชาวมอญบางชั้นหมากเลือกภาษาไทยมากที่สุด และใช้ภาษามอญกับภาษาไทยสลับมอญเท่ากัน เมื่อพิจารณาด้านคู่สนทนา พบว่า เมื่อสนทนากับคนชาย ชาวมอญบางชั้นหมากเลือกใช้ไทยมากที่สุด โดยใช้ภาษามอญกับภาษาไทยสลับมอญเท่ากัน เมื่อสนทนากับผู้ที่ไปด้วย พบว่า ชาวมอญบางชั้นหมากเลือกภาษาไทยมากที่สุด รองลงมาคือภาษามอญ และเลือกภาษาไทยสลับมอญน้อยที่สุด และเมื่อสนทนากับคนอื่นในตลาด พบว่า ชาวมอญบางชั้นหมากเลือกภาษาไทยมากที่สุด รองลงมาคือ ภาษาไทยสลับมอญ และไม่พบการใช้ภาษามอญกับคนอื่นในตลาดเลย ทั้งนี้ผลการวิจัยข้างต้นได้มาจากการคำนวณจากค่าความถี่การเลือกภาษาในตารางที่ 4.11

ตารางที่ 4.11 การเลือกภาษาในแวดวงตลาด

ภาษาที่ใช้	คู่สนทนา			รวม	
	คนชาย	ผู้ไปด้วย	คนอื่นในตลาด	ความถี่	ร้อยละ
มอญ	2	4	0	6	12.76
ไทย	12	13	10	35	74.46
ไทยสลับมอญ	2	3	1	6	12.76
รวม				47	100

เมื่อนำเสนอด้วยกราฟแท่งทำให้เห็นความแตกต่างในการเลือกภาษาได้ชัดเจนขึ้นดังภาพที่ 4.11

ภาพที่ 4.11 ภาพรวมอัตราการเลือกภาษาในแวดวงตลาด

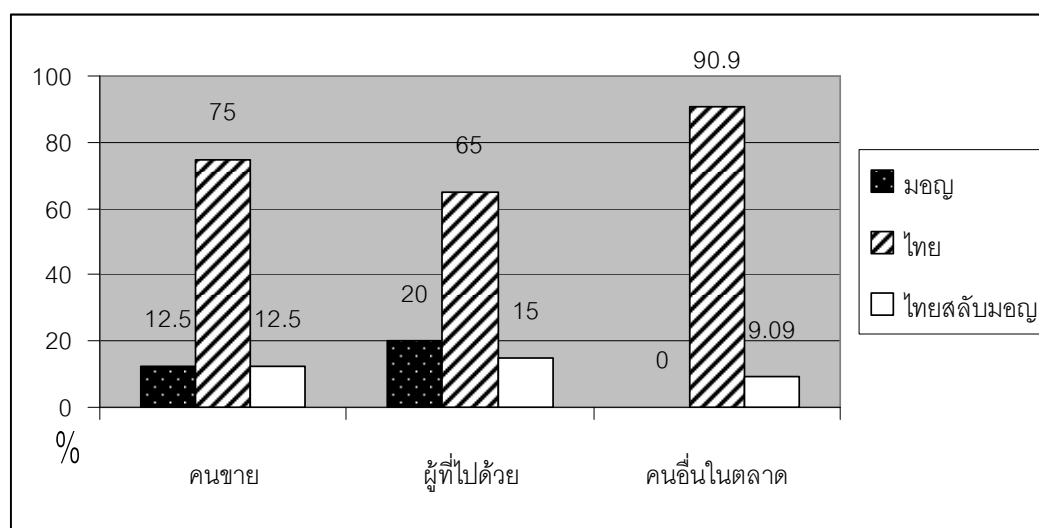
จากตารางที่ 4.11 และภาพที่ 4.11 ซึ่งแสดงความถี่ในการเลือกภาษาในแวดวงตลาดตามปัจจัยคู่สนทนา จะเห็นได้ว่า มีการเลือกภาษาในแวดวงตลาดทั้งหมด 47 ครั้ง (6+35+6) เป็นการเลือกภาษามอญ 6 ครั้ง คิดเป็น 12.76 % ของการเลือกภาษาทั้งหมด ภาษาไทย 35 ครั้ง คิดเป็น 74.46 % ของการเลือกภาษาทั้งหมด และภาษาไทยสลับมอญ 6 ครั้ง คิดเป็น 12.76 % ของการเลือกภาษาทั้งหมด ทำให้สรุปได้ว่า ในแวดวงตลาด ชาวมอญบางชั้นหมากเลือกภาษาไทยมากที่สุด และเลือกภาษามอญกับภาษาไทยสลับมอญเท่ากัน

ส่วนด้านปัจจัยคู่สนทนา เมื่อนำมาแยกคิดแต่ละคู่สนทนาและนำมาคำนวณค่าร้อยละเพื่อความสะดวกในการเปรียบเทียบ ได้ผลดังตารางที่ 4.12

ตารางที่ 4.12 การเลือกภาษาในแวดวงตลาดของแต่ละคู่สนทนา

ภาษาที่ใช้	คู่สนทนา					
	คนชาย		ผู้ที่ไปด้วย		คนอื่นในตลาด	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
มอญ	2	12.5	4	20	0	0
ไทย	12	75	13	65	10	90.9
ไทยสลับมอญ	2	12.5	3	15	1	9.09
รวม	16	100	20	100	11	100

เมื่อนำเสนอด้วยกราฟแท่งทำให้เห็นความแตกต่างในการเลือกภาษาได้ชัดเจนขึ้นดังภาพที่ 4.12

ภาพที่ 4.12 ภาพรวมการเลือกภาษาในแวดวงตลาดของแต่ละคู่สนทนา

จากตารางที่ 4.12 และภาพที่ 4.12 ซึ่งแสดงความถี่และร้อยละในการเลือกภาษาของชาวมอญบางชั้นหมากกับคู่สนทนาต่างๆกัน จะเห็นได้ว่า เมื่อสนทนากับคนชาย ชาวมอญบางชั้นหมากเลือกภาษาไทยมากที่สุด (12 ครั้งหรือ 75% ของการใช้ภาษากับคนชายทั้งหมด) โดยเลือกภาษามอญกับภาษาไทยสลับมอญเท่ากัน (2 ครั้งหรือ 12.5% ของการใช้ภาษากับคนชายทั้งหมด) เมื่อสนทนากับผู้ที่ไปด้วย พบว่า ชาวมอญบางชั้นหมากเลือกภาษาไทยมากที่สุด (13 ครั้งหรือ 65% ของการใช้ภาษากับผู้ที่ไปด้วยทั้งหมด) รองลงมาคือภาษามอญ (4 ครั้งหรือ 20% ของการใช้ภาษากับผู้ที่ไปด้วยทั้งหมด) และภาษาไทยสลับมอญน้อยที่สุด (3 ครั้งหรือ 15% ของการใช้

ภาษากับผู้ที่ไปด้วยทั้งหมด) และเมื่อสนทนากับคนอื่นในตลาด พบว่า ชาวมอญบางชั้นหมากเลือกภาษาไทยมากที่สุด(10 ครั้งหรือ 90.90% ของการใช้ภาษากับคนอื่นในตลาดทั้งหมด) รองลงมาคือ ภาษาไทยสลับมอญ(1 ครั้งหรือ 9.09% ของการใช้ภาษากับคนอื่นในตลาดทั้งหมด) และไม่พบการเลือกภาษาไทยกับคนอื่นในตลาดเลย

เมื่อนำอัตราการการใช้ภาษากับคู่สนทนาต่างๆมาเปรียบเทียบการเลือกใช้แต่ละภาษาสรุปได้ว่า อัตราการเลือกภาษามอญกับผู้ไปด้วยมากที่สุด รองลงมาคือกับคนชาย และไม่พบการเลือกภาษานี้กับคนอื่นที่ตลาด และอัตราการเลือกภาษาไทยกับคนอื่นที่ตลาดมากที่สุด รองลงมาคือกับ คนชาย และน้อยสุดกับผู้ไปด้วย ส่วนอัตราการการเลือกภาษาไทยสลับมอญ พบว่า เลือกใช้กับผู้ไปด้วยมากที่สุด รองลงมาคือกับ คนชาย และน้อยที่สุดกับคนอื่นที่ตลาด

ผลการศึกษาในแวดวงนี้ผิดกับที่ผู้วิจัยคาดหวังไว้มาก เดิมผู้วิจัยคาดว่าจะพบการเลือกภาษามอญมากที่สุด แต่กลับพบว่ามีการเลือกภาษาไทยมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่าสถานที่ตั้งตลาดนั้นเปลี่ยนไป เมื่อตลาดย้ายมาอยู่นอกชุมชน จึงเป็นธรรมดาที่ชาวมอญไม่ว่าจะเป็นพ่อค้าแม่ค้า หรือผู้มาซื้อของจะเลือกให้ภาษาไทย เพราะไม่ต้องการให้เป็นจุดสนใจของสังคมส่วนใหญ่ แต่การเลือกภาษามอญก็มีอยู่บ้างเมื่อต้องการแสดงความสนิทสนมและต่อรองราคากับผู้ที่เคยใช้ภาษามอญเมื่อครั้งตลาดยังตั้งอยู่ในชุมชน

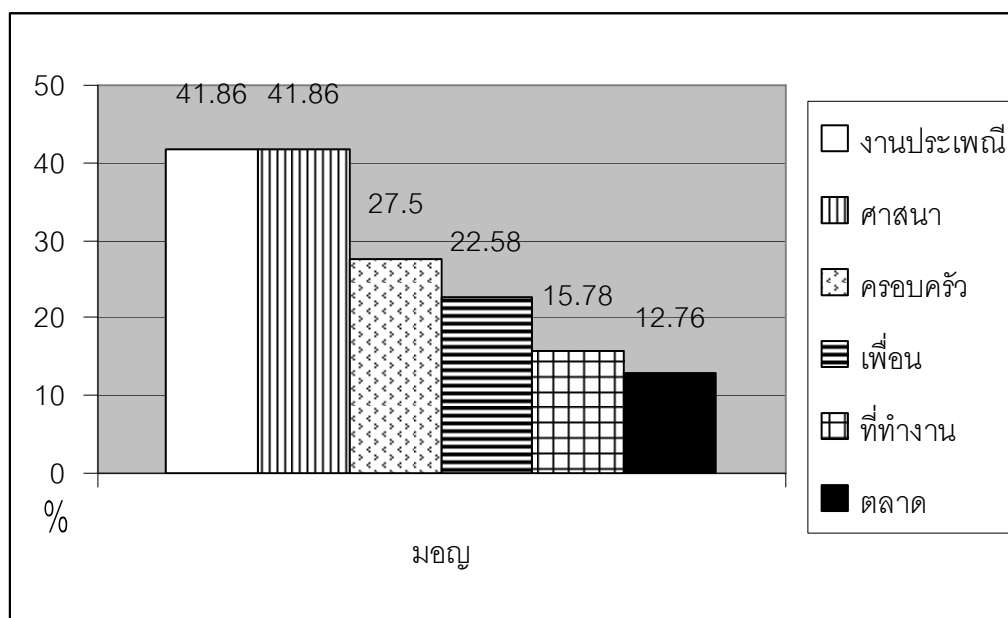
4.7 เปรียบเทียบอัตราการเลือกภาษาทั้ง 6 แวดวง

เมื่อเปรียบเทียบอัตราการเลือกแต่ละภาษาของทุกแวดวง พบว่า แวดวงที่มีอัตราการเลือกภาษามอญมากที่สุด คือ แวดวงงานประเพณีและศาสนา รองลงมาคือแวดวง ครอบครัว เพื่อน ที่ทำงาน และน้อยที่สุด คือ แวดวงตลาด ส่วนการเลือกภาษาไทยนั้นพบว่า มีผลผกผันกับผลการเลือกภาษามอญ คือ มีอัตราการเลือกสูงสุดในแวดวงตลาด รองลงมาคือ แวดวงที่ทำงาน เพื่อน ครอบครัว ศาสนา และน้อยที่สุด คือ แวดวงงานประเพณี ทั้งนี้อัตราการเลือกภาษาไทยสลับมอญ มากที่สุดในแวดวงงานประเพณี รองลงมาคือแวดวง ครอบครัว ศาสนา ที่ทำงาน เพื่อน และน้อยที่สุดในแวดวงตลาด ข้อค้นพบที่กล่าวมาแล้วมาจากกรณีวิเคราะห์การเลือกภาษาในแต่ละแวดวง ดังผลที่แสดงไว้ในตาราง 4.13

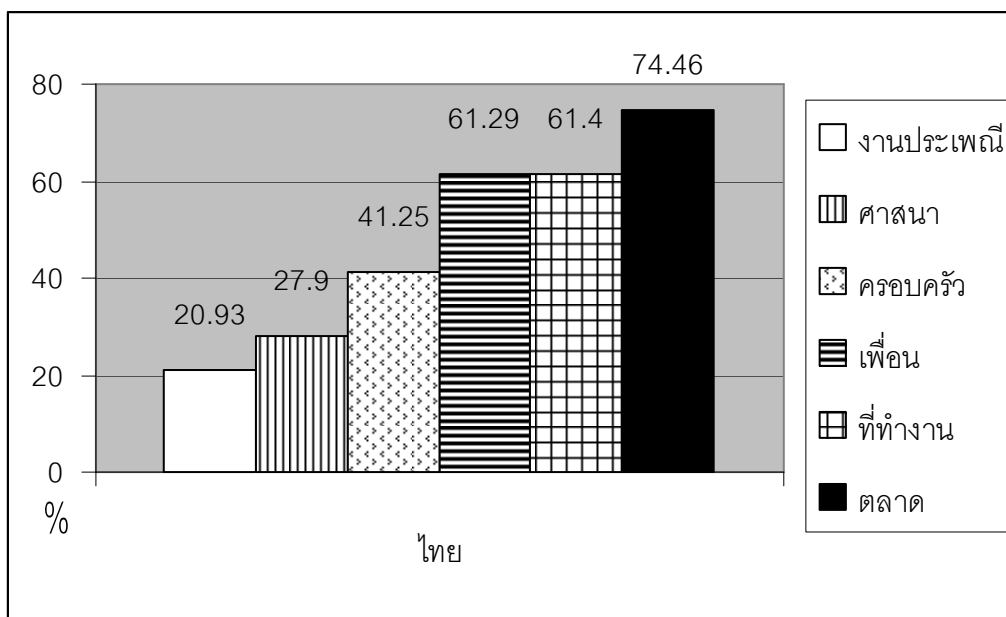
ตารางที่ 4.13 การเลือกภาษาของชาวมอญบางชั้นหมากในทั้ง 6 แคววง

แคววง	ภาษาที่เลือก					
	มอญ		ไทย		ไทยสลับมอญ	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
งานประเพณี	18	41.86	9	20.93	16	37.2
ศาสนา	18	41.86	12	27.9	13	30.23
ครอบครัว	22	27.5	33	41.25	25	31.25
เพื่อน	7	22.58	19	61.29	5	16.12
ที่ทำงาน	9	15.78	35	61.4	13	22.8
ตลาด	6	12.76	35	74.46	6	12.76
รวม	80	26.57	143	47.5	78	25.91

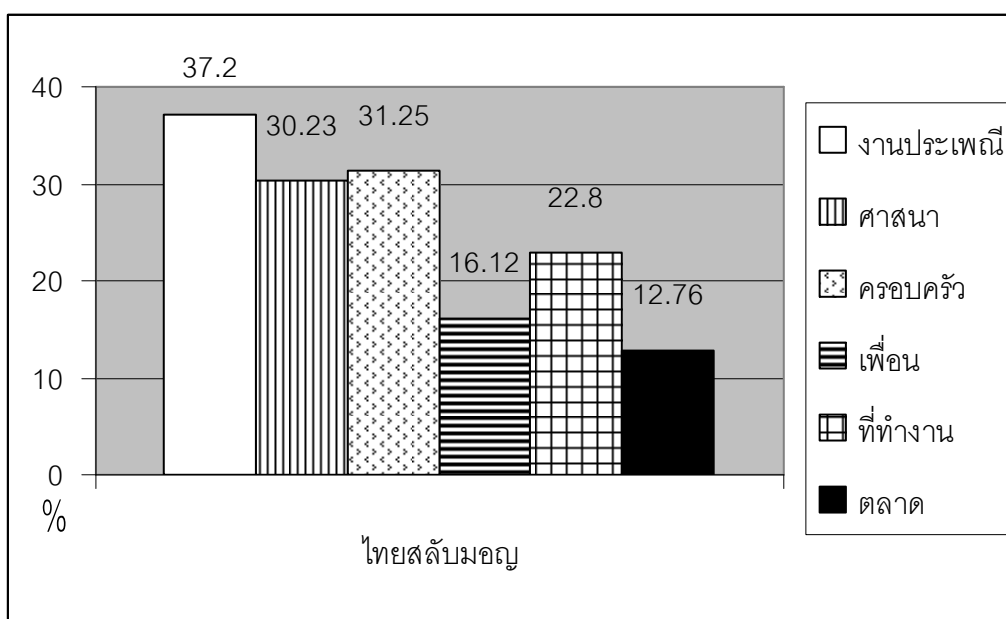
เมื่อนำเสนอด้วยกราฟแท่งทำให้เห็นความแตกต่างในการเลือกภาษาได้ชัดเจนขึ้นดังภาพที่ 4.13, 4.14, 4.15 และ 4.16

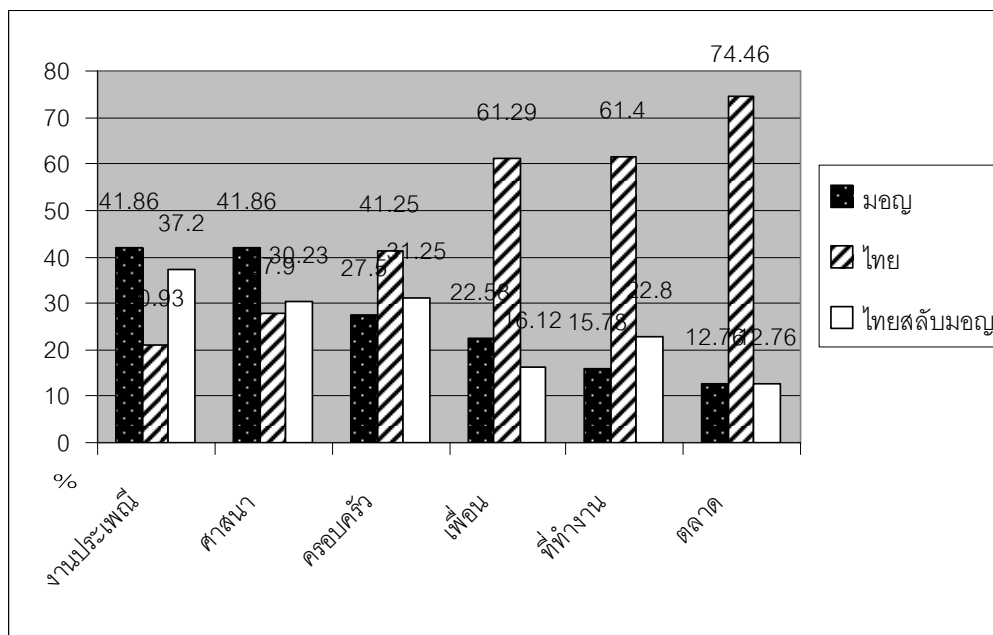
ภาพที่ 4.13 อัตราการเลือกภาษามอญใน 6 แคววง

ภาพที่ 4.14 อัตราการเลือกภาษาไทยใน 6 แวดวง

ภาพที่ 4.15 อัตราการเลือกภาษาไทยสลับมอญใน 6 แวดวง

ภาพที่ 4.16 การเปรียบเทียบอัตราการเลือกภาษาใน 6 แวดวง

ตารางที่ 4.13 และภาพที่ 4.13, 4.14, 4.15 และ 4.16 ซึ่งแสดงการเปรียบเทียบอัตราการเลือกภาษาใน 6 แวดวง พบว่า แวดวงที่มีอัตราการเลือกภาษามอญมากที่สุด คือ แวดวงงานประเพณีและศาสนา (41.86%) รองลงมาคือแวดวง ครอบครัว (27.5%) เพื่อน (22.58%) ที่ทำงาน (15.78%) และน้อยสุด คือ แวดวงตลาด (12.76%) ส่วนการใช้ภาษาไทยนั้นพบว่า มีผลผกผันกับผลการเลือกภาษามอญ คือ มีอัตราการใช้สูงสุดในแวดวงตลาด (74.46%) รองลงมาคือ แวดวงที่ทำงาน (61.40%) เพื่อน (61.29%) ครอบครัว (41.25%) ศาสนา (27.9%) และน้อยสุด คือ แวดวงงานประเพณี (20.98%) ทั้งนี้อัตราการเลือกภาษาไทยสลับมอญ พบว่า สูงสุดในแวดวงงานประเพณี (37.20%) รองลงมาคือแวดวง ครอบครัว (31.25%) ศาสนา (30.23%) ที่ทำงาน (22.8%) เพื่อน (16.12%) และน้อยสุดในแวดวงตลาด (12.76%)

จากผลวิเคราะห์การเลือกภาษาในทั้ง 6 แวดวงของชาวมอญบางชั้นหมากดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ทำให้เห็นว่าแต่ละแวดวงมีรูปแบบการเลือกภาษาเหมือนและแตกต่างกันดังที่แสดงในตารางที่ 4.14

ตารางที่ 4.14 รูปแบบการเลือกภาษาในแต่ละแวดวงของชาวมอญบางชั้นหมาก

แวดวง	ภาษาที่เลือกใช้มากที่สุด-น้อยที่สุด		
	อันดับ 1	อันดับ 2	อันดับ 3
งานประเพณี	มอญ	ไทยสลับมอญ	ไทย
ศาสนา	มอญ	ไทยสลับมอญ	ไทย
ครอบครัว	ไทย	ไทยสลับมอญ	มอญ
เพื่อน	ไทย	มอญ	ไทยสลับมอญ
ที่ทำงาน	ไทย	ไทยสลับมอญ	มอญ
ตลาด	ไทย	ไทยสลับมอญ	มอญ

จากตารางที่ 4.14 แสดงให้เห็นว่า มีแวดวงงานประเพณีและศาสนาเท่านั้นที่ชาวมอญบางชั้นหมากเลือกภาษามอญมากที่สุด อย่างไรก็ตาม ในแวดวงครอบครัว แม้ว่า ชาวมอญบางชั้นหมากจะเลือกภาษาไทยมากที่สุด แต่การเลือกภาษาไทยนั้นก็ไม่ถึง 50% ของการเลือกภาษาทั้งหมดในแวดวงนี้ ต่างจากอีกสามแวดวงที่ใช้ภาษาไทยมากกว่า 50 % โดยในแวดวงตลาด การเลือกภาษาไทยสลับมอญและมอญมีอัตราเท่ากัน ทั้งนี้ เห็นได้ว่าแวดวงอื่นๆ ได้แก่ แวดวงที่ทำงานและตลาด มีรูปแบบการเลือกภาษาเหมือนแวดวงครอบครัว กล่าวคือ เลือกภาษาไทยมากที่สุด รองลงมาคือภาษาไทยสลับมอญ และน้อยสุดคือภาษามอญ ส่วนแวดวงเพื่อนพบว่าแตกต่างจาก 3 แวดวงนี้ คือ เลือกภาษาไทยมากที่สุด แต่รองลงมาคือภาษามอญ และน้อยสุดคือภาษาสลับไทย ความแตกต่างทั้งหมดนี้ชี้ให้เห็นว่าปัจจัยแวดวงมีความสำคัญต่อการเลือกภาษาของชาวมอญบางชั้นหมาก เพราะเมื่อแวดวงเปลี่ยนไป รูปแบบและอัตราการเลือกภาษาต่างๆก็เปลี่ยนไป แม้ว่าผู้ที่บอกภาษาจะเป็นคนหรือกลุ่มคนเดียวกัน ทั้งนี้ ผลการวิเคราะห์ค่าไคสแควร์เพื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของแวดวงกับการเลือกภาษาต่างๆ ก็ยืนยันความสำคัญของปัจจัยแวดวงนี้ด้วยดังผลที่แสดงในตารางที่ 4.15

ตารางที่ 4.15 ความถี่และค่าไคสแควร์ของการเลือกภาษาตามแวดวงของชาวมอญบางชั้นหมาก

แวดวง	ภาษาที่เลือกใช้		
	มอญ	ไทย	ไทยสลับมอญ
งานประเพณี	18	9	16
ศาสนา	18	12	13
ครอบครัว	22	33	25
เพื่อน	7	19	5
ที่ทำงาน	9	35	13
ตลาด	6	35	6
ค่า Chi-square = 42.7147		df 10, $X^2_{.01,10} = 23.2$	

จากตารางที่ 4.15 ซึ่งแสดงค่าสถิติไคสแควร์การเลือกภาษาของชาวมอญบางชั้นหมากในแต่ละแวดวง พบว่า $X^2 = 42.7147$ โดยมีระดับ degree of freedom อยู่ที่ 10 ซึ่งเมื่อเรากำหนด p-values มีนัยสำคัญที่ 0.01 พบว่า $X^2_{.01,10} = 23.2$ จะเห็นว่าค่า $X^2 > X^2_{.01,10}$ แสดงให้เห็นว่า การเลือกภาษาของชาวมอญบางชั้นหมากแต่ละแวดวงมีความสัมพันธ์กับภาษาที่เลือกอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือ ยิ่งเป็นแวดวงที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและประเพณี การเลือกภาษามอญยิ่งสูง ในทางตรงกันข้าม ยิ่งแวดวงไกลจากชุมชนเช่น แวดวงตลาดการเลือกภาษามอญยิ่งต่ำ ผลการวิเคราะห์ค่าไคสแควร์ทำให้สรุปได้ว่า ปัจจัยแวดวงมีความสำคัญต่อการเลือกภาษาต่างๆ ของชาวมอญบางชั้นหมาก

บทที่ 5

การเลือกภาษาของชาวมอญบางชั้นหมากตามอายุของผู้บอกภาษา

จากตารางที่ความถี่ในการเลือกภาษาในแควดวงทั้ง 6 แควดวงที่ได้อธิบายไว้ในบทที่ 4 ผู้วิจัยได้นำผลจากตารางที่ความถี่การเลือกภาษาในทุกแควดวงมาพิจารณาตามปัจจัยอายุของผู้บอกภาษา ผลของการวิจัยปัจจัยช่วงอายุผู้บอกภาษา คือ ชาวมอญบางชั้นหมากที่มีช่วงอายุ 5-25 ปี มีอัตราการเลือกภาษาไทยมากที่สุด รองลงมาคือ ชาวมอญบางชั้นหมากที่มีช่วงอายุ 26-45 ปี และชาวมอญบางชั้นหมากที่มีช่วงอายุ 46-65 ปีเลือกภาษานี้้น้อยที่สุด ในทางกลับกัน พบว่า ชาวมอญบางชั้นหมากที่มีช่วงอายุ 46-65 ปี มีอัตราการเลือกภาษามอญมากที่สุด รองลงมาคือ ชาวมอญบางชั้นหมากที่มีช่วงอายุ 26-45 ปี และชาวมอญบางชั้นหมากที่มีช่วงอายุ 5-25 ปีเลือกภาษามอญน้อยที่สุด ส่วนการใช้ภาษาไทยสลับมอญนั้น ชาวมอญบางชั้นหมากที่มีช่วงอายุ 26-45 ปี รองลงมาคือ ชาวมอญบางชั้นหมากที่มีช่วงอายุ 5-25 ปี และชาวมอญบางชั้นหมากที่มีช่วงอายุ 46-65 ปีเลือกภาษาแบบนี้้น้อยที่สุด ทั้งนี้ผลการเลือกภาษาตามช่วงอายุผู้บอกภาษามีความแตกต่างกันในแต่ละแควดวง ดังที่ผู้วิจัยจะได้อธิบายต่อไป

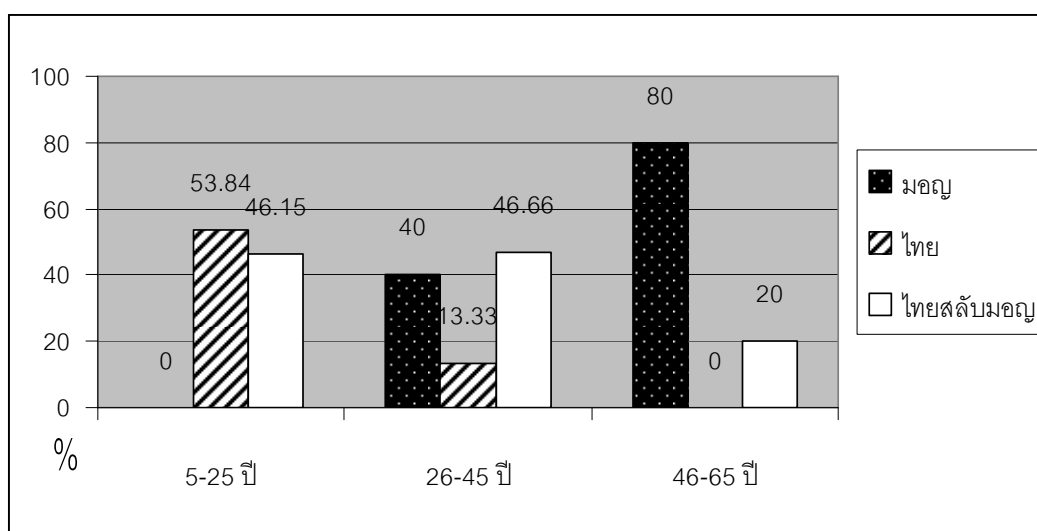
5.1 แควดวงงานประเพณี

ผู้วิจัยได้พิจารณาการเลือกภาษาในแควดวงงานประเพณีของผู้บอกภาษาในแต่ละรุ่นอายุ พบว่า ผู้บอกภาษารุ่นอายุ 46-65 ปีมีอัตราการเลือกภาษามอญมากที่สุดเมื่อเทียบกับผู้บอกภาษารุ่นอายุอื่น ส่วนผู้บอกภาษารุ่นอายุ 5-25 ปี พบว่า มีอัตราการเลือกภาษาไทยมากที่สุดเมื่อเทียบกับผู้บอกภาษารุ่นอายุอื่น และผู้บอกภาษารุ่นอายุ 26-45 ปี พบว่า มีอัตราการใช้ภาษาไทยสลับกับภาษามอญมากที่สุดเมื่อเทียบกับผู้บอกภาษารุ่นอายุอื่น ทั้งนี้ผลการวิจัยดังกล่าวได้มาจากการนับความถี่ของการเลือกภาษาในแควดวงงานประเพณี (ดูภาคผนวก ข) เมื่อแยกตามปัจจัยอายุของผู้บอกภาษาแล้วจะได้ความถี่และร้อยละดังที่แสดงในตารางที่ 5.1

ตารางที่ 5.1 ความถี่และร้อยละในการเลือกภาษาในแวดวงงานประเพณี ตามอายุของผู้บอกภาษา

รุ่นอายุ	ภาษาที่เลือกใช้					
	มอญ		ไทย		ไทยสลับมอญ	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
5-25 ปี	0	0	7	53.84	6	46.15
26-45 ปี	6	40	2	13.33	7	46.66
46-65 ปี	12	80	0	0	3	20

เมื่อนำเสนอด้วยกราฟแท่งทำให้เห็นความแตกต่างในการเลือกภาษาได้ชัดเจนขึ้นดังภาพที่ 5.1

ภาพที่ 5.1 อัตราการเลือกภาษาในแวดวงงานประเพณี ตามอายุของผู้บอกภาษา

จากตารางที่ 5.1 และภาพที่ 5.1 แสดงความถี่และร้อยละในการเลือกภาษาของรุ่นอายุต่างๆกันในแวดวงครอบครัว จะเห็นได้ว่า ผู้บอกภาษารุ่นอายุ 5-25 ปีใช้ภาษาไทยมากที่สุด (7 ครั้งหรือ 53.84% ของการเลือกภาษาทั้งหมดของรุ่นอายุ 5-25 ปี) รองลงมาคือใช้ภาษาไทยสลับมอญ (6 ครั้งหรือ 46.15% ของการเลือกภาษาทั้งหมดของรุ่นอายุ 5-25 ปี) และไม่พบการเลือกภาษามอญในรุ่นอายุนี้เลย ส่วนรุ่นอายุ 26-45 ปี พบว่า มีอัตราการเลือกภาษาไทยสลับมอญมากที่สุด (7 ครั้งหรือ 46.66% ของการเลือกภาษาทั้งหมดของรุ่นอายุ 26-45 ปี) รองลงมาคือใช้ภาษาไทย (6 ครั้งหรือ 40% ของการเลือกภาษาทั้งหมดของรุ่นอายุ 26-45 ปี) และเลือกภาษามอญน้อยที่สุด (2 ครั้งหรือ 13.33% ของการเลือกภาษาทั้งหมดของรุ่นอายุ 26-45 ปี) และผู้บอกภาษารุ่น

อายุ 46-65 ปี พบว่า เลือกภาษามอญมากที่สุด (12 ครั้งหรือ 80% ของการเลือกภาษาทั้งหมดของ รุ่นอายุ 46-65 ปี) รองลงมาคือใช้ภาษาไทยสลับมอญ (3 ครั้งหรือ 20% ของการเลือกภาษาทั้งหมดของรุ่นอายุ 46-65 ปี) และไม่พบการเลือกภาษาไทยในรุ่นอายุนี้เลย

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาในแง่ภาษาจะเห็นได้ว่า ในการเลือกภาษาไทยในแวดวงประเพณี ผู้บอกรุ่นอายุ 5-25 ปี เห็นได้ว่า อัตราการใช้ภาษาไทยมากที่สุด รองลงมาคือรุ่นอายุ 26-45 ปี และน้อยที่สุดคือรุ่นอายุ 46-65 ปี ในการเลือกภาษาไทยสลับมอญ ผู้บอกรุ่นอายุ 26-45 ปี มีอัตราการใช้ภาษาไทยสลับมอญมากที่สุด รองลงมาคือรุ่นอายุ 5-25 ปี และน้อยที่สุดคือรุ่นอายุ 46-65 ปี ส่วนในการเลือกใช้ภาษามอญ ผู้บอกรุ่นอายุ 46-65 ปี มีอัตราการใช้ภาษามอญมากที่สุด รองลงมาคือรุ่นอายุ 26-45 ปี และน้อยที่สุดคือรุ่นอายุ 5-25 ปี

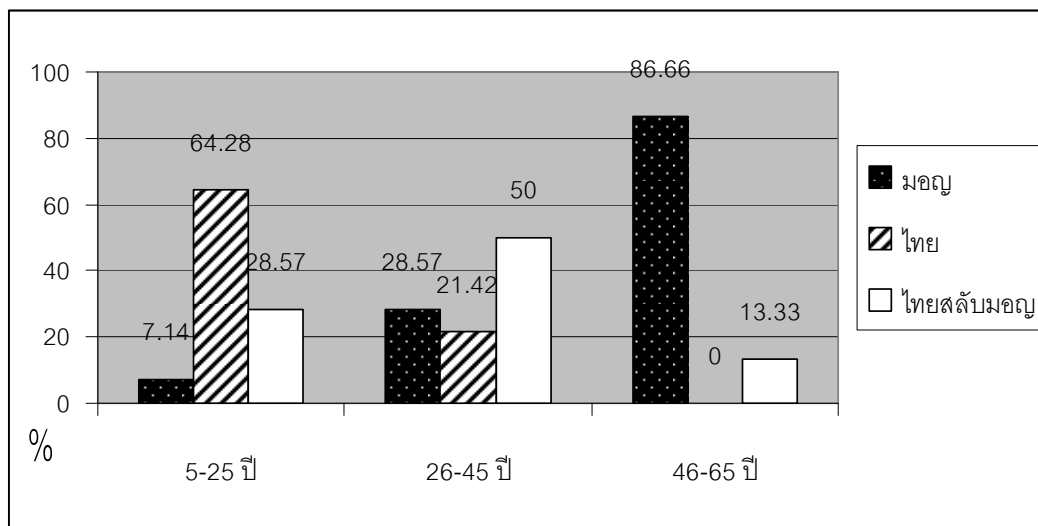
5.2 แวดวงศาสนา

ผู้วิจัยได้พิจารณาการเลือกภาษาในแวดวงศาสนาของผู้บอกรุ่นอายุ พบว่า ผู้บอกรุ่นอายุ 46-65 ปี มีอัตราการใช้ภาษามอญมากที่สุดเมื่อเทียบกับผู้บอกรุ่นอายุอื่น ส่วนผู้บอกรุ่นอายุ 5-25 ปี นั้นพบว่ามีอัตราการใช้ภาษาไทยมากที่สุดเมื่อเทียบกับผู้บอกรุ่นอายุอื่น และผู้บอกรุ่นอายุ 26-45 ปี นั้นพบว่ามีอัตราการใช้ภาษาไทยสลับกับภาษามอญมากที่สุดเมื่อเทียบกับผู้บอกรุ่นอายุอื่น ทั้งนี้ผลการวิจัยดังกล่าวได้มาจากการนับความถี่ของการเลือกภาษาในแวดวงศาสนา (ดูภาคผนวก ข) ซึ่งเมื่อแยกตามปัจจัยรุ่นอายุผู้บอกรุ่นอายุแล้วก็จะได้ความถี่และค่าร้อยละตามตารางที่ 5.2

ตารางที่ 5.2 ความถี่และค่าร้อยละในการเลือกภาษาในแวดวงศาสนา ตามรุ่นอายุผู้บอกรุ่นอายุ

รุ่นอายุ	ภาษาที่เลือกใช้					
	มอญ		ไทย		ไทยสลับมอญ	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
5-25 ปี	1	7.14	9	64.28	4	28.57
26-45 ปี	4	28.57	3	21.42	7	50
46-65 ปี	13	86.66	0	0	2	13.33

เมื่อนำเสนอด้วยกราฟแท่งทำให้เห็นความแตกต่างในการเลือกภาษาได้ชัดเจนขึ้นดังภาพที่ 5.2

ภาพที่ 5.2 อัตราการเลือกภาษาในแวดวงศาสนา ตามรุ่นอายุผู้บอกภาษา

จากตารางที่ 5.2 และภาพที่ 5.2 ซึ่งแสดงอัตราการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาในแต่ละรุ่นอายุ เห็นได้ว่า ผู้บอกภาษารุ่นอายุ 5-25 ปีใช้ภาษาไทยมากที่สุด (9 ครั้งหรือ 64.28% ของการเลือกภาษาทั้งหมดของรุ่นอายุ 5-25 ปี) รองลงมาคือใช้ภาษาไทยสลับมอญ (4 ครั้งหรือ 28.57% ของการเลือกภาษาทั้งหมดของรุ่นอายุ 5-25 ปี) และน้อยที่สุด คือ ภาษามอญ (1 ครั้งหรือ 7.14 % ของการเลือกภาษาทั้งหมดของรุ่นอายุ 5-25 ปี) ส่วนรุ่นอายุ 26-45 ปี พบว่า มีอัตราการเลือกภาษาไทยสลับมอญมากที่สุด (7 ครั้งหรือ 50% ของการเลือกภาษาทั้งหมดของรุ่นอายุ 26-45 ปี) รองลงมาคือใช้ภาษามอญ (4 ครั้งหรือ 28.57% ของการเลือกภาษาทั้งหมดของรุ่นอายุ 26-45 ปี) และเลือกภาษาไทยน้อยที่สุด (3 ครั้งหรือ 21.42% ของการเลือกภาษาทั้งหมดของรุ่นอายุ 26-45 ปี) และผู้บอกภาษารุ่นอายุ 46-65 ปีพบว่า เลือกภาษามอญมากที่สุด(13 ครั้งหรือ 86.66% ของการเลือกภาษาทั้งหมดของรุ่นอายุ 46-65 ปี) รองลงมาคือใช้ภาษาไทยสลับมอญ(2 ครั้งหรือ 13.33% ของการเลือกภาษาทั้งหมดของรุ่นอายุ 46-65 ปี) และไม่พบการเลือกภาษาไทยในรุ่นอายุนี้

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาในแง่ภาษาจะเห็นได้ว่า ในแวดวงศาสนา รูปแบบการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาทั้งสามรุ่นอายุเหมือนกับแวดวงงานประเพณี กล่าวคือ ในการเลือกภาษาไทย ผู้บอกภาษารุ่นอายุ 5-25 ปีมีอัตราการเลือกภาษาไทยมากที่สุด รองลงมาคือรุ่นอายุ 26-45 ปี และน้อยที่สุดคือรุ่นอายุ 46-65 ปี ในการเลือกภาษาไทยสลับมอญ ผู้บอกภาษารุ่นอายุ 26-45 ปีมีอัตราการเลือกภาษาไทยสลับกับภาษามอญมากที่สุด รองลงมาคือรุ่นอายุ 5-25 ปี และน้อยที่สุดคือรุ่นอายุ 46-65 ปี ส่วนในการเลือกภาษามอญผู้บอกภาษารุ่นอายุ 46-65 ปีมีอัตราการใช้ภาษามอญมากที่สุด รองลงมาคือรุ่นอายุ 26-45 ปีและน้อยที่สุดคือรุ่นอายุ 5-25 ปี

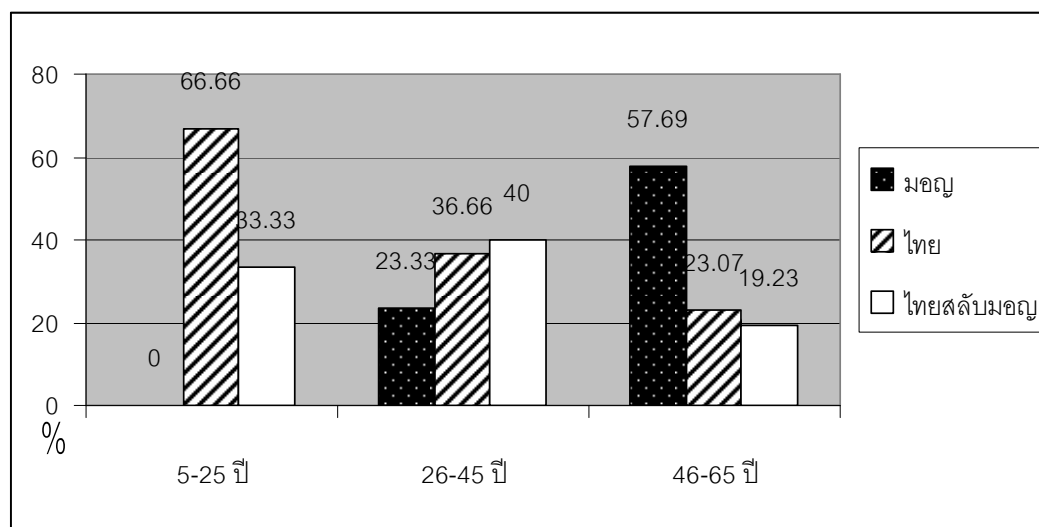
5.3 แวดวงครอบครัว

ผู้วิจัยได้พิจารณาการเลือกภาษาในแวดวงครอบครัวของผู้บอกภาษาในแต่ละรุ่นอายุ พบว่า ผู้บอกภาษารุ่นอายุ 46-65 ปีมีอัตราการใช้ภาษามอญมากที่สุดเมื่อเทียบกับผู้บอกภาษารุ่นอายุอื่น ส่วนผู้บอกภาษารุ่นอายุ 5-25 ปีนั้นพบว่ามีอัตราการใช้ภาษาไทยมากที่สุดเมื่อเทียบกับผู้บอกภาษารุ่นอายุอื่น และผู้บอกภาษารุ่นอายุ 26-45 ปีนั้นพบว่ามีอัตราการใช้ภาษาไทยสลับกับภาษามอญมากที่สุดเมื่อเทียบกับผู้บอกภาษารุ่นอายุอื่น ทั้งนี้ผลการวิจัยดังกล่าวได้มาจากความถี่ของการเลือกภาษาในแวดวงครอบครัว (ดูภาคผนวก ข) ซึ่งเมื่อแยกตามปัจจัยรุ่นอายุผู้บอกภาษาแล้วก็จะได้ความถี่และค่าร้อยละดังที่แสดงในตารางที่ 5.3

ตารางที่ 5.3 ความถี่และร้อยละในการเลือกภาษาในแวดวงครอบครัว ตามรุ่นอายุผู้บอกภาษา

รุ่นอายุ	ภาษาที่เลือกใช้					
	มอญ		ไทย		ไทยสลับมอญ	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
5-25 ปี	0	0	16	66.66	8	33.33
26-45 ปี	7	23.33	11	36.66	12	40
46-65 ปี	15	57.69	6	23.07	5	19.23

เมื่อนำเสนอด้วยกราฟแท่งทำให้เห็นความแตกต่างในการเลือกภาษาได้ชัดเจนขึ้นดังภาพที่ 5.3

ภาพที่ 5.3 อัตราการเลือกภาษาในแวดวงครอบครัว ตามรุ่นอายุผู้บอกภาษา

จากตารางที่ 5.3 และภาพที่ 5.3 ซึ่งแสดงความถี่และร้อยละในการเลือกภาษาของรุ่นอายุต่างๆกันในแวดวงครอบครัว จะเห็นได้ว่า ผู้บอกภาษารุ่นอายุ 5-25 ปี เลือกภาษาไทยมากที่สุด (16 ครั้งหรือ 66.66% ของการเลือกภาษาทั้งหมดของรุ่นอายุ5-25 ปี) รองลงมาคือเลือกภาษาไทยสลับมอญ (8 ครั้งหรือ 33.33%ของการเลือกภาษาทั้งหมดของรุ่นอายุ5-25 ปี) และไม่พบการเลือกภาษามอญในรุ่นอายุนี้เลย ส่วนรุ่นอายุ 26-45 ปี พบว่า มีอัตราการเลือกภาษาไทยสลับมอญมากที่สุด (12 ครั้งหรือ 40% ของการเลือกภาษาทั้งหมดของรุ่นอายุ26-45 ปี) รองลงมาคือภาษาไทย (11 ครั้งหรือ 36.66%ของการเลือกภาษาทั้งหมดของรุ่นอายุ26-45 ปี) และเลือกภาษามอญน้อยสุด (7 ครั้งหรือ 23.33%ของการเลือกภาษาทั้งหมดของรุ่นอายุ26-45 ปี) และผู้บอกภาษารุ่นอายุ 46-65 ปี พบว่า เลือกภาษามอญมากที่สุด (15 ครั้งหรือ 57.69% ของการเลือกภาษาทั้งหมดของรุ่นอายุ46-65 ปี) รองลงมาคือ ภาษาไทย (6 ครั้งหรือ 23.07%ของการเลือกภาษาทั้งหมดของรุ่นอายุ46-65 ปี) และเลือกภาษาไทยสลับมอญน้อยที่สุด (5 ครั้งหรือ 19.23% ของการเลือกภาษาทั้งหมดของรุ่นอายุ46-65 ปี)

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาในแง่ภาษาจะเห็นได้ว่า ในแวดวงครอบครัว ผู้บอกภาษารุ่นอายุ 5-25 ปีมีอัตราการเลือกภาษาไทยมากที่สุด รองลงมาคือรุ่นอายุ 26-45 ปี และน้อยที่สุดคือรุ่นอายุ 46-65 ปี ในการเลือกภาษาไทยสลับมอญ ผู้บอกภาษารุ่นอายุ 26-45 ปี มีอัตราการใช้ภาษาไทยสลับกับภาษามอญมากที่สุดรองลงมาคือรุ่นอายุ 5-25 ปี (28.57%) และน้อยที่สุดคือรุ่นอายุ 46-65 ปี (13.33%) ส่วนในการเลือกภาษามอญ ผู้บอกภาษารุ่นอายุ 46-65 ปี มีอัตราการใช้ภาษามอญมากที่สุด (86.66%) รองลงมาคือรุ่นอายุ 26-45 ปี (28.57%) และน้อยที่สุดคือรุ่นอายุ 5-25 ปี (7.14%)

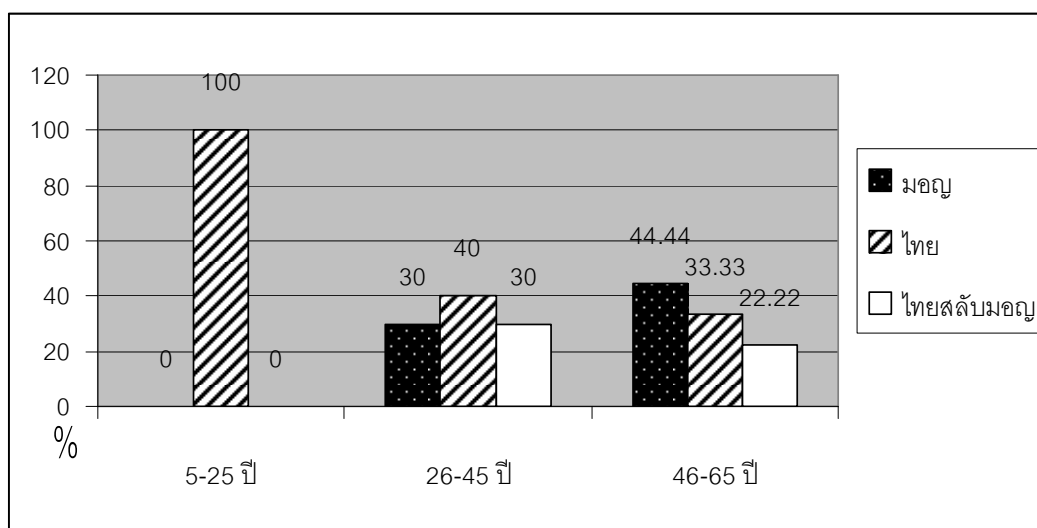
5.4 แวดวงเพื่อน

ผู้วิจัยได้พิจารณาการเลือกภาษาในแวดวงเพื่อนของผู้บอกภาษาในแต่ละรุ่นอายุ พบว่า ผู้บอกภาษารุ่นอายุ 46-65 ปีมีอัตราการเลือกภาษามอญมากที่สุดเมื่อเทียบกับผู้บอกภาษารุ่นอายุอื่น ส่วนผู้บอกภาษารุ่นอายุ 5-25 ปี พบว่า อัตราการใช้ภาษาไทยมากที่สุดเมื่อเทียบกับผู้บอกภาษารุ่นอายุอื่น และผู้บอกภาษารุ่นอายุ 26-45 ปี พบว่า อัตราการใช้ภาษาไทยสลับกับภาษามอญมากที่สุดเมื่อเทียบกับผู้บอกภาษารุ่นอายุอื่น ทั้งนี้ผลการวิจัยดังกล่าวได้มาจากการนับความถี่ของการเลือกภาษาในแวดวงเพื่อน (ดูภาคผนวก ข) ซึ่งเมื่อแยกตามปัจจัยรุ่นอายุผู้บอกภาษาแล้วก็จะได้รับความถี่และร้อยละดังที่แสดงในตารางที่ 5.4

ตารางที่ 5.4 ความถี่และร้อยละในการเลือกภาษาในแวดวงเพื่อน ตามรุ่นอายุผู้บอกภาษา

รุ่นอายุ	ภาษาที่เลือกใช้					
	มอญ		ไทย		ไทยสลับมอญ	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
5-25 ปี	0	0	12	100	0	0
26-45 ปี	3	30	4	40	3	30
46-65 ปี	4	44.44	3	33.33	2	22.22

เมื่อนำเสนอด้วยกราฟแท่งทำให้เห็นความแตกต่างในการเลือกภาษาได้ชัดเจนขึ้นดังภาพที่ 5.4

ภาพที่ 5.4 อัตราการเลือกภาษาในแวดวงเพื่อน ตามรุ่นอายุผู้บอกภาษา

จากตารางที่ 5.4 และภาพที่ 5.4 ซึ่งแสดงความถี่และร้อยละในการเลือกภาษาของรุ่นอายุต่างๆกันในแวดวงเพื่อน ผลด้านความถี่ พบว่า ผู้บอกภาษารุ่นอายุ 5-25 ปีใช้ภาษาไทยภาษาเดียวในการสนทนาในแวดวงนี้ (12 ครั้งหรือ 100% ของการเลือกภาษาทั้งหมดของรุ่นอายุ 5-25 ปี) และผู้บอกภาษารุ่นอายุ 26-45 ปี ก็มีอัตราการเลือกภาษาไทยมากที่สุด (4 ครั้งหรือ 40% ของการเลือกภาษาทั้งหมดของรุ่นอายุ 26-45 ปี) รองลงมาคือใช้ภาษามอญและภาษาไทยสลับมอญ (ภาษาละ 3 ครั้งหรือ 30%ของการเลือกภาษาทั้งหมดของรุ่นอายุ 26-45 ปี) ส่วนผู้บอกภาษารุ่นอายุ 46-65 ปี เลือกภาษาไทยสลับมอญมากที่สุด (4 ครั้งหรือ 44.44 % ของการเลือกภาษาทั้งหมดของรุ่นอายุ 46-65 ปี) รองลงมาคือใช้ภาษาไทย (3 ครั้งหรือ 33.33 %ของการเลือกภาษา

ทั้งหมดของรุ่นอายุ 46-65 ปี) และน้อยที่สุดคือภาษาไทยสลับมอญ (2 ครั้งหรือ 22.22 %ของการเลือกภาษาทั้งหมดของรุ่นอายุ 46-65 ปี)

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาในแง่ภาษาจะเห็นได้ว่า ในแวดวงเพื่อน ผู้บอกภาษารุ่นอายุ 5-25 ปีมีอัตราการเลือกภาษาไทยมากที่สุด รองลงมาคือรุ่นอายุ 26-45 ปี และน้อยที่สุดคือรุ่นอายุ 46-65 ปี ในการเลือกภาษาไทยสลับมอญ ผู้บอกภาษารุ่นอายุ 26-45 ปีมีอัตราการเลือกภาษาไทยสลับกับภาษามอญมากที่สุด รองลงมาคือรุ่นอายุ 46-65 ปี และน้อยที่สุดคือรุ่นอายุ 5-25 ปี ส่วนในการเลือกภาษามอญ ผู้บอกภาษารุ่นอายุ 46-65 ปีมีอัตราการเลือกภาษามอญมากที่สุด รองลงมาคือรุ่นอายุ 26-45 ปี และน้อยที่สุดคือรุ่นอายุ 5-25 ปี

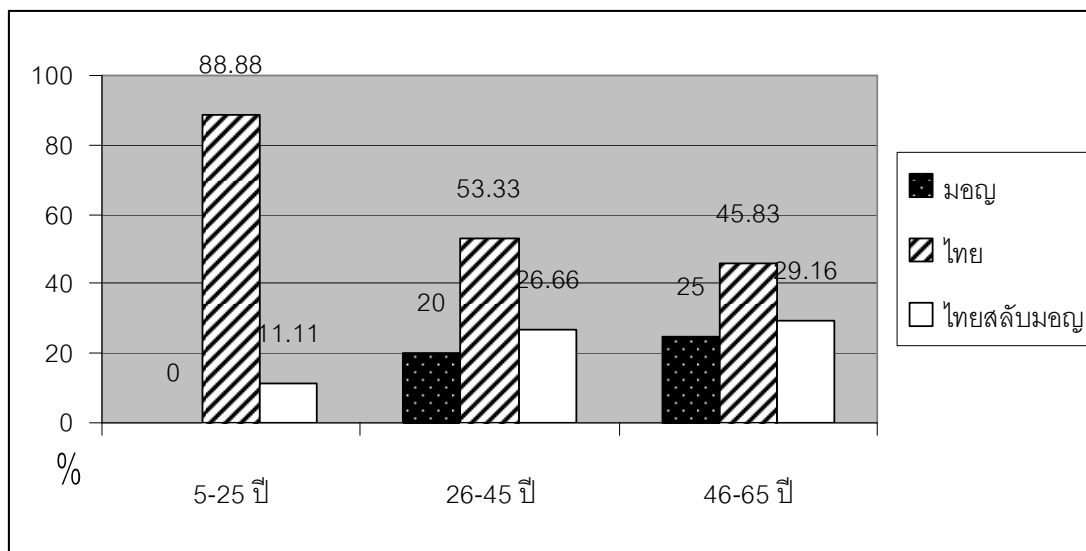
5.5 แวดวงที่ทำงาน

ผู้วิจัยได้พิจารณาการเลือกภาษาในแวดวงที่ทำงานของผู้บอกภาษาในแต่ละรุ่นอายุ พบว่า ผู้บอกภาษารุ่นอายุ 46-65 ปีมีอัตราการเลือกภาษามอญและภาษาไทยสลับมอญมากที่สุด เมื่อเทียบกับผู้บอกภาษารุ่นอายุอื่น ส่วนผู้บอกภาษารุ่นอายุ 5-25 ปี พบว่า อัตราการใช้ภาษาไทยมากที่สุดเมื่อเทียบกับผู้บอกภาษารุ่นอายุอื่น ทั้งนี้ ผลการวิจัยดังกล่าวได้มาจากการนับความถี่ของการเลือกภาษาในแวดวงที่ทำงาน (ดูภาคผนวก ข) ซึ่งเมื่อแยกตามปัจจัยรุ่นอายุผู้บอกภาษาแล้วก็จะได้ความถี่และร้อยละดังที่แสดงในตารางที่ 5.5

ตารางที่ 5.5 ความถี่และร้อยละในการเลือกภาษาในแวดวงที่ทำงาน ตามรุ่นอายุผู้บอกภาษา

รุ่นอายุ	ภาษาที่เลือกใช้					
	มอญ		ไทย		ไทยสลับมอญ	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
5-25 ปี	0	0	16	88.88	2	11.11
26-45 ปี	3	20	8	53.33	4	26.66
46-65 ปี	6	25	11	45.83	7	29.16

เมื่อนำเสนอด้วยกราฟแท่งทำให้เห็นความแตกต่างในการเลือกภาษาได้ชัดเจนขึ้นดังภาพที่ 5.5

ภาพที่ 5.5 อัตราการเลือกภาษาในแวดวงที่ทำงาน ตามรุ่นอายุผู้บอกภาษา

จากตารางที่ 5.5 และภาพที่ 5.5 แสดงความถี่และร้อยละในการเลือกภาษาของรุ่นอายุต่างๆกันในแวดวงที่ทำงาน จะเห็นได้ว่า ผู้บอกภาษารุ่นอายุ 5-25 ปีใช้ภาษาไทยมากที่สุด (16 ครั้งหรือ 88.88% ของการเลือกภาษาทั้งหมดของรุ่นอายุ5-25 ปี) รองลงมาคือ ภาษาไทยสลับมอญ (2 ครั้งหรือ 11.11% ของการเลือกภาษาทั้งหมดของรุ่นอายุ5-25 ปี) และไม่เลือกภาษามอญเลย ส่วนผู้บอกภาษารุ่นอายุ 26-45 ปี มีอัตราการเลือกภาษาไทยมากที่สุด (8 ครั้งหรือ 53.33% ของการเลือกภาษาทั้งหมดของรุ่นอายุ26-45 ปี) รองลงมาคือ ภาษาไทยสลับมอญมอญ (4 ครั้งหรือ 26.66% ของการเลือกภาษาทั้งหมดของรุ่นอายุ26-45 ปี) และน้อยที่สุดคือภาษามอญ (3 ครั้งหรือ 20%ของการเลือกภาษาทั้งหมดของรุ่นอายุ26-45 ปี) และผู้บอกภาษารุ่นอายุ 46-65 ปี เลือกภาษาไทยไทยมากที่สุด (11 ครั้งหรือ 45.83 % ของการเลือกภาษาทั้งหมดของรุ่นอายุ46-65 ปี) รองลงมาคือใช้ภาษาไทยสลับมอญ (7 ครั้งหรือ 29.16 %ของการเลือกภาษาทั้งหมดของรุ่นอายุ46-65 ปี) และน้อยที่สุดคือภาษามอญ (6 ครั้งหรือ 25%ของการเลือกภาษาทั้งหมดของรุ่นอายุ46-65 ปี)

เมื่อเปรียบเทียบแต่ละรุ่นอายุ เห็นได้ว่า ในแวดวงที่ทำงาน ผู้บอกภาษารุ่นอายุ 5-25 ปี มีอัตราการใช้ภาษาไทยมากที่สุด รองลงมาคือรุ่นอายุ 26-45 ปี และน้อยที่สุดคือรุ่นอายุ 46-65 ปี ในการเลือกภาษาไทยสลับมอญและภาษามอญ ผู้บอกภาษารุ่นอายุ 46-65 ปี มีอัตราการเลือกภาษาไทยสลับกับภาษามอญมากที่สุด รองลงมาคือรุ่นอายุ 26-45 ปี และน้อยที่สุดคือรุ่นอายุ 5-25 ปี

น่าสังเกตว่า ผลการเลือกภาษาไทยสลับมอญของแวดวงนี้แตกต่างจากแวดวงอื่นทั้งหมด กล่าวคือ ผู้บอกภาษารุ่นอายุ 46-65 ปีเลือกภาษาไทยสลับมอญมากที่สุด แทนที่จะเป็นผู้บอก

ภาษารุ่นอายุ 26-45 ปีเหมือนกันแหวดวงอื่น ๆ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะในแหวดวงที่ทำงาน ชาวมอญบางชั้นหมากที่มีอายุ 46-65 ปี ส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา ซึ่งเพื่อนที่ทำงานมักเป็นชาวมอญเหมือนกัน จึงมีโอกาสในการเลือกภาษาไทยและภาษาไทยสลับมอญมากกว่า ผู้บอกภาษาในรุ่นอายุ 26-45 ปีที่ส่วนใหญ่มีอาชีพที่ต้องติดต่อกับคนนอกชุมชน ที่ไม่มีเชื้อสายมอญ

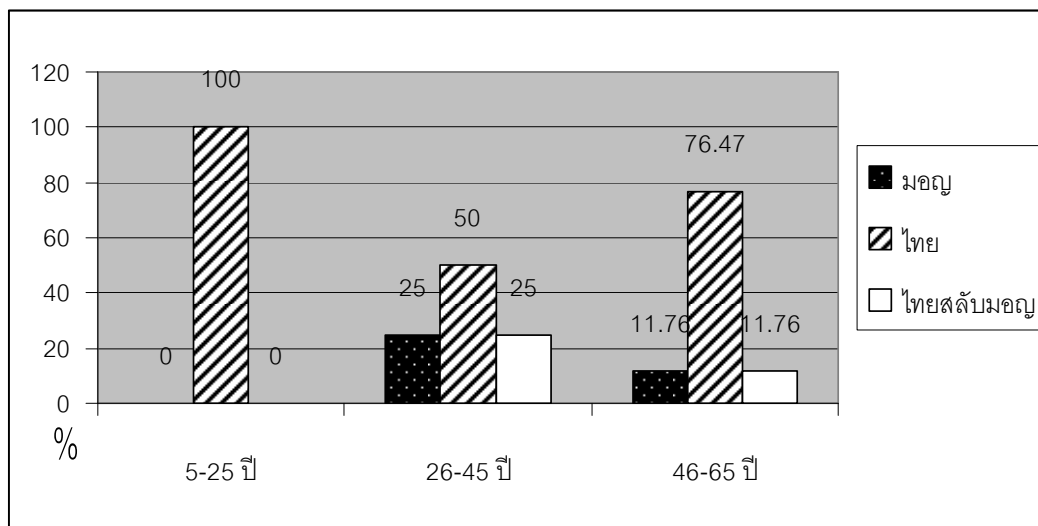
5.6 แหวดวงตลาด

ผู้วิจัยได้พิจารณาการเลือกภาษาในแหวดวงตลาดของผู้บอกภาษาในแต่ละรุ่นอายุ พบว่า ผู้บอกภาษารุ่นอายุ 26-45 ปีมีอัตราการเลือกภาษามอญและภาษาไทยสลับมอญมากที่สุดเมื่อเทียบกับผู้บอกภาษารุ่นอายุอื่น ส่วนผู้บอกภาษารุ่นอายุ 5-25 ปี พบว่า มีอัตราการเลือกภาษาไทยมากที่สุดเมื่อเทียบกับผู้บอกภาษารุ่นอายุ ทั้งนี้ ผลการวิจัยดังกล่าวได้มาจากการนับความถี่ของการเลือกภาษาในแหวดวงตลาด (ดูภาคผนวก ข) เมื่อแยกตามปัจจัยรุ่นอายุผู้บอกภาษาแล้วจะได้ความถี่ดังที่แสดงในตารางที่ 5.6

ตารางที่ 5.6 ความถี่และร้อยละในการเลือกภาษาในแหวดวงตลาด ตามรุ่นอายุผู้บอกภาษา

รุ่นอายุ	ภาษาที่เลือกใช้					
	มอญ		ไทย		ไทยสลับมอญ	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
5-25 ปี	0	0	14	100	0	0
26-45 ปี	4	25	8	50	4	25
46-65 ปี	2	11.76	13	76.47	2	11.76

เมื่อนำเสนอด้วยกราฟแท่งทำให้เห็นความแตกต่างในการเลือกภาษาได้ชัดเจนขึ้นดังภาพที่ 5.6

ภาพที่ 5.6 อัตราการเลือกภาษาในแวดวงตลาด ตามรุ่นอายุผู้บอกภาษา

จากตารางที่ 5.6 และภาพที่ 5.6 ซึ่งแสดงความถี่และร้อยละในการเลือกภาษาของรุ่นอายุต่างๆกันในแวดวงตลาด ผลด้านความถี่ พบว่า ผู้บอกภาษารุ่นอายุ 5-25 ปี เลือกภาษาไทยภาษาเดียวในการสนทนาในแวดวงนี้ (14 ครั้งหรือ 100% ของการเลือกภาษาทั้งหมดของรุ่นอายุ 5-25 ปี) ผู้บอกภาษารุ่นอายุ 26-45 ปี ก็มีอัตราการเลือกภาษาไทยมากที่สุด (8 ครั้งหรือ 50% ของการเลือกภาษาทั้งหมดของรุ่นอายุ 26-45 ปี) รองลงมาคือ เลือกภาษามอญและภาษาไทยสลับมอญ (ภาษาละ 4 ครั้งหรือ 25% ของการเลือกภาษาทั้งหมดของรุ่นอายุ 26-45 ปี) และผู้บอกภาษารุ่นอายุ 46-65 ปี ก็เลือกภาษาไทยมากที่สุดเหมือนกับสองรุ่นอายุแรก (13 ครั้งหรือ 76.47 % ของการเลือกภาษาทั้งหมดของรุ่นอายุ 46-65 ปี) รองลงมาคือใช้ภาษามอญและภาษาไทยสลับมอญ (ภาษาละ 2 ครั้งหรือ 11.76 % ของการเลือกภาษาทั้งหมดของรุ่นอายุ 46-65 ปี)

ทั้งนี้ เมื่อเปรียบเทียบแต่ละรุ่นอายุจะเห็นได้ว่า ในแวดวงตลาด ผู้บอกภาษารุ่นอายุ 5-25 ปีมีอัตราการเลือกภาษาไทยมากที่สุด รองลงมาคือรุ่นอายุ 46-65 ปี และน้อยที่สุดคือรุ่นอายุ 26-45 ปี ในการเลือกภาษามอญและภาษาไทยสลับมอญ ผู้บอกภาษารุ่นอายุ 26-45 ปีมีอัตราการเลือกภาษาไทยสลับกับภาษามอญมากที่สุด รองลงมาคือรุ่นอายุ 46-65 ปี และน้อยที่สุดคือรุ่นอายุ 5-25 ปี

น่าสังเกตว่า การเลือกภาษามอญของแวดวงตลาดแตกต่างจากแวดวงอื่นๆโดยผู้บอกภาษารุ่นอายุ 26-45 ปี เป็นผู้เลือกภาษามอญมากที่สุดไม่ใช่ ผู้บอกภาษารุ่นอายุ 46-65 ปี ผลการวิเคราะห์น่าจะเกิดจากการที่ ในแวดวงตลาด ผู้บอกภาษาที่ใช้ภาษามอญมากที่สุดคือ พ่อค้าและแม่ค้า เพราะใช้ในการสนทนากับพ่อค้าและแม่ค้าด้วยกันเอง และใช้ในการสนทนากับลูกค้าที่รู้จักซึ่งพ่อค้าแม่ค้าส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 26-45 ปี ส่วนผู้บอกภาษารุ่นอายุ 46-65 ปีในแวดวงนี้มัก

เป็นลูกค้า จึงเลือกภาษาไทย เพราะไม่รู้ว่าพ่อค้าหรือแม่ค้าเป็นชาวมอญหรือไม่ และเพื่อไม่
กลมกลืนกับลูกค้าส่วนใหญ่ที่ไม่มีเชื้อสายมอญ

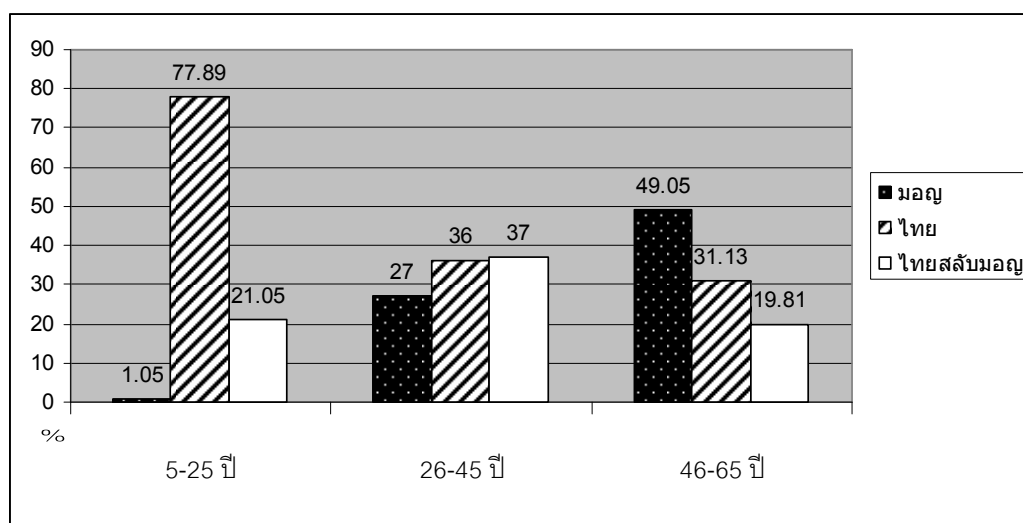
5.7 เปรียบเทียบการเลือกภาษาตามปัจจัยอายุรวมกันทั้ง 6 แวดวง

หลังจากการพิจารณาทั้ง 6 แวดวง ผู้วิจัยได้นับความถี่ในการเลือกภาษาของแต่ละช่วงอายุผู้
บอกภาษาโดยรวมทุกแวดวง แล้วนำมาหาค่าร้อยละเพื่อเปรียบเทียบการเลือกภาษาของผู้บอก
ภาษาแต่ละช่วงอายุ ทำให้ได้ผลดังที่แสดงในตารางที่ 5.7

ตารางที่ 5.7 ความถี่และร้อยละในการเลือกภาษาของชาวมอญบางชั้นหมากแต่ละช่วงอายุ โดยไม่
จำแนกแวดวง

รุ่นอายุ	ภาษาที่เลือก					
	มอญ		ไทย		ไทยสลับมอญ	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
5-25 ปี	1	1.05	74	77.89	20	21.05
26-45 ปี	27	27	36	36	37	37
46-65 ปี	52	49.05	33	31.13	21	19.81

เมื่อนำเสนอด้วยกราฟแท่งทำให้เห็นความแตกต่างในการเลือกภาษาได้ชัดเจนขึ้นดังภาพที่ 5.7

ภาพที่ 5.7 อัตราการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาทั้ง 3 ช่วงอายุ

จากตารางที่ 5.7 และภาพที่ 5.7 ซึ่งแสดงความถี่และร้อยละในการเลือกภาษาของชาว มอญบางชนหมากในแต่ละช่วงอายุ จะเห็นได้ว่า ผู้บอกภาษาที่มีช่วงอายุ 5-25 ปีเลือกภาษาไทย มากที่สุด (77.89% ของอัตราการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาในช่วงอายุ 5-25 ปีทั้งหมด) รองลงมาคือ ภาษาไทยสลับมอญ (21.05% ของอัตราการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาในช่วงอายุ 5-25 ปีทั้งหมด) และน้อยที่สุดคือ ภาษาไทย (1.05% ของอัตราการเลือกภาษาของผู้บอกภาษา ในช่วงอายุ 5-25 ปีทั้งหมด)

ส่วนผู้บอกภาษาในรุ่นอายุ 26-45 ปี เลือกภาษาไทยสลับมอญและภาษาไทยเท่าๆกัน (37% ของอัตราการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาในช่วงอายุ 26-45 ปีทั้งหมด (36% ของอัตราการ เลือกภาษาของผู้บอกภาษาในช่วงอายุ 26-45 ปีทั้งหมด) และน้อยที่สุดคือภาษามอญ (27% ของ อัตราการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาในช่วงอายุ 26-45 ปีทั้งหมด)

ส่วนผู้บอกภาษาในรุ่นอายุ 46-65 ปี เลือกภาษามอญมากที่สุด (49.05% ของอัตราการ เลือกภาษาของผู้บอกภาษาในช่วงอายุ 46-65 ปีทั้งหมด)รองลงมาคือ ภาษาไทย (31.13% ของ อัตราการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาในช่วงอายุ 46-65 ปีทั้งหมด) และน้อยที่สุดคือ ภาษาไทย สลับมอญ (19.81% ของอัตราการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาในช่วงอายุ 46-65 ปีทั้งหมด)

เมื่อพิจารณาในแง่การเลือกภาษา เห็นได้ว่า อัตราการเลือกภาษามอญและภาษาไทย ลดหลั่นกันตามอายุ ในการเลือกภาษามอญ ผู้บอกภาษารุ่นอายุ 46-65 ปีมีอัตราการเลือกภาษา มอญมากที่สุด รองลงมาคือรุ่นอายุ 26-45 ปี และน้อยที่สุดคือรุ่นอายุ 5-25 ปี ในการเลือกภาษาไทย ผู้บอกภาษารุ่นอายุ 5-25 ปีมีอัตราการเลือกภาษาไทยมากที่สุด รองลงมาคือรุ่นอายุ 26-45 ปี และน้อยที่สุดคือรุ่นอายุ 46-65 ปี ส่วนในการเลือกภาษาไทยสลับมอญ ผู้บอกภาษารุ่นอายุ 26-45 ปี มีอัตราการใช้ภาษาไทยสลับมอญมากที่สุด รองลงมาคือรุ่นอายุ 46-65 ปี และน้อยที่สุดคือรุ่น อายุ 5-25 ปี

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้คิดค่าไคสแควร์ เพื่อพิจารณาว่ากลุ่มอายุผู้บอกภาษามีความสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญกับการเลือกภาษาต่างๆหรือไม่ ผู้วิจัยได้ผลการวิเคราะห์ดังที่แสดงในตารางที่ ด้านล่างนี้

ตารางที่ 5.8 ความถี่และค่าไคสแควร์ในการเลือกภาษาของชาวมอญบางชั้นหมากแต่ละกลุ่มอายุ

อายุ	ภาษาที่เลือกใช้		
	มอญ	ไทย	ไทยสลับมอญ
5-25 ปี	1	74	20
26-45 ปี	27	36	37
46-65 ปี	52	33	21
ค่า Chi-square = 77.8148		df 4, $X^2_{.01,1} = 13.3$	

จากตารางที่ 5.8 ซึ่งแสดงแสดงค่าสถิติไคสแควร์การเลือกภาษาของชาวมอญบางชั้นหมากแต่ละกลุ่มอายุ โดยไม่แยกแหวดวง พบว่า $X^2 = 77.8148$ โดยมีระดับ degree of freedom อยู่ที่ 4 ซึ่งเมื่อเรากำหนด p-values มีนัยสำคัญที่ 0.01 พบว่า $X^2_{.01,1} = 13.3$ จะเห็นว่าค่า $X^2 > X^2_{.01,1}$ แสดงว่า อายุมีความสัมพันธ์กับการเลือกภาษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ ยิ่งผู้บอกภาษามีอายุน้อย การเลือกภาษามอญก็ยิ่งต่ำ หรือกล่าวในทางตรงข้ามก็คือ ยิ่งผู้บอกภาษามีอายุมาก การเลือกภาษามอญก็ยิ่งสูง สำหรับภาษาไทยยิ่งอายุน้อยยิ่งเลือกใช้มาก

ทั้งนี้ สามารถสรุปได้ว่า ในการศึกษาปัจจัยอายุผู้บอกภาษา รูปแบบการเลือกภาษามอญ ภาษาไทย และภาษาไทยสลับมอญของผู้บอกภาษาแต่ละกลุ่มอายุ เหมือนกันเกือบทุกแหวดวง ดังตารางที่ 5.9

ตารางที่ 5.9 รูปแบบการเลือกภาษามอญในแต่ละแหวดวงของชาวมอญบางชั้นหมากในแต่ละกลุ่มอายุ

แหวดวง	กลุ่มอายุที่ใช้ภาษามอญมากที่สุด-น้อยที่สุด		
งานประเพณี	46-65 ปี	26-45 ปี	5-25 ปี
ศาสนา	46-65 ปี	26-45 ปี	5-25 ปี
ครอบครัว	46-65 ปี	26-45 ปี	5-25 ปี
เพื่อน	46-65 ปี	26-45 ปี	5-25 ปี
ที่ทำงาน	46-65 ปี	26-45 ปี	5-25 ปี
ตลาด	26-45 ปี	46-65 ปี	5-25 ปี

จากตารางที่ 5.9 ซึ่งแสดงให้เห็นว่ารูปแบบการเลือกภาษามอญในแวดวงงานประเพณี ศาสนา ครอบครัว เพื่อน และที่ทำงานนั้นเหมือนกัน คือ ในกลุ่มอายุ 46-65 ปี เลือกภาษามอญมากที่สุด รองลงมาคือ ในกลุ่มอายุ 26-45 ปี ส่วนในกลุ่มอายุ 5-25 ปี เลือกภาษามอญน้อยที่สุด จะมีก็แต่แวดวงตลาดที่มีรูปแบบการเลือกภาษามอญของชาวมอญบางชั้นหมากแต่ละรุ่นอายุที่ต่างออกไป กล่าวคือ ในกลุ่มอายุ 26-45 ปีเลือกภาษามอญมากที่สุด รองลงมาคือ ในกลุ่มอายุ 46-65 ปี ส่วนในกลุ่มอายุ 5-25 ปี เลือกภาษามอญน้อยที่สุดเหมือนในทุกๆแวดวง การที่ชาวมอญบางชั้นหมากในกลุ่มอายุ 26-45 ปี ในแวดวงนี้มีการเลือกภาษามอญมากกว่าชาวมอญบางชั้นหมากในกลุ่มอายุ 26-45 ปี ผู้วิจัยคิดว่า เนื่องจากตลาดของชุมชนมอญย้ายมาอยู่ติดกับตลาดในเมือง การสนทนาภาษามอญจึงมีกับพ่อค้าแม่ค้าชาวมอญด้วยกันเป็นหลัก ซึ่งผู้บอกภาษาในกลุ่มอายุ 26-45 ปี ส่วนมากเป็นพ่อค้าแม่ค้าในตลาด ผู้บอกภาษาในกลุ่ม 46-65 ปีมีที่เป็นพ่อค้าแม่ค้า แต่ส่วนมากจะเป็นพ่อค้าแม่ค้าที่เก็บผักมาขายให้พ่อค้าแม่ค้าในตลาด ซึ่งไม่มีเชื้อสายมอญ จึงพบว่า การเลือกภาษามอญของกลุ่มอายุนี้ในแวดวงตลาดนั้นมีน้อยกว่ากลุ่มอายุ 26-45 ปี

ตารางที่ 5.10 รูปแบบการเลือกภาษาไทยในแต่ละแวดวงของชาวมอญบางชั้นหมากในแต่ละกลุ่มอายุ

แวดวง	กลุ่มอายุที่ใช้ภาษาไทยมากที่สุด-น้อยที่สุด		
	5-25 ปี	26-45 ปี	46-65 ปี
งานประเพณี	5-25 ปี	26-45 ปี	46-65 ปี
ศาสนา	5-25 ปี	26-45 ปี	46-65 ปี
ครอบครัว	5-25 ปี	26-45 ปี	46-65 ปี
เพื่อน	5-25 ปี	26-45 ปี	46-65 ปี
ที่ทำงาน	5-25 ปี	26-45 ปี	46-65 ปี
ตลาด	5-25 ปี	46-65 ปี	26-45 ปี

จากตารางที่ 5.10 ซึ่งแสดงให้เห็นว่ารูปแบบการเลือกภาษาไทยในแวดวง งานประเพณี ศาสนา ครอบครัว เพื่อน และที่ทำงานนั้นเหมือนกัน คือ ผู้บอกภาษากลุ่มอายุ 5-25 ปีเลือกภาษาไทยมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้บอกภาษากลุ่มอายุ 26-45 ปี และผู้บอกภาษากลุ่มอายุ 46-65 ปีเลือกภาษาไทยน้อยที่สุด ส่วนแวดวงตลาด แม้จะมีรูปแบบแตกต่างไปบ้าง แต่ผู้บอกภาษากลุ่มอายุ 5-25 ปี ก็ยังเป็นกลุ่มที่เลือกภาษาไทยสูงสุด ส่วนผู้บอกภาษากลุ่มอายุ 26-45 ปีในแวดวงตลาดนั้นส่วนใหญ่เป็นพ่อค้าแม่ค้าชาวมอญด้วยกัน อัตราการเลือกภาษาไทยจึงน้อยกว่า ดังที่อธิบายในภาพ 5.6

ตารางที่ 5.11 รูปแบบการเลือกภาษาไทยสลับมอญในแต่ละแวดวงของชาวมอญบางชั้นหมากในแต่ละกลุ่มอายุ

แวดวง	กลุ่มอายุที่เลือกไทยสลับมอญมากที่สุด-น้อยที่สุด		
งานประเพณี	26-45 ปี	5-25 ปี	46-65 ปี
ศาสนา	26-45 ปี	5-25 ปี	46-65 ปี
ครอบครัว	26-45 ปี	5-25 ปี	46-65 ปี
เพื่อน	26-45 ปี	5-25 ปี	46-65 ปี
ที่ทำงาน	46-65 ปี	26-45 ปี	5-25 ปี
ตลาด	26-45 ปี	5-25 ปี	46-65 ปี

ตารางที่ 5.11 แสดงให้เห็นว่า รูปแบบการเลือกภาษาไทยสลับมอญในแวดวง งานประเพณี ศาสนา ครอบครัว เพื่อน และตลาดนั้นเหมือนกัน คือ ผู้บอกภาษากลุ่มอายุ 26-45 ปีเลือกภาษาไทยสลับมอญสูงสุด รองลงมาคือ ผู้บอกภาษากลุ่มอายุ 5-25 ปี และผู้บอกภาษากลุ่มอายุ 46-65 ปีเลือกภาษาไทยสลับมอญน้อยที่สุด ซึ่งผู้บอกภาษากลุ่มอายุนี้อยู่ในช่วงกลางของผู้บอกภาษาทั้งหมด เมื่อผู้บอกภาษาในกลุ่มอายุน้อยสุดเลือกภาษาไทยมาก ส่วนผู้บอกภาษาในกลุ่มอายุมากที่สุดเลือกภาษามอญ พิเคราะห์ตามแนวโน้มแล้วก็เป็นธรรมดาที่ผู้บอกภาษากลุ่มอายุกลางจะเลือกใช้ปนทั้งสองภาษามาก เพราะจะต้องติดต่อกับผู้บอกภาษาทั้งสองรุ่นดังกล่าว อย่างไรก็ตาม ในแวดวงที่ทำงานนั้น พบว่า มีรูปแบบการเลือกภาษาที่ต่างไป กล่าวคือ ผู้บอกภาษากลุ่มอายุ 46-65 ปีเลือกภาษาไทยสลับมอญสูงสุด รองลงมาคือ ผู้บอกภาษากลุ่มอายุ 26-45 ปี และผู้บอกภาษากลุ่มอายุ 5-25 ปีเลือกภาษาไทยสลับมอญน้อยที่สุด ผู้วิจัยคิดว่า เนื่องจากผู้บอกภาษาในกลุ่มอายุ 5-25 ปีมักเป็นลูกจ้างหรือผู้มีฐานะทางสังคมต่ำกว่าผู้บอกภาษาที่อายุมากกว่าทั้งสองรุ่น จึงเลือกภาษาไทยเพื่อแสดงความรู้ความสามารถและความเคารพ ส่วนผู้บอกภาษาอีกสองกลุ่มอายุเมื่อมีฐานะทางสังคมหรือฐานะทางการงานสูงกว่า ก็เลือกภาษามอญบ้าง ภาษาไทยสลับมอญบ้างกับผู้ที่มีฐานะต่ำกว่า

บทที่ 6

การเลือกภาษาของชาวมอญบางชั้นหมาก ตามเพศของผู้บอกภาษาและเพศของคู่สนทนา

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยคาดว่าปัจจัยเพศของผู้บอกภาษาและเพศคู่สนทนามีอิทธิพลต่อการเลือกภาษาของชาวมอญบางชั้นหมาก ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลมานับความถี่ (ดูภาคผนวก ข) โดยแบ่งพิจารณาตามเพศของผู้บอกภาษาและเพศคู่สนทนา ผลการวิเคราะห์ปัจจัยทั้งสองมีรายละเอียดดังนี้

6.1 การเลือกภาษาตามเพศของผู้บอกภาษา

หลังจากวิเคราะห์การเลือกภาษาของชาวมอญบางชั้นหมาก ตามปัจจัยเพศของผู้บอกภาษา มีข้อค้นพบว่า ชาวมอญบางชั้นหมากเพศชายมีอัตราการเลือกภาษาไทยและภาษาไทยสลับมอญมากกว่าชาวมอญบางชั้นหมากเพศหญิง ส่วนชาวมอญบางชั้นหมากเพศหญิงมีอัตราการเลือกภาษามอญมากกว่าเพศชาย การเลือกภาษาของทั้งสองเพศก็มีความแตกต่างกันในแต่ละแคว้น ดังรายละเอียดในหัวข้อ 6.1.1-6.1.6

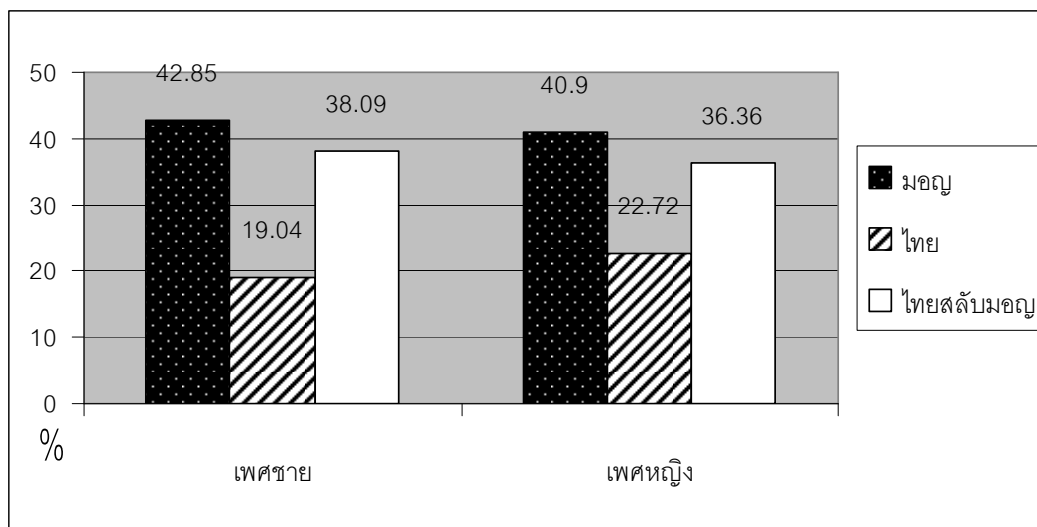
6.1.1 แคว้นงานประเพณี

ผู้วิจัยได้พิจารณาการเลือกภาษาในแคว้นงานประเพณีของผู้บอกภาษาในแต่ละเพศ ผลการวิจัยได้มาจากการนับความถี่ของการเลือกภาษาในแคว้นงานประเพณี (ดูภาคผนวก ข) ซึ่งเมื่อแยกตามปัจจัยเพศของผู้บอกภาษาแล้วก็จะได้ความถี่และร้อยละดังที่แสดงในตารางที่ 6.1

ตารางที่ 6.1 ความถี่และร้อยละในการเลือกภาษาในแคว้นงานประเพณี ตามเพศของผู้บอกภาษา

เพศของผู้บอกภาษา	ภาษาที่ใช้					
	มอญ		ไทย		ไทยสลับมอญ	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
เพศชาย	9	42.85	4	19.04	8	38.09
เพศหญิง	9	40.9	5	22.72	8	36.36

เมื่อนำเสนอด้วยกราฟแท่งทำให้เห็นความแตกต่างในการเลือกภาษาได้ชัดเจนขึ้นดังภาพที่ 6.1

ภาพที่ 6.1 อัตราการเลือกภาษาในแวดวงงานประเพณี ตามเพศของผู้บอกภาษา

จากตารางที่ 6.1 และภาพที่ 6.1 ซึ่งแสดงความถี่และค่าร้อยละในการเลือกภาษาในแวดวงงานประเพณี ของชาวมอญบางชั้นหมากเพศชายและเพศหญิง จะเห็นได้ว่า ผู้บอกภาษาเพศชายมีอัตราการเลือกภาษามอญสูงมากที่สุด (9 ครั้งหรือ 42.85% ของการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาเพศชายทั้งหมด) รองมาคือ ภาษาไทยสลัมมอญ (8 ครั้งหรือ 38.09% ของการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาเพศชายทั้งหมด) และภาษาไทยน้อยสุด (4 ครั้งหรือ 19.04% ของการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาเพศชายทั้งหมด) ส่วนผู้บอกภาษาเพศหญิงนั้นพบว่า มีอัตราการเลือกภาษาภาษามอญมากที่สุดเช่นเดียวกัน (9 ครั้งหรือ 40.90% ของการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาเพศหญิงทั้งหมด) รองลงมาคือ ภาษาไทยสลัมมอญ (8 ครั้งหรือ 36.36% ของการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาเพศหญิงทั้งหมด) และใช้ภาษาไทยน้อยที่สุด (5 ครั้งหรือ 22.72 % ของการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาเพศหญิงทั้งหมด)

เมื่อนำอัตราการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาทั้งสองเพศมาเปรียบเทียบกัน พบว่า ผู้บอกภาษาเพศชายและเพศหญิงมีอัตราการเลือกภาษาที่ใกล้เคียงกันทั้ง 3 ภาษา นั่นคือ เลือกภาษามอญมากที่สุด รองลงมาคือภาษาไทยสลัมมอญ และภาษาไทย ทั้งนี้ ผู้บอกภาษาเพศชายเลือกภาษามอญและภาษาไทยสลัมมอญมากกว่าผู้บอกภาษาเพศหญิงเล็กน้อย และชาวมอญบางชั้นหมากเพศหญิงมีการเลือกภาษาไทยมากกว่าเพศชายเล็กน้อย

การที่ผู้บอกภาษาเพศชายมีแนวโน้มเลือกภาษามอญมากกว่าเพศหญิงในแวดวงนี้ ส่วนหนึ่งน่าจะเกิดจากการที่กลุ่มผู้ดำเนินการจัดงานประเพณีส่วนใหญ่เป็นเพศชาย และเมื่องาน

ประเพณีเน้นให้จัดแบบวิถีมอญ ผู้บอกภาษาเพศชายที่เป็นผู้จัดงานจึงเน้นใช้ภาษามอญและกระตุ้นให้เพื่อนและคนที่มางานใช้ภาษามอญกับตนด้วย

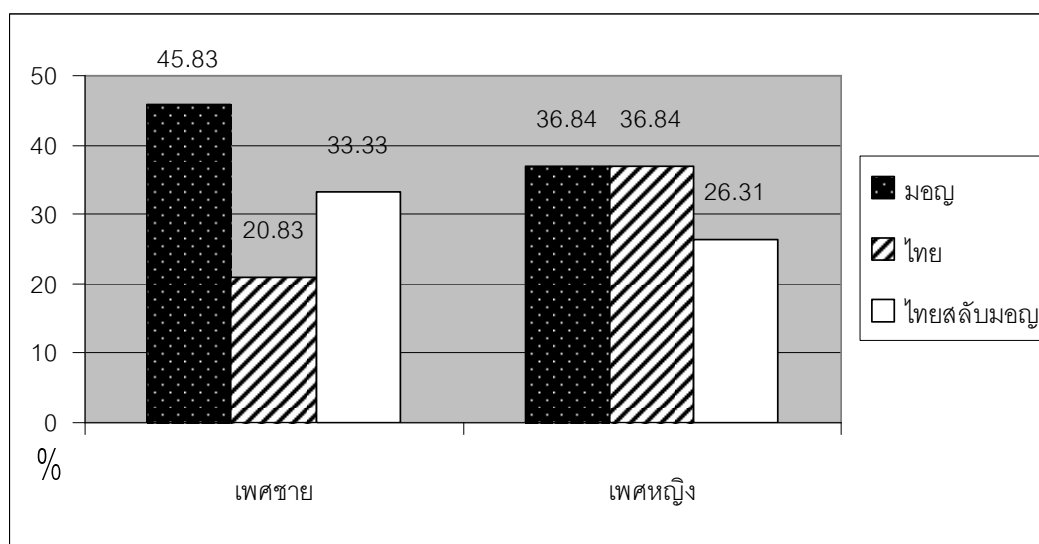
6.1.2 แวดวงศาสนา

ผู้วิจัยได้พิจารณาการเลือกภาษาในแวดวงศาสนาของผู้บอกภาษาแต่ละเพศ ผลการวิจัยได้มาจากการนับความถี่ของการเลือกภาษาในแวดวงศาสนา (ดูภาคผนวก ข) ซึ่งเมื่อแยกตามปัจจัยเพศผู้บอกภาษาแล้วจะได้รับความถี่และร้อยละดังที่แสดงในตารางที่ 6.2

ตารางที่ 6.2 ความถี่และร้อยละในการเลือกภาษาในแวดวงศาสนา ตามเพศของผู้บอกภาษา

เพศของผู้บอกภาษา	ภาษาที่เลือกใช้					
	มอญ		ไทย		ไทยสลับมอญ	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
เพศชาย	11	45.83	5	20.83	8	33.33
เพศหญิง	7	36.84	7	36.84	5	26.31

เมื่อนำเสนอด้วยกราฟแท่งทำให้เห็นความแตกต่างในการเลือกภาษาได้ชัดเจนขึ้นดังภาพที่ 6.2

ภาพที่ 6.2 อัตราการเลือกภาษาในแวดวงงานประเพณี ตามเพศของผู้บอกภาษา

จากตารางที่ 6.2 และภาพที่ 6.2 แสดงความถี่และร้อยละในการเลือกภาษาในแวดวงศาสนา ของชาวมอญบางชั้นหมากเพศชายและเพศหญิง จะเห็นได้ว่า ผู้บอกภาษาเพศชายมีอัตราการเลือกภาษามอญมากที่สุด (11 ครั้งหรือ 45.83% ของการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาเพศชายทั้งหมด) รองมาคือ ภาษาไทยสลั่มมอญ (8 ครั้งหรือ 33.33% ของการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาเพศชายทั้งหมด) และภาษาไทยน้อยสุด (5 ครั้งหรือ 20.83% ของการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาเพศชายทั้งหมด) ส่วนผู้บอกภาษาเพศหญิงนั้นพบว่า มีอัตราการเลือกภาษามอญและภาษาไทยเท่ากัน (ภาษาละ 7 ครั้งหรือ 36.84% ของการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาเพศหญิงทั้งหมด) และใช้ภาษาไทยสลั่มมอญน้อยที่สุด (5 ครั้งหรือ 26.31 % ของการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาเพศหญิงทั้งหมด)

เมื่อนำอัตราการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาทั้งสองเพศมาเปรียบเทียบกัน จะเห็นได้ว่า ผู้บอกภาษาเพศชายเลือกภาษามอญและภาษาไทยสลั่มมอญมากกว่าเพศหญิง ส่วนชาวมอญบางชั้นหมากเพศหญิงมีการเลือกภาษาไทยมากกว่าเพศชาย

น่าสังเกตว่า ในแวดวงศาสนา ผู้บอกภาษาเพศชายมีรูปแบบการเลือกภาษาเหมือนกับแวดวงงานประเพณี อัตราการเลือกภาษาทั้ง 3 ก็ใกล้เคียงกัน แต่ผู้บอกภาษาเพศหญิงในแวดวงนี้กลับมีอัตราการเลือกภาษามอญและไทยเท่ากัน ซึ่งรูปแบบการเลือกภาษาเช่นนี้น่าจะเกิดจากการที่ผู้บอกภาษาเพศชายมีความคุ้นเคยกับการทำกิจกรรมในวัด เพราะวัดเป็นสถานที่ในการรวมตัวจัดงานต่างๆ ความเคยชินในการเลือกภาษาเมื่อจัดงานประเพณีจึงส่งผลในการเลือกภาษาแวดวงศาสนา โดยผู้พูดไม่รู้สึกรู้ว่าทั้งสองแวดวงนี้ต่างกัน รูปแบบการเลือกภาษาจึงเหมือนกัน ส่วนเพศหญิงไม่ได้เป็นผู้รวมตัวทำกิจกรรมต่างๆในวัด เมื่ออยู่ในงานประเพณีที่มีการอนุรักษ์เอกลักษณ์ชาวมอญอย่างชัดเจน ก็เลือกภาษามอญ และหลีกเลี่ยงการใช้ภาษาไทย แต่เมื่ออยู่ในแวดวงศาสนาไม่มีภาษาใดที่รณรงค์ให้ใช้ภาษามอญ จึงเลือกภาษาไทยโดยไม่รู้สึกรู้ว่ากระทำสิ่งใดผิดจากที่สังคมคาดหวัง

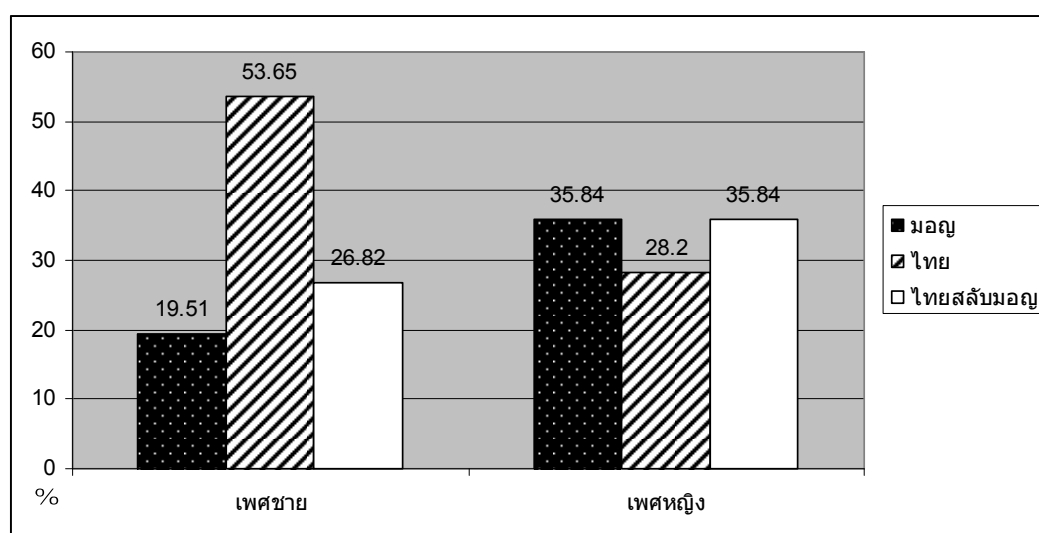
6.1.3 แวดวงครอบครัว

ผู้วิจัยได้พิจารณาการเลือกภาษาในแวดวงครอบครัวของผู้บอกภาษาแต่ละเพศ ผลการวิจัยได้มาจากการนับความถี่ของการเลือกภาษาในแวดวงครอบครัว (ดูภาคผนวก ข) ซึ่งเมื่อแยกตามปัจจัยเพศของผู้บอกภาษาแล้วจะให้ความถี่และร้อยละดังที่แสดงในตารางที่ 6.3

ตารางที่ 6.3 ความถี่และร้อยละในการเลือกภาษาในแวดวงครอบครัว ตามเพศของผู้บอกภาษา

เพศของผู้บอกภาษา	ภาษาที่เลือกใช้					
	มอญ		ไทย		ไทยสลับมอญ	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
เพศชาย	8	19.51	22	53.65	11	26.82
เพศหญิง	14	35.84	11	28.2	14	35.84

เมื่อนำเสนอด้วยกราฟแท่งทำให้เห็นความแตกต่างในการเลือกภาษาได้ชัดเจนขึ้นดังภาพที่ 6.3

ภาพที่ 6.3 อัตราการเลือกภาษาในแวดวงครอบครัว ตามเพศของผู้บอกภาษา

ตารางที่ 6.3 และภาพที่ 6.3 แสดงความถี่และร้อยละในการเลือกภาษาในแวดวงครอบครัว ของชาวมอญบางชั้นหมากเพศชายและเพศหญิง ด้านความถี่ ผู้บอกภาษาเพศชายมีอัตราการเลือกภาษาไทยมากที่สุด (53.65% ของการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาเพศชายทั้งหมด) รองลงมาคือ ภาษาไทยสลับมอญ (26.82% ของการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาเพศชายทั้งหมด) และภาษามอญน้อยสุด (19.51% ของการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาเพศชายทั้งหมด)

ส่วนผู้บอกภาษาเพศหญิง พบว่า มีอัตราการเลือกภาษาภาษามอญและภาษาไทยสลับมอญเท่ากัน (35.84% ของการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาเพศหญิงทั้งหมด) และใช้ภาษาไทยน้อยที่สุด (28.20 % ของการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาเพศหญิงทั้งหมด)

เมื่อนำอัตราการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาทั้งสองเพศมาเปรียบเทียบกัน จะเห็นได้ว่า ผู้บอกภาษาเพศชายเลือกภาษาไทยมากกว่าเพศหญิง ส่วนชาวมอญบางชั้นหมากเพศหญิงมีการเลือกภาษามอญและภาษาไทยสลับมอญมากกว่าเพศชาย

เห็นได้ว่ารูปแบบการเลือกภาษาในแวดวงครอบครัวของผู้บอกภาษาทั้งสองเพศเริ่มแปลกไปจากสองแวดวงข้างต้น นั่นคือ แวดวงงานประเพณีและแวดวงศาสนา ผู้บอกภาษาเพศชายกลับมาเป็นเพศที่ใช้ภาษาไทยสูง ส่วนผู้บอกภาษาเพศหญิงกลับมาเป็นเพศที่เลือกภาษามอญสูง ซึ่งน่าจะเกิดจากการที่โดยปรกติแล้วเพศชายเป็นเพศที่ออกไปทำงานนอกบ้านที่ต้องใช้ภาษาไทย จึงมีความเคยชินในการใช้ภาษาไทย เมื่อไม่ได้อยู่ในแวดวงหรือสถานการณ์ที่เน้นการอนุรักษ์ภาษาเป็นพิเศษอย่างในแวดวงงานประเพณี ผู้บอกภาษาจึงใช้ภาษาไทยด้วยความเคยชินมากกว่า ส่วนผู้บอกภาษาเพศหญิงที่ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชุมชน มีโอกาสใช้ภาษามอญมากกว่า เมื่ออยู่ที่บ้านจึงใช้ภาษามอญ ผลการวิจัยส่วนนี้ก็คล้ายคลึงกับผลการวิจัยส่วนหนึ่งของ ลาบอฟ (Labov, 1972) ที่ศึกษาการเลือกภาษาของชาวชุมชนเกาะมาทาวินายาด (Maha's vineyard) ที่ได้ผลการศึกษาด้านเพศกับการเลือกภาษาว่า ผู้บอกภาษาเพศหญิงมีอัตราการเลือกภาษาไม่มาตรฐานมากกว่าเพศชาย ทั้งนี้ ก็เพราะว่าในสังคมชาวเกาะมาทาวินายาดนี้ ผู้หญิงมักมีอาชีพเป็นแม่บ้าน จึงใช้แต่ภาษาถิ่นสนทนาติดต่อกับเพื่อนบ้านหรือกับคนที่ค่อนข้างสนิทสนม

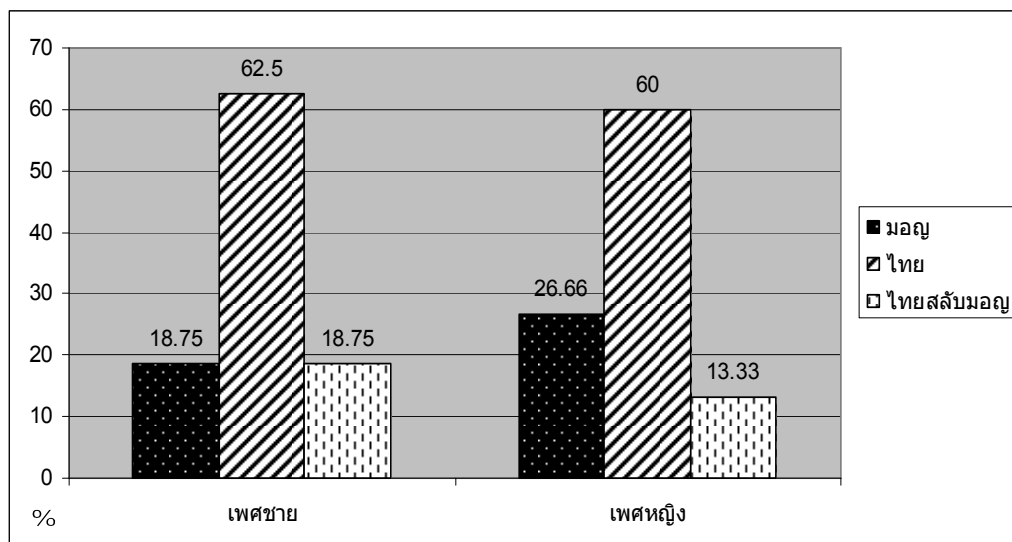
6.1.4 แวดวงเพื่อน

ผู้วิจัยได้พิจารณาการเลือกภาษาในแวดวงเพื่อนของผู้บอกภาษาแต่ละเพศ ผลการวิจัยได้มาจากการนับความถี่ของการเลือกภาษาในแวดวงเพื่อน (ดูภาคผนวก ข) เมื่อแยกตามปัจจัยเพศของผู้บอกภาษาแล้วจะได้ความถี่และร้อยละตามตารางดังที่แสดงในตารางที่ 6.4

ตารางที่ 6.4 ความถี่และร้อยละในการเลือกภาษาในแวดวงเพื่อน ตามเพศของผู้บอกภาษา

เพศของผู้บอกภาษา	ภาษาที่เลือกใช้					
	มอญ		ไทย		ไทยสลับมอญ	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
เพศชาย	3	18.75	10	62.5	3	18.75
เพศหญิง	4	26.66	9	60	2	13.33

เมื่อนำเสนอด้วยกราฟแท่งทำให้เห็นความแตกต่างในการเลือกภาษาได้ชัดเจนขึ้นดังภาพที่ 6.4

ภาพที่ 6.4 อัตราการเลือกภาษาในแวดวงเพื่อน ตามเพศของผู้บอกภาษา

จากตารางที่ 6.4 และภาพที่ 6.4 ซึ่งแสดงความถี่และร้อยละในการเลือกภาษาในแวดวงเพื่อน ของชาวมอญบางชนชั้นมากเพศชายและเพศหญิง จะเห็นได้ว่า ผู้บอกภาษาเพศชายมีอัตราการเลือกภาษาไทยมากที่สุด (10 ครั้งหรือ 62.5% ของการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาเพศชายทั้งหมด) รองมาคือ ภาษามอญและภาษาไทยสลับมอญ (ภาษาละ 3 ครั้งหรือ 18.75% ของการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาเพศชายทั้งหมด)

ส่วนผู้บอกภาษาเพศหญิง มีอัตราการเลือกใช้ภาษาไทยมากที่สุด (9 ครั้งหรือ 60% ของการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาเพศหญิงทั้งหมด) รองลงมาคือ ภาษามอญ (4 ครั้งหรือ 26.66% ของการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาเพศหญิงทั้งหมด) และใช้ภาษาไทยสลับมอญน้อยที่สุด (2 ครั้งหรือ 13.33 % ของการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาเพศหญิงทั้งหมด)

เมื่อนำอัตราการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาทั้งสองเพศมาเปรียบเทียบกัน จะเห็นได้ว่า ในแวดวงเพื่อนชาวมอญบางชนชั้นมากเพศชายเพศหญิงมีรูปแบบการเลือกภาษาที่เหมือนกันคือ เลือกภาษาไทยสูงมากกว่าครั้งของการเลือกภาษาทั้งหมด ซึ่งน่าจะเป็นเพราะชาวมอญบางชนชั้นมากมีความกลมกลืนกับชาวไทยที่อยู่โดยรอบ อีกทั้งตำบลบางชนชั้นมากก็มีชาวไทยอยู่ด้วย จึงมีเพื่อนเป็นชาวไทยด้วย การสนทนาจึงเลือกภาษาไทย เพื่อให้เพื่อนทุกคนเข้าใจ

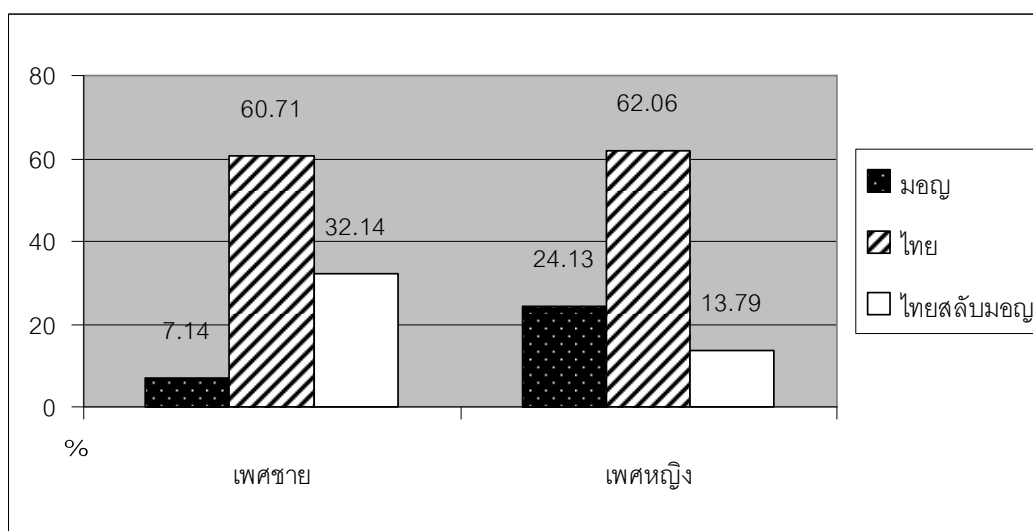
6.1.5 แวดวงที่ทำงาน

ผู้วิจัยได้พิจารณาการเลือกภาษาในแวดวงที่ทำงานของผู้บอกภาษาแต่ละเพศ ผลการวิจัยได้มาจากการนับความถี่ของการเลือกภาษาในแวดวงงานที่ทำงาน (ดูภาคผนวก ข) เมื่อแยกตามปัจจัยเพศของผู้บอกภาษาแล้วก็จะได้ความถี่และค่าร้อยละดังที่แสดงในตารางที่ 6.5

ตารางที่ 6.5 ความถี่และร้อยละในการเลือกภาษาในแวดวงที่ทำงาน ตามเพศของผู้บอกภาษา

เพศของผู้บอกภาษา	ภาษาที่เลือกใช้					
	มอญ		ไทย		ไทยสลับมอญ	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
เพศชาย	2	7.14	17	60.71	9	32.14
เพศหญิง	7	24.13	18	62.06	4	13.79

เมื่อนำเสนอด้วยกราฟแท่งทำให้เห็นความแตกต่างในการเลือกภาษาได้ชัดเจนขึ้นดังภาพที่ 6.5

ภาพที่ 6.5 อัตราการเลือกภาษาในแวดวงที่ทำงาน ตามเพศของผู้บอกภาษา

จากตารางที่ 6.5 และภาพที่ 6.5 ซึ่งแสดงความถี่และร้อยละในการเลือกภาษาในแวดวงที่ทำงาน ของชาวมอญบางชั้นหมากเพศชายและเพศหญิง จะเห็นได้ว่า ผู้บอกภาษาเพศชายมีอัตราการเลือกภาษาไทยมากที่สุด(17 ครั้งหรือ 60.71% ของการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาเพศชายทั้งหมด) รองลงมาคือ ภาษาไทยสลับมอญ (9 ครั้งหรือ 32.14% ของการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาเพศชายทั้งหมด) และภาษามอญน้อยที่สุด (2 ครั้งหรือ 7.14% ของการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาเพศชายทั้งหมด) ส่วนผู้บอกภาษาเพศหญิง พบว่า มีอัตราการเลือกเลือกภาษาไทยมากที่สุด (18 ครั้งหรือ 62.06% ของการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาเพศหญิงทั้งหมด) รองลงมาคือภาษามอญ (7 ครั้งหรือ 24.13% ของการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาเพศหญิงทั้งหมด) และเลือกภาษาไทยสลับมอญน้อยที่สุด (4 ครั้งหรือ 13.79 % ของการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาเพศหญิงทั้งหมด)

เมื่อนำอัตราการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาทั้งสองเพศมาเปรียบเทียบกัน จะเห็นได้ว่า ชาวมอญบางชั้นหมากเพศชายเลือกภาษาไทยสลับมอญมากกว่าเพศหญิง ส่วนชาวมอญบางชั้นหมากเพศหญิงมีการเลือกภาษามอญและภาษาไทยมากกว่าเพศชาย

แม้ว่าในแวดวงนี้จะพบว่าเพศหญิงมีอัตราการเลือกภาษาไทยสูงกว่าเพศชาย แต่อัตราที่ใกล้เคียงกันมาก คือ เพศหญิงมีอัตราเลือกภาษาไทยสูงกว่าประมาณ 2% ดังนั้น ในแวดวงนี้จึงกล่าวได้ว่าทั้งเพศหญิงและชายก็ใช้ภาษาไทยสูง ซึ่งสาเหตุก็น่าจะมาจากการที่ภาษาไทยเป็นภาษามาตรฐาน ในแวดวงการทำงานที่มีความเป็นกันเองน้อยกว่าแวดวงอื่นๆ อย่าง แวดวงครอบครัว หรือ งานประเพณี ชาวมอญบางชั้นหมากจึงเลือกภาษาไทยมาก อย่างไรก็ตาม อัตราการใช้ภาษามอญของผู้บอกภาษาเพศหญิงก็ยังคงสูงกว่าเพศชาย

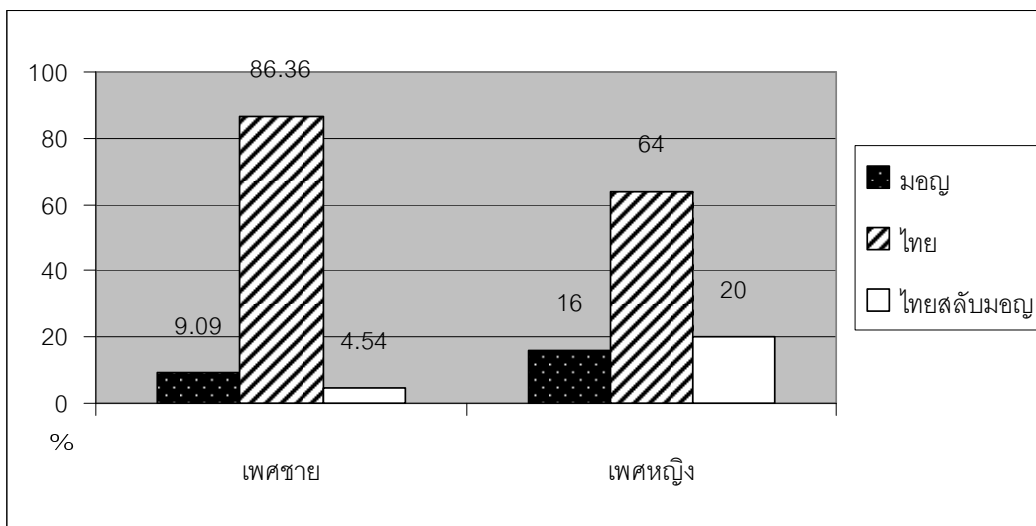
6.1.6 แวดวงตลาด

ผู้วิจัยได้พิจารณาการเลือกภาษาในแวดวงตลาดของผู้บอกภาษาแต่ละเพศ ผลการวิจัยได้มาจากการนับความถี่ของการเลือกภาษาในแวดวงตลาด (ดูภาคผนวก ข) เมื่อแยกตามปัจจัยเพศของผู้บอกภาษาแล้วก็จะได้ความถี่และค่าร้อยละดังที่แสดงในตารางที่ 6.6

ตารางที่ 6.6 ความถี่และร้อยละในการเลือกภาษาในแวดวงตลาด ตามเพศของผู้บอกภาษา

เพศของผู้บอกภาษา	ภาษาที่เลือกใช้					
	มอญ		ไทย		ไทยสลับมอญ	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
เพศชาย	2	9.09	19	86.36	1	4.54
เพศหญิง	4	16	16	64	5	20

เมื่อนำเสนอด้วยกราฟแท่งทำให้เห็นความแตกต่างในการเลือกภาษาได้ชัดเจนขึ้นดังภาพที่ 6.6

ภาพที่ 6.6 อัตราการเลือกภาษาในแวดวงตลาด ตามเพศของผู้บอกภาษา

จากตารางที่ 6.6 และภาพที่ 6.6 ซึ่งแสดงความถี่และร้อยละในการเลือกภาษาในแวดวงตลาด ของชาวมอญบางชั้นหมากเพศชายและเพศหญิง จะเห็นได้ว่า ผู้บอกภาษาเพศชายมีอัตราการเลือกภาษาไทยมากที่สุด (19 ครั้งหรือ 86.36% ของการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาเพศชายทั้งหมด) รองลงมาคือ ภาษามอญ (2 ครั้งหรือ 9.09% ของการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาเพศชายทั้งหมด) และภาษาไทยสลับมอญน้อยที่สุด (1 ครั้งหรือ 4.54% ของการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาเพศชายทั้งหมด) ส่วนผู้บอกภาษาเพศหญิง พบว่า มีอัตราการเลือกภาษาไทยมากที่สุด (16 ครั้งหรือ 64% ของการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาเพศหญิงทั้งหมด) รองลงมาคือภาษาไทยสลับมอญ (5 ครั้งหรือ 20% ของการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาเพศหญิงทั้งหมด) และใช้ภาษามอญน้อยที่สุด (4 ครั้งหรือ 16 % ของการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาเพศหญิงทั้งหมด)

เมื่อนำอัตราการใช้ของผู้บอกภาษาทั้งสองเพศมาเปรียบเทียบกัน จะเห็นได้ว่า ชาวมอญบางชั้นหมากเพศชายเลือกภาษาไทยมากกว่าเพศหญิง ส่วนชาวมอญบางชั้นหมากเพศหญิงนั้นมีการเลือกภาษามอญและภาษาไทยสลับมอญมากกว่าเพศชาย

ผลการศึกษาในแวดวงนี้เหมือนกันผลการศึกษาวาดวงอื่น ๆ ที่ได้นำเสนอไปแล้ว คือ ทั้งสองเพศมีอัตราการใช้ภาษามอญมากกว่า 50% โดยผู้บอกภาษาเพศหญิงเลือกภาษามอญมากกว่าเล็กน้อย ซึ่งน่าจะเกิดจากการที่เพศหญิงในแวดวงนี้ส่วนใหญ่เป็นแม่ค้าหรือผู้ที่มาซื้อของเป็นประจำทำให้คุ้นเคยกับแม่ค้า จึงใช้ภาษามอญมากกว่า

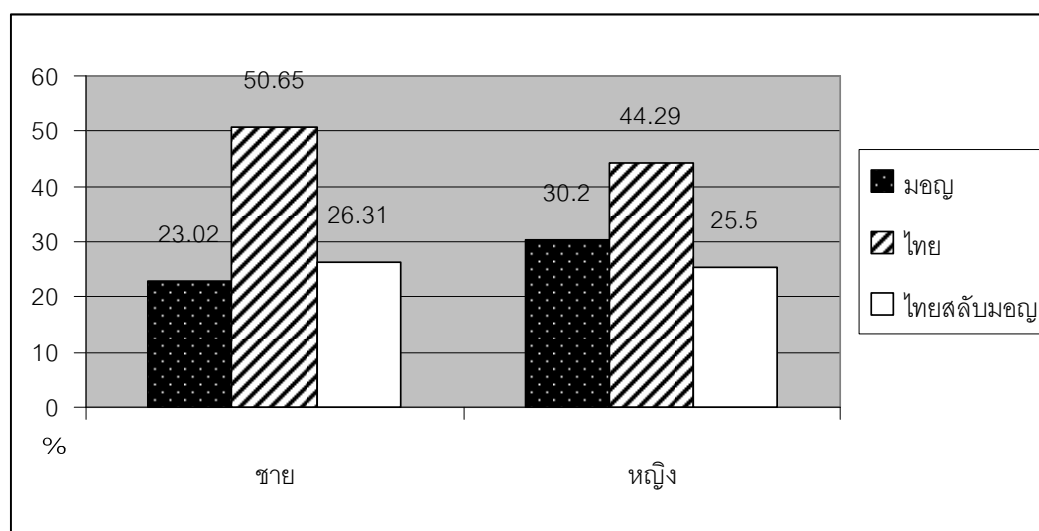
6.1.7 เปรียบเทียบการเลือกภาษาตามปัจจัยเพศของผู้บอกภาษาทั้ง 6 แวดวง

ผู้วิจัยได้นับความถี่ในการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาแต่ละเพศ โดยรวมทุกแวดวง แล้วนำมาคำนวณค่าร้อยละเพื่อเปรียบเทียบการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาแต่ละเพศได้ผลการศึกษาจากความถี่และค่าร้อยละในการเลือกภาษาที่พบดังที่แสดงในตารางที่ 6.7

ตารางที่ 6.7 ความถี่และร้อยละในการเลือกภาษาของชาวมอญบางชั้นหมากแต่ละเพศ โดยไม่จำแนกแวดวง

เพศของผู้บอกภาษา	ภาษาที่เลือกใช้					
	มอญ		ไทย		ไทยสลับมอญ	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
เพศชาย	35	23.02	77	50.65	40	26.31
เพศหญิง	45	30.2	66	44.29	38	25.5

เมื่อนำเสนอด้วยกราฟแท่งทำให้เห็นความแตกต่างในการเลือกภาษาได้ชัดเจนขึ้นดังภาพที่ 6.7

ภาพที่ 6.7 เปรียบเทียบอัตราการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาเพศชายและเพศหญิง

จากตารางที่ 6.7 และภาพที่ 6.7 ซึ่งแสดงความถี่และร้อยละในการเลือกภาษาของชาวมอญบางชั้นหมากเพศชายและเพศหญิง ด้านความถี่ จะเห็นได้ว่า ผู้บอกภาษาเพศชายเลือก

ภาษาไทยมากที่สุด (77 ครั้งหรือ50.65% ของอัตราการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาเพศชายทั้งหมด) รองลงมาคือ ภาษาไทยสลับมอญ (40 ครั้งหรือ26.31% ของอัตราการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาเพศชายทั้งหมด) และน้อยที่สุดคือ ภาษามอญ (35 ครั้งหรือ23.02% ของอัตราการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาเพศชายทั้งหมด) ส่วนผู้บอกภาษาเพศหญิงก็เลือกภาษาไทยมากที่สุดเหมือนผู้บอกภาษาเพศชาย (66 ครั้งหรือ44.29% ของอัตราการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาเพศหญิงทั้งหมด) รองลงมาคือภาษามอญ (45 ครั้งหรือ30.20% ของอัตราการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาเพศหญิงทั้งหมด) และน้อยที่สุดคือภาษาไทยสลับมอญ (38 ครั้งหรือ25.5% ของอัตราการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาเพศหญิงทั้งหมด)

เมื่อเปรียบเทียบอัตราการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาเพศชายกับเพศหญิง ผู้วิจัยพบว่า ผู้บอกภาษาเพศชายและเพศหญิงมีอัตราการเลือกภาษาที่ใกล้เคียงกันทั้งสามภาษา โดยผู้บอกภาษาเพศชายมีอัตราการเลือกภาษาไทยและภาษาไทยสลับมอญมากกว่าผู้บอกภาษาเพศหญิงบ้างเล็กน้อย ส่วนชาวมอญบางชั้นหมากเพศหญิงมีอัตราการเลือกภาษามอญมากกว่าเพศชายเล็กน้อย

อย่างไรก็ตาม การเลือกภาษาที่แตกต่างกันเล็กน้อยของทั้งสองเพศดังกล่าวข้างต้น คาดว่าเกิดจากการที่ชาวชุมชนบางชั้นหมากเพศชายมักเป็นผู้นำในการทำกิจกรรมอ้างภาษาและประเพณีมอญในชุมชน เมื่ออยู่ในแวดวงงานประเพณีและศาสนาจึงเลือกภาษามอญมากกว่าเพศหญิงบ้าง เนื่องจากเป็นผู้นำในการจัดงาน จึงต้องทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี ถึงอย่างนั้นก็ได้หมายความว่าเพศชายเป็นเพศที่มีบทบาทสำคัญในการอ้างภาษามอญมากกว่าเพศหญิงในชุมชนนี้ เพราะจากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่า ในภาพรวมหรือการใช้ภาษาในแวดวงต่างๆทั้งหมดเพศหญิงเป็นเพศที่เลือกภาษามอญมาก การที่ผลการเลือกภาษาออกมาเช่นนี้ ก็ทำให้เห็นว่าการศึกษาการเลือกภาษาโดยเข้าไปสังเกตและเก็บข้อมูลจริงนั้นดีกว่าการสัมภาษณ์เพียงอย่างเดียว เพราะสิ่งที่ผู้บอกภาษาคิดว่าตัวเองเป็นนั้น อาจไม่เหมือนกับสิ่งที่ปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน อย่างเช่น ผู้บอกภาษาเพศชายท่านหนึ่งที่เป็นผู้นำในการดำเนินกิจกรรมอ้างภาษาและวัฒนธรรมมอญ เมื่อผู้วิจัยลองถามว่า เวลาสนทนากับเพื่อนใช้ภาษาอะไร ผู้บอกภาษาก็ตอบทันทีว่าใช้ภาษามอญ แต่เมื่อผู้วิจัยลองสังเกตการเลือกภาษาของชายคนนี้กับคู่สนทนาหลายๆ คน กลับพบว่า มีการเลือกใช้ทั้งภาษาไทยและภาษามอญในอัตราเท่าๆกัน

เมื่อผู้วิจัยวิเคราะห์ค่าสถิติไคสแควร์ เพื่อพิจารณาว่าเพศของผู้บอกภาษา มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการเลือกภาษาต่างๆหรือไม่ ได้ผลการวิเคราะห์ดังที่แสดงในตารางที่ 6.8

ตารางที่ 6.8 ความถี่และค่าไคสแควร์ในการเลือกภาษาของชาวมอญบางชั้นหมากแต่ละเพศ

เพศของผู้บอกภาษา	ภาษาที่เลือกใช้		
	มอญ	ไทย	ไทยสลับมอญ
ชาย	35	77	40
หญิง	45	66	38
ค่า Chi-square = 2.1177		df 2, $X^2_{.01,1} = 9.21$	

จากตารางที่ 6.8 ซึ่งแสดงค่าสถิติไคสแควร์การเลือกภาษาของชาวมอญบางชั้นหมากแต่ละเพศ โดยไม่แยกแยะ พบว่า $X^2 = 2.1177$ โดยมีระดับ degree of freedom อยู่ที่ 2 เมื่อกำหนด p-values มีนัยสำคัญที่ 0.01 พบว่า $X^2_{.01,1} = 9.21$ จะเห็นว่าค่า $X^2 < X^2_{.01,1}$ แสดงว่าเพศของผู้พูดไม่มีอิทธิพลต่อการเลือกภาษา

จากผลการศึกษาที่ได้นำเสนอข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสรุปได้ว่า เพศของผู้บอกภาษาไม่ใช่ปัจจัยสำคัญในการเลือกภาษาของชาวมอญบางชั้นหมาก

6.2 การเลือกภาษาตามเพศของคู่สนทนา

ผู้วิจัยศึกษาเรื่องการเลือกภาษาตามเพศของคู่สนทนา โดยมีสมมติฐานว่า ชาวมอญบางชั้นหมากทั้งเพศชายและหญิงจะเลือกภาษามอญกับคู่สนทนาเพศหญิงมากกว่ากับเพศชาย อย่างไรก็ตาม จากการศึกษางานที่เกี่ยวกับการเลือกภาษาอื่นๆ ผู้วิจัยพบว่าความสนิทสนม จะมีผลต่อการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาด้วย เพื่อการควบคุมปัจจัยด้านความสนิทสนม ผู้วิจัยจึงตัดการเลือกภาษาในแวดวงครอบครัวและแวดวงเพื่อนออก ส่วนในแวดวงศาสนา ผู้วิจัยนำการสนทนาของผู้บอกภาษากับคนอื่นที่มาที่วัดมาพิจารณา แต่ไม่รวมการสนทนากับพระ เพราะพระถือว่ามีฐานะทางสังคมสูงกว่าคนโดยปรกติ ส่วนในแวดวงงานประเพณี ผู้วิจัยก็พิจารณาการสนทนากับผู้ที่มาร่วมงานคนอื่น แต่ไม่พิจารณาผู้ที่มาด้วย เพราะมักจะเป็นคนในครอบครัว เช่นเดียวกับในแวดวงตลาดที่ผู้วิจัยพิจารณาเฉพาะการสนทนากับคนอื่นที่พบในตลาด และในแวดวงที่ทำงานผู้วิจัยก็พิจารณาจากการสนทนากับลูกค้าเท่านั้น อย่างไรก็ตาม การควบคุมเรื่องความสนิทสนม ผู้วิจัยควบคุมเฉพาะการศึกษาการเลือกภาษาตามเพศของคู่สนทนาเท่านั้น ส่วนการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยอื่นไม่มีการควบคุม

หลังจากการนับความถี่และวิเคราะห์ค่าร้อยละ ผู้วิจัยพบว่า ชาวมอญบางชั้นหมากทั้งเพศชายและเพศหญิงมีแนวโน้มที่จะเลือกภาษามอญและภาษาไทยสลับมอญกับคู่สนทนาเพศหญิง

มากกว่ากับคู่สนทนาเพศชาย และเลือกภาษาไทยกับคู่สนทนาเพศชายมากกว่ากับคู่สนทนาเพศหญิง ทั้งนี้การเลือกภาษาของแต่ละเพศนั้นก็มีความแตกต่างกันในแต่ละแวดวง ดังที่ผู้วิจัยได้อธิบายไว้ในด้านล่างนี้

6.2.1 แวดวงงานประเพณี

ในการศึกษาการเลือกภาษาตามเพศของคู่สนทนาในแวดวงงานประเพณี ผลการศึกษามาจากการนับความถี่ในการเลือกภาษาตามตารางที่ 6.9

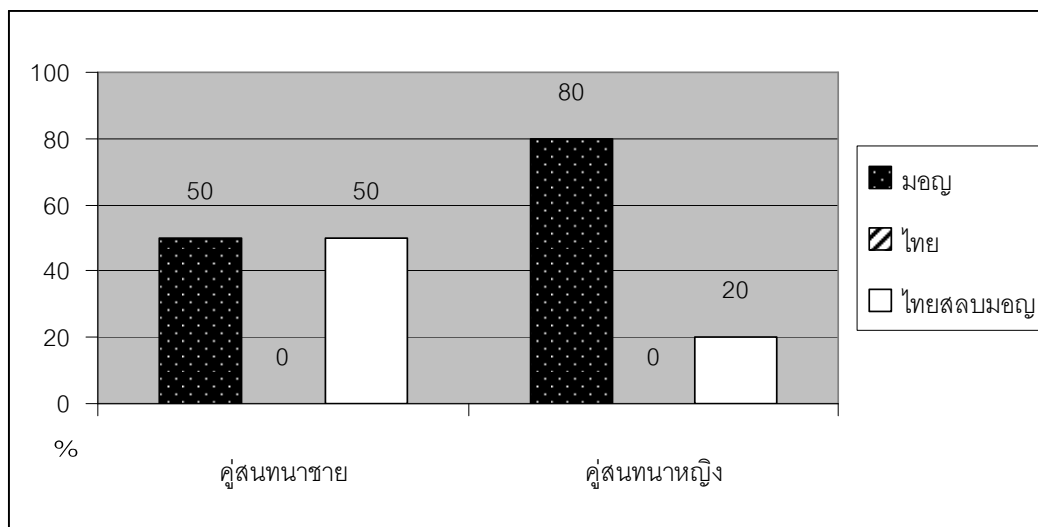
ตารางที่ 6.9 การเลือกภาษาในแวดวงงานประเพณี ตามเพศของคู่สนทนา

เพศของผู้ บอกภาษา	เพศของคู่สนทนา											
	ชาย						หญิง					
	มอญ		ไทย		ไทยสลับ มอญ		มอญ		ไทย		ไทยสลับ มอญ	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
ชาย	1	50	0	0	1	50	4	80	0	0	1	20
หญิง	1	33.33	0	0	2	66.66	4	57.14	1	14.28	2	28.57

จากตารางที่ 6.9 ซึ่งแสดงการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาชาวมอญบางชั้นหมากเพศชายและหญิง กับคู่สนทนาทั้งสองเพศ จะเห็นได้ว่า ผู้บอกภาษาเพศชายเลือกภาษามอญและภาษาไทยสลับมอญกับคู่สนทนาเพศชายในอัตราที่เท่ากัน (ภาษาละ 1 ครั้งหรือ 50% ของการสนทนากับคู่สนทนาเพศชายทั้งหมด) และไม่พบการเลือกภาษาไทยเลย ส่วนผู้บอกภาษาเพศหญิงเลือกภาษาไทยสลับมอญมาก (2 ครั้งหรือ 66.66% ของการสนทนากับคู่สนทนาเพศชายทั้งหมด) รองลงมาคือ ภาษามอญ (1 ครั้งหรือ 33.33% ของการสนทนากับคู่สนทนาเพศชายทั้งหมด) และไม่ใช้ภาษาไทยเลย

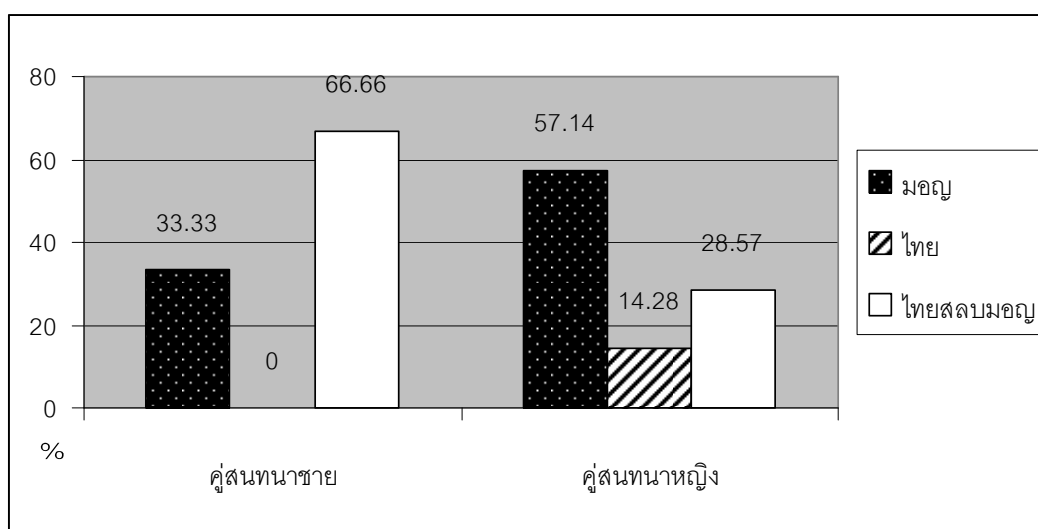
ส่วนผู้บอกภาษาเพศหญิงเลือกใช้ภาษามอญมากที่สุดกับคู่สนทนาทั้งเพศหญิงและเพศชาย (4 ครั้งหรือ 80% ของการสนทนากับเพศหญิงและ 57.14 %ของการสนทนากับเพศชายทั้งหมด) รองลงมาคือเลือก ภาษาไทยสลับมอญ (2 ครั้งหรือ 28.75 % ของการสนทนากับเพศหญิงทั้งหมดและ 1 ครั้งหรือ 20 % ของการสนทนากับเพศชายทั้งหมด) และเลือกภาษาไทยน้อยที่สุด เมื่อสนทนากับเพศหญิง คือ 1 ครั้งหรือ 14.28 % ของการสนทนากับเพศหญิงทั้งหมด ทั้งนี้ไม่พบการเลือกภาษาไทยกับเพศชาย

เมื่อนำเสนอด้วยกราฟแท่งทำให้เห็นความแตกต่างในการเลือกภาษาได้ชัดเจนขึ้นดังภาพที่ 6.8

ภาพที่ 6.8 การเลือกภาษาของผู้บอกภาษาเพศชาย ตามเพศของคู่สนทนา ในแวดวงงานประเพณี

เมื่อเปรียบเทียบอัตราการเลือกภาษากับคู่สนทนาทั้งสองเพศ พบว่า ผู้บอกภาษาเพศชายเลือกภาษามอญกับคู่สนทนาเพศหญิงมากกว่ากับเพศชาย แต่ไม่เลือกภาษาไทยในการสนทนากับคู่สนทนาทั้งสองเพศ ทั้งนี้ ผู้บอกภาษาเลือกภาษาไทยสลับมอญกับเพศชายมากกว่ากับเพศหญิง

ภาพที่ 6.9 การเลือกภาษาของผู้บอกภาษาเพศหญิง ตามเพศคู่สนทนา ในแวดวงงานประเพณี

เมื่อเทียบอัตราการเลือกภาษากับคู่สนทนาทั้งสองเพศพบว่า ผู้บอกภาษาเพศหญิงเลือกภาษามอญกับคู่สนทนาเพศหญิง มากกว่ากับเพศชาย และเลือกภาษาไทยกับคู่สนทนาเพศหญิง มากกว่ากับคู่สนทนาเพศชาย ทั้งนี้ผู้บอกภาษาเลือกภาษาไทยสลับมอญกับเพศชาย (66.66%) มากกว่ากับเพศหญิง

จากผลการวิจัยข้างต้น สังเกตว่าผู้บอกภาษาเพศชายไม่เลือกภาษาไทยในการสนทนากับคู่สนทนาทั้งสองเพศ แต่ผู้บอกภาษาเพศหญิงพบว่ามี การเลือกภาษาไทยกับคู่สนทนาเพศหญิง แต่ไม่พบว่ามี การเลือกภาษาไทยกับคู่สนทนาเพศชาย ผู้วิจัยคิดว่าเกิดจากการที่เพศชายเป็นผู้นำในการจัดงานดังที่เคยกล่าวแล้วข้างต้น จึงพยายามไม่ใช้ภาษาไทยในแวดวงงานประเพณีเลยไม่ว่าคู่สนทนาจะเป็นเพศใด อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่ามีการใช้ภาษามอญกับคู่สนทนาเพศหญิงสูงไม่ว่าผู้บอกภาษาจะเป็นเพศใด

6.2.2 แวดวงศาสนา

ในการศึกษาการเลือกภาษาตามเพศของคู่สนทนาในแวดวงศาสนา ผลการศึกษามาจากการนับความถี่ในการเลือกภาษาดังที่แสดงในตารางที่ 6.10

ตารางที่ 6.10 การเลือกภาษาในแวดวงศาสนา ตามเพศของคู่สนทนา

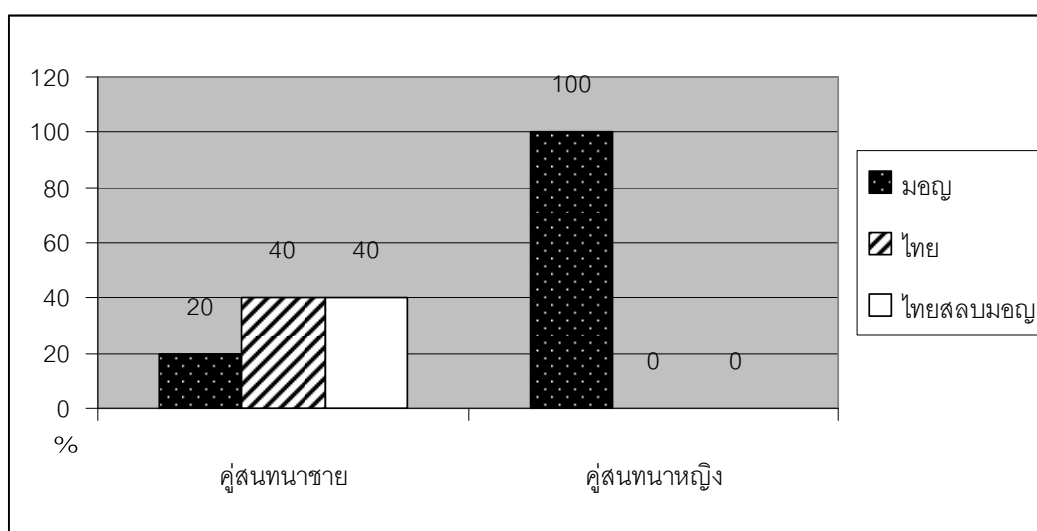
เพศของผู้บอกภาษา	เพศของคู่สนทนา											
	ชาย						หญิง					
	มอญ		ไทย		ไทยสลับมอญ		มอญ		ไทย		ไทยสลับมอญ	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
ชาย	2	20	4	40	4	40	3	100	0	0	0	0
หญิง	0	0	3	60	2	40	4	44.44	3	33.33	2	22.22

จากตารางที่ 6.10 ซึ่งแสดงการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาชาวมอญบางชั้นหมากเพศชายและหญิง กับคู่สนทนาทั้งสองเพศ พบว่า ผู้บอกภาษาเพศชายเลือกภาษาไทยและภาษาไทยสลับมอญกับคู่สนทนาเพศชายในอัตราที่เท่ากัน (ภาษาละ 40% ของการสนทนากับคู่สนทนาเพศชายทั้งหมด) และเลือกภาษามอญน้อยที่สุด (20% ของการสนทนากับคู่สนทนาเพศชายทั้งหมด) ส่วนในการสนทนากับคู่สนทนาเพศหญิง พบว่า ผู้บอกภาษาเลือกใช้ภาษามอญภาษาเดียว (100%

ของการสนทนากับเพศหญิงทั้งหมด) กล่าวคือไม่พบการเลือกภาษาไทยและภาษาไทยสลับมอญ กับคู่สนทนาเพศหญิงเลย

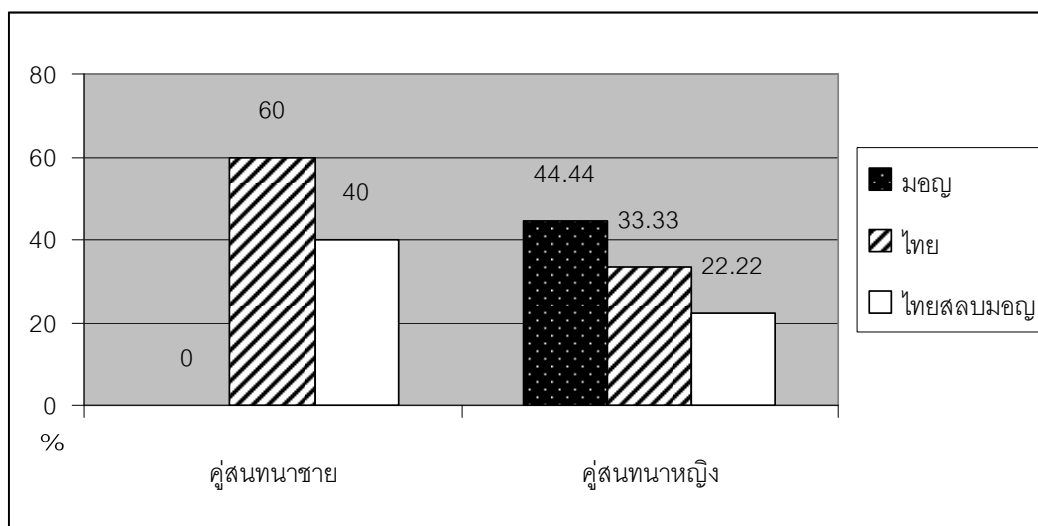
ส่วนผู้บอกภาษาเพศหญิงเลือกภาษาไทยกับคู่สนทนาเพศชายมากที่สุด (60% ของการสนทนากับคู่สนทนาเพศชายทั้งหมด) รองลงมาคือภาษาไทยสลับมอญ (40% ของการสนทนากับคู่สนทนาเพศชายทั้งหมด) และไม่พบการเลือกภาษามอญ ส่วนในการสนทนากับคู่สนทนาเพศหญิง พบว่า ผู้บอกภาษาเลือกใช้ภาษามอญมากที่สุด (44.44% ของการสนทนากับเพศหญิงทั้งหมด) รองลงมาคือ ภาษาไทย (33.33% ของการสนทนากับเพศหญิงทั้งหมด) และน้อยที่สุดคือ ภาษาไทยสลับมอญ (22.22% ของการสนทนากับเพศหญิงทั้งหมด)

เมื่อนำเสนอด้วยกราฟแท่งทำให้เห็นความแตกต่างในการเลือกภาษาได้ชัดเจนขึ้นดังภาพที่ 6.10 และ 6.11

ภาพที่ 6.10 การเลือกภาษาของผู้บอกภาษาเพศชาย ตามเพศของคู่สนทนา ในแวดวงศาสนา

เมื่อเปรียบเทียบอัตราการเลือกภาษากับคู่สนทนาทั้งสองเพศ พบว่า ผู้บอกภาษาเพศชายเลือกภาษามอญกับคู่สนทนาเพศหญิงมากกว่ากับเพศชาย และเลือกภาษาไทยและภาษาไทยสลับมอญกับคู่สนทนาเพศชายมากกว่ากับเพศหญิง

ภาพที่ 6.11 การเลือกภาษาของผู้บอกภาษาเพศหญิง ตามเพศของคู่สนทนา ในแวดวงศาสนา

เมื่อเปรียบเทียบอัตราการเลือกภาษากับคู่สนทนาทั้งสองเพศ พบว่า ผู้บอกภาษาเพศหญิงเลือกภาษามอญกับคู่สนทนาเพศหญิงมากกว่ากับเพศชาย และเลือกภาษาไทยกับภาษาไทยสลับมอญ เมื่อคู่สนทนาเป็นเพศชาย มากกว่าเมื่อสนทนากับคู่สนทนาเพศหญิง

ผลการศึกษาในแวดวงนี้แตกต่างจากแวดวงงานประเพณี ซึ่งน่าจะเกิดจากการที่ผู้บอกภาษาเพศชายไม่มีความกดดันที่ตัวเองต้องเป็นผู้นำในการใช้ภาษามอญ และแวดวงนี้ก็ไม่มีจุดประสงค์ที่จะแสดงความเป็นชาติพันธุ์มอญเป็นพิเศษอย่างในแวดวงงานประเพณี เราจึงพบการเลือกภาษาไทยมากขึ้น

6.2.3 แวดวงที่ทำงาน

ในการศึกษาการเลือกภาษาตามเพศของคู่สนทนาในแวดวงที่ทำงาน ผลการศึกษาได้มาจากการนับความถี่ในการเลือกภาษาตามดังที่แสดงในตารางที่ 6.11

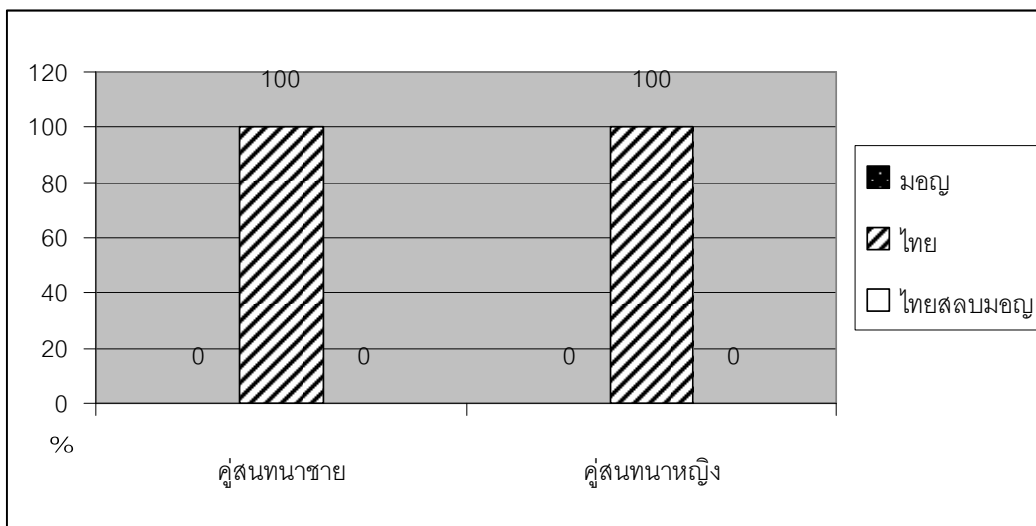
ตารางที่ 6.11 การเลือกภาษาในแวดวงที่ทำงาน ตามเพศของคู่สนทนา

เพศของผู้ บอกภาษา	เพศของคู่สนทนา											
	ชาย						หญิง					
	มอญ		ไทย		ไทยสลับ มอญ		มอญ		ไทย		ไทยสลับ มอญ	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
ชาย	0	0	4	100	0	0	0	0	4	100	0	0
หญิง	0	0	4	80	1	20	1	12.5	6	75	1	12.5

จากตารางที่ 6.11 ซึ่งแสดงการเลือกภาษาของผู้บอกภาษามอญบางชั้นหมากเพศชายและหญิง กับคู่สนทนาทั้งสองเพศ จะเห็นได้ว่า ผู้บอกภาษาเพศชายเลือกภาษาไทยภาษาเดียวในการสนทนากับคู่สนทนาทั้งเพศหญิงและเพศชาย (100% ของการสนทนากับคู่สนทนาเพศชายและเพศหญิงทั้งหมด) กล่าวคือ ผู้บอกภาษาเพศชายไม่เลือกภาษามอญและภาษาไทยสลับมอญในแวดวงนี้เลย

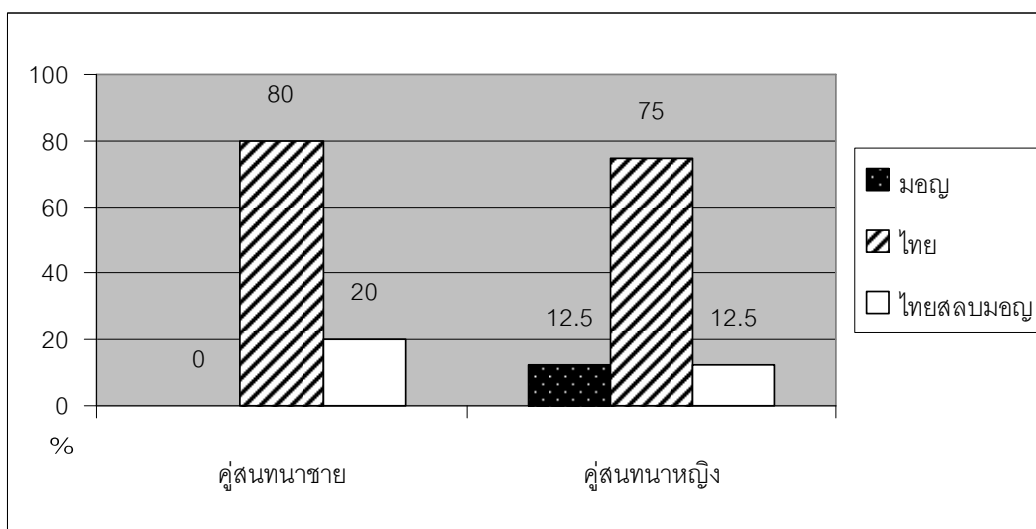
ส่วนผู้บอกภาษาเพศหญิงเลือกภาษาไทยมากที่สุดในการสนทนากับคู่สนทนาเพศชาย (80% ของการสนทนากับคู่สนทนาเพศชายทั้งหมด) รองลงมาคือภาษาไทยสลับมอญ (80% ของการสนทนากับคู่สนทนาเพศชายทั้งหมด) และไม่ใช้ภาษามอญ ส่วนในการสนทนากับเพศหญิงพบว่า เลือกภาษาไทยมากที่สุดเช่นเดียวกัน (75% ของการสนทนากับคู่สนทนาเพศหญิงทั้งหมด) และภาษามอญกับภาษาไทยสลับมอญในอัตราที่เท่ากัน (12.5% ของการสนทนากับคู่สนทนาเพศหญิงทั้งหมด)

เมื่อนำเสนอด้วยกราฟแท่งทำให้เห็นความแตกต่างในการเลือกภาษาได้ชัดเจนขึ้นดังภาพที่ 6.12 และ 6.13

ภาพที่ 6.12 การเลือกภาษาของผู้บอกภาษาเพศชาย ตามเพศของคู่สนทนา ในแวดวงที่ทำงาน

เมื่อเปรียบเทียบอัตราการเลือกภาษากับคู่สนทนาทั้งสองเพศ พบว่า ผู้บอกภาษาเพศชายเลือกใช้เพียงภาษาไทยภาษาเดียวกับคู่สนทนาทั้งเพศชายและเพศหญิง

ภาพที่ 6.13 การเลือกภาษาของผู้บอกภาษาเพศหญิง ตามเพศของคู่สนทนา ในแวดวงที่ทำงาน

เมื่อเปรียบเทียบอัตราการเลือกภาษากับคู่สนทนาทั้งสองเพศ พบว่า ผู้บอกภาษาเพศหญิงเลือกภาษามอญและภาษาไทยกับคู่สนทนาเพศหญิงมากกว่ากับเพศชาย แต่เลือกภาษาไทยสลับมอญกับคู่สนทนาเพศชายมากกว่ากับเพศชาย

จากผลการศึกษา สังเกตว่า ในแวดวงที่ทำงาน ผู้บอกภาษาเพศชายและเพศหญิงไม่เลือกภาษามอญกับคู่สนทนาเพศชายเลย ผู้วิจัยคิดว่าเกิดจากการที่คู่สนทนาเพศชายมักเป็นเจ้านายหรือผู้มีความรู้สูงกว่า ผู้บอกภาษาจึงเลือกภาษาไทยที่มีศักดิ์ศรีสูงกว่าภาษามอญ

6.2.4 แวดวงตลาด

จากการศึกษาการเลือกภาษาตามเพศของคู่สนทนาในแวดวงตลาด ผลการศึกษาได้มาจากการนับความถี่และค่าร้อยละในการเลือกภาษาดังที่แสดงในตารางที่ 6.12

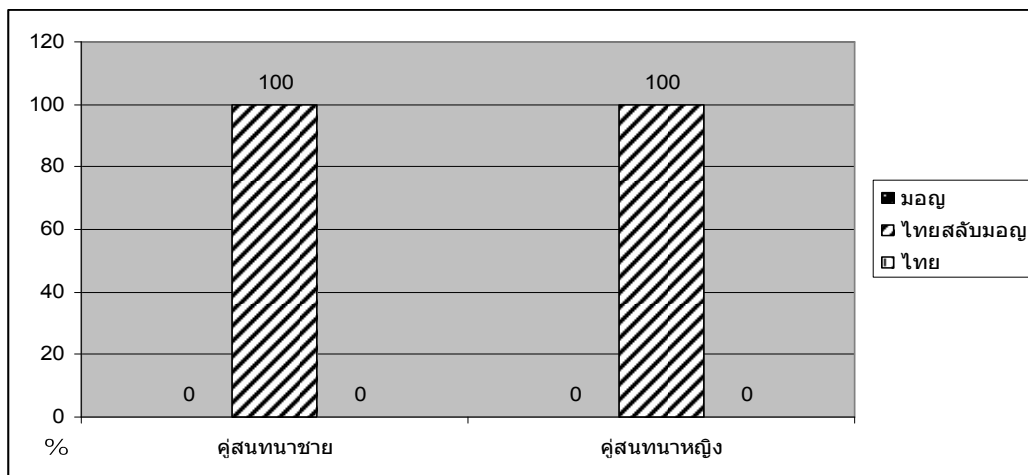
ตารางที่ 6.12 การเลือกภาษาในแวดวงตลาด ตามเพศของคู่สนทนา

เพศของผู้บอกภาษา	เพศของคู่สนทนา											
	ชาย						หญิง					
	มอญ		ไทย		ไทยสลับมอญ		มอญ		ไทย		ไทยสลับมอญ	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
ชาย	0	0	2	100	0	0	0	0	3	100	0	0
หญิง	0	0	2	100	0	0	0	0	3	75	1	25

จากตารางที่ 6.12 ซึ่งแสดงการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาชาวมอญบางชั้นหมากเพศชายและหญิง กับคู่สนทนาทั้งสองเพศ พบว่า ผู้บอกภาษาเพศชายเลือกภาษาไทยภาษาเดียวในการสนทนากับคู่สนทนาทั้งเพศหญิงและเพศชาย (100% ของการสนทนากับคู่สนทนาเพศชายและเพศหญิงทั้งหมด) หรืออีกนัยหนึ่ง ผู้บอกภาษาเพศชายไม่เลือกภาษาไทยและภาษาไทยสลับมอญในแวดวงนี้เลย

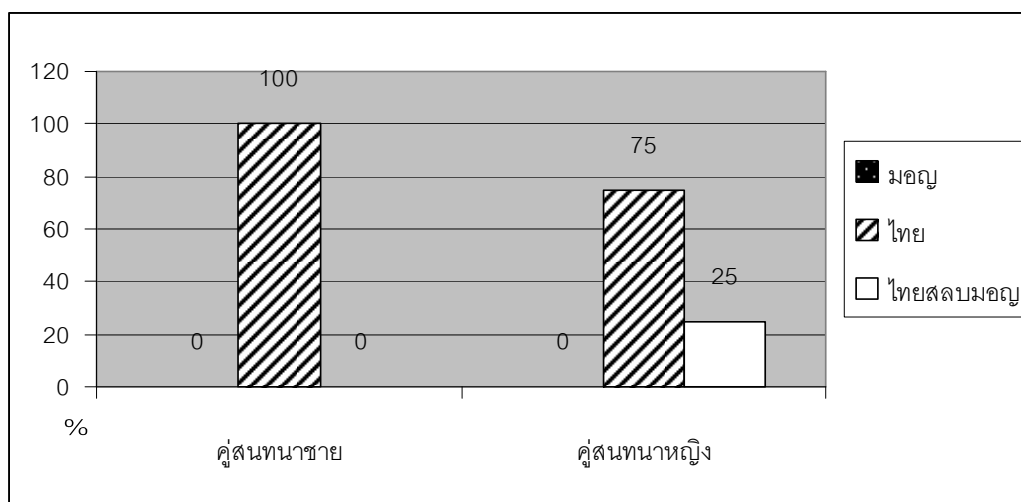
ส่วนผู้บอกภาษาเพศหญิงเลือกภาษาไทยภาษาเดียวในการสนทนากับคู่สนทนาเพศชาย (100% ของการสนทนากับคู่สนทนาเพศชายทั้งหมด) แต่เมื่อสนทนากับเพศหญิง พบว่า เลือกภาษาไทยมากที่สุด (75% ของการสนทนากับคู่สนทนาเพศหญิงทั้งหมด) รองลงมาคือ ภาษาไทยสลับมอญ (25% ของการสนทนากับคู่สนทนาเพศหญิงทั้งหมด) และไม่มีการเลือกภาษามอญ (0% ของการสนทนากับคู่สนทนาเพศชายทั้งหมด)

เมื่อนำเสนอด้วยกราฟแท่งทำให้เห็นความแตกต่างในการเลือกภาษาได้ชัดเจนขึ้นดังภาพที่ 6.14

ภาพที่ 6.14 การเลือกภาษาของผู้บอกภาษาเพศชาย ตามเพศของคู่สนทนา ในแคว้นตลาค

เมื่อเปรียบเทียบอัตราการเลือกภาษากับคู่สนทนาทั้งสองเพศ พบว่า ผู้บอกภาษาเพศชายเลือกภาษาไทยเท่านั้นกับคู่สนทนาเพศชายและหญิง ซึ่งเหมือนกับผลการศึกษาในแคว้นที่ทำงาน

ภาพที่ 6.15 การเลือกภาษาของผู้บอกภาษาเพศหญิง ตามเพศของคู่สนทนา ในแคว้นตลาค

เมื่อเปรียบเทียบอัตราการเลือกภาษากับคู่สนทนาทั้งสองเพศ พบว่า ผู้บอกภาษาเพศหญิงไม่เลือกภาษามอญกับคู่สนทนาเพศชายและหญิงแต่เลือกภาษาไทยกับคู่สนทนาเพศชายมากกว่ากับเพศหญิง และเลือกภาษาไทยสลัมมอญกับคู่สนทนาเพศหญิงมากกว่ากับเพศชาย

การที่ในแคว้นตลาค ผู้บอกภาษาเพศชายและเพศหญิงไม่เลือกภาษามอญเลยนั้นน่าจะเกิดจากสถานที่ตั้งของตลาคที่ย้ายออกจากชุมชนมอญ หากยังตั้งอยู่ในชุมชนก็เป็นไปได้ว่าจะพบการเลือกภาษามอญ

6.2.5 การเลือกภาษาตามเพศของคู่สนทนา โดยไม่จำแนกแหวดวง

ปัจจัยเพศของคู่สนทนาในการวิจัยครั้งนี้ เน้นศึกษาว่าเมื่อคู่สนทนาเป็นเพศเดียวกันหรือเพศตรงข้ามกับผู้บอกภาษา จะมีผลในการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาหรือไม่ จึงเป็นการศึกษาที่สัมพันธ์กับปัจจัยเพศของคู่สนทนาโดยตรง ทั้งนี้ก็เพื่อสะท้อนฐานะทางสังคมของเพศหญิงและเพศชายในชุมชนมอญบางชั้นหมาก เนื่องจากในชุมชนมอญบางชั้นหมาก ภาษาไทยเป็นภาษาที่มีศักดิ์ศรีมากกว่าภาษาท้องถิ่น ซึ่งในที่นี้คือ ภาษามอญ ดังนั้น เพศที่คนในชุมชนเลือกภาษามอญด้วยจึงน่าจะเป็นเพศที่มีฐานะด้อยกว่าในสังคม จากการศึกษาที่นำเสนอไว้ในหัวข้อ 6.2 จะเห็นได้ว่าชาวมอญบางชั้นหมากทั้งเพศชายและเพศหญิงมีอัตราการเลือกภาษามอญกับคู่สนทนาเพศหญิงมากกว่ากับคู่สนทนาเพศชาย และเลือกภาษาไทยและภาษาไทยสลับมอญกับคู่สนทนาเพศชายมากกว่ากับคู่สนทนาเพศหญิง อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาจากแหวดวงการใช้ภาษาเพียง 4 แหวดวง คือ แหวดวงงานประเพณี ศาสนา ที่ทำงาน และตลาด โดยตัดแหวดวงที่มีปัจจัยความใกล้ชิดคือ แหวดวงครอบครัวและแหวดวงเพื่อนออก

เมื่อผู้วิจัยได้นับความถี่ในการเลือกภาษาตามเพศของคู่สนทนาของผู้บอกภาษาแต่ละเพศ โดยรวมทุกแหวดวง แล้วนำค่านวนค่าร้อยละ ได้ผลการศึกษาตามตารางที่ 6.13

ตารางที่ 6.13 ความถี่และร้อยละในการเลือกภาษาของชาวมอญบางชั้นหมากตามเพศของคู่สนทนา โดยไม่จำแนกแหวดวง

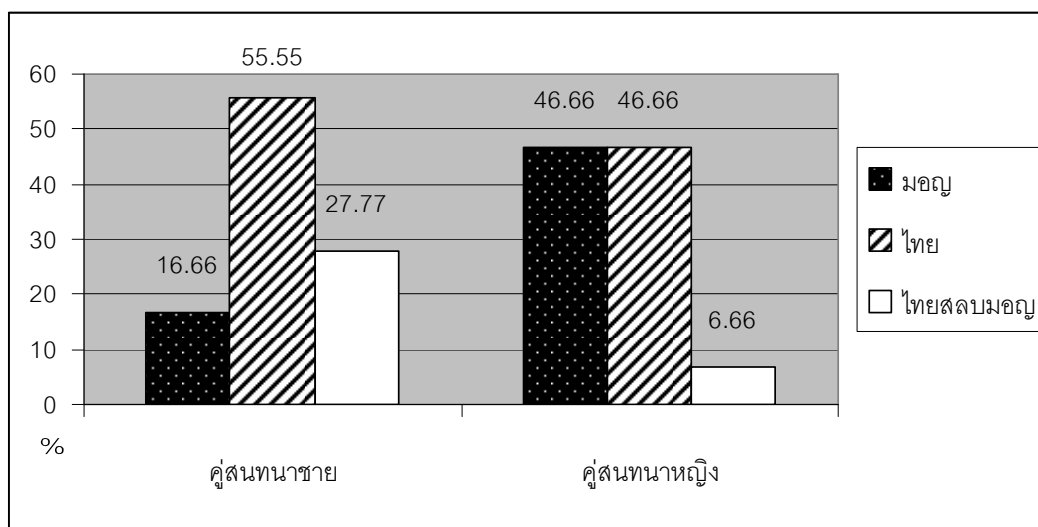
เพศของผู้บอกภาษา	เพศของคู่สนทนา											
	ชาย						หญิง					
	มอญ		ไทย		ไทยสลับมอญ		มอญ		ไทย		ไทยสลับมอญ	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
ชาย	3	16.66	10	55.55	5	27.77	7	46.66	7	44.66	1	6.66
หญิง	1	6.66	9	60	5	33.33	9	32.14	13	46.42	6	21.42

จากตารางที่ 6.13 ซึ่งแสดงการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาชาวมอญบางชั้นหมากเพศชายและหญิง กับคู่สนทนาทั้งสองเพศ จะเห็นได้ว่า ผู้บอกภาษาเพศชายเลือกภาษาไทยกับคู่สนทนาเพศชายมากที่สุด (55.55% ของการสนทนากับคู่สนทนาเพศชายทั้งหมด) รองลงมาคือ ภาษาไทยสลับมอญ (27.77% ของการสนทนากับคู่สนทนาเพศชายทั้งหมด) และใช้ภาษามอญน้อยที่สุด (16.66% ของการสนทนากับคู่สนทนาเพศชายทั้งหมด) ส่วนในการสนทนากับคู่

สนทนาเพศหญิง พบว่า ผู้บอกภาษาเพศหญิงเลือกภาษามอญและภาษาไทยเท่ากัน (46.66% ของการสนทนากับคู่สนทนาเพศหญิงทั้งหมด) และใช้ภาษาไทยสลับมอญน้อยที่สุด (6.66% ของการสนทนากับคู่สนทนาเพศหญิงทั้งหมด)

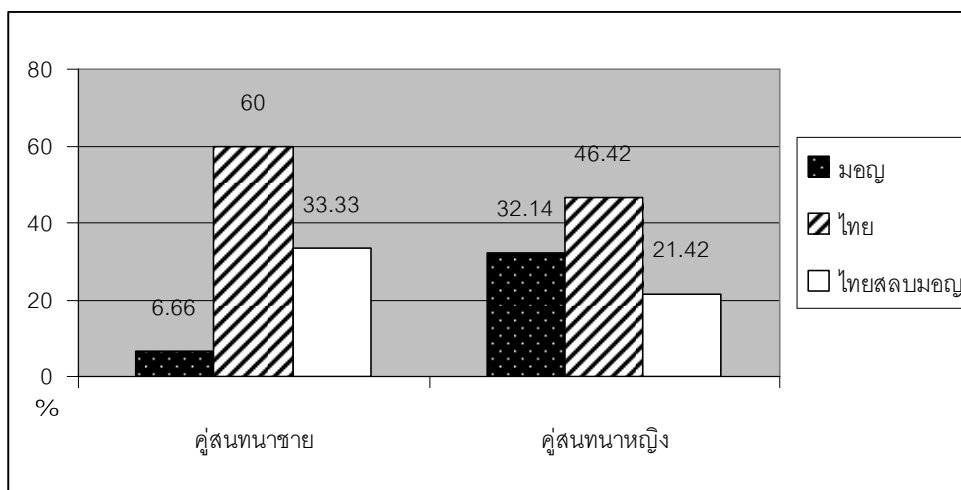
ทั้งนี้ผู้บอกภาษาเพศหญิงเลือกภาษาไทยกับคู่สนทนาเพศชายมากที่สุด (60% ของการสนทนากับคู่สนทนาเพศชายทั้งหมด) รองลงมาคือ ภาษาไทยสลับมอญ (33.33% ของการสนทนากับคู่สนทนาเพศชายทั้งหมด) และใช้ภาษามอญน้อยที่สุด (6.66% ของการสนทนากับคู่สนทนาเพศชายทั้งหมด) ส่วนในการสนทนากับคู่สนทนาเพศหญิง พบว่า ผู้บอกภาษาเพศหญิงเลือกภาษาไทยมากที่สุด (46.42% ของการสนทนากับคู่สนทนาเพศหญิงทั้งหมด) รองลงมาคือภาษามอญ (32.14% ของการสนทนากับคู่สนทนาเพศหญิงทั้งหมด) และใช้ภาษาไทยสลับมอญน้อยที่สุด (21.42% ของการสนทนากับคู่สนทนาเพศหญิงทั้งหมด)

เมื่อนำเสนอด้วยกราฟแท่งทำให้เห็นความแตกต่างในการเลือกภาษาได้ชัดเจนขึ้นดังภาพที่ 6.16 และ 6.17

ภาพที่ 6.16 การเลือกภาษาของผู้บอกภาษาเพศชาย ตามเพศของคู่สนทนา โดยไม่จำแนกแอดวง

เมื่อเปรียบเทียบอัตราการเลือกภาษากับคู่สนทนาทั้งสองเพศพบว่า ผู้บอกภาษาเพศชายเลือกภาษามอญกับคู่สนทนาเพศหญิงสูงกว่ากับคู่สนทนาเพศชาย แต่ใช้ภาษาไทยและภาษาไทยสลับมอญกับคู่สนทนาเพศชาย มากกว่ากับคู่สนทนาเพศหญิง

ภาพที่ 6.17 การเลือกภาษาของผู้บอกภาษาเพศหญิง ตามเพศของคู่สนทนา โดยไม่จำแนก แวดวง

เมื่อเปรียบเทียบอัตราการเลือกภาษากับคู่สนทนาทั้งสองเพศ พบว่า ผู้บอกภาษาเพศหญิงเลือกภาษามอญกับคู่สนทนาเพศหญิงสูงกว่ากับคู่สนทนาเพศชาย แต่ใช้ภาษาไทยและภาษาไทยสลับมอญกับคู่สนทนาเพศชายมากกว่ากับคู่สนทนาเพศหญิง

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้คำนวณสถิติค่าไคสแควร์เพื่อพิจารณาความสำคัญของเพศคู่สนทนาว่ามีผลต่อการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาเพศชายและเพศหญิงชาวมอญบางชั้นหมากหรือไม่ ได้ผลการศึกษาดังที่แสดงในตารางที่ 6.14

ตารางที่ 6.14 ความถี่และค่าไคสแควร์การเลือกภาษาตามปัจจัยคู่สนทนา

คู่สนทนา	ภาษาที่เลือกใช้		
	มอญ	ไทย	ไทยสลับมอญ
ชายพูดกับชาย	3	10	5
หญิงพูดกับหญิง	9	13	6
ชายพูดกับหญิง	7	7	1
หญิงพูดกับชาย	1	9	5
ค่า Chi-square = 8.7426		df 6, $X^2_{.01,1} = 16.8$	

จากตารางที่ 6.14 ซึ่งแสดงผลการคำนวณค่าไคสแควร์ของการเลือกภาษาตามปัจจัยคู่สนทนา พบว่า $X^2 = 8.7426$ โดยมีระดับ degree of freedom อยู่ที่ 6 ซึ่งเมื่อเรากำหนด p-values

มีนัยสำคัญที่ 0.01 พบว่า $X^2_{.01,1} = 16.8$ จะเห็นว่าค่า $X^2 < X^2_{.01,1}$ แสดงว่า เพศของคู่สนทนา ไม่ได้มีความสัมพันธ์กับภาษาที่เลือกใช้อย่างมีนัยสำคัญ ทำให้สรุปได้ว่า ปัจจัยคู่สนทนาไม่ใช่ ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ชาวอมญบางชั้นหมากเลือกภาษาต่างกัน

อย่างไรก็ตาม เมื่อผู้วิจัยคำนวณค่าสถิติเพื่อเปรียบเทียบการเลือกภาษาของเพศชายและ เพศหญิงกับคู่สนทนาแต่ละเพศ การเปรียบเทียบแต่ละคู่กรณีนั้นได้ผลดังรายละเอียดต่อไปนี้

6.2.5.1 เมื่อพิจารณาการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาเพศชายกับคู่สนทนาเพศชายและกับคู่สนทนาเพศหญิง เพื่อพิสูจน์ว่า เพศชายเมื่อสนทนากับเพศเดียวกันต่างจากเมื่อสนทนากับต่างเพศหรือไม่ พบว่า ไม่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ดังผลที่แสดงในตารางที่ด้านล่าง

ตารางที่ 6.15 ค่าไคสแควร์ของผู้บอกภาษาเพศชายกับคู่สนทนาทั้งสองเพศ

เพศคู่สนทนา	ภาษาที่เลือกใช้		
	มอญ	ไทย	ไทยสลับมอญ
ชาย	3	10	5
หญิง	7	7	1
ค่า Chi-square = 4.561		df 2, $X^2_{.01,1} = 9.21$	

จากตารางที่ 6.15 ซึ่งแสดงผลการคำนวณค่าไคสแควร์ พบว่า $X^2 = 4.561$ โดยมีระดับ degree of freedom อยู่ที่ 2 ซึ่งเมื่อเรากำหนด p-values มีนัยสำคัญที่ 0.01 พบว่า $X^2_{.01,1} = 9.21$ จะเห็นว่าค่า $X^2 < X^2_{.01,1}$ แสดงว่า เพศชายเมื่อสนทนากับเพศเดียวกันไม่ต่างจากเมื่อพูดกับต่างเพศ

6.2.5.2 เมื่อพิจารณาการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาเพศหญิงกับคู่สนทนาเพศชายและกับคู่สนทนา เพศหญิง เพื่อพิสูจน์ว่า เพศหญิงเมื่อสนทนากับเพศเดียวกันต่างจากเมื่อสนทนากับต่างเพศหรือไม่ พบว่า ไม่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ดังผลที่แสดงในตารางที่ 6.16

ตารางที่ 6.16 ค่าไคสแควร์ของผู้บอกภาษาเพศหญิงกับคู่สนทนาทั้งสองเพศ

เพศคู่สนทนา	ภาษาที่เลือกใช้		
	มอญ	ไทย	ไทยสลับมอญ
ชาย	9	13	6
หญิง	1	9	5
ค่า Chi-square = 3.6187		df 2 , $X^2_{.01,1} = 9.21$	

จากตารางที่ 6.16 ซึ่งแสดงผลการคำนวณค่าไคสแควร์ พบว่า $X^2 = 3.6187$ โดยมีระดับ degree of freedom อยู่ที่ 2 ซึ่งเมื่อเรากำหนด p-values มีนัยสำคัญที่ 0.01 พบว่า $X^2_{.01,1} = 9.21$ จะเห็นว่าค่า $X^2 < X^2_{.01,1}$ แสดงว่า เพศหญิงเมื่อสนทนากับเพศเดียวกันไม่ต่างจากเมื่อสนทนากับต่างเพศ

6.2.5.3 เมื่อพิจารณาการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาเพศชายกับคู่สนทนาเพศหญิง ผู้บอกภาษาเพศหญิงกับคู่สนทนาเพศชาย เพื่อพิสูจน์ว่า เพศชายเมื่อสนทนากับต่างเพศต่างจากเมื่อเพศหญิงสนทนากับต่างเพศหรือไม่ พบว่า ไม่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ดังผลที่แสดงในตารางที่ด้านล่าง

ตารางที่ 6.17 ค่าไคสแควร์ของผู้บอกภาษาเพศชายและเพศหญิงกับคู่สนทนาต่างเพศ

คู่สนทนา	ภาษาที่เลือกใช้		
	มอญ	ไทย	ไทยสลับมอญ
ชายสนทนากับหญิง	7	7	1
หญิงสนทนากับชาย	1	9	5
ค่า Chi-square = 7.4167		df 2 , $X^2_{.01,1} = 9.21$	

จากตารางที่ 6.17 ซึ่งแสดงผลการคำนวณค่าไคสแควร์ พบว่า $X^2 = 8.7426$ โดยมีระดับ degree of freedom อยู่ที่ 2 ซึ่งเมื่อเรากำหนด p-values มีนัยสำคัญที่ 0.01 พบว่า $X^2_{.01,1} = 9.21$ จะเห็นว่าค่า $X^2 < X^2_{.01,1}$ แสดงว่า เพศชายเมื่อสนทนากับต่างเพศไม่ต่างจากเมื่อเพศหญิงสนทนากับต่างเพศ

6.2.5.4 เมื่อพิจารณาการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาเพศชายและเพศหญิงกับคู่สนทนาเพศเดียวกัน เพื่อพิสูจน์ว่า เพศชายเมื่อสนทนากับเพศเดียวกัน ต่างจากเมื่อเพศหญิงสนทนากับเพศเดียวกันหรือไม่ พบว่า ไม่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ดังผลที่แสดงในตารางที่ 6.18

ตารางที่ 6.18 ค่าไคสแควร์ของผู้บอกภาษาเพศชายและเพศหญิงกับคู่สนทนาเพศเดียวกัน

คู่สนทนา	ภาษาที่เลือกใช้		
	มอญ	ไทย	ไทยสลับมอญ
ชายสนทนากับชาย	3	10	5
หญิงสนทนากับหญิง	9	13	6
ค่า Chi-square = 1.3732		df 2, $X^2_{.01,1} = 9.21$	

จากตารางที่ 6.18 ซึ่งแสดงผลการคำนวณค่าไคสแควร์ พบว่า $X^2 = 1.3732$ โดยมีระดับ degree of freedom อยู่ที่ 2 ซึ่งเมื่อเรากำหนด p-values มีนัยสำคัญที่ 0.01 พบว่า $X^2_{.01,1} = 9.21$ จะเห็นว่าค่า $X^2 < X^2_{.01,1}$ แสดงว่า เพศชายเมื่อสนทนากับเพศเดียวกันไม่ต่างจากเมื่อเพศหญิงสนทนากับเพศเดียวกัน

จึงสรุปได้ว่าไม่ว่าผู้บอกภาษาเป็นเพศชายหรือเพศหญิงและคู่สนทนาจะเป็นเพศใด การเลือกภาษาก็ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

การศึกษาในบทที่ 6 ด้านเพศคู่สนทนาสะท้อนให้เห็นว่า ความคิดของผู้วิจัยที่ว่าชุมชนมอญบางชั้นหมากไม่มีความเท่าเทียมกันระหว่างเพศชายกับเพศหญิง ไม่สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ ที่พบว่า อัตราการเลือกภาษามอญของผู้บอกภาษาเพศชายและเพศหญิงกับคู่สนทนาต่างเพศและเพศเดียวกัน ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือ ผู้วิจัยคาดว่า ในชุมชนมอญบางชั้นหมากเพศชายมีฐานะทางสังคมสูงกว่าเพศหญิง ซึ่งความไม่เท่าเทียมกันนี้จะสะท้อนออกมาจากการเลือกภาษา คือ ผู้พูดเพศชายและเพศหญิงจะเลือกภาษามอญในการสนทนากับเพศหญิง ส่วนในการสนทนากับคู่สนทนาเพศชายจะเลือกภาษาไทย ซึ่งจากภาพ 6.16 และ 6.17 เห็นได้ว่า อัตราการเลือกภาษามอญของผู้พูดเพศชายและเพศหญิงกับคู่สนทนาเพศหญิง สูงกว่าการสนทนากับคู่สนทนาเพศชาย แต่ผลการวิเคราะห์ทางสถิติกลับพบว่า ความแตกต่างในการเลือกภาษาที่พบไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้จากการศึกษาบทความเรื่องสถิติของ Yates (1984 : 428) ผู้วิจัยคาดว่า การที่การคำนวณทางสถิติให้คำตอบว่าไม่มีนัยสำคัญ ทั้งที่เมื่อ

ดูจากกราฟแท่งแล้วเห็นว่ามี ความแตกต่างกันมาก เกิดจากการสุ่มตัวอย่างน้อยไป เพราะผู้วิจัยได้ ตัดข้อมูลการเลือกภาษาออกหลายส่วน เพื่อควบคุมปัจจัยความสนิทสนม ซึ่งถ้าหากจำนวนการ สุ่มตัวอย่างเพิ่มขึ้นอีก 2-3 เท่าตัว อาจเป็นไปได้ว่า ผลการวิเคราะห์ทางสถิติจะได้อะไรที่เลือก ภาษาของชาวมอญบางชั้นหมากเพศชายและเพศหญิงกับคู่สนทนาทั้งสองเพศมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ

การอ้างภาษาของชาวมอญบางชั้นหมาก

7.1 แนวโน้มการเปลี่ยนและการอ้างภาษาของชาวมอญบางชั้นหมาก

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาการเลือกภาษาของชาวมอญบางชั้นหมาก เพื่อที่จะหาคำตอบว่าชาวมอญบางชั้นหมากมีการเปลี่ยนภาษาหรือไม่ และมีการอ้างภาษาอย่างไรบ้าง ทั้งนี้พจนานุกรมศัพท์ภาษาศาสตร์(ภาษาศาสตร์ประยุกต์) ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2553) ได้ให้คำจำกัดความของ การเปลี่ยนภาษาว่า หมายถึง การที่ชุมชนหนึ่งเลิกใช้ภาษาหนึ่งโดยเด็ดขาด และเปลี่ยนมาพูดภาษาใหม่แทน (ดูรายละเอียด 1.6) แต่ถ้าหากพบว่าในชุมชนนั้นยังมีการเลือกภาษาเดิมอยู่ ก็แสดงว่า ชุมชนนั้นมี การอ้างภาษา โดยพจนานุกรมศัพท์ภาษาศาสตร์(ภาษาศาสตร์ประยุกต์) ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2553) ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า หมายถึง การที่ชุมชนหนึ่งซึ่งมีภาวะสองภาษาพร้อมใจกันรักษาภาษาที่ใช้กันมาเป็นเวลานานไว้ โดยพยายามใช้ภาษาเดิมของตนในแวดวงต่างๆให้มากที่สุดและป้องกันไม่ให้ภาษานั้นตายไปด้วยวิธีการต่างๆ (ดูรายละเอียด1.6) ในกรณีพิจารณาว่าชุมชนหนึ่งจะมีการเปลี่ยนหรืออ้างภาษาอย่างไรบ้าง ส่วนใหญ่จะพิจารณาจากการใช้ภาษาของคนในชุมชนแต่ละช่วงอายุ ถ้าหากว่าชาวมอญในรุ่นอายุน้อยไม่ใช้ภาษาที่คนรุ่นก่อนเคยใช้ และเปลี่ยนมาใช้อีกภาษาแทน โอกาสที่ชุมชนนั้นจะเปลี่ยนภาษาก็จะสูงเพราะจะไม่หลงเหลือกลุ่มคนที่ใช้ภาษาเดิมหรือภาษาแม่ของคนกลุ่มนั้นอีกต่อไป

จากผลการวิเคราะห์การเลือกภาษาของชาวมอญบางชั้นหมากแต่ละช่วงอายุ

(ดูรายละเอียดใน 5.1) ผู้วิจัยพบว่า มีการเปลี่ยนภาษาที่กำลังดำเนินอยู่(Language shift in progress) ในชุมชนมอญบางชั้นหมาก กล่าวคือ ชุมชนนี้อยู่ในภาวะที่คนในชุมชนเริ่มหันมาใช้ภาษาใหม่หรือในที่นี้คือ ภาษาไทยมากขึ้น แต่ก็ยังพบการใช้ภาษาแม่ หรือภาษามอญในชุมชนอยู่ ทั้งนี้การใช้ภาษามอญพบว่าน้อยลงเรื่อยๆในกลุ่มผู้มีอายุน้อย (ผู้บอกภาษารุ่นอายุ 46-65 ปีมีอัตราการใช้ภาษามอญมากที่สุด (49.05%) รองลงมาคือรุ่นอายุ 26-45 ปี(27%) และน้อยที่สุดคือรุ่นอายุ 5-25 ปี(1.05 %)) ส่วนอัตราการใช้ภาษาไทยตรงกันข้ามคือ พบว่ามีการใช้สูงขึ้นเรื่อยๆในผู้บอกภาษากลุ่มอายุน้อย กล่าวคือ ผู้บอกภาษารุ่นอายุ 5-25 ปี มีอัตราการใช้ภาษาไทยมากที่สุด (77.89%) รองลงมาคือรุ่นอายุ 26-45 ปี (36 %) และน้อยที่สุดคือรุ่นอายุ 46-65 ปี (31.13 %) ดังนั้นถ้าพิจารณาเฉพาะค่าสถิติในการใช้

ภาษามอญของผู้บอกภาษาแล้ว ผู้วิจัยคาดว่า ในอนาคต ชุมชนมอญบางชั้นหมากจะเปลี่ยนมาใช้ภาษาไทยทั้งหมด และภาษามอญจะสูญไปในชุมชนนี้ เพราะนอกจากแนวโน้มสถิติการใช้ภาษามอญและภาษาไทยดังกล่าวข้างต้น เมื่อนำมาวิเคราะห์จากสถิติไคสแควร์ก็ยังสามารถได้ผลว่าความแตกต่างในการเลือกแต่ละภาษาของแต่ละรุ่นอายุนั้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญและภาษากับรุ่นอายุผู้บอกภาษายังมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญอีกด้วย กล่าวคือ มีโอกาสเป็นไปได้สูงที่ในอนาคตข้างหน้า ชาวมอญบางชั้นหมากรุ่นหลังๆ จะใช้ภาษามอญน้อยลงเรื่อยๆ ในขณะที่ชาวมอญบางชั้นหมากรุ่นอายุก่อนหน้าเสียชีวิตลง สุดท้ายก็จะเกิดการสูญภาษามอญในชุมชนนี้

อย่างไรก็ตาม จากการเข้าไปศึกษาการเลือกภาษาในแวดวงต่างๆ ทำให้ผู้วิจัยคิดว่าภาษามอญจะไม่สูญไปจากชุมชนมอญบางชั้นหมาก แม้ว่าคนรุ่นหลังจะใช้บ่อยลงก็ตาม ทั้งนี้เนื่องจากพบว่าชาวชุมชนนั้นกว่าครึ่งยังมีความสามารถในการใช้ภาษามอญอยู่ สังเกตจากอัตราการใช้ภาษามอญของทั้งชุมชนที่มี 26.57% และอัตราการใช้ภาษาไทยสลับมอญที่มี 25.91% ซึ่งการใช้ภาษาไทยสลับมอญนั้นเป็นการสลับในระดับประโยค ผู้ใช้ภาษาลักษณะนี้จึงต้องมีความสามารถพอสมควรในการใช้ภาษา กล่าวคือ อย่างน้อยผู้ใช้ภาษาต้องฟังภาษามอญพอเข้าใจและพูดตอบโต้ได้บ้าง เราจึงพบว่ามิผู้ใช้ภาษามอญได้ในชุมชนนี้อย่างน้อยที่สุดก็ประมาณ 50% ของคนในชุมชน ซึ่งจากผลการศึกษาการเลือกภาษามอญในแต่ละแวดวง ทำให้เห็นว่า แวดวงที่มีความเกี่ยวข้องกับความเชื่อและศาสนาจะมีอัตราการใช้ภาษามอญสูง (แวดวงงานประเพณีและแวดวงศาสนามีอัตราการใช้ภาษามอญถึง 41.86% ของการใช้ภาษาในแวดวงนั้นๆ) ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลของชุมชนที่แสดงไว้ในเว็บไซต์ยูทูนไทยรามัญ วัดอัมพวัน¹ที่ว่า ชุมชนมอญบางชั้นหมากเป็นชุมชนที่เคร่งศาสนา มีวัดเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชน ดังนั้นแวดวงศาสนาที่มีชาวมอญไปรวมตัวกันมากจึงพบอัตราการใช้ภาษามอญมาก ส่วนแวดวงงานประเพณีนั้นก็เป็นอย่างอื่นที่ชาวมอญจะมารวมตัวสูงเช่นเดียวกัน เพราะชาวมอญจะมีการจัดงานประเพณีเฉพาะกลุ่มของตน อย่างประเพณีสงกรานต์ แม้ว่าชาวไทยที่ไม่มีเชื้อสายมอญก็จัดงานประเพณีนี้ แต่กลุ่มผู้มีเชื้อสายมอญก็จะมีจัดงานแยกออกไปเพราะมีกิจกรรมหลายๆ อย่างที่แตกต่างไปจากผู้ไม่มีเชื้อสายมอญ เช่น การเล่นลูกสะบ้า หรือการร้องเรียกผี การเล่นผีต่างๆ ที่เป็นเอกลักษณ์ประการหนึ่งของชาวมอญบางชั้นหมาก ส่วนในแวดวงครอบครัวแม้ว่าจะมีอัตราการใช้ภาษาไทยมากกว่าภาษามอญ (ภาษามอญ 27.5 % ภาษาไทย 41.25 % และภาษาไทยสลับมอญ 31.25%) แต่ก็ถือว่าอัตราการใช้ภาษามอญยังสูงอยู่เพราะในหลายๆ ครอบครัว เป็นครอบครัวคนไทยเชื้อสายอื่นๆ และเมื่อเปรียบเทียบอัตราการใช้ภาษาไทยก็พบว่ายังไม่ถึงครึ่งหรือต่ำกว่า 50 % ของ

¹ <http://www.monlopburi.com/>

ภาษาที่ใช้ทั้งหมดในแวดวงนี้ ต่างจากแวดวงที่ศึกษาอื่นๆ ได้แก่ แวดวงเพื่อน แวดวงที่ทำงาน และแวดวงตลาดที่มีการใช้ภาษาไทยมากกว่า 50% ของภาษาทั้งหมดที่ใช้ในแวดวงนั้นๆ

ในการศึกษาด้านแวดวง ผู้วิจัยสังเกตเห็นด้วยว่า ยังมีการรวมกลุ่มของชาวไทยเชื้อสายมอญ ยิ่งพบอัตราการใช้ภาษามอญมาก ดังเช่น การใช้ภาษามอญในแวดวงงานประเพณี ศาสนา และครอบครัวสูง และแวดวงเพื่อน แวดวงที่ทำงานก็สูงกว่าแวดวงตลาด ทั้งนี้ เพราะว่าแวดวงตลาดเป็นแวดวงที่อยู่ภายนอกเขตชุมชนมอญ แต่เดิมผู้วิจัยตั้งใจว่าจะเก็บข้อมูลจากแวดวงในชุมชนทั้งหมดแต่เนื่องจากการเปลี่ยนสถานที่ที่ตั้งตลาดในช่วงไปเก็บข้อมูล จึงทำให้การการตั้งสมมติฐานของผู้วิจัยไม่ได้รับการยืนยัน แต่ก็มีข้อดีตรงที่ทำให้ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่า แม้ว่าทั้งผู้พูดและผู้ฟังจะเป็นชาวมอญ แต่เมื่อมาอยู่ในสถานการณ์ที่มีผู้ไม่มีเชื้อสายมอญด้วย อัตราการเลือกภาษามอญจะลดลงอย่างมาก ซึ่งอาจเกิดจากชาวมอญบางชั้นหมากต้องการให้ผู้อื่นเข้าใจสิ่งที่พูด จึงใช้ภาษาที่เป็นภาษามาตรฐานในสังคม เช่น การสนทนาในครอบครัว หากมีผู้มีเชื้อสายอื่นอยู่ด้วย ก็จะนิยมใช้ภาษาไทยกัน ยิ่งกว่านั้น กลุ่มรุ่นอายุน้อยก็ไม่สะดวกใจที่จะเลือกภาษามอญต่อหน้าคนนอกชุมชน เพราะเกรงว่าจะเป็นจุดเด่นหรือไม่เข้าพวก

นอกจากผลการศึกษาปัจจัยแวดวงและรุ่นอายุผู้บอกภาษาที่ทำให้เราทราบถึงแนวโน้มการเปลี่ยนและอ้างภาษาของชุมชนมอญบางชั้นหมากแล้ว ผลการศึกษาปัจจัยเพศผู้บอกภาษาก็ทำให้เราทราบว่า ชาวมอญบางชั้นหมากเพศหญิงอ้างภาษามอญมากกว่าชาวมอญเพศชาย ซึ่งเห็นได้จากการเลือกภาษามอญสูงกว่า (ชาวมอญบางชั้นหมากเพศหญิงเลือกภาษามอญ 30.20% ส่วนชาวมอญบางชั้นหมากเพศชายเลือกภาษามอญ 23.02%) แม้ว่าเพศหญิงจะเลือกใช้ภาษามอญมากกว่าเพศชายไม่มากนัก แต่หากชาวมอญบางชั้นหมากเพศหญิง มีบทบาทในการเป็นผู้นำในการทำกิจกรรมในการอ้างภาษามากขึ้น ผู้วิจัยคิดว่า การอ้างภาษาในชุมชนนี้จะมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ผลการศึกษาปัจจัยทั้ง 4 ได้แก่ แวดวงภาษา รุ่นอายุผู้บอกภาษา เพศผู้บอกภาษาและเพศคู่สนทนา จึงชี้ให้เห็นว่า ชุมชนมอญบางชั้นหมากอยู่ในภาวะการเปลี่ยนภาษาที่กำลังดำเนินอยู่ ดังนั้น หากคนในชุมชนต้องการอ้างภาษาก็ยังไม่สายเกินไป เพราะยังไม่ได้เปลี่ยนภาษาไปเลย และคนในชุมชน แม้แต่ในรุ่นอายุน้อยก็ยังสามารถในการใช้ภาษามอญ เพียงแต่ขาดการกระตุ้นให้ใช้ภาษามอญมากขึ้น แต่จากการศึกษาแวดวงก็ชี้ว่า การเปลี่ยนแปลงนี้ก็ค่อนข้างน่าเป็นห่วง เพราะ 2 ใน 6 แวดวงเท่านั้นที่มีการใช้ภาษามอญสูงกว่าภาษาไทย ซึ่งผู้วิจัยคิดว่าแวดวงครอบครัวที่เป็นแวดวงพื้นฐานของสังคม ที่จริงแล้วก็น่าจะมีอัตราการใช้ภาษามอญสูงกว่าภาษาอื่นด้วย การอ้างภาษาถึงจะดำเนินการมีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่ในทางปฏิบัติจริงหรือในกิจกรรมการอ้างภาษาในชุมชน ชาวมอญบางชั้นหมากไม่ได้ให้ความสำคัญกับแวดวงครอบครัว

อย่างที่คุณวิจัยคาดหวัง หรือชาวมอญบางชั้นหมากเทศหญิงมีบทบาทในดำเนินกิจกรรมอำนวยการมากกว่าเพศชายดังผลการใช้ภาษาหรือไม่ นั่น ผู้วิจัยจะกล่าวถึงอย่างละเอียดในหัวข้อ 7.2

7.2 กิจกรรมในชุมชนบางชั้นหมากเพื่อการอำนวยการภาษา

จากการสอบถามชาวบ้านในชุมชนมอญบางชั้นหมากทำให้ทราบว่าองค์กรที่มีบทบาทในการอำนวยการภาษาในชุมชนหลักๆ คือ วัดและโรงเรียน ที่ร่วมมือกันทำงานโดยขอความร่วมมือจากชาวบ้านในชุมชนในนามของชุมชนยุวชนไทยรามัญวัดอัมพวัน จังหวัดลพบุรี ซึ่งชมรมนี้เพิ่งจัดตั้งได้ประมาณ 10 ปี แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์การจัดการที่เป็นแบบแผนนัก เพราะไม่มีการจัดตั้งประธานชมรม หรือระบุหน้าที่ของคนในชมรมอย่างชัดเจน ได้แต่อาศัยการขอความร่วมมือของเยาวชนและชุมชน โดยมีพระและผู้อำนวยการโรงเรียนวัดอัมพวันเป็นผู้ขับเคลื่อนสำคัญในการจัดกิจกรรมต่างๆ กิจกรรมในการอำนวยการภาษาที่พบ ได้แก่

(1) การจัดทำหนังสือเกี่ยวกับภาษามอญที่ใช้ในตำบลบางชั้นหมาก

(2) การเรียนการสอนภาษามอญ

(3) การสอดแทรกการเรียนคำศัพท์ภาษามอญในการทำกิจกรรมต่างๆ ซึ่งกิจกรรมในข้อที่ (3) พบว่ามีมากที่สุด ทำให้ผู้วิจัยสังเกตว่า ชุมชนมอญบางชั้นหมากมีความสนใจในการอำนวยการประเพณีและวัฒนธรรมสูงกว่าการอำนวยการภาษา ทั้งนี้รายละเอียดของกิจกรรมการอำนวยการภาษาที่กล่าวมาทั้ง 3 ข้อได้มาจากการสอบถามจากชาวบ้านในชุมชน และสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับชาวชุมชน 3 คนที่มีบทบาทสำคัญในด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภาษามอญในชุมชนมอญบางชั้นหมาก ได้แก่ นายจำปี ชื่อสัตย์ ข้าราชการบำนาญที่ได้รับยกย่องเป็นปราชญ์ชาวบ้านประจำชุมชนมอญบางชั้นหมาก นายมานะ มิ่งขวัญ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดอัมพวัน จังหวัดลพบุรี และพระปัญญาวุฒิจูฑุฒิกโก ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดอัมพวัน

จากการสัมภาษณ์บุคคลทั้ง 3 ผู้วิจัยพบว่า นายจำปี ชื่อสัตย์ หรือที่ผู้วิจัยและชาวบ้านนิยมเรียกกันว่าลุงจำปี มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการอำนวยการภาษามากที่สุด เพราะเป็นผู้รวบรวมและจัดทำหนังสือเกี่ยวกับเสียงและภาษามอญที่ใช้กันในชุมชนมอญบางชั้นหมากออกมาเผยแพร่ จากการสัมภาษณ์นายจำปีเมื่อ 10 เมษายน 2554 ทำให้ทราบว่า มารดาของนายจำปีเป็นชาวไทยบิดาเป็นชาวมอญ อพยพมาจากเมืองย่างกุ้ง ประเทศพม่า และได้มาตั้งถิ่นฐานอยู่ตำบลบางชั้นหมากในเวลาต่อมา นายจำปีนั้นมีความรักในชาติพันธุ์ของตนและมีความสนใจในภาษามอญ จึงตั้งใจศึกษาจากบิดาและหนังสือต่างๆ จนมีความเชี่ยวชาญ เมื่อปลดเกษียณจากอาชีพทหารจึงได้รับเชิญเป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ในสถาบันต่างๆ เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี แต่จากอายุที่มากขึ้นจึงหยุดการเป็นที่ปรึกษา แต่ก็มี

ได้รับยกย่องเป็นปราชญ์ชาวบ้านประจำตำบลบางชั้นหมาก นายจำปีให้สาเหตุการมาจัดทำหนังสือเกี่ยวข้องกับภาษามอญ ว่าปัจจุบันชาวมอญบางชั้นหมากไม่ค่อยใช้ภาษามอญแล้ว โดยเฉพาะเด็กๆในชุมชน พระในวัดของชุมชนทั้ง 4 วัดที่แม้จะพูดและเทศน์เป็นมอญได้ แต่ก็หาผู้เขียนและอ่านภาษามอญได้ก็น้อยลงทุกที นายจำปีจึงนำความรู้และข้อมูลต่างๆของภาษามอญที่เริ่มรวบรวมมากกว่า 20 ปีมาจัดทำเป็นหนังสือ เพื่อว่าอย่างน้อย ในอนาคตลูกหลานจะมีหนังสือให้ศึกษาว่า ภาษาแม่ของตนนั้นเป็นอย่างไร ออกเสียงอย่างไร โดยลุงจำปีจัดทำหนังสือและเผยแพร่ แทนที่จะจัดกิจกรรมอำนวยการภาษาชุมชนก็เพราะคิดว่าไม่มีหวังที่จะทำให้คนในชุมชนกลับมาใช้ภาษามอญมากเช่นดังแต่ก่อน จึงเลือกที่จะทำหนังสือที่เป็นสิ่งที่เป็นรูปธรรม สามารถให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาว่าภาษามอญ โดยเฉพาะภาษามอญในชุมชนมอญบางชั้นหมากเป็นเช่นไร เพราะภาษามอญในชุมชนมอญบางชั้นหมาก ค่อนข้างแตกต่างจากมอญชุมชนอื่นๆในประเทศไทย โดยจะมีส่วนเหมือนบ้างเฉพาะมอญบ้านท่าหลวง อำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หนังสือเล่มแรกที่จัดทำคือ บทสวดมนต์บาลีภาษามอญ เป็นคำอ่านภาษาไทย ทั้งนี้หนังสือเล่มแรกๆ ที่นายจำปีจัดทำมักเกี่ยวข้องกับศาสนา เพราะนายจำปีมีความผูกพันกับวัดในชุมชนและมีความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา มาก ซึ่งข้อมูลจากหนังสือสารานุกรมชาติพันธุ์มอญ (สุจริตลักษณ์ ดีผดุง และคณะ, 2542 : 15) ทำให้ทราบว่าการเลื่อมใสในพุทธศาสนาอย่างมากของนายจำปีนั้น เป็นเอกลักษณ์หนึ่งของชาวมอญ โดยชาวมอญยอมรับนับถือศาสนาพุทธแบบเถรวาทตั้งแต่ตอนตั้งถิ่นฐานในอาณาจักรสุธรรมวดี หรือสะเทิมที่เป็นอาณาจักรแรกของชาวมอญ ทั้งนี้ ชาวมอญมีการนับถือศาสนาพุทธอย่างเคร่งครัด เห็นได้จากข้อห้ามต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับศาสนา เช่น ห้ามใส่รองเท้าเข้าบริเวณวัด และห้ามผู้หญิงเข้าในพระอุโบสถ เป็นต้น นายจำปีจึงจัดทำหนังสือที่เกี่ยวข้องกับศาสนา โดยภายในหนังสือทุกเล่มจะเป็นภาษามอญ และมีส่วนที่แปลภาษามอญเป็นภาษาไทย เพื่อให้ชาวไทยหรือลูกหลานเชื้อสายมอญที่พูดภาษาไทยสามารถศึกษาได้ง่ายขึ้นด้วย นอกจากบทสวดแล้ว นายจำปีได้จัดทำหนังสือเล่มที่ 2 และ 3 คือ ภาษาไทย เทศน์มหาชาติ 13 กัณฑ์ เป็นคำอ่านภาษามอญ และไตรลักษณ์จากภาษามอญ เป็นคำอ่านภาษาไทย อีกทั้งได้จัดทำพจนานุกรมฉบับสำเนียงมอญบางชั้นหมาก ลพบุรี เล่ม 1-2 ที่ประโยชน์ต่อเด็กๆและชาวชุมชน มอญบางชั้นหมากในการศึกษาภาษามอญ ทั้งนี้ นายจำปีได้ตีพิมพ์และเผยแพร่พจนานุกรมดังกล่าวไปยังสถาบันต่างๆ เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ฯลฯ เพื่อที่ว่าผู้ที่สนใจจะได้ใช้ประโยชน์ อีกทั้งอาจจะช่วยกระตุ้นการใช้ภาษามอญในชุมชน ถ้าหากมีผู้สนใจภาษามอญบางชั้นหมากมากขึ้น แต่ถึงกระนั้นนายจำปีก็ไม่ได้คาดหวังมากว่าจะมีผู้ใช้ภาษามอญ หรือภาษามอญจะไม่สูญจากชุมชน เพราะแม้แต่ครอบครัวที่มีความรู้ในภาษามอญอย่างครอบครัวนายจำปีเอง ก็มีแต่รุ่นลูกที่ใช้ภาษามอญ ส่วนรุ่นหลานใช้ภาษามอญไม่ได้เลย ซึ่งลูกชายของนายจำปีได้แต่งงานกับชาวไทยที่ไม่มีเชื้อสายมอญ จึงใช้แต่ภาษาไทยใน

ครอบครัว นายจำปีคาดว่าภาษามอญคงหมดไปในรุ่นลูกของตน ซึ่งผู้วิจัยก็หวังอย่างยิ่งว่าจะไม่เป็นเช่นนั้น

จากการสัมภาษณ์ครั้งนี้ ทำให้ผู้วิจัยได้เห็นทั้งความสิ้นหวังและความพยายามอย่างยิ่งในการเก็บรักษาหลักฐานการเป็นตัวตนหรือเอกลักษณ์ทางภาษาของชายสูงอายุคนหนึ่ง ที่คาดหวังเพียงว่าอย่างน้อยตนจะเป็นผู้รวบรวมความรู้ให้ลูกหลานได้ศึกษาว่ารุ่นปู่ย่าตายายของตนนั้นใช้ภาษาอย่างไร กลุ่มชาติพันธุ์ของตนเคยมีเอกลักษณ์ทางภาษาอย่างไร อย่างไรก็ตามจากความพยายามของชายสูงอายุคนเดียวนี้ก็ทำให้ชุมชนมอญบางชนหมากมีแหล่งค้นคว้าหาความรู้เป็นหนังสือถึง 5 เล่ม คือ บทสวดมนต์ภาษามอญ เป็นคำอ่านภาษาไทย เทศน์มหาชาติ 13 กัณฑ์ เป็นคำอ่านภาษามอญ ไตรลักษณ์จากภาษามอญ เป็นคำอ่านภาษาไทย และพจนานุกรมฉบับสำเนียงมอญบางชนหมาก ลพบุรี เล่ม 1-2 ซึ่งหนังสือทั้งหมดนี้ จะมียกตัวอย่างคำมอญ โดยใช้อักษรมอญ แล้วเขียนคำอ่านและอธิบายส่วนอื่นๆ เป็นภาษาไทย

หลังจากสัมภาษณ์นายจำปี ผู้วิจัยได้ไปสัมภาษณ์ นายมานะ มิ่งขวัญ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดอัมพวัน เมื่อ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2554 กิจกรรมสำคัญในการธำรงภาษาที่นายมานะจัดทำคือ โครงการภาษามอญวันละคำ ที่มีขั้นตอนการปฏิบัติคือ ให้ตัวแทนนักเรียน 1 คนหาคำศัพท์พื้นฐานภาษามอญ เช่น คำเรียกญาติ คำเรียกอาหาร คำกล่าวทักทาย ฯลฯ มาพูดหน้าเสาธงวันละหนึ่งคำและให้นักเรียนทั้งหมดพูดตาม ซึ่งตัวแทนนักเรียนที่ขึ้นมาพูดมักเรียกตัวแทนสายชั้นหรือสมาชิกในกลุ่มคณะกรรมการนักเรียน นอกจากโครงการภาษามอญวันละคำแล้ว นายมานะและคณะครูโรงเรียนวัดอัมพวันก็ได้จัดกิจกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการธำรงวัฒนธรรมมอญ รายละเอียดของกิจกรรมต่างๆ นั้น มีอยู่ว่า นายมานะเป็นชาวบางชนหมากแต่กำเนิด ไม่มีเชื้อสายมอญ และอาศัยอยู่ในตำบลบางชนหมากในบริเวณบ้านชาวไทย เมื่อปี พ.ศ. 2540 ย้ายมาทำงานในโรงเรียนวัดอัมพวัน ซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณหมู่บ้านชาวมอญในตำบลมอญบางชนหมาก ตนจึงได้เห็นถึงประเพณีและวิถีชีวิตของชาวมอญมากขึ้น เมื่อครั้งตนเป็นวัยรุ่นนั้นจะไม่ได้เข้ามาคลุกคลีกับชาวมอญบางชนหมากมากนัก แม้ว่าจะอาศัยอยู่ในตำบลเดียวกัน เพราะมักได้ยินจากผู้ใหญ่พูดว่าชาวมอญอารมณ์ร้อนและมีเรื่องทะเลาะวิวาทบ่อย ตนจึงไม่ได้เข้ามาแถบบ้านชาวมอญมากนัก แต่จากอิทธิพลของวัฒนธรรมชาวไทย ชาวมอญซึ่งเป็นคนกลุ่มน้อยในสังคมจึงถูกกลืนทางวัฒนธรรมมากขึ้น ความแตกต่างของชาวไทยและชาวมอญในตำบลบางชนหมากก็ลดน้อยลง การแบ่งเขตกลุ่มบ้านชาวมอญและชาวไทยในตำบลนี้จึงเบาบางลงไปด้วย อีกทั้งนักเรียนในโรงเรียนวัดอัมพวันส่วนใหญ่ก็เป็นผู้มีเชื้อสายมอญ นายมานะจึงตั้งใจศึกษาเกี่ยวกับชาติพันธุ์มอญมากขึ้น เพื่อประโยชน์ในการเข้าใจความรู้สึกนึกคิดของนักเรียน รวมทั้งผู้ปกครองของนักเรียน ทั้งนี้ก็เพื่อการพัฒนาโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อการพัฒนาดังกล่าว นายมานะและคณะครูโรงเรียนวัดอัมพวันได้จัดกิจกรรมหลายอย่างเพื่อชาวมอญบางชนหมาก โครงการ

สำคัญ เช่น โครงการการแต่งกายมอญและโครงการเด็กจุกโก๊ะแกละ ที่สำคัญก็เพราะว่า แต่เดิมชาวมอญบางชั้นหมากไม่นิยมใส่ชุดมอญ อีกทั้งชุดมอญแบบแท้หรือตัดถูกต้องตามแบบโบราณก็ทำได้ยากและราคาแพง นายมานะคิดว่า ชุดมอญสวยงามและเป็นสิ่งแสดงตัวตนของชาวมอญบางชั้นหมากได้อย่างน่าภาคภูมิใจ นายมานะจึงขอเงินบริจาคจากที่ต่างๆ และชาวบ้านมาตัดเย็บชุดมอญแบบง่าย ๆ หรือใช้ผ้าไทยที่หาได้ตามท้องตลาด ไม่ได้ใช้ผ้ามอญในการตัดเย็บ จากนั้นก็ขอความร่วมมือเด็กชั้นประถมในโรงเรียนให้แต่งชุดมอญไปร่วมงานประจำหมู่บ้าน จากเหตุการณ์ครั้งนั้นก็ทำให้ชาวมอญบางชั้นหมากไม่อายุที่ใส่ชุดมอญ เด็กๆก็เกิดความเคยชินที่จะใส่ชุดมอญ เมื่อจบการศึกษาไปแล้ว ก็ยังใส่ชุดมอญไปทำบุญและร่วมกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน และแม้ว่าโครงการแต่งกายชุดมอญครั้งนั้นจะมีผู้เฒ่าผู้แก่ติเตียนบ้างว่าชุดได้ตัดเย็บไม่ถูกต้องตามหลักการตัดชุดของชาวมอญ แต่โดยรวมแล้วก็ถือว่าโครงการนี้ประสบความสำเร็จ เพราะทำให้คนในชุมชนกลับมาใส่ชุดมอญได้ และด้วยเงินทุนที่น้อยแต่สามารถทำให้คนในชุมชนปัจจุบันมีชุดมอญใส่กันแทบทุกคน และใส่อย่างไม่เขินอาย ก็ถือว่าโรงเรียนบรรลุจุดประสงค์แล้ว นอกจากนี้ ทางโรงเรียนยังเคยจัดชมรมเด็กจุกโก๊ะแกละของชุมชนมอญบางชั้นหมากที่สร้างชื่อเสียงให้ชุมชนอย่างมาก จนได้เป็นส่วนหนึ่งของคำขวัญประจำตำบลที่ว่า “อิฐมอญบางชั้นหมาก รกรากไทยรามัญ ลือลั่นหลวงปู่ทอกรัก เอกลักษณ์เด็กจุกโก๊ะแกละ” ทั้งนี้ แต่เดิมนั้นชาวมอญบางชั้นหมากนิยมให้ลูกไว้ผมจุกโก๊ะแกละ โรงเรียนวัดอัมพวันเป็นโรงเรียนที่มีเด็กที่มีเชื้อสายมอญจำนวนมาก จึงมีเด็กไว้ทรงผมทั้ง 3 แบบนี้มากเป็นพิเศษ นายมานะจึงนำเด็กกลุ่มดังกล่าวมาฝึกเล่นของเล่นเด็กไทยต่างๆ เช่น ไม้ต่อขา ตีไม้วง และเดินกะลา แล้วนำเด็กกลุ่มดังกล่าวไปแสดงในงานประจำจังหวัด จึง เป็นเหตุมีผู้เข้ามาสนใจติดต่อขอชมมากขึ้น เด็กๆได้ค่าขนมและสนุกสนาน แต่แต่สมัยนี้ผู้ปกครองไม่นิยมให้เด็กไว้ผมจุก ผมโก๊ะ และผมแกละแล้ว เพราะเกรงว่าเด็กจะอายุเมื่อออกนอกชุมชน ชมรมนี้จึงยุบตัวลง เหลือแต่ชื่อไว้ในคำขวัญประจำตำบล อย่างไรก็ตาม นอกจากเรื่องการแต่งชุดมอญและชมรมเด็กจุกโก๊ะแกละแล้ว ทางโรงเรียนก็ได้จัดกิจกรรมอื่นๆอีกมากมายเกี่ยวกับวัฒนธรรมมอญ ซึ่งจะแตกต่างกันในแต่ละปีการศึกษา แล้วแต่ว่าทางโรงเรียนจะขอแรงจากใครได้ นายมานะเล่าว่า ทางโรงเรียนจัดให้มีกิจกรรม 5 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ นอกเหนือจากชั่วโมงเรียนที่กำหนดโดยกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้เด็กในชุมชนได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมต่างๆ ที่ทางโรงเรียนโดยจะเน้นให้เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมประเพณีมอญ เพื่อให้เด็กๆไม่ลืมรกรากของตน ตัวอย่างกิจกรรมที่โรงเรียนได้จัด ได้แก่

(1) โครงการภาษามอญวันละคำ ที่ให้เด็กมาพูดภาษามอญหน้าเสาธงวันละหนึ่งคำ เพื่อให้เด็กๆรู้จักคำในภาษามอญ

(2) โครงการเรียนภาษามอญ ที่โรงเรียนให้ชาวบ้านมาร่วมได้ แต่ก็มีชาวบ้านกลุ่มหนึ่งไม่ให้ความร่วมมือโดยกล่าวว่าเรียนไปก็ไม่ได้ใช้เพื่อการทำงานในอนาคต แต่ภาษาไทยลูกหลานของ

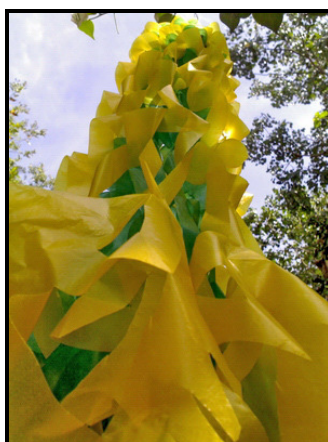
ตนยังอ่านเขียนไม่คล่องจะเรียนภาษามอญไปทำไม แล้วการเรียนภาษามอญกินเวลาเรียนภาษาไทยใหม่ เมื่อมีคำถามมาทางโรงเรียนเห็นความยุ่งยาก โครงการนี้จึงยุติลง

(3) โครงการทำธงตะขาบ ธงตะขาบถือเป็นเอกลักษณ์ของชาวมอญ จะใช้ประดับวัด หรือเมื่อมีงานประเพณีต่างๆ ทางโรงเรียนใช้การขอแรงชาวบ้านมาสอนให้นักเรียน และผลงานที่ได้ก็จะให้ประดับวัดหรืองานในชุมชน ทำให้เด็กและผู้ใหญ่ในชุมชนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน แต่ปัญหาก็มีอยู่คือ โรงเรียนไม่ได้มีค่าตอบแทนให้ชาวบ้านที่มาสอนทุกครั้ง เพราะโรงเรียนเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ไม่มีเงินสนับสนุนด้านกิจกรรมมากนัก อีกทั้งชาวบ้านบางครั้งก็ติดงาน ทำสวน ทำนา ทำให้ไม่สามารถสอนการทำธงตะขาบได้ทุกเทอม

(4) การเรียนมวย ซึ่งทางโรงเรียนให้ผู้มีความรู้ทางมวยมอญมาสอน และใช้การสอนแบบให้คำสั่งภาษามอญ เด็กก็ได้เรียนภาษามอญไปด้วย แต่ก็เช่นเดียวกับโครงการทำธงตะขาบ ผู้สอนประกอบอาชีพอย่างอื่น อีกทั้งทางโรงเรียนก็ไม่มีเงินจ้างผู้สอนประจำ เทอมนี้จึงไม่มีการเรียนการสอนมวยมอญ

(5) การเรียนทำปิ่นปักผม เนื่องจากปิ่นปักผมหญิงสาวมอญมีเอกลักษณ์เฉพาะ อีกทั้งทางโรงเรียนเห็นว่าคนในชุมชนแต่งกายด้วยชุดมอญกันมากขึ้น จึงให้ผู้เฒ่าผู้แก่มาสอนการทำปิ่นปักผมให้เด็กๆ ซึ่งก็ช่วยประหยัดเงิน ไม่ต้องซื้อปิ่นปักผม อีกทั้งผู้สอนก็มักพูดมอญปนไทยกับเด็กก็ทำให้เด็กๆ ได้เรียนภาษามอญไปด้วย ซึ่งเทอมนี้คาดว่าจะมีการจัดการเรียนการสอนอีก เพราะผู้มาสอนนั้นอายุมากแล้ว ไม่ต้องออกไปประกอบอาชีพนอกบ้าน มีเวลามาสอนให้เด็กๆ

(6) การทำพวงมะหาด หรือพุ่มดอกไม้ทำจากกระดาษหลายสีที่ใช้ห้อยตามบ้านและงานประเพณีต่างๆ ชาวไทยจะเรียกว่า พวงมโหตร (ดูภาพที่ 7.1) ซึ่งมีไว้ประดับในงานทางศาสนา เช่น วันมาฆบูชาหรือวันออกพรรษา เช่นเดียวกับชาวมอญ การทำพวงมะหาดนี้ง่าย ทางโรงเรียนจึงจัดทำเป็นประจำโดยให้คุณครูของโรงเรียนช่วยกันสอน

ภาพที่ 7.1 พวงมะหาด

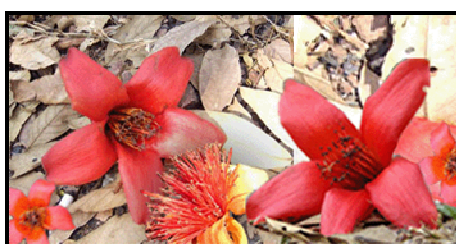
(ที่มา : เว็บไซต์ www.nakornchum.com)

(7) โครงการอาหารมอญพื้นบ้าน จัดทำขึ้นโดยทางโรงเรียนจัดหาวัสดุอุปกรณ์ไว้ให้นักเรียน และขอความช่วยเหลือให้ชาวบ้านมาช่วยสอน อาหารที่นิยมนำมาสอน เช่น พะอะรื้อยอีรว หรือ แกงโสนคางคก (ดูภาพที่ 7.2) และ พะกาวเกริด หรือแกงดอกงิ้ว(ดูภาพที่ 7.3) ซึ่งเป็นพืชผักที่หาได้ในชุมชน อย่างไรก็ตาม นายมานะได้บอกถึงปัญหาในการจัดทำว่า เมื่อขอความร่วมมือให้นักเรียนช่วยกันนำส่วนประกอบของอาหารมา มักมีผู้ที่ไม่มีความพร้อม อาทิ ผู้ปกครองไม่ช่วยจัดหามาให้ หรือนักเรียนเองหลงลืม ฯลฯ ซึ่งทำให้ไม่สามารถดำเนินกิจกรรมได้ ทางโรงเรียนจึงต้องจัดหาเครื่องปรุงและอุปกรณ์ให้ทั้งหมดในการจัดกิจกรรมครั้งหนึ่งๆ ทำให้งบประมาณที่ใช้ค่อนข้างสูง ทางโรงเรียนจึงไม่สามารถจัดทำกิจกรรมนี้ได้ทุกเทอม ทั้งนี้ที่กิจกรรมนี้เป็นประโยชน์ทั้งในการดำรงชีวิต และการอนุรักษ์ภาษาวัฒนธรรมของชาวมอญบางชนหมาก เพราะในการเรียนการสอนก็จะใช้ภาษามอญประกอบด้วยเสมอ

ภาพที่ 7.2 พะอะรื้อยอีรว หรือ แกงโสนคางคก

(ที่มา : เว็บไซต์ยูทูนไทยรามัญ วัดอัมพวัน www.monloburi.com)

ภาพที่ 7.3 ดอกงิ้วที่ใช้ทำพะกาวเกริด หรือแกงดอกงิ้ว

(ที่มา : เว็บไซต์ยูทูนไทยรามัญวัดอัมพวัน www.monloburi.com)

(8) การส่งเสริมการเล่นพื้นบ้าน โครงการนี้เกิดขึ้นพร้อมกับชมรมเด็กจุกโก๊ะแกละ เมื่อยุคโครงการเด็กจุกโก๊ะแกละ การส่งเสริมการเล่นพื้นบ้านจึงหายไปด้วย

(9) การแต่งกาย ตามที่ได้กล่าวไว้แล้วว่าโครงการนี้ประสบความสำเร็จ อีกทั้งนักเรียนรุ่นต่อๆมาก็ใช้ชุดของรุ่นพี่ได้ เมื่อมีงานประเพณีในชุมชน เราจึงสามารถเห็นกลุ่มเด็กๆใส่ชุดมอญที่เหมือนกัน ร่วมในงานพิธีเสมอ

นายมานะกล่าวว่ากิจกรรมทั้ง 9 นี้เป็นเพียงกิจกรรมเด่นๆของโรงเรียน ยังมีอีกหลายโครงการที่มีการริเริ่มแต่ไม่ได้สานต่อ หรือไม่มีโอกาสแม้แต่จะริเริ่มปฏิบัติ เนื่องจากปัญหาหลัก คือ เงินทุน เมื่อจะจัดกิจกรรม ทางโรงเรียนก็ต้องของบประมาณจากทางภาครัฐ องค์กรต่างๆ หรือคนในชุมชน เนื่องจากเป็นกิจกรรมนอกหลักสูตรการศึกษา ทางรัฐบาลให้งบประมาณนี้แก่โรงเรียนน้อยมาก อีกทั้งชุมชนมอญบางชั้นหมากเองก็ไม่มีองค์กรใดให้งบประมาณสนับสนุนกิจกรรมด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม อย่างเช่น ชุมชนชาติพันธุ์หรือชุมชนมอญขนาดใหญ่ที่อื่น นายมานะเล่าให้ฟังถึงปัญหาอีกอย่างหนึ่งว่า แม้ทางจังหวัดจะมีงบประมาณด้านส่งเสริมวัฒนธรรม แต่งบประมาณส่วนนี้ก็มาถึงชุมชนมอญบางชั้นหมากน้อยมาก เพราะจังหวัดลพบุรีมีชุมชนชาติพันธุ์อื่น คือ ชุมชนลาวพวนบ้านหมี่ ที่แม้จะไม่ค่อยมีกิจกรรมทางวัฒนธรรมเป็นประจำ แต่มีผ้าไหมมัดหมี่ที่เป็นสินค้าของจังหวัดได้ อย่างไรก็ตาม ทางโรงเรียนก็ยังพยายามช่วยเหลือกันเองภายในชุมชน โดยร่วมมือกับวัดอัมพวันในการจัดหาเด็กไปทำกิจกรรม และร่วมกิจกรรมต่างๆของชุมชนชาวมอญในจังหวัดอื่นๆ เพื่อที่โรงเรียนจะได้มีโอกาสทำประโยชน์ต่อสังคม ไม่ใช่เพียงสถานศึกษาตามหลักสูตร แต่ยังให้ความรู้ด้านการดำเนินชีวิตอื่นๆและปลูกฝังคุณธรรม จิตสำนึกในด้านการรักษาวัฒนธรรมชุมชนให้กับนักเรียนอีกด้วย

บุคคลสุดท้ายที่ผู้วิจัยสัมภาษณ์ก็คือ พระปัญญาวุฒิ วุฑฒิกโก ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดอัมพวัน จากการสัมภาษณ์เมื่อ 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2554 ทำให้ทราบว่า องค์กรหรือหน่วยงานที่มีส่วนในการช่วยอนุรักษ์ภาษาและวัฒนธรรมมอญในชุมชนนั้นมีทั้งหมด 4 หน่วยงาน ได้แก่ ศูนย์วัฒนธรรมสายใยชุมชนตำบลบางชั้นหมาก สภาวัฒนธรรมตำบล ศูนย์พัฒนาภูมิปัญญาไทยมอญจังหวัดลพบุรี ศูนย์วันอาทิตย์ ทั้ง 4 หน่วยงานนี้เกิดขึ้นจากชมรมยุวชนไทยรามัญ วัดอัมพวัน จังหวัดลพบุรีโดยแบ่งเป็นองค์กรหรือหน่วยต่างๆก็เพื่อที่จะได้สามารถของบประมาณจากทางภาครัฐได้อย่างถูกต้องตามขั้นตอนเมื่อชมรมต้องการจะจัดกิจกรรมใดๆ ทั้งนี้กิจกรรมด้านการธำรงภาษามีเพียงกิจกรรมเดียว คือ การเรียนภาษามอญที่จัดโดยชมรมวันอาทิตย์ ส่วนกิจกรรมอื่นๆเน้นการธำรงประเพณีและวัฒนธรรม รายละเอียดกิจกรรมที่องค์กรทั้ง 4 จัดขึ้นในปี 2553 โดยมีผู้นำคือชมรมยุวชนไทยรามัญ วัดอัมพวัน จังหวัดลพบุรี มีดังต่อไปนี้

(1) วันที่ 15 มกราคม 2553 งานลานวัฒนธรรมไทยเบ็ง ชาวมอญบางชั้นหมากได้ไปแสดงรำมอญและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับชาวไทยเบ็งบ้านโคกสูง จังหวัดลพบุรี

(2) วันที่ 17 มกราคม 2553 ร่วมกับวิทยาลัยพลศึกษาอ่างทอง จัดทำวีดิทัศน์การเล่น
 สداب้ารามัญ เยาวชนในชุมชนได้ถ่ายทอดการเล่นสداب้าบ่อนหรือสداب้ารามัญ
 การเรียน (ดูภาพที่ 7.4)

ภาพที่ 7.4 การเล่นสداب้า

(ที่มา : ภาพถ่ายจากสมาชิกชมรมยุวชนไทยรามัญ วัดอัมพวัน)

(3) วันที่ 18 มกราคม 2553 ร่วมงานหาบพาแรง และประเพณีกำฟ้า ของไทยพวนบ้าน
 โคกกระเทียม ในกรรนี้ได้้นำเพลงพื้นบ้านร่วมแสดงในงาน (ดูภาพที่ 7.5)

ภาพที่ 7.5 ประเพณีกำฟ้า

(ที่มา : ภาพถ่ายจากสมาชิกชมรมยุวชนไทยรามัญ วัดอัมพวัน)

(4) วันที่ 25 มกราคม 2553 เข้าร่วมงานวันรำลึกชนชาติมอญ ครั้งที่ 63 วัดป่าช้า จังหวัดอุทัยธานี (ดูภาพที่ 7.6)

ภาพที่ 7.6 กิจกรรมรำลึกชาติมอญ

(ที่มา : ภาพถ่ายจากสมาชิกชมรมยุวชนไทยรามัญ วัดอัมพวัน)

(5) วันที่ 31 มกราคม 2553 เข้าร่วมงานงานวันชาติมอญ ปอญี่ปุ่น รัฐมอญ

ภาพที่ 7.7 กิจกรรมวันชาติมอญ

(ที่มา : ภาพถ่ายจากสมาชิกชมรมยุวชนไทยรามัญ วัดอัมพวัน)

(6) วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2553 ร่วมจัดนิทรรศการมอญและนำครุภูมิปัญญาจัดกิจกรรมงานวัฒนธรรมท้องถิ่นแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์ ณ โรงเรียนวัดโพธิ์ระหัด

(7) วันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2553 ร่วมจัดนิทรรศการมอญและนำการแสดง การละเล่นสะบ้า ร่วมกิจกรรมงานวัฒนธรรมท้องถิ่นแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์ ณ โรงเรียนวัดอัมพวัน (ดูภาพที่ 7.8)

ภาพที่ 7.8 กิจกรรมงานแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์
(ที่มา : ภาพถ่ายจากสมาชิกรวมชุมชนไทยรามัญ วัดอัมพวัน)

(8) วันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2553 ร่วมจัดขบวนวัฒนธรรมมอญงานแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราชโดยได้จัดเป็นขบวนแห่กแห่ปลาและหาบข้าวแช่ สื่อให้เห็นเกี่ยวกับวิถีของชาวไทยมอญบางชั้นหมากในการทำบุญประเพณีสงกรานต์ (ดูภาพที่ 7.9)

ภาพที่ 7.9 กิจกรรมแห่กแห่ปลา

(ที่มา : ภาพถ่ายจากสมาชิกชมรมยุวชนไทยรามัญ วัดอัมพวัน)

(9) วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2553 งานสะเรียมเจี๊ยะเป็งพะ ครั้งที่ 3 มีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ไทยพวน ไทยเบ็ง ไทยมอญ โดยมีชาวมอญจากชุมชนอื่น ๆ มาร่วมงานอย่างคับคั่ง (ดูภาพที่ 7.10)

ภาพที่ 7.10 กิจกรรมสะเรียมเจี๊ยะเป็งพะ

(ที่มา : ภาพถ่ายจากสมาชิกชมรมยุวชนไทยรามัญ วัดอัมพวัน)

(10) วันที่ 27 มีนาคม 2553 รายการไทยโชว์ ถ่ายทำสารคดีเรื่องเพลงมอญ ทำการแสดงโดยวงทะแยมอญหงส์ฟ้ารามัญ

ภาพที่ 7.11 กิจกรรมรายการไทยไชว์

(ที่มา : ภาพถ่ายจากสมาชิกชมรมยุวชนไทยรามัญ วัดอัมพวัน)

(11) วันที่ 6-7 เมษายน 2553 เครือข่ายเยาวชนสืบสานภูมิปัญญาภาคกลางได้จัดค่ายเยาวชนรักถิ่นเรียนรู้บ้านเกิดมอญบางชั้นหมาก ปีที่ 3 ณ โรงเรียนวัดอัมพวัน

(12) วันที่ 13 เมษายน 2553 ชาวมอญบางชั้นหมากได้ร่วมแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับชุมชนบ้านลาว จังหวัดอ่างทอง วัดศุขเกษมธรรมาราม โดยชาวมอญเป็นต้นแบบในการจัดประเพณีก่อพระเจดีย์ทราย

(13) วันที่ 15 เมษายน 2553 ชมรมยุวชนไทยรามัญได้จัดประกวดเทพีสงกรานต์ไทยรามัญเมืองลพบุรี และกิจกรรมต่างๆ ในงาน

ภาพที่ 7.12 กิจกรรมวันสงกรานต์ต้มอัญ

(ที่มา : ภาพถ่ายจากสมาชิกชมรมยุวชนไทยรามัญ วัดอัมพวัน)

(11) วันที่ 3 พฤษภาคม 2553 ศูนย์วัฒนธรรมไทยสายใยชุมชนตำบลบางขันหมากกลุ่มเยาวชนสืบสาน ฯ ร่วมงานมหกรรมวัฒนธรรม ๓ ทรงปกเกล้าจากขุนเขาจรดทะเล ณ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย (ดูภาพที่ 7.13)

ภาพที่ 7.13 กิจกรรมงานมหกรรมวัฒนธรรม ธ ทรงปกเกล้าฯ จากชุมชนเขาจรดทะเล
(ที่มา : ภาพถ่ายจากสมาชิกชมรมยุวชนไทยรามัญ วัดอัมพวัน)

(15) วันที่ 15-16 พฤษภาคม 2553 ร่วมงานเยาวชนในเครือข่ายร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำบ้านดินกับเยาวชนน้องรักดอกจาน แม่วังก์ จังหวัดนครสวรรค์

(16) วันที่ 17 พฤษภาคม 2553 ร่วมงานงานมหกรรมศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน ณ เมืองทองธานี

(17) วันที่ 20-23 พฤษภาคม 2553 ร่วมประชุมสัมมนาจัดงานเครือข่ายเยาวชนสืบสานภูมิปัญญาภาคกลาง ณ อุทยานแห่งชาติสิรินธร จังหวัดเพชรบุรี (ดูภาพที่ 7.14)

ภาพที่ 7.14 กิจกรรมงานเครือข่ายเยาวชนสืบสานภูมิปัญญาภาคกลาง
(ที่มา : ภาพถ่ายจากสมาชิกชมรมยุวชนไทยรามัญ วัดอัมพวัน)

(18) วันที่ 30 พฤษภาคม 2553 ชาวอัมพวันได้ต้อนรับผู้นำพรรคมอญใหม่ นายทอไม่่น ณ ศาลาการเปรียญ วัดอัมพวัน

(19) วันที่ 8 มิถุนายน 2553 จัดค่ายเยาวชนรักถิ่น ปฐมนิเทศการเรียนรู้ภูมิปัญญาอมอบบางชั้นหมาก โครงการสื่อพื้นบ้านสานสุข ยุวชนไทยรามัญสืบสานวิถีมอญบางชั้นหมาก โรงเรียนวัดโพธิ์ระหัด

(20) วันที่ 13 มิถุนายน 2553 ร่วมนำศิลปะการแสดงทางด้านวัฒนธรรมมอญร่วมงาน
 รับขวัญวันคืนกรุงเฮียวยาผู้ประสพภัยพิบัติพฤษภาคม ณ สวนสันติชัยปราการ กรุงเทพมหานคร
 และสมาชิกชุมนุมอีกส่วนหนึ่งก็ไปร่วมงานกระท้อนหวานเมืองลพบุรี

ภาพที่ 7.15 กิจกรรมงานกระท้อนหวาน

(ที่มา : ภาพถ่ายจากสมาชิกชมรมยุวชนไทยรามัญ วัดอัมพวัน)

(21) วันที่ 18 กรกฎาคม 2553 ร่วมงานมหกรรมเพลงมอญมงคล ณ พิพิธภัณฑสถานบ้านครุ
 มন্ত্রী ตราโมทย์ จังหวัดนนทบุรี (ดูภาพที่ 7.16)

ภาพที่ 7.16 กิจกรรมงานมหกรรมเพลงพื้นบ้าน

(ที่มา : ภาพถ่ายจากสมาชิกชมรมยุวชนไทยรามัญ วัดอัมพวัน)

(22) วันที่ 11 สิงหาคม 2553 ร่วมสัมมนาสมรตททางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

(23) วันที่ 14 สิงหาคม 2553 งานประชุมใหญ่สามัญประจำปีชมรมเยาวชนมอญ กรุงเทพฯ ณ วัดโพธิ์โสภาราม อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี

(24) วันที่ 28 สิงหาคม 2553 ร่วมงานรวมใจไทยสามัญเมืองปทุมธานี (ดูภาพที่ 7.17)

ภาพที่ 7.17 กิจกรรมงานรวมใจไทยสามัญ

(ที่มา : ภาพถ่ายจากสมาชิกชมรมยุวชนไทยสามัญ วัดอัมพวัน)

(25) วันที่ 6 กันยายน 2553 ร่วมงานจากเส้นใยสู่ภูมิปัญญาสู่ผืนผ้าเป็นการจัดงานแสดงผ้าพื้นบ้าน โดยสำนักศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ในครั้งนี้มีมอญบางชันหมากนำผ้ามอญออกแสดงและจำหน่ายแก่ผู้สนใจ

(26) วันที่ 14 กันยายน 2553 ร่วมงานยุวชนไทยสืบสานวิถีมอญบางชันหมาก แสดงผลงานนักเรียนที่ได้รับการถ่ายทอดการเรียนรู้จากครูภูมิปัญญาในโครงการสื่อพื้นบ้านสานสุข จังหวัดลพบุรี

(27) วันที่ 25 กันยายน 2553 งานมหกรรมสื่อพื้นบ้านภาคกลาง ตลาดน้ำคลองลัดมะยม กรุงเทพฯ เป็นการรวมตัวกันของเครือข่ายสื่อพื้นบ้านภาคกลางทั้งหมดด้วยกัน

(28) วันที่ 26 กันยายน 2553 งานสานสายใยเครือข่ายสื่อพื้นบ้านภาคกลาง ณ โรงแรมรอยัลริเวอร์ กรุงเทพมหานคร

(29) วันที่ 10 ตุลาคม 2553 ร่วมเครือข่ายเยาวชนสืบสานภูมิปัญญาภาคกลาง กลุ่มยุวชนไทยสามัญวัดอัมพวันลพบุรี ได้จัดค่ายเพลงพื้นบ้านมอญบางชันหมากที่วัดอัมพวัน โดยมีเยาวชนกลุ่มเมล็ดข้าวเปลือกไทยเบ็ง จังหวัดลพบุรี ร่วมกันจัดค่ายปฐมนิเทศโครงการเรียนรู้เพลงพื้นบ้าน

(30) วันที่ 23 ตุลาคม 2553 ร่วมงานไม้คอกไม้ประดับเมืองลพบุรี ยุวชนไทยรามัญวัดอัมพวันร่วมกับเยาวชนโรงเรียนวัดอัมพวันและโรงเรียนวัดโพธิ์ระหัด นำแสดงวัฒนธรรมมอญบนเวที วัฒนธรรมยามเย็น ณ สวนสัตว์สระแก้วลพบุรี

(31) วันที่ 27 ตุลาคม 2553 ร่วมกับอำเภอเมือง สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี องค์การบริหารส่วนตำบลบางขันหมาก จัดงานประเพณีลอยผ้าป่าอินทร์ทางเรือ ถวายวัดริมแม่น้ำลพบุรีจำนวน 9 วัด (ดูภาพที่ 7.18)

ภาพที่ 7.18 กิจกรรมงานลอยผ้าป่าอินทร์

(ที่มา : ภาพถ่ายจากสมาชิกชมรมยุวชนไทยรามัญ วัดอัมพวัน)

(32) วันที่ 21 พฤศจิกายน 2553 ร่วมงานลอยกระทงวัดอัมพวัน

(33) วันที่ 3-6 ธันวาคม 2553 ร่วมถอดบทเรียนสื่อพื้นบ้านสวนสุข ณ หมวกเหล็กพาราไดทรีรีสอร์ท จังหวัดสระบุรี

(34) วันที่ 18 ธันวาคม 2553 คณะอนุสาธิตาและศิษยานุศิษย์ชาววัดอัมพวันร่วมจัดงานมุขิตาสักการะแบบชาวมอญ แก่พระครูอมรสสมณคุณที่ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เทียบเจ้าคณะอำเภอชั้นพิเศษ และร่วมมุขิตาพระกวีวรรณญาณ (ดูภาพที่ 7.19)

ภาพที่ 7.19 กิจกรรมงานแสดงมูขีตดา

(ที่มา : ภาพถ่ายจากสมาชิกชมรมยุวชนไทยรามัญ วัดอัมพวัน)

(35) วันที่ 17-19 ธันวาคม 2553 งานรวมพลคนมอญ สมาคมไทยรามัญได้จัดงานหล่อรูปเหมือนหลวงพ่อดุตตะมะและจัดผ้าป่าสามัคคีสมทบทุนสร้างอุทยานรามัญเฉลิมพระเกียรติ

เราจะสังเกตได้ว่ากิจกรรมต่าง ๆ นั้น ส่วนมากจะเน้นด้านอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี หรือ การดำเนินชีวิตแบบชาวมอญ ส่วนด้านภาษาเป็นเพียงประเด็นที่สอดแทรกเข้ามาในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เท่านั้น อย่างไรก็ตาม พระปัญญาวุฒิจิได้เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า ด้านการอ้างภาษานั้น ทางวัดเคยจัดการเรียนการสอนภาษามอญในวันอาทิตย์ แต่เกิดปัญหา คือ เวลาของผู้สอนและเวลาของผู้เรียนนั้นไม่ตรงกัน ในอาทิตย์ที่ผู้สอนว่าง กลับไม่มีคนมาเรียน และในอาทิตย์ที่มีคนมาเรียน กลับไม่มีผู้สอน อย่างไรก็ตาม ทางวัดก็ยังไม่ได้หยุดโครงการนี้ลง ซึ่งพระปัญญาวุฒิจิคิดว่า หากสามารถนัดวันของผู้เรียนและผู้สอนได้ตรงกันก็จะจัดทำกรเรียนการสอนอีก เนื่องจากช่วง 2-3 ปีมานี้ เด็กๆ ในชุมชนเริ่มที่จะหันมาร่วมกิจกรรมกับทางวัดมากขึ้น ทางโรงเรียนวัดอัมพวันก็ให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ โดยให้ใช้ทั้งสถานที่และช่วยติดต่อกับเด็กนักเรียน พระปัญญาวุฒิจิมีความหวังว่า ในอนาคตภาษาและวัฒนธรรมมอญต่างๆ ของชาวมอญบางชั้นหมากคงกลับมาเพื่อฟู่อีกครั้ง

7.3 ความเชื่อมโยงระหว่างการเลือกภาษากับกิจกรรมเพื่อการอ้างภาษา

จากผลวิเคราะห์การเลือกภาษาและการสัมภาษณ์เกี่ยวกับกิจกรรมในตำบลบางขันหมากเพื่อการอ้างภาษา ผู้วิจัยคิดว่าการเลือกภาษามอญของชาวมอญบางขันหมากน่าจะมากขึ้นหรือมีแนวโน้มมากขึ้นในอนาคต เหตุที่ผู้วิจัยคิดเช่นนี้ก็เพราะว่า ถึงแม้ผลการวิเคราะห์ด้านรุ่นอายุผู้บอก

ภาษาได้พบว่า กลุ่มชาวมอญบางชั้นหมากที่มีรุ่นอายุน้อย นั่นคือ 5-25 ปี จะเลือกภาษามอญน้อยที่สุด แต่จากคำบอกเล่าของนายมานะและพระปัญญาวุฒิทำให้เราเห็นว่าชาวชุมชนก็ตระหนักถึงปัญหานี้ และพยายามแก้ไขอย่างถูกต้อง คือ เน้นให้ผู้มาร่วมกิจกรรมในการรณรงค์ภาษาและวัฒนธรรมมอญเป็นกลุ่มเด็กในชุมชน ซึ่งถ้าคำบอกเล่าของพระปัญญาวุฒิเป็นจริง กล่าวคือ ในช่วง 2-3 ปีนี้ เด็กๆ เริ่มหันมาสนใจร่วมกิจกรรมของชมรมอย่างจริงจังมากขึ้น ส่วนผู้ใหญ่และผู้สูงอายุเองก็ให้ความร่วมมือและสนับสนุนกิจกรรมของเด็กๆ มากขึ้น ก็เป็นไปได้ว่าชุมชนมอญบางชั้นหมากจะสามารถรณรงค์ภาษามอญไว้ได้ อย่างไรก็ตาม เรื่องของการรณรงค์ภาษาน่าจะใช้ระยะเวลามากกว่าการรณรงค์เอกลักษณ์และวัฒนธรรมมอญอื่นๆ เช่น การแต่งกาย การละเล่น และประเพณีต่างๆ เพราะการเรียนภาษาต้องใช้เวลาอีกทั้งต้องมีการปฏิบัติฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง ยิ่งกว่านั้นคนรอบข้างก็ต้องช่วยเหลือ เพราะเด็กๆ คงไม่สามารถพูดภาษามอญได้หากผู้ใหญ่เองไม่ใช้ภาษามอญกันเด็กๆ เพื่อเป็นแบบอย่างมากขึ้น

นอกจากนี้ เมื่อวิเคราะห์ถึงปัจจัยแวดล้อมภาษาแล้ว ผู้วิจัยก็เห็นว่า การรณรงค์ภาษายังได้รับการเน้นอยู่ในแวดวงงานประเพณีและศาสนา ซึ่งเป็นแวดวงที่มีการรณรงค์หรือการเลือกภาษามอญมากอยู่แล้ว ดังนั้น กิจกรรมเพื่อการรณรงค์ภาษาของชุมชนไม่ค่อยสอดคล้องกับข้อค้นพบด้านแวดวงนัก ถึงกระนั้นผู้วิจัยก็คิดว่าในอนาคตอันใกล้อาจเป็นไปได้ว่ากิจกรรมการรณรงค์ภาษาจะขยายสู่แวดวงอื่นๆ มากขึ้น เพราะจากการสัมภาษณ์ที่กล่าวไว้ จะเห็นได้ว่าชาวชุมชนมอญที่มีอายุเริ่มให้การสนับสนุนเด็กๆ ในการดำเนินกิจกรรมของชุมชน ซึ่งก็เป็นแนวโน้มที่ดีว่าครอบครัวได้สนับสนุนเด็กๆ มากขึ้นในการทำกิจกรรมการรณรงค์ภาษาและวัฒนธรรมมอญ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าแวดวงครอบครัวเริ่มมีบทบาทมากขึ้นในการรณรงค์ภาษา ถ้าหากการรณรงค์ภาษาในแวดวงครอบครัวประสบผลสำเร็จ หรือคนในครอบครัวหันมาเลือกภาษามอญกันในครอบครัวมากขึ้น ก็จะทำให้มีแวดวงที่เลือกให้ภาษามอญมากที่สุดมากขึ้นอีกหนึ่งแวดวง และถ้าแวดวงครอบครัวเลือกภาษามอญมากที่สุดแล้ว ผู้วิจัยก็คิดว่าโอกาสที่ภาษามอญจะสูญไปจากชุมชนมอญบางชั้นหมากก็จะลดลงมาก เพราะแวดวงครอบครัวเป็นแวดวงพื้นฐานในการรณรงค์ภาษาของชนกลุ่มน้อยหรือผู้อพยพ เพราะชนกลุ่มน้อยหรือผู้อพยพไม่ค่อยมีโอกาสที่จะไปเลือกภาษาแม่กับคนภายนอกชุมชน จะได้เลือกภาษาแม่กับครอบครัวมากที่สุด ในจุดนี้ผู้วิจัยคิดว่า ชาวชุมชนมอญบางชั้นหมากยังไม่เห็นถึงความสำคัญเท่าไรนัก เพียงแต่การเน้นรณรงค์ภาษาและวัฒนธรรมโดยเพิ่มกิจกรรมกับทางวัดหรือแวดวงศาสนาไปเรื่อยๆ ซึ่งการกระทำเช่นนี้ สุดท้ายแล้วอาจช่วยให้เกิดผลในแวดวงอื่นๆ เช่น แวดวงครอบครัว แต่ก็ต้องใช้ระยะเวลาและมีกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น หากชมรมยุวชนไทยรามัญ วัดอัมพวัน มองเห็นความสำคัญของแวดวงครอบครัว แล้วจัดกิจกรรมให้คนในครอบครัวหันมาใช้ภาษามอญกันมากขึ้น ก็เป็นไปได้ว่าการเลือกภาษามอญในแวดวงนี้และแวดวงอื่นๆ จะมี

อัตราที่สูงขึ้น จากการสังเกต ผู้วิจัยได้เห็นว่าชาวมอญในชุมชนบางชั้นหมาก เริ่มที่จะมีความพร้อม ความสนใจ และให้ความร่วมมือในการร่วมกิจกรรมต่างๆของชุมชน

อย่างไรก็ตาม ผู้ที่เป็นผู้นำในการรณรงค์ภาษาส่วนมากจะเป็นเพศชาย และจากการ สัมภาษณ์คนในชุมชนผู้วิจัยก็ได้ข้อมูลมาว่า ชาวมอญบางชั้นหมากแต่เดิมนั้น เพศหญิงเป็นฝ่ายที่ จะต้องทำงานเลี้ยงครอบครัว อีกทั้งดูแลงานบ้านต่างๆ เพราะชาวมอญให้ความสำคัญกับลูกชาย มากกว่าลูกสาว ดังนั้น หากบ้านใดมีลูกชาย ก็จะเลี้ยงลูกคนนั้นอย่างตามใจ เพราะว่าเป็นที่ ภาควุมิใจของครอบครัว และหากลูกชายบ้านใดมีความแข็งแรง มีเรื่องทะเลาะวิวาท หรือมีเรื่อง ชกต่อยกับใครแล้วชนะ ก็ยังเป็นที่ยึดหน้าซุตาของครอบครัว ผู้วิจัยคิดว่าการที่ชาวมอญบาง ชั้นหมากสมัยก่อนมีความนิยมเช่นนี้ น่าจะเกิดจากคนในครอบครัวแพ้สงครามพม่าแล้วต้องอพยพ มาประเทศไทย ดังนั้น หากวันใดชาวมอญต้องการรบเพื่อเอาแผ่นดินของตนคืน เด็กผู้ชายที่ต่อสู้ เก่งพวกนี้จะเป็นพลังสำคัญให้กลุ่มชาติพันธุ์ของตน เมื่อกลุ่มเด็กผู้ชายดังกล่าวโตขึ้นมา จึงนิยมใช้ กำลั้ง และไม่ทำการทำงาน ส่วนเด็กหญิงถูกส่งสอนให้ดูแลงานบ้านและกิจการต่างๆในครัวเรือน แทน ผู้หญิงมอญสูงอายุได้เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า แต่เดิมหรือในยุคที่ตนเป็นเด็กนั้น มักได้ยินผู้ใหญ่พูด ว่า ผู้ชายชาวมอญที่ดีนั้นจะต้องมีภรรยาเป็นชาวมอญด้วยกัน เพราะหญิงชาวมอญมี ความสามารถในทุกๆด้าน ถ้าชายใดไปมีภรรยาชาวไทยหรือลาว ถือว่าผู้ชายคนนั้นไม่ได้เรื่องหรือ เป็นผู้ที่ไม่มีความสามารถ ผู้วิจัยคิดว่าจากแนวคิดและวิธีการดำเนินชีวิตดังกล่าว จึงทำให้แกนนำ ในการทำกิจกรรมต่างๆ เป็นผู้ชาย ส่วนผู้หญิงต้องคิดกับการทำงานหาเลี้ยงครอบครัวหรืองาน บ้านต่างๆ ไม่คิดว่าการเป็นผู้นำทำกิจกรรมต่างๆเป็นงานของตน แม้ว่าปัจจุบัน ค่านิยมดังกล่าวจะ น้อยลงแล้วในเวลาเดียวกัน วัฒนธรรม ค่านิยม และวิธีการดำเนินชีวิตแบบไทย ได้เข้ามามีอิทธิพล มากขึ้น ผู้ชายมอญบางชั้นหมากจึงเริ่มมาเป็นผู้ทำงานเลี้ยงครอบครัว ส่วนเพศหญิงก็มีบทบาทใน ครัวเรือนมากขึ้น แต่เพศชายก็ยังเป็นกลุ่มที่เป็นผู้นำในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ซึ่งผู้วิจัยคิดว่า หากคนในชุมชนมอญบางชั้นหมากเห็นความสำคัญของเพศหญิงในการเป็นบุคคลส่วนสำคัญที่ทำ ให้อัตราการเลือกภาษามอญในชุมชนสูงขึ้น แล้วหันมาให้ชาวมอญบางชั้นหมากเพศหญิงเข้ามามี บทบาทในการทำกิจกรรมเพื่อการรณรงค์ภาษามอญมากขึ้น ก็เป็นไปได้ว่าการรณรงค์ภาษามอญใน ชุมชนมอญบางชั้นหมากอาจจะประสบความสำเร็จได้ในอนาคต

จากการพิจารณาผลการวิเคราะห์การเลือกภาษากับกิจกรรมเพื่อการรณรงค์ภาษา สรุปได้ ว่า การจัดกิจกรรมรณรงค์ภาษาของชาวมอญบางชั้นหมากสอดคล้องกับผลการเลือกภาษาด้าน ปัจจุบันอายุ กล่าวคือ เน้นดำเนินกิจกรรมกับชาวบางชั้นหมากกลุ่มอายุน้อย ซึ่งเป็นผู้ที่มีอัตราการ ใช้ภาษามอญต่ำสุด เท่ากับว่าเป็นแผนการรณรงค์ภาษาที่แก้ไขตรงจุด แต่ด้านปัจจัยแวดล้อมและเพศ นั้น ผู้วิจัยคิดว่าชาวชุมชนยังให้ความสำคัญไม่ตรงจุดนัก กล่าวคือ สมควรที่จะมาเน้นให้

ความสำคัญกับแวดวงครอบครัวและแวดวงอื่นๆมากขึ้น
หญิงในการดำรงภาษาในชุมชนให้มากขึ้นด้วย

อีกทั้งสมควรเห็นความสำคัญของเพศ

บทที่ 8

สรุป

8.1 สรุป

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า ภาษาที่ชาวชุมชนมอญบางชั้นหมากเลือกใช้มากที่สุด คือ ภาษาไทย รองลงมาคือ ภาษามอญ และน้อยที่สุด คือ ภาษาไทยสลับมอญ เมื่อพิจารณาปัจจัยแวดล้อม กล่าวคือ พิจารณาอัตราการเลือกภาษาใน 6 แดง พบว่า แดงที่มีอัตราการใช้ภาษามอญที่สุด คือ แดงงานประเพณีและศาสนา รองลงมาคือ แดง ครอบครัว เพื่อน ที่ทำงาน และน้อยที่สุด คือ แดงตลาด ซึ่งผลการวิจัยในส่วนนี้ ทำให้เห็นว่า สมมติฐานข้อที่ 1. ที่ผู้วิจัยตั้งไว้ว่า คนไทยเชื้อสายมอญบางชั้นหมากเลือกภาษามอญในแวดวงครอบครัวมากที่สุด รองลงมา คือ แดงงานประเพณี แดงศาสนา แดงตลาด แดงเพื่อน และน้อยที่สุด คือ แดงที่ทำงาน ไม่ถูกต้อง โดยแวดวงครอบครัวที่ผู้วิจัยคาดว่าจะพบการใช้ภาษามอญมากที่สุดนั้น กลับเป็นอันดับสาม แดงงานประเพณีและศาสนาที่ผู้วิจัยคาดว่าจะพบอัตราการใช้ภาษามอญมากเป็นอันดับสองและสาม กลับเป็นอันดับหนึ่ง ส่วนอัตราการเลือกภาษามอญในแวดวงตลาดที่ผู้วิจัยคาดว่าจะอยู่อันดับที่สี่ก็กลับอยู่อันดับสุดท้าย รองจากแวดวงเพื่อนและที่ทำงาน

ส่วนการใช้ภาษาไทย พบว่า มีผลตรงข้ามกับผลการเลือกภาษามอญ คือ มีอัตราการใช้สูงสุดในแวดวงตลาด รองลงมาคือ แดงที่ทำงาน เพื่อน ครอบครัว ศาสนา และน้อยที่สุด คือ แดงงานประเพณี เกี่ยวกับอัตราการใช้ภาษาไทยสลับมอญ พบว่า มีการเลือกมากที่สุดในแวดวงงานประเพณี รองลงมาคือ แดง ครอบครัว ศาสนา ที่ทำงาน เพื่อน และน้อยที่สุดในแวดวงตลาด ทั้งนี้ แต่ละแวดวงมีการเลือกภาษาที่ต่างกันไป คือ ในแวดวงครอบครัว ชาวมอญบางชั้นหมากมีอัตราการเลือกภาษาไทยมากที่สุด รองลงมาคือ ภาษาไทยสลับมอญ และน้อยที่สุด คือ ภาษามอญ ในแวดวงงานประเพณี ชาวมอญบางชั้นหมากเลือกภาษามอญมากที่สุด รองลงมาคือ ภาษาไทยสลับมอญ และน้อยที่สุดคือ ภาษาไทย ในแวดวงศาสนา ชาวมอญบางชั้นหมากเลือกภาษามอญมากที่สุด รองลงมาคือ ภาษาไทยสลับมอญ และน้อยที่สุดคือ ภาษาไทย ในแวดวงตลาด ชาวมอญบางชั้นหมากเลือกภาษาไทยมากที่สุด และใช้ภาษามอญกับภาษาไทยสลับมอญเท่ากัน ในแวดวงเพื่อน ชาวมอญบางชั้นหมากเลือกภาษาไทยมากที่สุด รองลงมาคือ ภาษามอญ และใช้ภาษาไทยสลับมอญน้อยที่สุด และในแวดวงที่ทำงาน ผู้วิจัยพบว่า ชาวมอญบางชั้นหมากเลือก

ภาษาไทยมากที่สุด รองลงมาคือ ภาษาไทยสลับมอญ และใช้ภาษามอญน้อยที่สุด ทั้งนี้ การเลือกภาษาของแต่ละแควดงที่อธิบายข้างต้นนั้นเป็นความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ส่วนผลการวิจัยปัจจัยรุ่นอายุผู้บอกภาษากับการเลือกภาษา ผู้วิจัยพบว่า ผู้บอกภาษาที่มีช่วงอายุ 5-25 ปีเลือกภาษาไทยมากที่สุด รองลงมาคือ ภาษาไทยสลับมอญ และน้อยที่สุดคือ ภาษามอญ ส่วนผู้บอกภาษาในรุ่นอายุ 26-45 ปี เลือกภาษาไทยสลับมอญมากที่สุด รองลงมาคือ ภาษาไทย และน้อยที่สุดคือ ภาษามอญ และผู้บอกภาษาในรุ่นอายุ 46-65 ปี เลือกภาษามอญมากที่สุด รองลงมาคือ ภาษาไทย และน้อยที่สุดคือ ภาษาไทยสลับมอญ

ทั้งนี้ความแตกต่างในการเลือกภาษาทั้งสามกับรุ่นอายุพบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ (ดู 5.7)

ผลการวิจัยปัจจัยรุ่นอายุผู้บอกภาษา ทำให้สรุปได้ว่า สมมติฐานข้อที่ 2 ที่ว่า คนไทยเชื้อสายมอญบางชั้นหมากที่มีอายุ 46-65 ปี ใช้ภาษามอญมากที่สุด รองลงมา คือ อายุ 26-45 ปี และน้อยที่สุด คือ อายุ 5-25 ปี และสมมติฐานข้อที่ 5 ที่ว่า คนไทยเชื้อสายมอญบางชั้นหมากยังมีอายุน้อย การเลือกภาษามอญก็ยิ่งน้อย เป็นจริง และอายุเป็นปัจจัยสำคัญในการเลือกภาษา

ส่วนผลการวิจัยปัจจัยเพศผู้บอกภาษากับการเลือกภาษา ผู้วิจัยพบว่า ผู้บอกภาษาเพศชายเลือกภาษาไทยมากที่สุด รองลงมา คือ ภาษาไทยสลับมอญ และน้อยที่สุดคือ ภาษามอญ ผู้บอกภาษาเพศหญิงก็เลือกภาษาไทยมากที่สุดเหมือนผู้บอกภาษาเพศชาย แต่รองลงมาคือภาษามอญ และน้อยที่สุดคือภาษาไทยสลับมอญ เมื่อเปรียบเทียบอัตราการเลือกภาษาของผู้บอกภาษาเพศชายกับเพศหญิง ผู้วิจัยพบว่า ผู้บอกภาษาเพศชายมีอัตราการเลือกภาษาไทยและภาษาไทยสลับมอญ มากกว่าชาวมอญบางชั้นหมากเพศหญิง ส่วนชาวมอญบางชั้นหมากเพศหญิงมีอัตราการเลือกภาษามอญ มากกว่าเพศชาย แต่เมื่อคำนวณทางสถิติแล้วพบว่า เพศของผู้บอกภาษากับการเลือกภาษาไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ จึงสรุปได้ว่าเพศของผู้พูดไม่มีอิทธิพลต่อการเลือกภาษาของชาวมอญบางชั้นหมาก

ผลการศึกษาดังกล่าวข้างต้นทำให้สรุปได้ว่าสมมติฐานข้อที่ 3. ที่ว่าคนไทยเชื้อสายมอญบางชั้นหมากเพศหญิงเลือกภาษามอญมากกว่าเพศชาย ไม่เป็นจริง

ส่วนผลการวิจัยปัจจัยเพศคู่สนทนา พบว่า ชาวไทยเชื้อสายมอญที่บางชั้นหมากเลือกภาษาไทยกับคู่สนทนาเพศชายมากที่สุด รองลงมาคือ ภาษาไทยสลับมอญ และใช้ภาษามอญน้อยที่สุด ส่วนในการสนทนากับคู่สนทนาเพศหญิงพบว่า ผู้บอกภาษาเพศหญิงเลือกภาษามอญและภาษาไทยเท่ากัน ใช้ภาษาไทยสลับมอญน้อยที่สุด

ส่วนการเลือกภาษากับคู่สนทนาทั้งสองเพศ พบว่า ชาวมอญบางชั้นหมากทั้งเพศชายและเพศหญิงมีรูปแบบการเลือกภาษาที่เหมือนกัน กล่าวคือ มักเลือกภาษามอญกับคู่สนทนาเพศหญิง

แต่เลือกภาษาไทยและภาษาไทยสลับมอญกับคู่สนทนาเพศชาย อย่างไรก็ตาม ในการพิจารณา ด้านความสัมพันธ์ของเพศคู่สนทนากับการเลือกภาษา โดยการทดสอบทางสถิติ พบว่า เพศคู่สนทนากับการเลือกภาษาสัมพันธ์กันอย่างไม่มีความสำคัญ หรืออีกนัยหนึ่งคือ ความแตกต่างในการเลือกภาษาไม่ได้มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

จากข้อค้นพบข้างต้น ทำให้สรุปได้ว่า สมมติฐานข้อที่ 4. ที่ว่า คนไทยเชื้อสายมอญบางชั้นหมากทั้งเพศชายและเพศหญิงเลือกภาษามอญกับคู่สนทนาเพศหญิงมากกว่ากับคู่สนทนาเพศชาย ไม่เป็นจริง

ในเรื่องการวิเคราะห์ความสำคัญของปัจจัยทั้ง 4 คือ ปัจจัยแหวดง ปัจจัยรุ่นอายุผู้บอกภาษา ปัจจัยเพศผู้บอกภาษา และปัจจัยเพศคู่สนทนา พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ชาวมอญบางชั้นหมากเลือกภาษาต่างกันคือ ปัจจัยแหวดงและรุ่นอายุผู้บอกภาษา ส่วนปัจจัยเพศผู้บอกภาษา และเพศคู่สนทนาก็ส่งผลให้ชาวมอญบางชั้นหมากเลือกภาษาต่างกัน แต่ก็ไม่ใช้ความต่างอย่างมีนัยสำคัญ

ด้านการอ้างภาษามอญ เมื่อผู้วิจัยได้ไปสัมภาษณ์ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการอ้างภาษา และวัฒนธรรมมอญในตำบลบางชั้นหมากดังที่กล่าวไว้ในบทที่ 7 ผู้วิจัยพบว่า สมมติฐานข้อที่ 6. ที่ว่าวิธีการในการอ้างภาษาของคนไทยเชื้อสายมอญบางชั้นหมาก ได้แก่ การสอนภาษามอญ และการส่งเสริมการใช้ภาษามอญในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เป็นจริง ซึ่งแม้ว่ากิจกรรมการสอนภาษามอญยังไม่ประสบความสำเร็จมากเท่าการทำกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมอย่างการฟ้อนรำ แต่การจัดการเรียนการสอนภาษามอญทุกวันอาทิตย์ของชุมชนยุวชนไทยรามัญ วัดอัมพวัน ก็มีแนวโน้มว่าจะมีเด็ก ๆ ในชุมชนมาร่วมเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ และสมาชิกผู้ใหญ่ในชุมชนก็ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมเพื่อการอ้างภาษามากขึ้น

จากการพิจารณาผลการวิจัยกับสมมติฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้ก่อนการวิจัยทั้ง 6 ข้อ ดังที่อธิบายข้างต้น ทำให้สรุปได้ว่า มีสมมติฐานเป็นจริง 3 ข้อ และไม่เป็นจริง 3 ข้อ ดังต่อไปนี้

สมมติฐานข้อที่ 1. คนไทยเชื้อสายมอญบางชั้นหมากเลือกภาษามอญในแหวดงครอบครัวมากที่สุด รองลงมา คือ แหวดงงานประเพณี แหวดงศาสนา แหวดงตลาด แหวดงเพื่อน และน้อยที่สุด คือ แหวดงที่ทำงาน สมมติฐานข้อนี้ ไม่เป็นจริง

สมมติฐานข้อที่ 2. คนไทยเชื้อสายมอญบางชั้นหมากที่มีอายุ 46-65 ปี ใช้ภาษามอญมากที่สุด รองลงมา คือ อายุ 26-45 ปี และน้อยที่สุด คือ อายุ 5-25 ปี สมมติฐานข้อนี้ เป็นจริง

สมมติฐานข้อที่ 3. คนไทยเชื้อสายมอญบางชั้นหมากเพศหญิงเลือกภาษามอญมากกว่าเพศชาย สมมติฐานข้อนี้ ไม่เป็นจริง

สมมติฐานข้อที่ 4. คนไทยเชื้อสายมอญบางชั้นหมากทั้งเพศชายและเพศหญิงเลือกภาษามอญกับคู่สนทนาเพศหญิงมากกว่ากับคู่สนทนาเพศชาย สมมติฐานข้อนี้ ไม่เป็นจริง

สมมติฐานข้อที่ 5. คนไทยเชื้อสายมอญบางชั้นหมากยังมีอายุน้อย การเลือกภาษามอญก็ยิ่งน้อย สมมติฐานข้อนี้ เป็นจริง

สมมติฐานข้อที่ 6. วิธีการในการดำรงภาษาของคนไทยเชื้อสายมอญบางชั้นหมาก ได้แก่ การสอนภาษามอญ และการส่งเสริมการใช้ภาษามอญในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ สมมติฐานข้อนี้ เป็นจริง

8.2 อภิปรายผล

ในการศึกษา ผู้วิจัยพบว่า ภาษาที่ชาวชุมชนมอญบางชั้นหมากเลือกใช้มากที่สุด คือ ภาษาไทย (47.5%) รองลงมาคือ ภาษามอญ (26.57%) และน้อยที่สุด คือ ภาษาไทยสลับมอญ (25.91%) ความแตกต่างในการเลือกภาษาไทยและภาษามอญ พบว่า แตกต่างจากที่ พัชรา อัมพวนนท์ (2551) พบว่า ชาวบางชั้นหมากเลือกใช้ภาษาไทย(65%) ภาษามอญ(35%) ผู้วิจัยคิดว่า อัตราการเลือกภาษาไทยและภาษามอญในการศึกษาของพัชราแตกต่างกันมากก็เพราะ พัชราใช้การเก็บข้อมูล โดยใช้แบบสอบถาม ผู้บอกภาษาจึงต้องตัดสินใจเลือกตอบภาษาใดภาษาหนึ่ง ซึ่งต่างจากการปฏิบัติจริงของผู้ที่มีภาวะสองภาวะ ที่มีการสลับภาษาหรือการปนภาษาได้ ผลการศึกษาของผู้วิจัยที่เก็บข้อมูลจากการสังเกตการณ์เลือกใช้ภาษาที่เกิดขึ้นจริง จึงแสดงการใช้ภาษาของชุมชนมอญบางชั้นหมากได้ชัดเจนและตรงกับความเป็นจริงมากกว่า

ส่วนสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ไม่เป็นจริง ผู้วิจัยคาดว่าเกิดจากการที่ผู้วิจัยคาดไม่ถึงว่าแวดวงศาสนาที่เป็นแวดวงที่เป็นศูนย์รวมจิตใจของชุมชนมอญบางชั้นหมาก จะมีความสำคัญด้านการดำรงภาษามากกว่าแวดวงครอบครัว โดยในงานวิจัยส่วนใหญ่ อย่างเช่น ในงานวิจัยของ โอบาร์ (O'barr, 1971) ที่ศึกษาภาวะหลายภาษาในชุมชนหมู่บ้านยูแซงกิ ในชนบทของเมืองแพร์ ประเทศแทนซาเนีย การศึกษาของลาบอฟ (Labov, 1972) ที่ศึกษาภาษาของชาวชุมชนเกาะมาทาวินยาด การศึกษาของโอลิเวอร์ (Oliver, 1972) ที่ศึกษาภาวะ 2 ภาษาในชุมชนหมู่บ้านลอสโอดอส ประเทศสหรัฐอเมริกา การศึกษาของพาราเชอร์ (Parasher, 1980) ที่ศึกษาการเลือกภาษาตามแวดวงและสถานการณ์ต่าง ๆ การศึกษาของคมขำ ศิลปะชัย (2522) ที่สำรวจชุมชนที่ใช้ภาษาพูดหลายภาษาในจังหวัดสุรินทร์ และการศึกษาของศรีนราวัฒน์ (1988) ในเอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง “Language Use of Chinese in Bangkok” ที่ล้วนพบว่าประชากรที่ศึกษามักใช้ภาษาดั้งเดิมของชุมชน ในแวดวงครอบครัวมากที่สุด

ผู้วิจัยจึงคาดว่าแวดวงครอบครัวน่าจะเป็นแวดวงที่พบการเลือกภาษามอญมากที่สุด เพราะเป็นแวดวงพื้นฐานในการใช้ภาษาแม่ของชุมชนที่มีภาวะสองหรือหลายภาษา แต่ผลการวิจัยที่ออกมานั้นก็กลับเห็นว่าแวดวงงานประเพณีและแวดวงศาสนาเป็นแวดวงที่พบการใช้ภาษามอญ

มากที่สุด และยังเป็นเพียงสองแวดวงที่พบว่ามีการใช้ภาษามอญมากกว่าภาษาไทย ทั้งนี้ในงานวิจัยที่ศึกษามานั้นผู้วิจัยพบว่ามียี่สิบเจ็ดงานวิจัยที่แวดวงศาสนามีอัตราการใช้ภาษาแม่สูงสุด นั่นคือ งานวิจัยของ จอนสันไวเนอร์ (Johnson-Weiner, 1996) เรื่อง อัตลักษณ์ชุมชนและการเปลี่ยนภาษาในชุมชนทางเหนือของชาวอเมริกันนิกายอานาแบปติส ซึ่งชุมชนนี้มีลักษณะเด่น คือ เป็นแวดวงทางศาสนา กล่าวคือ เป็นชุมชนที่รวมกลุ่มกันเพราะมีความคิดทางศาสนาเหมือนกัน ซึ่งแตกต่างจากคนโดยรอบชุมชนที่เป็นคนส่วนใหญ่ อย่างไรก็ตามชุมชนชาวไทยเชื้อสายมอญในตำบลบางชันหมากนั้น ก็ได้เป็นชุมชนทางศาสนาเหมือนในชุมชนที่จอนสันไวเนอร์ทำการศึกษาโดยชาวชุมชนนับถือศาสนาพุทธ เหมือนคนส่วนใหญ่ของชุมชน แต่ว่าแวดวงศาสนาหรือวัดในชุมชนนี้ เป็นศูนย์รวมจิตใจ และศูนย์รวมผู้ที่มีเชื้อสายมอญที่อยู่บริเวณนี้ นอกจากนั้นวัดหรือพระที่อยู่ใต้วัดก็เป็นบุคคลหลักที่จัดกิจกรรมประเพณีมอญและดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมมอญในชุมชน

ดังนั้น แม้ว่าผู้วิจัยจะพบว่าชุมชนนี้ ชาวชุมชนเลือกใช้ภาษาไทยมากที่สุด แต่เมื่อชาวชุมชนที่มีเชื้อสายมอญได้มารวมตัวกันในแวดวงงานประเพณีและศาสนาที่มีการรณรงค์ให้ใช้ภาษามอญ จึงเป็นโอกาสให้ชาวชุมชนได้ใช้ภาษาแม่ของตนโดยไม่ต้องกลัวคู่สนทนาไม่เข้าใจ ผู้วิจัยยังสังเกตว่าภาษามอญยังเป็นภาษาที่มีศักดิ์ศรีสูงกว่าภาษาไทยในแวดวงทั้งสองนี้ เพราะเห็นจากการที่ชาวชุมชนในทุกรุ่นอายุจะพยายามใช้ภาษามอญในแวดวงนี้ อีกทั้งหากมีผู้ใดใช้ภาษาไทยในแวดวงทั้งสองก็จะเป็นที่สังเกตและชาวชุมชนก็จะรู้ทันทีว่าเป็นผู้ที่ไม่ใช่เชื้อสายมอญ เข้ามาร่วมในแวดวง การใช้ภาษามอญจึงเป็นการแสดงความเป็นพวกพ้องภายในชุมชนอีกด้วย ประกอบกับสำนักงานวัฒนธรรม จังหวัดลพบุรีก็เริ่มให้เงินสนับสนุนกิจกรรมเพื่อการธำรงวัฒนธรรมแก่ตำบลต่างๆมากขึ้น ชาวมอญบางชันหมากจึงจัดกิจกรรมต่างๆได้มากขึ้น

ส่วนแวดวงครอบครัวที่น่าจะมีอัตราการใช้ภาษามอญสูงแต่กลับมีการใช้ภาษาไทยมากกว่านั้น ผู้วิจัยคิดว่าเกิดจากการที่แต่เดิมชุมชนนี้ไม่มีการรวมกลุ่มเพื่ออนุรักษ์ภาษาและวัฒนธรรม มีเพียงแต่ชาวบ้านบางคนอย่างนายจำปี ช่อสัตย์ ที่มีความชำนาญในการใช้ภาษามอญที่พยายามธำรงภาษาเพียงคนเดียว ชุมชนจึงกำลังจะเป็นชุมชนที่มีการเปลี่ยนภาษาหรือภาษามอญกำลังจะสูญไปจากชุมชน แต่เมื่อมีการตั้งชุมชนยุวชนไทยรามัญ วัดอัมพวัน เมื่อปี 2547 ประกอบกับการที่ผู้อำนวยการโรงเรียนอัมพวันคนใหม่ คือ นายมานะ มิ่งขวัญ ที่เห็นความสำคัญในการอนุรักษ์ภาษาและวัฒนธรรมมอญ เข้ามาทำงานในชุมชน การใช้ภาษามอญจึงเพิ่งถูกฟื้นขึ้นมาในช่วง 7 ปีนี้ แวดวงที่มีการรวมกลุ่มของชาวไทยเชื้อสายมอญมากที่สุดคือแวดวงศาสนาจึงมีการใช้ภาษามอญสูง ส่วนในแวดวงงานประเพณี เมื่อมีผู้มีฐานะสูงเป็นที่เคารพของคนในชุมชนอย่างพระและผู้อำนวยการโรงเรียน เป็นคนจัดงานโดยเน้นการจัดตามประเพณีมอญ

และในปีแรกๆยังกำหนดให้เด็กไปร่วมงานโดยใช้ชุดมอญ และทำกิจกรรมมอญต่างๆ เอกลักษณ์ของชาวมอญบางชั้นหมาก เช่น ภาษามอญ จึงถูกฟื้นฟูขึ้นมาในแวดวงนี้

จากการศึกษาการเลือกภาษาและการอ้างภาษาของชุมชน ผู้วิจัยจึงได้ทราบว่า ชุมชนมอญบางชั้นหมากนี้ที่จริงเป็นชุมชนที่ภาษามอญใกล้จะสูญไปแล้ว เพราะเป็นภาษาของคนกลุ่มน้อย แต่ชาวชุมชนนั้นมีความรักในชาติพันธุ์ของตนเองอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่เกี่ยวกับทัศนคติของ พัชรา อัมพวานนท์ ที่พบว่า ชาวมอญบางชั้นหมากมีทัศนคติบวกต่อภาษามอญ ซึ่งแสดงให้เห็นแนวโน้มว่าชาวมอญบางชั้นหมากจะอ้างภาษามอญไว้ได้ นอกจากนี้เมื่อมีการจัดตั้งชมรมยุวชนไทยรามัญ วัดอัมพวัน ที่มีจุดประสงค์ในการอ้างภาษาและวัฒนธรรมมอญ ชาวชุมชนก็ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ภาษามอญจึงฟื้นตัวอย่างรวดเร็วในแวดวงที่เริ่มทำการอ้างภาษาอย่างในแวดวงงานประเพณีและแวดวงศาสนา ส่วนในแวดวงครอบครัวนั้นถึงแม้ว่าจะพบการใช้ภาษาไทยมากที่สุด แต่อัตราการใช้ภาษาไทยและภาษามอญก็ใกล้เคียงกันมาก และอัตราการใช้ภาษาไทยก็ไม่สูงกว่า 50 % เหมือนในสามแวดวงที่เหลือจึงเป็นไปได้ว่า ในอนาคตแวดวงนี้ก็จะมีอัตราการใช้ภาษามอญสูงขึ้นจนเป็นภาษาที่ใช้สูงสุดในแวดวงก็ได้ เพราะชมรมยุวชนไทยรามัญวัดอัมพวันก็มีการพัฒนาขึ้นเรื่อยๆ โดยเริ่มแยกออกเป็น 4 องค์กรตั้งที่กล่าวไว้ในบทที่ 7 และชาวชุมชนก็ให้ความร่วมมือมากขึ้น โดยเฉพาะเด็กๆที่เริ่มมาเป็นกลุ่มหลักในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ

อย่างไรก็ตาม ที่พบว่าการเลือกภาษามอญในแวดวงตลาดน้อยที่สุด ผิดจากที่ผู้วิจัยคาดว่าจะมากเป็นอันดับที่สี่นั้น ผู้วิจัยเห็นว่าเกิดจากการที่สถานที่ตลาดมอญนั้นเปลี่ยนไป โดยเปลี่ยนจากตั้งในชุมชน ไปตั้งอยู่บริเวณนอกชุมชน และยังติดกับตลาดในเมืองของชาวไทยที่ไม่มีเชื้อสายมอญ จึงเกิดปรากฏการณ์ที่ลอเรน (Lauren, 2002) และคณะ เรียกว่า การสูญเสียแวดวง (Domain) หรือ การที่แวดวงหนึ่งเคยมีภาษาแม่หรือภาษาท้องถิ่นให้เป็นภาษาหลัก เปลี่ยนมามีภาษามาตรฐานหรือชาวชุมชนเลือกอีกภาษาหนึ่งแทน ภาษาที่ถูกเปลี่ยนนั้นจึงเกิดการสูญเสียแวดวง กล่าวคือ แวดวงที่เคยมีภาษานั้นใช้ ได้หายไป

ส่วนในแวดวงเพื่อนและที่ทำงาน ผู้วิจัยคาดว่าจะมีการเลือกภาษามอญน้อย ซึ่งก็ตรงกับผลการวิจัย ผู้วิจัยคิดว่าเกิดจากการที่ชาวชุมชนบางชั้นหมากทั้งชาวไทยเชื้อสายมอญ และชาวไทยที่ไม่มีเชื้อสายมอญอยู่ร่วมกัน เพื่อน ของชาวชุมชนจึงมีทั้งผู้ที่มีภาษาไทยและภาษามอญเป็นภาษาแม่ การเลือกภาษาจึงเลือกภาษาไทยที่เป็นภาษากลางมากกว่า แต่ผู้ที่มีเชื้อสายมอญนั้นก็มักรวมกลุ่มกัน โอกาสที่จะใช้ภาษามอญในแวดวงเพื่อนจึงสูงกว่าแวดวงที่ทำงาน ทั้งนี้ เนื่องจากในแวดวงที่ทำงานนั้นมีปัจจัยฐานะทางสังคมเข้ามาเกี่ยวข้อง กล่าวคือ มีการสนทนาของนายจ้างกับลูกจ้าง ซึ่งนายจ้างนั้นมีฐานะทางสังคมสูงกว่า ภาษาที่เป็นภาษาที่มีศักดิ์ศรีสูงกว่าทางสังคม เพราะเป็นภาษามาตรฐาน จึงเป็นภาษาที่นายจ้างเลือกใช้เพื่อนแสดงความสูงกว่าทางสังคมของนายจ้าง เมื่อสนทนากับลูกจ้าง ซึ่งความสัมพันธ์ในการเลือกภาษากับฐานะทางสังคม พิซแมน (

Fishman 1965) ได้กล่าวไว้ในบทความเรื่อง ใครพูดภาษาอะไรกับใครและเมื่อไหร่ (Who Speaks What Language to Whom and When?) มีใจความโดยสรุปว่า ภาษามาตรฐานมักเป็นภาษาที่มีศักดิ์ศรีสูงกว่าภาษาท้องถิ่นหรือภาษาแม่ เพราะเป็นภาษาที่รัฐกำหนดให้ใช้ในกิจกรรมสำคัญในสังคม การใช้ภาษามาตรฐานจึงเป็นการแสดงอำนาจทางสังคมของผู้ที่พูด และเป็นการแสดงความนับถือของผู้ที่พูดต่อคู่สนทนาด้วย ซึ่งการเลือกภาษามาตรฐานในแวดวงที่ต้องใช้ภาษาเป็นทางการ และการใช้ภาษาแม่ในแวดวงที่เป็นกันเองก็เป็นสิ่งที่ยืนยันความคิดนี้ เช่นในผลการศึกษาของ โอบาร์ (O'barr, 1971) ที่พบว่า ภาษาอชูและภาษาสวาฮีลีมียุทธศาสตร์ต่างกัน จึงถูกเลือกใช้ในแวดวงต่างกันอย่างชัดเจน ส่วนภาษาอชูส่วนใหญ่ใช้ในบ้าน ที่ฟาร์ม กับเพื่อน ส่วนภาษาสวาฮีลีใช้ในแวดวงสถานที่ราชการ หรืออย่างในงานศึกษาของ ลินนา วังคะฮาด (2541) ศึกษาภาษาที่มีใช้ในชุมชนหลายภาษาที่บ้าน ท่าคอยนาง ตำบลสวาย อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ ที่พบว่า แวดวงโรงเรียนชาวชุมชนจะเลือกภาษาไทยเพราะเป็นภาษามาตรฐาน ส่วนแวดวงที่มีความเป็นกันเองอื่นๆ อย่าง แวดวงครอบครัว แวดวงคนในชุมชน ชาวชุมชนเลือกภาษาลาวหรือภาษาแม่ต่างๆ

อย่างไรก็ตาม การศึกษาการเลือกภาษาของชาวไทยเชื้อสายมอญ ตำบลบางขันหมากครั้งนี้ ไม่ได้ศึกษาการเลือกภาษาแวดวงที่มีการบังคับใช้ภาษามาตรฐานอย่างแวดวงโรงเรียน เพราะผู้วิจัยเห็นว่าผลการศึกษานั้นคาดเดาได้ คือ ชาวชุมชนจะเลือกภาษาที่ทางรัฐบังคับหรือภาษาไทย เหมือนผลการศึกษานักวิจัยที่ผ่านมา การศึกษาแวดวงที่ไม่มีการบังคับการใช้ภาษา ผู้วิจัยจึงเห็นว่าน่าสนใจมากกว่า

ส่วนสมมติฐานข้อ 2 นั้นผู้วิจัยได้คาดเดาไว้ถูกต้อง กล่าวคือ ผู้วิจัยได้คาดว่าคนไทยเชื้อสายมอญบางขันหมากที่มีอายุ 46-65 ปี ใช้ภาษามอญมากที่สุด รองลงมา คือ อายุ 26-45 ปี และน้อยสุด คือ อายุ 5-25 ปี ซึ่งการที่ผู้วิจัยได้คาดเดาไว้เช่นนี้ก็เพราะว่า กลุ่มชาติพันธุ์ที่เป็นชนกลุ่มน้อยในสังคม น่าจะได้รับอิทธิพลของภาษาของคนกลุ่มใหญ่ เพราะต้องติดต่อกับคนรอบข้างเพื่อการจับจ่ายใช้สอย การทำงาน และการดำรงชีพด้านอื่นๆ ผู้ที่เป็นคนรุ่นหลังจึงน่าจะหันมาใช้ภาษาของคนส่วนใหญ่ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีพมากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับผลการศึกษาคือ การเลือกภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์มอญ ที่อาศัยอยู่ในถิ่นอื่นๆ ในประเทศไทย ก็พบว่า ได้ผลการศึกษเหมือนกัน คือ ผู้บอกภาษาที่มีอายุน้อยเลือกใช้ภาษามอญน้อยกว่าผู้บอกภาษาที่มีอายุมาก อย่างเช่น ในการศึกษาของ [กาญจวัฒน์ โกสิยกุล](#) (2547) เรื่อง วิเคราะห์การใช้คำของคนสามระดับอายุในภาษามอญบางกระดี เขตบางขุนเทียน จังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่ได้ผลการศึกษาว่า ชาวมอญบางกระดีที่มีอายุ 55 ปีขึ้นไป เลือกใช้ศัพท์ภาษามอญมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่อยู่ในช่วงอายุ 35-50 ปี ส่วนผู้ที่มีอายุ 15-30 ปี เลือกใช้ศัพท์ภาษามอญน้อยที่สุด

ทั้งนี้เมื่อเปรียบเทียบกับผลการศึกษาคือการเลือกภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ในประเทศไทย พบว่า ในบางชุมชน ประชากรมีแนวโน้มว่าจะเปลี่ยนภาษาไปเลย อย่างเช่น การศึกษาของ สุชาติา วัฒนนะ (2549) ศึกษาหน้าที่ของภาษาที่มีใช้ในชุมชนบ้านสวนใหญ่ ตำบลลำปลายมาศ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ที่สรุปผลการวิจัยภาษาว่ามีแนวโน้มการเปลี่ยนภาษาเป็นภาษาไทย ทั้งนี้ เพราะพบว่ากลุ่มวัยรุ่นมีภาวะหลายภาษาน้อยที่สุด และเริ่มให้ความสำคัญกับภาษาไทยมาตรฐานมากยิ่งขึ้น กลุ่มวัยชราเป็นกลุ่มที่ยังคงความเป็นผู้รู้หลายภาษา แต่น้อยกว่าวัยกลางคนเพราะพูดภาษาไทยมาตรฐานได้เป็นส่วนน้อย และอย่างในการศึกษาของ กาล (Gal, 1979) เกี่ยวกับชุมชนเกษตรกร Oberwart ที่พบว่าหลังสงคราม Oberwart กลายเป็นส่วนหนึ่งของประเทศออสเตรีย (Austria) ซึ่งพูดภาษาเยอรมัน คนในชุมชนถูกห้ามไม่ให้ใช้ภาษาอังกฤษที่โรงเรียน ทำให้ฐานะของภาษาเยอรมันสูงขึ้น ภาษาเยอรมันจึงกลายเป็นวิธภาษาสูง และภาษาอังกฤษกลายเป็นวิธภาษาต่ำ ในแนวคิดทวิภาษา (diglossia) ฐานะของภาษาอังกฤษ จึงตกเป็นภาษาสำหรับแวดวงที่บ้าน และถูกมองด้วยแง่ลบว่าเป็นภาษาของเกษตรกร เยาวชนจึงนิยมใช้ภาษาเยอรมัน ซึ่งมีทัศนคติว่าผู้พูดมีฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจสูง พ่อแม่ก็เริ่มพูดภาษาเยอรมันกับเด็ก เป็นต้น ในชุมชน Oberwart แวดวงที่เลือกภาษาอังกฤษ จึงแคบลงเรื่อย ๆ ในขณะที่เดียวกันแวดวงที่เลือกภาษาเยอรมันก็กว้างขึ้นเรื่อย ๆ อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนภาษาไม่ได้เกิดขึ้นในชุมชนคนกลุ่มน้อยทุกชุมชน

อย่างไรก็ตาม บางชุมชนนั้นยังสามารถธำรงภาษาแม่ของตนได้ แม้ว่าจะเป็นภาษาที่คนรุ่นหลังใช้น้อยลงก็ตาม อย่างที่เห็นได้จากกลุ่มประชากรที่พูดภาษาเขมรเหนือในประเทศไทยที่สมอลลี (Smalley, 1988) ทำการศึกษาแล้วสรุปผลส่วนการธำรงภาษาว่า ไม่มีตัวแปรใดที่จะทำให้อาณาเขมรหมดไปได้ ยกเว้นบางอำเภอที่มีการแทรกแซงของภาษาลาวหรือไทยมากกว่าหรืออยู่ใกล้บริเวณที่มีประชากรพูดภาษาลาวและไทยอยู่หนาแน่นก็อาจสูญหายไปบ้าง อย่างไรก็ตามผู้พูดภาษาเขมรมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเป็นจำนวนมากกว่า 2 เท่าของเมื่อ 30 ปีที่แล้ว และโรงเรียนเป็นแหล่งสำคัญที่ช่วยให้ประชากรรู้ภาษาไทย แต่ไม่ว่าประชากรที่พูดภาษาเขมรจะมีโอกาสติดต่อกับภาษาไทยและภาษาลาวมากขึ้นเพียงใดในปัจจุบันแต่ก็ไม่ได้เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ภาษาเขมรลดลง แต่กลับยังมีส่วนเสริมให้เกิดภาวะหลายภาษามากขึ้นทำให้ประชากรพูดได้ภาษาเดียวลดน้อยลงไปพร้อมกับประชากรที่ไม่ได้รับการศึกษา ส่วนผลการศึกษาของยูทา กะ โทมิโอกะ (2552) เรื่องทัศนคติต่อภาษาและการเลือกภาษาของคนไทยอีสานที่มีอายุต่างกัน และสรุปการธำรงภาษาว่า ภาษาไทยถิ่นอีสานอยู่ในภาวะการเปลี่ยนภาษา กล่าวคือ ขอบเขตที่คนไทยอีสานเลือกภาษาไทยถิ่นอีสานจะน้อยลงตามเวลา แต่ภาษาไทยถิ่นอีสานคงยังไม่สูญหายไปในกลุ่มอายุที่น้อย เพราะกลุ่มอายุน้อยยังมีทัศนคติทางบวกต่อภาษาไทยถิ่นอีสาน และยังมีแวดวงที่เลือกภาษาไทยถิ่นอีสานด้วย หรืออย่างในงานของณัฐธิดา จักขุรักษ์ (2546)

เรื่องการอ้างและการเปลี่ยนภาษา: กรณีศึกษาภาษาไทยดำ ณ หมู่บ้านหนองเข้ ตำบลหนองปรือ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ถึงแม้ผู้วิจัยจะพบว่าการเลือกภาษาไทยสูงขึ้นในผู้บอกภาษารุ่นอายุน้อย ผู้วิจัยก็ยังสรุปว่า มีการอ้างภาษาไทยดำในคนกลุ่มนี้อยู่ เพราะคนในชุมชนยังรวมกลุ่มกัน ดังนั้น แม้ว่าการศึกษาคำนี้ ผู้วิจัยจะพบว่า ชาวมอญบางชั้นหมากรุ่นอายุน้อยมีอัตราการใช้ภาษามอญต่ำ และมีแนวโน้มการใช้ภาษาไทยสูงขึ้นเรื่อยๆ ผู้วิจัยก็ยังคิดว่าภาษามอญจะไม่สูญไปจากชุมชนนี้ เพราะคนในชุมชนเริ่มตื่นตัวในการอ้างภาษาและวัฒนธรรม มีการไปร่วมกิจกรรมกับชุมชนมอญอื่นๆ ที่มีการกระตุ้นการใช้ภาษามอญ ทำให้ชาวมอญบางชั้นหมากมีแรงผลักดันที่จะอ้างภาษามากขึ้น ซึ่งเมื่อโครงการเรียนสอนภาษามอญในวัดวันอาทิตย์ออกมาเป็นรูปแบบที่แน่นอน ดังเช่นโครงการอื่นๆ อย่าง โครงการแต่งกายมอญ ผู้วิจัยก็คิดว่าโครงการนี้จะประสบความสำเร็จดังเช่นโครงการอื่นๆ ของชมรม และภาษามอญก็จะกลับมาใช้ในครอบครัวและตำบลบางชั้นหมากมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าสมมติฐานที่เกี่ยวกับเพศผู้บอกภาษาและคู่สนทนาจะไม่ได้ได้รับการยืนยัน เพราะพบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่อัตราการเลือกภาษาที่เป็นไปตามการคาดคะเน คือ ชาวมอญบางชั้นหมากทั้งชายและหญิงมีอัตราการเลือกภาษามอญสูงเมื่อสนทนากับคู่สนทนาเพศหญิง แต่เลือกภาษาไทยสูงเมื่อสนทนากับเพศชาย ซึ่งหากเพิ่มจำนวนการสุ่มตัวอย่างก็อาจได้ผลว่ามีนัยสำคัญทางสถิติ และถ้าผลการวิจัยเป็นเช่นนั้นก็จะสะท้อนให้เห็นว่าฐานะเพศชายและเพศหญิงในตำบลบางชั้นหมากไม่ได้เท่าเทียมกัน โดยเพศหญิงมีสถานะค่อนข้างต่ำกว่าเพศชาย นอกจากนี้ จากการศึกษางานวิจัยต่างๆ ได้แก่ งานวิจัยของ ลาบอฟ (Labov, 1972) ที่ศึกษาการใช้ภาษาของชาวชุมชนเกาะมาทาวินยาด งานวิจัยของทรัดกิล (Trudgill, 1983) ที่ศึกษาการออกเสียง [ɪŋ] ของชาวเมืองนอร์วิช ประเทศอังกฤษ งานวิจัยของประพนธ์ จันทวิเทศ (2532) เรื่อง ภาษาหลายภาษาในชุมชนบ้านหนองอารีและบ้านลาวเดิม การศึกษาของศิริกุล กิติธรากุล (2539) เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างความใกล้ชิดชุมชนกับการเลือกใช้คำศัพท์ของผู้พูดภาษาลาวครั้ง งานวิจัยของสิเนหา วัจคะฮาด (2541) เรื่องภาษาหลายภาษาที่ชุมชนบ้านท่าคอยนาง ตำบลสวาย อำเภอปราสาท จังหวัดศรีสะเกษ และงานวิจัยของสุชาดา วัฒนะ (2549) ที่ศึกษาภาษาที่มีใช้ในชุมชนบ้านสวนใหญ่ จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยพบว่างานวิจัยทั้งหมดนี้ได้ผลการวิจัยเหมือนกัน คือ เพศหญิงเป็นเพศที่เลือกเลือกภาษาแม่หรือภาษาท้องถิ่นมากกว่าเพศชาย และพบว่าเป็นเพศที่มีความสามารถในการใช้หลายภาษาได้น้อยกว่าเพศชาย โดยผลดังกล่าวนี้ผู้ทำการศึกษาในวิจัยทั้งหมดข้างต้นอ้างว่าเกิดจากการที่เพศหญิงเป็นเพศที่ได้รับการศึกษาน้อยกว่า ไม่ได้ออกไปทำงานนอกชุมชน และมักเป็นเพศที่มีฐานะทางสังคมต่ำกว่า ภาษาที่เลือกใช้เป็นภาษาแม่ส่วนใหญ่เพราะไม่มีความสามารถในการใช้ภาษามาตรฐาน หรือไม่มีความจำเป็นต้องติดต่อกับคนนอกชุมชน เมื่อผู้วิจัยไปทำการศึกษานำร่อง ผู้วิจัยก็รู้สึกว่าคุณภาพของชุมชนมอญบางชั้นหมากมี

ฐานะต่ำกว่าในชุมชน โดยสังเกตจากการที่ผู้บอกภาษาคนหนึ่งเลือกที่จะใช้ภาษามอญ กับผู้วิจัย ทั้งๆที่ผู้บอกภาษาไม่ทราบว่าเป็นคนในชุมชนหรือไม่ แต่เลือกภาษาไทยที่เป็นภาษาที่มีศักดิ์ศรีสูงกว่ากับผู้อำนวยความสะดวกโรงเรียน ทั้งๆที่ทราบว่าเป็นคนในชุมชน ผู้วิจัยจึงคาดว่าผู้บอกภาษาเพศหญิงจะเลือกภาษามอญมากกว่าเพศชาย และผู้บอกภาษาทั้งสองเพศจะเลือกภาษามอญกับคู่สนทนาเพศหญิงมากกว่า คู่สนทนาเพศชาย เพราะมีความไม่เท่าเทียมทางเพศในสังคมดังที่พบในการศึกษาการเลือกภาษาของเพศหญิงและชายในชุมชนต่างๆที่กล่าวข้างต้น

ส่วนด้านกิจกรรมการอ้างภาษา แม้ว่าชาวไทยเชื้อสายมอญในตำบลบางขันหมากจะมีวิธีการในการอ้างภาษา ได้แก่ การสอนภาษามอญ และการส่งเสริมการใช้ภาษามอญในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ตามที่ผู้วิจัยคาดการณ์เอาไว้ แต่กิจกรรมส่วนใหญ่ยังเป็นเน้นการเรียนรู้อัตนธรรม โดยมีการเรียนภาษามอญสอดแทรกในการทำกิจกรรมต่างๆเท่านั้น ชาวชุมชนในรุ่นอายุน้อยหรือชาวชุมชนที่ยังไม่มีความชำนาญในการใช้ภาษามอญจึงยังอายุที่จะใช้ภาษาแม่ของตนอยู่ ส่วนหนึ่งก็กลัวว่าถ้าใช้ภาษาผิดพลาดต่อหน้าคนรุ่นก่อนหรือผู้มีความชำนาญในภาษามอญ ก็อาจถูกตำหนิ จึงไม่กล้าใช้ ผู้วิจัยสังเกตว่าชาวมอญบางขันหมากรุ่นอายุน้อยมักฟังภาษามอญรู้เรื่อง ผู้เฒ่าผู้แก่พูดภาษามอญด้วยก็เข้าใจ แต่จะตอบกลับไปเป็นภาษาไทย ส่วนภาษามอญจะใช้เป็นคำๆ เพื่อหยอกล้อกับกลุ่มเพื่อน สร้างมุกตลกหรือความสนุกสนานในการสนทนา และเพื่อพูดความลับบางอย่างที่ไม่ต้องการให้คนนอกชุมชนเข้าใจ อย่างเช่น ต่อราคาของเป็นต้น ทั้งนี้ ผู้วิจัยคิดว่าหากชาวชุมชนต้องการรักษาเอกลักษณ์ของชาติพันธุ์มอญก็ควรที่จะให้ความสำคัญในการเรียนการสอนภาษามอญมากกว่านี้ โดยเพิ่มการสอนภาษามอญให้มากขึ้น เพื่อเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ของเด็กๆและคนในชุมชนที่ยังไม่มั่นใจในความสามารถด้านภาษามอญของตน เพราะภาษา เป็นสิ่งแสดงเอกลักษณ์ชาติพันธุ์ที่สำคัญอย่างยิ่ง ดังที่ปรากฏไว้ในด้านหลังหนังสือมอญบางขันหมาก ที่จัดทำขึ้นเพื่อวันรำลึกชาติมอญ ครั้งที่ 60 ว่า

มอญไม่รัก มอญแล้วไซ้ใครจะรัก
 สิ่งที่ปรัก ช่วยกันปลูก เกิดลูกหลาน
 วัฒนธรรม ของมอญ แต่ก่อนกาล
 ช่วยผสวน ช่วยผดุง ให้รุ่งเรือง
 ลูกหลานมอญ อีกหลายหมื่น ตื่นเกิดหนา
 ช่วยรักษา ประเพณีมอญ ให้ฟังเฟื่อง
 ถูกมัดมือ ชื่อรามัญ นั้นเสียเมือง
 จงประเทือง เรื่องภาษา อย่าสูญเอย

8.3 ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาการเลือกภาษา โดยเน้นศึกษาที่ปัจจัยแวดล้อมของ ฟิชแมน (Fishman, 1965) ซึ่งในการศึกษาการเลือกภาษา ฟิชแมนได้กล่าวว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ ผู้บอกภาษาเลือกภาษาต่างกันมีสองประการ คือ สถานการณ์ (Situations) และแวดวง (Domains) เนื่องจากผู้วิจัยต้องการศึกษาโดยเน้นปัจจัยแวดล้อม เพราะเห็นว่ายังไม่ค่อยมีงานวิจัยใดในประเทศไทยที่เน้นศึกษาในแง่นี้ ผู้วิจัยจึงควบคุมปัจจัยสถานการณ์ คือ เก็บข้อมูลเฉพาะจาก สถานการณ์ไม่เป็นทางการเท่านั้น เพราะคิดว่าสถานการณ์เป็นทางการก็น่าจะคาดเดาได้ ว่า ประชากรจะเลือกภาษาไทยที่เป็นภาษามาตรฐาน อย่างไรก็ตาม จากการเข้าไปเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ พบว่า ทางครึ่งในสถานการณ์เป็นทางการ เช่น การกล่าวเปิดงาน ชาวมอญบางชั้นหมากก็ใช้ ภาษามอญ จึงเป็นที่น่าสนใจที่จะศึกษาต่อไปว่า ในสถานการณ์ที่เป็นทางการ ที่จริงแล้ว ชาว ชุมชนมอญบางชั้นหมากจะเลือกภาษาใด ซึ่งอาจจะไม่ใช่ภาษาไทยภาษาเดียวอย่างที่ผู้วิจัยคาด เดาก็ได้ นอกจากนี้ ในด้านแวดวง ผู้วิจัยก็ได้ศึกษาแวดวงที่บทสนทนามักเป็นทางการ เช่น สถานะที่ราชการต่างๆ อาทิ แวดวงโรงพยาบาล และแวดวงสถานีตำรวจ แต่ถ้าเป็นสถานีตำรวจใน ชุมชน โอกาสที่จะพบการเลือกภาษามอญก็น่าจะเป็นไปได้

นอกจากนี้ภาษามอญก็มีความแตกต่างกันในแต่ละถิ่น ตัวอย่างเช่น ด้านสำเนียง จาก การศึกษาเรื่อง When did Middle Mon end ของ Bauer (2009) ทำให้ทราบว่า ลักษณะน้ำเสียง ภาษามอญในประเทศพม่าในต้นศตวรรษที่ 16 กับช่วงปลายศตวรรษที่ 16 มีความแตกต่าง เช่น มี การใช้ระดับเสียงวรรณยุกต์บางตัวสูงขึ้น ดังนั้นชาวมอญที่อพยพเข้ามาตั้งรกรากในประเทศไทย ในช่วงต้นและปลายศตวรรษที่ 16 ก็จะมีสำเนียงมอญที่ต่างกัน และเมื่อมาอยู่ในถิ่นต่างๆกันก็อาจ มีสำเนียงและการใช้คำแตกต่างกันออกไปอีก การศึกษาภาษามอญบางชั้นหมากเทียบกับถิ่นอื่นๆ จึงน่าสนใจเช่นกัน

นอกจากนี้ เมื่อผู้วิจัยได้ทบทวนงานวิจัยต่างๆแล้ว ผู้วิจัยพบว่า ปัจจัยทางสังคมอีกหลายๆ ปัจจัยก็น่าจะมีส่วนต่อการเลือกภาษาเช่นเดียวกัน เช่น ความใกล้ชิดชุมชน ระดับการศึกษาของผู้ บอภาษาและคู่สนทนา ฯลฯ ผู้วิจัยเองพบว่าผลการศึกษาในประเด็นดังกล่าวมักมีข้อค้นพบ คล้ายๆกัน ผู้วิจัยจึงไม่ได้นำมาศึกษา ที่จริงแล้วหากศึกษาก็อาจพบผลที่ไม่เหมือนงานวิจัยอื่นๆก็ ได้ อย่างเช่น ในงานวิจัยของเยาวลักษณ์ชาติสุขศิริเดช (2530) เรื่อง ภาษามอญ ตำบลสลวย จังหวัดชุมพร ที่พบว่า เด็กๆชาวมอญที่ตำบลสลวย เลือกใช้ภาษามอญมากทั้งในวัดและครอบครัว แม้ว่า จะศึกษาในโรงเรียนไทย

นอกจากเรื่องของการเลือกภาษาแล้ว ผู้วิจัยคิดว่าการศึกษาการอ้างภาษาของชุมชนมอญ บางชั้นหมากก็น่าจะมากขึ้นอีกในอนาคต เพราะชุมชนนี้ เพิ่งเริ่มมีกิจกรรมอ้างภาษาและ

วัฒนธรรม อย่างจริงจังเมื่อไม่กี่ปีที่ผ่านมา จึงเป็นที่น่าสนใจอย่างยิ่งว่า ในอนาคตภาษามอญจะกลับมาเฟื่องฟูในชุมชนนี้ หรือจะลดลงไปเรื่อยๆ ตามแนวโน้มที่เราพบในผลการวิเคราะห์การเลือกภาษาของผู้บอกภาษาในแต่ละรุ่นอายุ ประเด็นนี้จึงเป็นอีกประเด็นที่น่าวิจัยไปในอนาคต

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กาญจวัฒน์ โกสิยกุล. วิเคราะห์การใช้คำของคนสามระดับอายุในภาษามอญบางกระดี่ เขตบางขุนเทียน จังหวัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาจารึกภาษาตะวันออก คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2547.
- คมขำ ศิลปชัย. 2522. ชุมชนที่พูดหลายภาษาในจังหวัดสุรินทร์. ภาคนิพนธ์วิชาภาษาศาสตร์ สังคมภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2522 ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จตุพล อังศุเวช. สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในสำนักไทย-มอญ : กรณีศึกษาชุมชนวัดเจดีย์ทอง ตำบลคลองควาย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาศิลปกรรมพื้นถิ่น คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2548.
- จาวรอรณ พุ่มพฤษ. กลุ่มชาติพันธุ์วิทยาในแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช. เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการเนื่องในงานแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช. สถาบันราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี, 2536.
- จิตราณัฐ ปานขาว. ผู้หญิงมอญกับพิธีกรรมความเชื่อเกี่ยวกับผี: กรณีศึกษาชุมชนมอญบางขันหมาก อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาสตรีศึกษา คณะศิลปศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2551.
- จำปี ชี้อัสต์ย์. พจนานุกรมไทย-มอญ สำเนียงลพบุรี 1-2. อนุสรณ์พระราชทานเพลิงศพพระธรรมเมธาภรณ์ (สนิท สุภาจาโร), 2550
- ไฉน สนสกุล. การอ้างชาติพันธุ์และการผสมกลมกลืนของชาวมอญ : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนมอญบางขันหมาก จังหวัดลพบุรี. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.
- ชมรมยุวชนไทยรามัญวัดอัมพวัน, 2550. นิราศรักลพบุรี Available from www.monlopburi.com [25 มีนาคม 2553]
- ณัฐริดา จักขุรักษ์. การอ้างและการเปลี่ยนภาษา: กรณีศึกษาภาษาไทยดำ ณ หมู่บ้านหนองเข้ ตำบลหนองปรัง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ดุขุฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2546.
- บุปผา ทิพย์สภาพกุล. ทรงผมและเครื่องแต่งกาย : กรณีศึกษาชาวไทยรามัญ (มอญ) ตำบลบางขันหมาก จังหวัดลพบุรี. สาขาวิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, 2542.

- ประพนธ์ จันทวิเทศ. ภาวะหลายภาษาในชุมชนบ้านหนองอารีและบ้านลาวเดิม ตำบลดินแดง อำเภอไพรบึง จังหวัดศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.
- พรรณนพจัน ปานทองคำ. ภาษามอญตำบลบางขันหมาก ที่ศึกษาภาษามอญตำบลบางขันหมาก ในเชิงภาษาศาสตร์ด้านระบบเสียง และระบบไวยากรณ์. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาจารึกภาษาตะวันออก คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2525.
- พัชรา อัมพวานนท์. การอ้างและการเปลี่ยนภาษาในชุมชนมอญ กรณีศึกษาชุมชนบาง ตำบลบางขันหมาก อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี. สาขาวิชาภาษาศาสตร์ประยุกต์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2551.
- พัลลภ สุริยกุล ณ อยุธยา. เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของชาวมอญ : ศึกษากรณีหมู่บ้านเจดีย์ทอง ตำบลคลองควาย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี. สาขามานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- พริ้มรส มารีประสิทธิ์. การแปรของเขตปรับเปลี่ยนภาษาระหว่างภาษาไทยถิ่นกลางและภาษาไทยถิ่นใต้ตามอายุของผู้พูด : การศึกษาคำศัพท์. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- ภาคภูมิ เฉลิมวัฒน์, บรรณารักษ์. วิถีชุมชนคนบางขันหมาก. วารสารไททวรรณสุนทรศาสตร์. คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, 2551.
- ภูธร ภูมะธิน. มอญบ้านบางขันหมาก จังหวัดลพบุรี. หนังสือที่ระลึกในโอกาสเปิดนิทรรศการพิเศษ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนารายณ์ราชนิเวศน์ จังหวัดลพบุรี, 2530.
- มณฑา ศรีขำ. ศัพท์ภาษามอญในจังหวัดนนทบุรี ลพบุรี และกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาจารึกภาษาตะวันออก คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2534.
- ยูทากะ โทมิโอะกะ. ทัศนคติต่อภาษาและการ เลือกว่าภาษาของคนไทยอีสานที่มีอายุต่างกัน. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.
- เยาวลักษณ์ ชาตีสุขศิริเดช. ภาษามอญ ตำบลสลุย จังหวัดชุมพร. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาจารึกภาษาตะวันออก คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2530.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมศัพท์ภาษาศาสตร์ (ภาษาศาสตร์ประยุกต์) ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. --กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน, 2553.
- รายงานการพัฒนาหมู่บ้าน (Village Development Report -VDR) ตำบลบางขันหมาก อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี, 2550. Available from www.monloburi.com. [12 มกราคม 2554]

โรงเรียนอนุบาลบางคนที (วัดเกาะใหญ่เลี้ยงล่อมอนุกุล) บางคนที สมุทรสงคราม, 2552. เด็กไทย.
Available from www.thaigoodview.com [3 กันยายน 2553]

ศิริกุล กิติธรากุล. ความสัมพันธ์ระหว่างความใกล้ชิดชุมชนกับการเลือกใช้ศัพท์ของชุมชนลาวครั้ง
ที่บ้านหนองกระพี้ ตำบลบ้านหลวง อำเภอคอนท่อม จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์
มหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2539.

สินหา วังคะฮาด. ภาวะหลายภาษาในชุมชนบ้านท่าคอยนาง ตำบลสวาย อำเภอปรังค์ภู จังหวัด
ศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541.

สุจิตลักษณ์ ดีผดุง, พรทิพย์ อุดุภรณ์ และประภาศรี คำสอาด. สำรวจนุกรมกลุ่มชาติพันธุ์: มอญ.
นครปฐม : สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล,
2542.

สุชาดา วัฒนะ. ภาวะหลายภาษาในชุมชนบ้านสวนใหญ่ ตำบลลำปลายมาศ อำเภอลำปลาย
มาศ จังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
, 2549.

สุภา โอเจริญ. มอญในเมืองไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541.

องค์ บรรจุน. ต้นทางจากมะละแหม่ง : คันทารากเหง้าวัฒนธรรมและชีวิตชาวมอญ. กรุงเทพฯ :
แพรวสำนักพิมพ์ , 2549.

องค์ บรรจุน. มอญบางขันหมาก จังหวัดลพบุรี, 2535. เว็บไซต์เพื่อการศึกษาภูมิปัญญา มอญ
Available from www.monstudies.com. [28 เมษายน 2550]

อุทัยวรรณ ตันหยง. คนลพบุรี.เอกสารประกอบโครงการลพบุรีศึกษา : คนลพบุรี, ศูนย์
ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, 2540.

อุไรภรณ์ ตันตินิมิตกุล. การแปรของเขตปรับเปลี่ยนระหว่างภาษาไทยถิ่นกลางกับภาษาไทยถิ่นใต้
ตามตัวแปรทางสังคมบางประการ. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

ภาษาอังกฤษ

Bauer, Christian. When did Middle Mon end Bauer?. Humboldt-Universität zu Berlin. ed.
by Nathan Hill Laiden : Bill, 2009.

- Borbely, Anna. The Process and the Factors of Language Shift and Maintenance : A sociolinguistic research in the Romanian community in Hungary. Research Support Scheme Electronic Library at <http://e-lib.rss.cz>, 2000.
- Canagarajah, A. Suresh. Language shift and the family: Questions from the Sri Lankan Tamil diaspora. Journal of Sociolinguistics Vol. 12, No. 2 (2008): 143–176.
- Laurén, Christer.; Myking, Johan. Picht, Heribert. Domain Dynamics – Reflections on Language and Terminology Planning. University of Vaasa reports, 2002.
- Gal, Susan. Language shift : social determinants of linguistic change in bilingual Austria. New York : Academic Press, 1979.
- Johnson-Weiner , Karen M.. Community identity and language change in North American Anabaptist communities. Journal of Sociolinguistics Volume 2, Issue 3 (1998) : 375–394.
- Joshua A. Fishman. Who Speaks What Language to Whom and When?. La Linguistique Vol. 1, Fasc. 2 (1965) : 67-88.
- Labov, William. Case study Martha's Vineyard and New York. Sociolinguistic patterns. Philadelphia : University of Pennsylvania press, 1970.
- O'Barr, William M. Multilingualism in a Rural Tanzanian Village. Anthropological Linguistics Vol. 13, No. 6 (Jun., 1971) : 289-300.
- Oliver, Joseph D. Diatype Identification in a Bilingual Community. Anthropological Linguistics Vol. 14, No. 9 (Dec., 1972): 361-367.
- Parasher , S. V. Mother Tongue-English Diglossis: A case study of Educated Indian Bilinguals' Language use. Anthropological Linguistics Vol. 22, No. 4 (Apr., 1980), 151-162 .
- Smalley, William A. Multilingualism in the Northern Khmer population of Thailand. Language Sciences 10:395-408, 1988.
- Srinarawat Deeyu. Language use of the Chinese in Bangkok. Paper presented at the International Symposium on Language and Linguistics, Thammasat University, Bangkok, 1988.
- Simmons, Margaret . Language Shift and Linguistic Markets in Barcelona. En: Lotfi Sayahi (ed.): Selected Proceedings of the First Workshop on Spanish Sociolinguistics. Somerville, MA: Cascadilla Proceedings Project , 2003.

Tay, Mary W. J. Bilingualism in Singapour: paradigms, Functions and Application. Paper presented at the fist Hong Kong Conference on Language and Society: Sociolinguistics: Eastern and Western Oersoectives, Hong Kong. 25-28 April 1988.

Trudgill, Peter. The Social Differentiation of English in Norwich. Cambridge: Cambridge University Press. Sociolinguistics, 1983.

Yamane, Taro. Statistics, An Introductory Analysis, 2 nd Ed. New York: Harper and Row. 1967.

Yates F. Tests of signficance for 2'2 Contingency Tables. Journal of the Royal Statistical Society, Series A. 1984; 147-429.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนบางชั้นหมาก

ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนบางชั้นหมาก

1 ข้อมูลเกี่ยวกับการอพยพของชุมชนมอญเข้าสู่ประเทศไทย

จากการทบทวนงานวิจัยและบทความต่างๆเกี่ยวกับชุมชนที่มีภาวะสองหรือหลายภาษาในประเทศไทย ผู้วิจัยได้พบว่า ชาวมอญถูกกล่าวถึงในงานวิจัยเสมอ เพราะเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่อพยพมาอยู่ในประเทศไทยจำนวนมาก ตามข้อมูลจากหนังสือมอญในเมืองไทยของ สุภรณ์ โอเจริญ (2541) ชาวมอญแต่เดิมนั้นอาศัยอยู่ในประเทศอินเดีย แถบแคว้นโอริสสะ(อุสสะ) ถึงแคว้นมถิปุระ ตอนใต้ของอินเดีย ต่อมาชาวมอญได้สร้างเมืองใหม่ขึ้นที่เมืองสะเทิม หรือสุธรรมวดี อยู่ในบริเวณปากอ่าวทะเลและกระจายตัวอยู่ตามเมืองใกล้เคียง เช่น ทวันเท ทะละ และหงสาวดี ซึ่งต่างเป็นอิสระต่อกัน เมืองสะเทิมในยุคนั้นมีการติดต่อกับอินเดียซึ่งเป็นแหล่งอารยธรรมโบราณของโลก ทำให้เมืองสะเทิมกลายเป็นสะพานที่ทอดให้วัฒนธรรมอินเดียเข้าสู่ประเทศต่างๆ ในอินโดจีนได้อย่างรวดเร็ว ทำให้ชาวเมืองสะเทิมได้เรียนรู้อารยธรรมต่างๆ จนทำให้อาณาจักรมอญที่สะเทิมในช่วงพุทธศตวรรษที่ 16 มีความเจริญรุ่งเรืองยิ่งกว่าอาณาจักรใดๆ ในบริเวณใกล้เคียง โดยเฉพาะด้านการค้า วัฒนธรรม และศาสนา แต่อาณาจักรมอญมีจุดอ่อนอย่างมากในด้านการทหาร จึงถูกรุกรานจากอาณาจักรต่างๆ โดยเฉพาะจากชาวพม่า และตกเป็นเบี้ยล่างของพม่าในปี พ.ศ. 1600 ตั้งแต่นั้นมาอาณาจักรมอญก็เริ่มระส่ำระสาย ชาวมอญต้องอพยพไปอยู่อาณาจักรอื่นๆ ซึ่งหนึ่งในอาณาจักรที่ชาวมอญอพยพมาอยู่นั้นก็คือ ประเทศไทย สุภรณ์ โอเจริญ (2541) ได้กล่าวถึงสาเหตุที่ชาวมอญเลือกอพยพมาอยู่ที่ประเทศไทยว่า ประเทศไทยมีพื้นที่ชายแดนต่อกันเป็นพื้นที่ยาว มีเส้นทางสะดวกที่เข้ามาได้หลายทางโดยเฉพาะเส้นทางด่านแม่ละเมา และด่านเจดีย์สามองค์ และยังมีเส้นทางย่อยอื่นๆ เช่น ทางจังหวัดอุทัยธานี และเชียงใหม่ นอกจากนี้ข้อดีด้านเส้นทางอพยพที่คล่องตัวแล้ว ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมของไทยและมอญยังมีความคล้ายคลึงกันมาก โดยเฉพาะด้านความเชื่อและศาสนา ทำให้คนมอญที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทยแทบไม่ต้องปรับตัวกับสภาพความเป็นอยู่เลย นอกจากภาษาพูดเท่านั้นซึ่งปรับได้ไม่ยากนัก เพียงช่วงเวลาอันสั้นก็สามารถติดต่อสื่อสารและอยู่ร่วมกันได้อย่างผสมกลมกลืน และสาเหตุสำคัญอีกประการก็คือ คนไทยไม่ตั้งข้อรังเกียจคนมอญที่อพยพโยกย้ายถิ่นฐานเข้ามาอยู่ในประเทศไทย และมักใช้นโยบายประนีประนอม ตัวอย่างเช่น ในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย โปรดให้สร้างเมืองขึ้นที่ปากลัด พระราชทานชื่อว่า “เมืองนครเขื่อนขันธ์” โดยแต่งตั้งให้คนมอญที่อพยพเข้ามาตั้งแต่สมัยสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี ซึ่งได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าพระยาพาคคนมอญที่เป็นชายฉกรรจ์จำนวน 300 คน ไปอยู่ที่นั่น นอกจากนี้ยังอนุญาตให้คนมอญได้

ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา หรือการปฏิบัติกิจกรรมตามขนบธรรมเนียมประเพณีและความเชื่อ เช่น การนับถือผี และการฉลองเทศกาลต่างๆ หรือสามารถใช้ภาษามอญในชีวิตประจำวัน ตลอดจนติดต่อกับญาติพี่น้องที่อยู่ในเมืองมอญได้ ซึ่งการทำเช่นนี้นั้นก็ทำให้รัฐไทยได้ประโยชน์ด้วย กล่าวคือ การผ่อนปรนให้คนมอญอาศัยบนแผ่นดินไทยอย่างไม่อึดอัดใจ นอกจากจะมีผลทางด้านจิตวิทยาในการปกครองคนมอญแล้ว ยังทำให้รัฐบาลในขณะนั้นมีความมั่นคงทางการข่าว เพราะสามารถทราบข่าวความเคลื่อนไหวในประเทศพม่าด้วย

ชาวมอญได้อพยพมาในประเทศไทยหลายครั้ง และข้อมูลจากหนังสือมอญในเมืองไทย ของ สุภรณ์ โอเจริญ (2541: 44-46) ทำให้เราทราบว่า การอพยพที่สำคัญมีถึง 7 ครั้ง ได้แก่ สมัยอยุธยา 5 ครั้ง คือ สมัยสมเด็จพระมหาธรรมราชา (2112-2133) สมัยสมเด็จพระนเรศวร (2133-2148) สมัยสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง (2173-2198) สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช (2199-2231) และสมัยสมเด็จพระเจ้าบรมโกศ (2275-2301) ในสมัยกรุงธนบุรี (2317) 1 ครั้งและในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย 1 ครั้ง ซึ่งไม่รวมถึงการอพยพครั้งย่อยๆ อีกหลายครั้ง โดยตามข้อมูลของจตุพล อังศุเวช (2548 : 9) การอพยพของชาวมอญเข้าสู่ประเทศไทยนั้นพอจะแบ่งได้เป็น 3 สมัย คือ

1) ในสมัยกรุงศรีอยุธยา มีการอพยพครั้งใหญ่ถึง 5 ครั้งด้วยกัน ในการอพยพมาครั้งแรก ถ้าเป็นชาวบ้านทั่วไป พระมหากษัตริย์ไทยทรงโปรดเกล้าฯ พระราชทานที่อยู่แถบชานพระนคร เช่นบริเวณบ้านใหม่ มะขามหย่อง บางลี่ บางขาม ปากน้ำประสบ บ้านบางเพลิง บ้านไร่ บ้านฝ้าย ส่วนครอบครัวของแม่ทัพนายกองที่เข้าสวามีภักดี เช่น พระยาเกียรติ พระยาราม ซึ่งอพยพเข้ามาในรัชสมัยสมเด็จพระมหาธรรมราชา (พ.ศ. 2112 - 2133) ชาวมอญได้ตั้งบ้านเรือนที่ตำบลบ้านขมิ้นใกล้วัดขุนแสน ปัจจุบันเป็นบริเวณย่านการค้าขายต่อเนื่องไปถึงตลาดหัวรอ การอพยพครั้งที่ 2 คือ ในสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช (พ.ศ. 2133 - 2148) ในตอนที่สมเด็จพระนเรศวรมหาราชยกทัพไปตีหงสาวดี แต่ต้องเสด็จยกทัพกลับเพราะได้ข่าวว่าพระเจ้าแปร พระเจ้าอังวะ และพระเจ้าตองอูจะยกทัพมาช่วยหงสาวดี ระหว่างยกทัพกลับพระองค์ได้กวาดต้อนครอบครัวมอญในหัวเมืองหงสาวดีมาเป็นเชลยเป็นจำนวนมาก เพื่อตัดทอนกำลังข้าศึก ส่วนการอพยพครั้งที่ 3 เกิดขึ้นในสมัยสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง (พ.ศ. 2173 - 2198) ไม่มีหลักฐานระบุแน่ชัดว่าชาวมอญอพยพตั้งถิ่นฐานบริเวณไหน แต่คาดว่าจะเป็นบริเวณเดียวกับในรัชสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช

ต่อมาในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช (พ.ศ. 2199 - 2231) มีมอญอพยพเข้ามาเป็นจำนวนมาก ทั้งที่อพยพจากการสู้รบและสมัครใจเข้าสู่ประเทศไทย ครอบครัวมอญที่อพยพเข้ามาครั้งนี้ไปตั้งบ้านเรือนอยู่ที่บ้านสามโคกในเขตจังหวัดอยุธยา และปทุมธานี

2) ในสมัยกรุงธนบุรี ชาวมอญอพยพครั้งแรกในรัชสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช เนื่องจากพระเจ้ามังระ วางแผนจะตีกรุงธนบุรี จึงได้เกณฑ์ชาวมอญตามหัวเมืองต่างๆ มาเตรียมการตั้งค่ายและทำทาง แต่พวกไพร่มอญส่วนใหญ่ไม่ต้องการอยู่ใต้อาณัติของพม่า จึงรวบรวมกำลังเป็นกบฏต่อต้านพม่า แต่ชาวมอญไม่ซำนาญการรบจึงเปลี่ยงพลั้งต่อกองทัพพม่า และได้อพยพเข้ามาพึ่งไทย โดยกลุ่มแรกอพยพเข้ามาทางเมืองตาก ด้านแม่ละเมา เข้าสวามีภักดีต่อสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี (พ.ศ. 2317) ส่วนอีกกลุ่มอพยพเข้ามาทางด่านเจดีย์สามองค์ แล้วมาตั้งถิ่นฐานที่บ้านปากเกร็ด แขวงเมืองนนทบุรี และสามโคก แขวงเมืองปทุมธานี สมทบกับกลุ่มที่อพยพมาตั้งแต่ช่วงอยุธยาตอนปลาย แต่อย่างไรก็ตามปรากฏว่าในพื้นที่จังหวัดภาคกลางตอนบน และภาคเหนือตอนล่างหลายจังหวัด อาทิเช่น ตาก นครสวรรค์ ลำปาง ลำพูน ยังปรากฏชุมชนมอญหลงเหลืออยู่ซึ่งตามรูปการแล้วน่าจะเป็นกลุ่มที่อพยพมาในสมัยกรุงธนบุรีเป็นส่วนใหญ่

3) ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ การอพยพครั้งใหญ่เกิดขึ้นในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ตรงกับรัชสมัยพระเจ้าปะดุงของพม่า (พ.ศ. 2325 - 2362) พม่าได้เกณฑ์แรงงานคนทั้งในเมืองพม่า งามัญ รวมทั้งประเทศราชต่างๆ ให้ไปสร้างพระมหาธาตุที่เมืองเมฆุน ทำให้ผู้คนไม่มีเวลาทำมาหากิน อีกทั้งพม่าที่ได้รับแต่งตั้งไปปกครองเมืองเมาะตะมะก็เข้มแข็งเบียดเบียนชาวมอญ ดังนั้นในปี พ.ศ. 2358 ชาวมอญได้พร้อมใจเป็นกบฏที่เมืองเมาะตะมะ พวกอพยพเข้ามาในประเทศไทย กลุ่มครอบครัวที่อพยพเข้ามาในครั้งนี้เข้ามาหลายทาง เช่น ทางด้านแม่ละเมา จังหวัดตาก ทางเมืองอุทัยธานี และเข้าทางด้านเจดีย์สามองค์ แขวงเมืองกาญจนบุรี ชาวมอญกลุ่มนี้มาตั้งถิ่นฐานที่จังหวัดปทุมธานี นนทบุรี และเมืองนครเขื่อนขันธ์ หลังการอพยพในครั้งนี้แล้ว ในช่วงต้นรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ยังมีการอพยพของชาวมอญเข้ามาอีก ซึ่งไปตั้งถิ่นฐานในบริเวณนครเขื่อนขันธ์

ต่อมาในสมัยสมัยรัตนโกสินทร์ก็ได้มีการอพยพอีกหลายครั้ง การอพยพครั้งใหญ่เกิดในช่วงที่พม่าปลดแอกจากอังกฤษ ใน พ.ศ. 2491 ชนชาติมอญคาดหวังว่าจะได้รับการปลดปล่อยอิสระ เช่นเดียวกับที่พม่าได้รับจากอังกฤษ แต่ด้วยเหตุผลทางการเมืองที่ระส่ำระสายของพม่าเอง กับนโยบายเกี่ยวกับชุมชนหลากหลายกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศพม่า ทำให้พม่าไม่ยอมปลดปล่อยให้มอญเป็นอิสระ อันเป็นสาเหตุให้เกิดขบวนการกู้ชาติมอญ ยึดครองพื้นที่อยู่บริเวณทุ่งก้างย่าง ซึ่งอยู่บริเวณรอยต่อระหว่างชายแดนไทยและพม่าในบริเวณต่อเนื่องกับด้านเจดีย์สามองค์ จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งทางการพม่าถือว่าเป็นขบวนการนอกกฎหมายของพม่า จำเป็นที่รัฐบาลต้องปราบปราม ด้วยเหตุผลดังกล่าว ทำให้ครอบครัวมอญในพื้นที่ล่อแหลมต่อการปราบปราม อพยพ

เข้ามาในไทยเพิ่มอีก กลุ่มชาวมอญที่อพยพมาด้วยเหตุดังกล่าวตั้งแต่ พ.ศ. 2491 นั้น ทางรัฐบาลไทยพยายามผลักดันให้ออกไปนอกประเทศ เพราะไม่ต้องการบาดหมางกับพม่า แต่อย่างไรก็ตาม ด้วยเหตุผลทางด้านมนุษยธรรม ไทยจำเป็นต้องรับกลุ่มชาวมอญพลัดถิ่นดังกล่าว อยู่ในประเทศไทย ปัจจุบันจำกัดเขตให้อยู่ในหมู่บ้านแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี และยังถือว่าเป็นกลุ่มมอญพลัดถิ่นที่ไม่ได้สัญชาติไทย

2 ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนมอญในประเทศไทยในปัจจุบัน

จากการอพยพทั้งหมดในอดีต ทำให้ปัจจุบันประเทศไทยมีผู้มีชาติพันธุ์มอญมากถึงประมาณ 90,000 คน (ข้อมูลจากการศึกษาของพัลลภ สุริยกุล ณ อยุธยา(2542) เรื่อง เอกลักษณะทางวัฒนธรรม และการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของชาวมอญ กรณีศึกษาหมู่บ้านเจดีย์ทอง ตำบลคลองควาย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี) กระจายตัวอยู่ในชุมชนมอญต่างๆ ใน 17 จังหวัดในประเทศ ซึ่งจากเว็บไซต์มอญศึกษา(ระบบออนไลน์) พบว่ามีทั้งหมด 23 ชุมชนได้แก่

1. มอญสุราษฎร์ธานี	13. คลองมอญ กรุงเทพฯ
2. มอญบางจะเกร็ง จ.สมุทรสงคราม	14. สะพานมอญ กรุงเทพฯ
3. มอญบางปลา จ.สมุทรสาคร	15. มอญปากเกร็ด จ.นนทบุรี
4. มอญบ้านเก่า จ.อุทัยธานี	16. มอญบางกระดี กรุงเทพฯ
5. มอญสลุย จ.ชุมพร	17. มอญบางชันหมาก จ.ลพบุรี
6. มอญหนองคู จ.ลำพูน	18. มอญคลองสิบสี่ กรุงเทพฯ
7. บ้านมอญ จ.นครสวรรค์	19. มอญลาดกระบัง กรุงเทพฯ
8. มอญบางไผ่ไก่ กรุงเทพฯ	20. มอญปากลาด (มอญพระประแดง)
9. มอญบ้านโป่ง-โพธาราม จ.ราชบุรี	21. มอญเกาะเกร็ด จ.นนทบุรี
10. มอญกระทู้มมีด จ.นครปฐม	22. มอญ จ.สมุทรสาคร
11. มอญสามโคก จ.ปทุมธานี	23. มอญเกาะรัตนโกสินทร์
12. มอญบ้านเสากระโดง จ.อยุธยา	

3 ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนมอญบางชันหมาก

3.1 ประวัติมอญบางชันหมาก

การอพยพของชาวมอญมายังบริเวณตำบลบางชันหมากเกิดขึ้นเมื่อใดนั้นไม่มีหลักฐานแน่ชัด ซึ่งจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่กล่าวถึงการอพยพของชาวมอญเข้าสู่ประเทศไทยที่ได้

กล่าวไว้ข้างบนนั้น ก็ไม่พบว่ามีส่วนใดกล่าวถึงการอพยพมาตั้งถิ่นฐานบริเวณตำบลบางชันหมาก นักวิชาการหลายๆท่านจึงคาดว่าชาวมอญบางชันหมากนี้น่าจะเป็นชาวมอญที่อพยพมาจากถิ่นอื่นๆ ในประเทศไทย จากข้อมูลของ องค์ บรรจุน(2535) ทำให้ทราบว่าชาวมอญบางชันหมากอาจมาจากสถานที่ต่างกัน เช่น ชาวมอญบางชันหมากอาจมาจาก บ้านบางระกำ บ้านโพธิ์ข้าพอก ตำบลบางมัญ อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี หรืออาจจะอพยพมาจากจังหวัดปทุมธานี สมุทรปราการ สิงห์บุรี และ อยุธยา โดยตอนแรกตั้งบ้านเรือนอยู่ที่บริเวณท่าดินเหนียว ตำบลโพธิ์เก้าต้นต่อมาย้ายมาตั้งบ้านเรือน บริเวณบ้านบางคู้หรือตำบลบางชันหมากในปัจจุบัน และก็อาจเป็นไปได้ว่าชาวมอญบางชันหมากได้มาจากที่อื่นๆ ในประเทศไทย แต่อพยพมาจากประเทศพม่า ชาวมอญบางชันหมากเองนั้นก็มีความเชื่อว่าตนมากจากที่ต่างๆกัน บางคนเชื่อว่าตนอพยพต่อเนื่องมาจากที่สามโคก ปทุมธานี อยุธยา และจากที่อื่น ๆ เพราะมีรกรากและเครือญาติที่ยังสามารถติดต่อและสืบเชื้อกันอยู่ ส่วนหนึ่งอ้างว่าได้รับการบอกเล่าจากบรรพบุรุษของตนว่า อพยพมาจากเมืองมอญโดยตรง โดยเดินทางมาเป็นจำนวนมากตามแม่น้ำสายหลัก บางกลุ่มเห็นว่าถิ่นฐานบ้างแห่งเหมาะสมอุดมสมบูรณ์ก็ตั้งรกรากที่นั่น ส่วนหนึ่งก็อพยพต่อไปเรื่อย ๆ จนมาตั้งรกรากที่ลพบุรี มอญที่บางชันหมากบางส่วนอาจจะอพยพมาจากเมืองมอญโดยตรง ตามคำบอกเล่าของบรรพบุรุษ และเมื่อมาอยู่ที่ลพบุรีแล้วเห็นว่าอุดมสมบูรณ์ดีก็ชักชวนพี่น้องชาวมอญที่ตั้งรกรากถิ่นฐานอื่น ๆ มาอยู่ที่ลพบุรี (ยุวชนไทยรามัญวัดอัมพวัน, 2550: ระบบออนไลน์)

อย่างไรก็ตาม ยังมีหลักฐานทางวรรณคดีที่กล่าวถึงชุมชนแห่งนี้ คือ นิราศรักลพบุรี (สมทรง กฤตมโนรณ, 2550: ระบบออนไลน์) ที่กล่าวกันว่าเป็นนิราศเรื่องสุดท้ายที่สุนทรภู่ได้แต่งไว้เมื่อประมาณปี 2399-2400 ที่มีเรื่องราวบางช่วงบางตอนที่พอจะคาดเดาได้ว่าเป็นสถานที่ในจังหวัดลพบุรี และบางช่วงบางตอนที่กล่าวถึง บ้านชันหมาก ความว่า

“ทางกลับคุณเจ้ากรม เวะ “วัดเกาะแก้ว” ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็น “วัดมณีชลขันธ์” เล่าว่า วัด

นี้มีเจดีย์ใหญ่ “ผู้สร้าง” เป็นคนมีผู้สำเร็จเสรีจวิชา” คงหมายถึง เจดีย์หลวงพ่อบุญนั่นเอง ในการเดินทางกลับผู้แต่งออกเรือจาก “ท่าแจ้ พายผ่านท่าฉนวน บ้านชันหมาก” ซึ่งอาจหมายถึงชุมชนบางชันหมากในปัจจุบัน”

จากการกล่าวถึงสถานที่ต่างๆ ในจังหวัดลพบุรีของสุนทรภู่ นั้น นอกจากบรรยายถึงสถานที่แล้ว ในบางช่วงบางตอนสุนทรภู่อยังเล่าถึงผู้หญิงมอญอย่างมีทัศนคติเชิงลบ เช่นตอนที่ว่า

“แต่บุราณท่านว่ามอญชู้ซื่อนัก ถึงผัวรักคงนอกใจไม่ไผ่หา
ถ้าได้ไทยมันไม่คลั่งต้องวิญญา คงเที่ยวหานอกร้ากระหน่ำไป”

ในกลอนบทนี้สุนทรภู่แสดงถึงความเห็นที่มีต่อผู้หญิงมอญว่าเป็นคนหลายใจ แม้จะมีสามีเป็นชาวไทยแล้วอาจมีสามีเพิ่มอีก เป็นการกล่าวถึงในทำนองรังเกียจและไม่ยอมรับ กลอนบทนี้ได้แฝงถึงวัฒนธรรมแบบและวิถีปฏิบัติแบบไทยผ่านทางคำพูดของสุนทรภู่ที่เป็นชายชาวไทยว่าพฤติกรรมของหญิงแบบนี้เป็นสิ่งไม่เหมาะสม ไม่ควรกระทำ

โดยสรุป ชาวมอญบางชั้นหมากเดิมอพยพมาจากที่ใดนั้นยังคงคลุมเครืออยู่ แต่นักวิชาการส่วนใหญ่เชื่อว่าเหมือนอาจารย์ภุภร ภูมะธน ว่าน่าจะมาจากบ้านบางระกำ อำเภอกำแพง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และบ้านโพธิ์ข้าวผอก อำเภอเมืองจังหวัดสิงห์บุรี เพราะชาวมอญบางชั้นหมากส่วนใหญ่ให้ข้อมูลว่ามาจากสองที่นี้และชุมชนทั้งสองนี้ล้วนไม่ไกลจากบ้านบางชั้นหมาก โดยเดินทางผ่านแม่น้ำลพบุรีได้สะดวก ส่วนคำถามที่ว่าแล้วชาวมอญบางชั้นหมากอพยพมาตั้งแต่เมื่อใดนั้นก็ไม่มีหลักฐานระบุวัน เดือน ปี แน่ชัด แต่คาดว่าจะอพยพมาก่อนปีพ.ศ. 2393 เพราะมีหลักฐานที่ปรากฏคือการสร้างวัดมอญแห่งแรก คือ วัดโพธิ์ระหัดที่สร้างขึ้นเมื่อปีเมื่อปี พ.ศ.2392

3.2 ข้อมูลทางภูมิศาสตร์เกี่ยวกับชุมชนมอญบางชั้นหมาก

หลังจากการอพยพที่ได้กล่าวถึงในช่วงต้นนั้น ปัจจุบันพบว่าสถานที่อยู่อาศัยของชาวมอญบางชั้นหมากนี้ ก็คือ ในตำบลบางชั้นหมาก อำเภอมือง จังหวัด ลพบุรี โดยจากข้อมูลที่ว่าการอำเภอ จังหวัดลพบุรีแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 11 อำเภอ 121 ตำบล 1,122 หมู่บ้าน

ภาพที่ตั้งตำบลบางชั้นหมาก

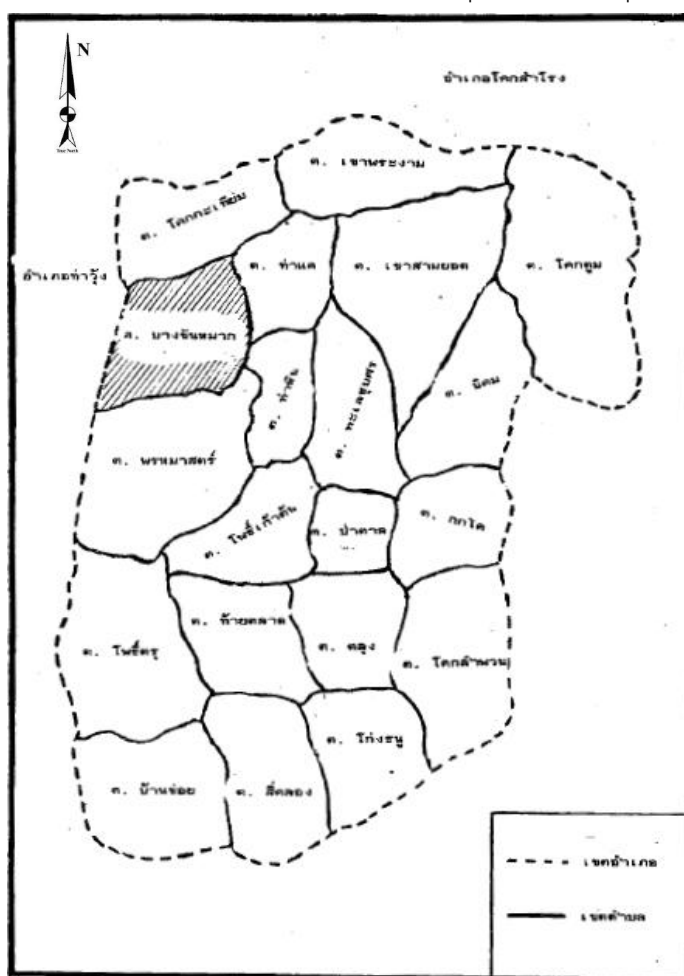
ชุมชนมอญบางชั้นหมากเป็นชุมชนหนึ่งที่อยู่ในตำบลบางชั้นหมาก จังหวัดลพบุรี ซึ่งตำบลบางชั้นหมากนั้นมีเนื้อที่ทั้งหมดจำนวน 16,356 ไร่ หรือคิดเป็น 26.17 ตร.กม. เป็นพื้นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำลพบุรีไหลผ่าน มีระบบชลประทานทั่วถึง แบ่งเป็นพื้นที่ทำการเกษตรคิดเป็น 13,231 ตร.กม.

ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลโคกกระเทียม อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี

ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลโพธิ์เก้าต้น อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี

ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลโคกกระเทียม และตำบลพรหมมาستر อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี

ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลโพธิ์ตลาดแก้ว อำเภอลำไ้ จังหวัดลพบุรี

ภาพอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

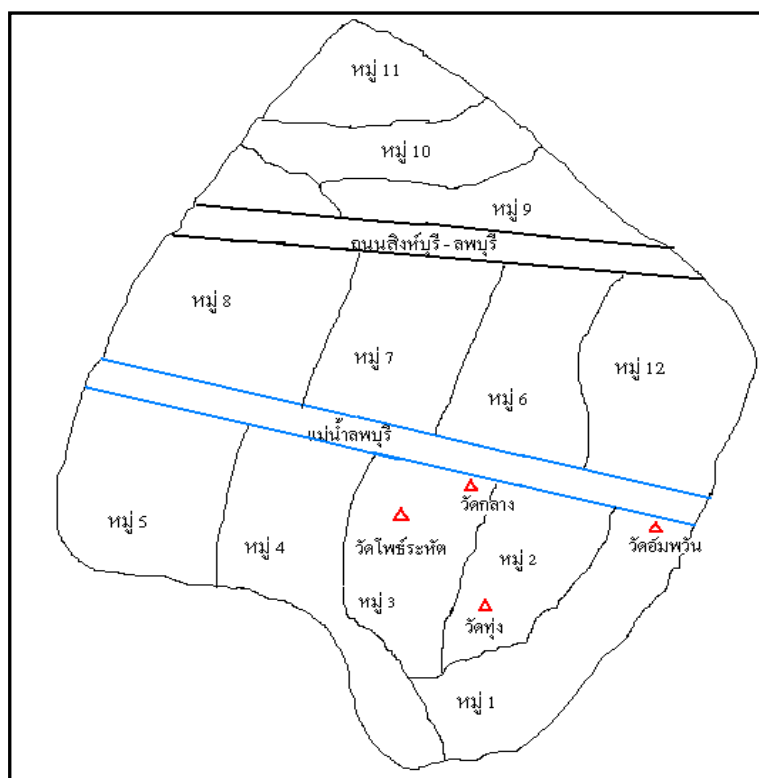
(มณฑล ศรีขำ , 2539 : 32)

ตำบลบางชั้นหมากมีแบ่งพื้นที่การปกครองเป็นจำนวนหมู่บ้าน 12 หมู่บ้าน ได้แก่

หมู่ที่ 1 บ้านบางชั้นหมากใต้	หมู่ที่ 7 บ้านบางชั้นหมากใต้
หมู่ที่ 2 บ้านบางชั้นหมากใต้	หมู่ที่ 8 บ้านบางชั้นหมากเหนือ

หมู่ที่ 3 บ้านบางชันหมาก	หมู่ที่ 9 บ้านบางชันหมากเหนือ
หมู่ที่ 4 บ้านบางชันหมาก (ปากคลอง)	หมู่ที่ 10 บ้านโนนคลองบางชันหมาก
หมู่ที่ 5 บ้านบางชันหมากเหนือ	หมู่ที่ 11 บ้านหนองแก้ว
หมู่ที่ 6 บ้านบางชันหมากใต้	หมู่ที่ 12 บ้านหนองผักตบ

อย่างไรก็ตามผู้ที่อาศัยอยู่ในตำบลบางชันหมากนั้นไม่ใช่ชาวมอญทั้งหมด ความจริงแล้วตำบลนี้มีชาวมอญอาศัยอยู่ประมาณร้อยละ 60 (ยุวชนไทยรามัญวัดอัมพวัน, 2550: ระบบออนไลน์) และอยู่รวมกลุ่มในเขตหมู่ที่ 1,2,3,6,7,9 และ 12 ของตำบลบางชันหมาก เป็นบริเวณที่เรียกว่าบ้านบางชันหมากใต้ ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่ผู้วิจัยไปทำการเก็บข้อมูล ส่วนบ้านบางชันหมากเหนือเป็นบริเวณที่อยู่อาศัยของชาวไทย

ภาพแผนที่ตำบลบางชันหมากโดยสังเขป

ปัจจุบันหมู่บ้านมอญบางชันหมากตั้งอยู่สองฟากแม่น้ำลพบุรี และริมถนนสายลพบุรี-สิงห์บุรี ตั้งแต่หลักกิโลเมตรที่ 2-4 ตำบลบางชันหมาก อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี โดยอยู่ห่างจากตลาดเมืองลพบุรี หรือตลาดท่าโพธิ์ ราว 2 กิโลเมตร (ภูธร ภูมะธน, 2530)

แต่เดิมชาวมอญอาศัยอยู่เฉพาะสองฟากแม่น้ำลพบุรี และนิยมตั้งบ้านเรือนอยู่ฝั่งขวาของแม่น้ำ เนื่องจากพื้นที่ด้านขวาของแม่น้ำนั้นสูงกว่า และชาวมอญยังมีความนิยมปลูกบ้านให้หันไป

ทางเหนือ การปลูกบ้านทางฝั่งขวาของแม่น้ำจึงไม่ขัดแต่ความเชื่อและยังมีหน้าบ้านยื่นลงทางแม่น้ำให้ได้ใช้ประโยชน์จากแม่น้ำด้วย ต่อมาในสมัยจอมพลแปลก พิบูลสงคราม มีการตัดถนนสายลพบุรี- สิงห์บุรี ชาวมอญบางชั้นหมากจึงขยายตัวไปอยู่อีกฝั่งของถนนด้วย

ทั้งนี้ จากรายงานทางสถิติที่จัดทำขึ้นโดยองค์การบริหารส่วนตำบลบางชั้นหมากพบว่าในพื้นที่ศึกษา 7 หมู่บ้านของตำบลบางชั้นหมาก มีประชากรอาศัยอยู่ทั้งสิ้นจำนวน 1,069 ครัวเรือน จำนวน 4,759 คน แบ่งเป็นผู้ชายจำนวน 2,245 คน และผู้หญิงจำนวน 2,514 คน เฉลี่ยความหนาแน่นของประชากร 405 คนต่อตารางกิโลเมตร (คณะเจ้าหน้าที่พัฒนาสังคมจังหวัดลพบุรี, 2550) แต่จำนวนประชากรดังกล่าวนี้ไม่สามารถแยกได้ว่าเป็นผู้ที่มีเชื้อสายมอญจำนวนเท่าใด เพราะชาวมอญทุกคนได้สัญชาติไทย มีบัตรประจำตัวประชาชนอันแสดงว่าเป็นพลเมืองของประเทศไทย และเมื่อผู้วิจัยถามชาวบางชั้นหมากว่าเป็นคนชาติใด ก็ได้คำตอบว่าเป็นคนไทยทั้งหมด เพราะที่จริงแล้วชาวมอญบางชั้นหมาก ก็คือ ชาวไทยเชื้อสายมอญนั่นเอง

3.3 ลักษณะครอบครัวของชาวมอญบางชั้นหมาก

จากการสัมภาษณ์และทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยพบว่าชาวมอญบางชั้นหมากส่วนใหญ่จะแต่งงานเมื่อหญิงมีอายุระหว่าง 17-20 ปี เป็นการแต่งงานในหมู่คนไทยมอญด้วยกัน ซึ่งในตอนเก็บข้อมูล คุณยายผู้บอกภาษาคนหนึ่งได้เล่าว่า สมัยก่อนนั้น ชายชาวมอญบางชั้นหมากคนไหนไปแต่งงานกับสาวไทยหรือสาวลาวจะถูกคนในหมู่บ้านนินทาว่าเป็นผู้ชายที่ไม่เอาไหน ผู้หญิงมอญไม่เลือก ถึงต้องไปแต่งงานกับคนไทยหรือคนลาว ส่วนในลักษณะครอบครัวนั้นพบว่า ส่วนใหญ่ชาวมอญบางชั้นหมากมีลักษณะครอบครัวเป็นครอบครัวขยาย อันประกอบด้วยครอบครัวเดิมของพ่อแม่ และครอบครัวของลูกชายที่แต่งงานแล้ว ส่วนลูกสาวนั้นส่วนใหญ่เมื่อแต่งงานก็จะไปอยู่กับครอบครัวของฝ่ายสามี แต่ก็มีบางส่วนที่นำสามีเข้ามาอยู่กับพ่อแม่ของตน เนื่องจากยังไม่มีเงินมากพอที่จะปลูกบ้านแยกได้ แต่ถ้าเป็นครอบครัวที่มีลูกมาก ลูกคนโตมักจะเป็นผู้แยกครอบครัวออกไป ส่วนบ้านที่พ่อแม่เคยอยู่ก็เป็นสมบัติของลูกคนสุดท้าย ภายในครอบครัวคนแก่คนเฒ่าจะทำหน้าที่ดูแลบ้าน ส่วนคนหนุ่มสาวจะออกจากบ้านไปทำงานแต่เช้า อาจจะไปทำนา คำขาย รับจ้างและอื่นๆ เราจึงสามารถพบเห็นคนแก่คนเฒ่านั่งเล่นนอนเล่นอยู่ที่เตียงในบริเวณใต้ถุนบ้าน หรือไม่ก็เลี้ยงหลานที่ยังเล็กและยังไม่ถึงเกณฑ์เข้าโรงเรียน และเมื่อหลานเข้าชั้นอนุบาลแล้ว ผู้วิจัยก็พบว่าปู่ย่าตายายหลายๆท่าน ก็ยังไปนั่งเฝ้าหลานที่โรงเรียน อย่างในช่วงบ่ายที่เด็กอนุบาลต้องนอน เมื่อผู้วิจัยเข้าไปในโรงเรียนวัดอัมพวัน ก็พบว่ามีคนแก่มานั่งเฝ้าลูกหลานนอนเป็นจำนวนมาก ซึ่งครูที่โรงเรียนดังกล่าวก็เล่าให้ฟังว่าเป็นเช่นนี้ทุกเทอม จะเลิกเฝ้าหลานก็เมื่อหลานเข้าชั้นประถมศึกษาไปแล้ว ดังนั้นคนแก่คนเฒ่าในชุมชนนี้จึงมีความใกล้ชิดกับลูกหลาน

พร้อมกับได้รับความเคารพนับถือจากลูกหลานมาก ในขณะที่เลี้ยงหลานคนแก่คนเฒ่าก็จะถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมของชาวมอญสู่ลูกหลานด้วย เช่น ภาษาพูด คติความคิด คติความเชื่อ อาหารการกิน ข้อห้ามต่าง ๆ ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณี ทั้งนี้อำนาจภายในครอบครัวนั้น บิดาเป็นผู้นำและมีอำนาจมากที่สุด มีหน้าที่ตัดสินใจในการดำรงชีวิตและทำงานในส่วนที่หนัก เช่น ทำนา ผสมดินทำอิฐ ส่วนมารดาหรือผู้หญิงเป็นผู้ตามรับผิดชอบงานบ้านงานเรือนและอาหารการกินภายในครอบครัว ด้านการสืบตระกูลนั้น นับถือผีทางฝ่ายบิดา ลูกชายและภรรยาจะนับถือผีบรรพบุรุษทางฝ่ายพ่อ ส่วนลูกสาวจะไปนับถือผีทางสามีของตนหลังจากแต่งงาน ดังนั้นชาวมอญส่วนใหญ่จึงต้องการมีลูกชายมากกว่าลูกสาว เพราะลูกชายจะทำหน้าที่สืบทอดผีบรรพบุรุษโดยทำหน้าที่เลี้ยงผีบรรพบุรุษอันหมายถึง ปู่ ย่า ตา ยาย ผู้ล่วงลับไปแล้ว ดังนั้นการมีลูกชายก็เท่ากับว่าจะได้มีคนเลี้ยงอาหารหรือเช่นอาหารให้พ่อแม่เมื่อตายไปแล้ว ส่วนลูกสาวนั้นเมื่อแต่งงานก็ถือว่าอยู่กับคนละผีกัน

3.4 การแต่งกายของชาวมอญบางชั้นหมาก

งานวิจัยเรื่อง ทรงผมและเครื่องแต่งกาย กรณีศึกษาชาวไทยรามัญ(มอญ) ตำบลบางชั้นหมาก จังหวัดลพบุรี ของ ผศ.บุปผา ทิพย์สถาพกุล(2542) ทำให้เราทราบว่า ในอดีตผู้ชายมอญนิยมไว้ผมทรงมหาดไทยและเริ่มเปลี่ยนแปลงมาสู่ยุคทันสมัยในรัชกาลที่ 5 และเคยมีความเชื่อว่า ถ้าผู้ชายใส่ต่างหูข้างซ้ายจะได้ลูกสาว ต่างหูเป็นระย้าทำด้วยเงินหรือทองคำ ซึ่งผู้ชายมอญเคยนิยมใส่ไปงานบวชนาคด้วย แต่ในปัจจุบันไม่พบเห็นพฤติกรรมตามความเชื่อ ดังกล่าวเช่นนี้แล้ว ส่วนเรื่องเครื่องแต่งกายนิยมนุ่งผ้าโสร่งสวมเสื้อคอกลม ผ่าอกและคาดผ้าขาวม้าที่เอว บางคนนิยมสวมกางเกงจีนขา กว้างซึ่งหาซื้อจากตลาดแถวท่าโพธิ์ตลาดล่าง ซึ่งอยู่ใกล้กับชุมชนมอญบางชั้นหมากและเดินทางไปมาสะดวก สำหรับผู้หญิง ในส่วนของหญิงสาวไม่ปรากฏเอกลักษณ์ด้านทรงผมและเครื่องแต่งกาย นอกจากนิยมสวมกำไลข้อมือข้อเท้าจนกระทั่งโตเป็นสาว ในงานพิธีงานบุญใหญ่จะสวมสร้อยคอแต่สตรีมอญที่เริ่มมีอายุนั้นพบว่าในอดีตนิยมสวมผ้าขึ้นหรือผ้าถุงซึ่งเป็นผ้าทอใช้เอง นิยมเป็นผ้าสีพื้นไม่มีลวดลาย ส่วนเสื้อนั้นนิยมเสื้อแขนกระบอกสามส่วนที่ซื้อผ้าขาวจากตลาดในตัวจังหวัดลพบุรีมาตัด ไม่นิยมสวมใจกระเบนแบบคนไทย นอกจากนี้ยังนิยมใช้สไบคล้องคอปล่อยชายยาว 2 ข้างในอดีตเป็นผ้าขาวเนื้อเกลี้ยง แต่ต่อมานิยมถักด้วยด้ายสีขาวฝีมืองดงาม เป็นเรื่องประกวดประชันฝีมือกันมาก เมื่อไปวัดจะใช้สไบพาดเฉียงไหล่ เวลากราบพระจะปล่อยชายข้างหนึ่งลงมารองกราบ นอกจากนี้ยังพบผู้หญิงมอญนิยมสวมต่างหู เจาะหูกันเกือบทุกคน ลักษณะต่างหูเป็นแบบพีกทองระย้า บางรายมีฐานะดีจะมีสร้อยคอสวมไปงานบุญสำคัญ

ในปัจจุบันนั้นพบว่าจะมีแต่ผู้สูงอายุที่แต่งเช่นนี้อยู่ ซึ่งส่วนมากเป็นการแต่งไปวัดและงานประเพณีของมอญ ดังภาพข้างล่างที่ผู้วิจัยได้ไปถ่ายไว้ในช่วงประเพณีสงกรานต์

ภาพการแต่งกายไปร่วมงานประเพณีของชาวมอญบางชั้นหมาก
(ที่มา : ผู้วิจัยถ่ายเมื่อไปเก็บข้อมูลเดือนเมษายน)

ทางด้านทรงผมของหญิงชาวมอญนั้น พบว่านิยมไว้ผมยาวแล้วเกล้ามวยโดยจะใช้ “นะชก” ซึ่งเป็นรูปตัว U กับปิ่นรูปช้อนขัดผมมวยเอาไว้ นะชกรูปตัว U และปิ่นรูปช้อนทำด้วยอลูมิเนียม เงิน หรือ สังกะสี ถ้ามีฐานะก็อาจจะทำด้วยทอง แต่ปัจจุบันไม่พบเครื่องประดับศีรษะที่ทำด้วยทองแล้ว นอกจากนี้ในงานบุญสำคัญผู้สูงอายุจะนำลูกปัดมาร้อยประดับมวยผม บางรายจะใช้ดอกไม้จริง ดอกไม้ผ้าสีต่างๆ มาประกอบกับลูกปัดประดับมวยผมอย่างงดงาม บ้างก็ใช้หวีสับช่วยในการเกล้าผมด้วย ซึ่งปัจจุบันผู้สูงอายุก็ยังนิยมทำผมแบบนี้อยู่ ส่วนผู้สาวนั้นจะไว้ทรงผมตามสมัยนิยม

ภาพสตรีมมอญกับทรงผมเกล้ามวย

ภาพเครื่องประดับผม “น้ะชก”

(ที่มา : รายงานการวิจัยเรื่องทรงผมและเครื่องแต่งกาย กรณีศึกษา ชาวไทยรามัญ (มอญ) ตำบลบางขันหมากจังหวัดลพบุรี, บุญผา ทิพยสถาพกุล, 2542)

3.5 การไว้ผมจุก ผมโก๊ะ และผมแกละ ของเด็กมอญบางขันหมาก

จากข้อมูลในเว็บไซต์ของยูวชนไทยรามัญบางขันหมาก(2550) เด็กชาวมอญนั้น แต่เดิมนิยมไว้ผมทรงโก๊ะแกละ โดยการไว้ทรงผมโก๊ะมีส่วนสัมพันธ์กับความเชื่อในผีโรงใหญ่ของชาวมอญบางขันหมาก เพราะว่าเด็กผู้ชายจะกลายเป็นหัวหน้าครอบครัวในอนาคต เป็นผู้สืบทอดวงศ์ตระกูลและชาติพันธุ์มอญต่อไป นอกจากนี้เด็กผู้ชายบางคนอาจจะเติบโตกลายเป็นหัวหน้าหรือผู้นำตระกูล ซึ่งมีหน้าที่จะต้องทำพิธีไหว้ผีโรงสืบต่อไปในภายภาคหน้า สำหรับเด็กผู้หญิงที่ไว้ผมโก๊ะนั้นปรากฏอย่างเล็กน้อย ส่วนใหญ่จะมีความเชื่อในเรื่องการเลี้ยงดูโดยเชื่อว่าเด็กที่ไว้ผมโก๊ะจะเลี้ยงง่ายไม่อ้วน ไม่เจ็บป่วยบ่อยๆไม่เป็นไข้ เติบโตแข็งแรงนอกจากนี้บางครอบครัวก็มีความเชื่อเรื่องผีโรงใหญ่จึงให้เด็กผู้หญิงไว้ผมโก๊ะตั้งแต่แรกเกิดเช่นเดียวกับเด็กผู้ชาย การเลี้ยงดูเด็กที่ไว้ผมโก๊ะเหมือนเด็กปกติแต่มักจะไม่ว่างเพราะถือว่าเป็นลูกหลานบรรพบุรุษ ถ้าดีแล้วจะทำให้ผีเข้าคนเฒ่าคนแก่ในบ้าน ดังนั้นจึงพบว่าเด็ก ที่ไว้ผมโก๊ะจะแก่นขนมากเพราะว่าผู้ใหญ่มักจะตามใจ ส่วนพิธีกรรมที่จะต้องทำเมื่อเด็กไว้ผมโก๊ะนั้น ตามข้อมูลของเยาวชนไทยรามัญบางขันหมาก พบว่าพิธีนั้นเริ่มจากพ่อแม่จัดเตรียมผ้าแดงหรือผ้าขาวม้าสีแดง 1 ผืนนำไปให้ผู้นำของตระกูลที่จะทำการไหว้ผีโรงใหญ่เก็บรักษาไว้เมื่อทำพิธีไหว้ผีโรงใหญ่จะนำผ้าแดงมาใช้ในพิธีไหว้ด้วยสำหรับเด็กผู้หญิงที่ไว้ผมโก๊ะพ่อแม่ไม่ต้องเสียผ้าแดงเริ่มไว้ผมตั้งแต่แรกเกิดหรือหลังการโกนผมไฟ โดยโกนผมรอบๆ ขวัญปล่อยให้ผมบริเวณขวัญกลางกระหม่อมยาวเป็นปอยเล็กๆ บางรายจะตัดผมรอบๆ ปอยผมโก๊ะเป็นวงโรโดยรอบทำให้ดูสวยงามยิ่งขึ้นบางรายก็ไว้ปลายปอยก็ได้เมื่อ

ปอยผมยาวขึ้นจะถักเป็นเปียเล็ก ๆ น่ารักยาวไปข้างหลังพิธีโกนผมจะทำเมื่อเด็กโตพอสมควร ที่นิยมกันคืออายุ ๙ ขวบขึ้นไปในพิธีโกนผมจะทำอย่างง่าย ๆ หรือพิธีใหญ่ก็แล้วแต่ฐานะของพ่อแม่ ถ้าจะโกนอย่างๆ ก็เตรียมอาหารใส่ปีนโต 1 ถาดไปถวายพระให้ทำพิธีโกนให้ ห้ามโกนกันเอง บางรายไม่ทำพิธีโกนแต่จะเริ่มไว้ผมที่โกนให้ยาวขึ้นแล้วตัดเป็นรูปทรงที่ต้องการต่อไป ส่วนการทำพิธีโกนผมที่จัดเป็นงานสมโภชจะต้องเตรียมงานเหมือนกับงานบวชนาคอาจมีการแจกบัตรเชิญญาติพี่น้องถือโอกาสพบปะญาติมิตรไปพร้อม ๆ กันอาจมีขบวนแห่แห่นาฬิกา มีมหรสพ ภาพยนตร์ ดิเก โขน เลี้ยงพระสงฆ์ 9 รูป เด็กที่จะโกนผมให้แต่งชุดไทยนุ่งโจงกระเบนเป็นส่วนมาก

วันพิธีจะเลือกตามตำราตัดผมเป็นความเชื่อของชาวมอญบางชั้นหมาก ชาวมอญอื่นๆ รวมทั้งชาวไทยด้วยดังต่อไปนี้

วันอาทิตย์	ตัดผม	มีอำนาจวาสนาอายุยืนยาว
วันจันทร์	ตัดผม	จะมีภัยอันตราย
วันอังคาร	ตัดผม	จะหาโรคภัย
วันพุธ	ตัดผม	จะเกิดเรื่องราวกับเจ้านาย
วันพฤหัสบดี - วันศุกร์	ตัดผม	แม้คนยากจนก็จะกลายเป็นคนร่ำรวยได้
วันเสาร์	ตัดผม	เป็นเจ้าเป็นนาย ปราศจากโรคภัยอายุจะยืนยาว

ภาพผมจุก

ผมโก๊ะ

ผมแกละ

(ที่มา : เว็บไซต์โรงเรียนอนุบาลบางคนที (วัดเกาะใหญ่เลี้ยงด้อมอนุกุล) บางคนที สมุทรสงคราม

http://www.thaigoodview.com/library/teachershow/samutsongkhram/nittaya_a/tadpia/s02p01.htm)

3.6 ความเชื่อเรื่องผีของชาวมอญบางชั้นหมาก

เรื่องความเชื่อเกี่ยวกับผีของชาวมอญก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่น่าสนใจมากในชุมชนมอญบางชั้นหมากนี้ เพราะคนในชุมชนมีความเชื่อในเรื่องนี้มาก โดยเฉพาะผู้สูงอายุ อีกทั้งในชุมชนก็ยังมึพิธีกรรมเกี่ยวกับผีอยู่ ซึ่งจากข้อมูลการสัมภาษณ์และจากงานวิจัยเรื่อง ผู้หญิงมอญกับพิธีกรรมความเชื่อเกี่ยวกับผี : กรณีศึกษาชุมชนมอญบางชั้นหมาก อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี ของ จิตรา นุช ปานขาว (2551) ทำให้พอสรุปได้ว่าผีตามความเชื่อของชาวมอญบางชั้นหมากนั้นได้แก่

ผีบ้านผีเรือน (กะโหลก ฮ้อย) คนมอญบางชั้นหมากเชื่อว่า ผีบ้านผีเรือนเป็นผีที่คอยคุ้มครองบ้านและคนที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนนั้นให้อยู่เย็นเป็นสุข ซึ่งคล้ายกับความเชื่อของคนไทยทั่วไป ผีบ้านผีเรือนนั้นจะไม่มีสัญลักษณ์ที่เป็นตัวแทนแสดงให้เห็น แต่บางบ้านอาจจะมีการผูกผ้าสีแดงที่เสาเอกของบ้าน เสา นั้นจึงเสมือนเป็นที่สถิตของผีเรือนไปโดยปริยาย และเรียกเสานั้นว่า “เสาผี” ซึ่งบริเวณของเสาเอกนั้น ส่วนใหญ่จะอยู่ภายในห้องที่เรียกว่า “ในเรือน” และไม่นิยมให้คนนอกที่ไม่ใช่ญาติพี่น้องเข้าไป รวมทั้งในอดีตยังห้ามผู้หญิงที่กำลังท้องเข้าไปในบริเวณนั้นอีกด้วย หากคลอดลูกแล้วจึงจะเข้าไปได้ โดยเชื่อว่าผีบ้านผีเรือนไม่ชอบ และหากมีการฝ่าฝืน ไม่ปฏิบัติตามก็จะทำให้เกิดความเจ็บป่วยขึ้นกับคนในบ้าน นอกจากนี้ การจุดธูปเทียนกราบไหว้ผีบ้านผีเรือนก็ยังเป็นสิ่งที่พึงปฏิบัติอยู่เป็นนิจ และเชื่อว่าเหมือนได้ไหว้ผีโรงหรือผีบรรพบุรุษไปด้วยในคราวเดียวกัน

ผีโรง: ผีบรรพบุรุษฝ่ายชาย (สะกาว กะโหลก) ตามความเชื่อของคนมอญบางชั้นหมากนั้น ผีโรง คือ ผีบรรพบุรุษของตระกูล โดยมีการสืบสายการเป็นต้นผีหรือผู้ดูแลผี (ตอม กะโหลก) ผ่านทางฝ่ายผู้ชาย ต้นผีจะมีหน้าที่เก็บรักษาเครื่องผีซึ่งเป็นสัญลักษณ์แทนผีโรงไว้ที่บ้านของตน โดยต้องเก็บรักษาไว้เป็นอย่างดีไม่ให้มีรอยตำหนิ เครื่องผีนั้นประกอบไปด้วย “แหวนผี” เป็นแหวนที่ประดับพลอยสีแดงที่หัวแหวน, “ผ้าผี” เป็นเส้นี ผ้าโพกศีรษะ ผ้าถุง โดยส่วนใหญ่จะเป็นสีแดงหรือแดงสลับขาว และกระบอกไม้ไผ่ 12 กระบอก คนมอญบางชั้นหมากเชื่อว่าผีโรงจะสามารถทำให้สมาชิกในตระกูลอยู่กันอย่างสงบสุข แต่หากมีการกระทำที่ไม่ดี ไม่เคารพต่อผีโรงหรือ “ผิดผี” เช่น ทำตัวเกเร ไม่เชื่อฟังพ่อแม่พี่น้อง ลักขโมย เป็นต้น ผีโรงก็อาจจะให้สมาชิกในตระกูลเจ็บป่วย หรือเดือดร้อนได้ สำหรับการสืบสายผีนั้น ผู้ที่จะเป็นต้นผีได้ต้องเป็นผู้ชายเท่านั้น โดยเรียงลำดับการสืบสายผีตามความอาวุโส กล่าวคือ หากพ่อผู้ที่เป็นต้นผีเสียชีวิตลง ก็จะต้องย้ายผีไปที่บ้านของน้องชายของพ่อ แต่หากบ้านนั้นไม่มีน้องชาย ก็ส่งต่อไปยังลูกชาย

ของผู้ที่เสียชีวิต นั่นคือ หากตระกูลใดไม่มีผู้สืบสกุลเป็นผู้ชาย ตระกูลนั้นก็จะต้องทำการตัดผี คือ ไม่มีต้นผีดูแล

ผีศาลเจ้า (ปะจู้) คนมอญในชุมชนบางชั้นหมากศรัทธาในความศักดิ์สิทธิ์ของผีศาลเจ้ามาก ซึ่งผีศาลเจ้าเหมือนผีเจ้าที่ที่คอยปกป้องรักษาให้คนภายในชุมชนมีความร่มเย็นเป็นสุข และสามารถดลบันดาลให้คนที่มาขอโดยการบนบานศาลกล่าวประสบความสำเร็จ สมปรารถนาในเรื่องต่างๆ อีกด้วย ในขณะที่เดียวกันผีศาลเจ้าก็สามารถทำให้คนประสบกับเรื่องร้ายต่างๆ นานา หากบนไว้แล้วไม่มาแก้บน ซึ่งผีศาลเจ้าที่คนมอญบางชั้นหมากนับถือมีชื่อเรียกต่างๆ อาทิ เจ้าแม่-ตากฟ้า เจ้าพ่อองค์ดำ เจ้าพ่อจ้อย เป็นต้น

ผีแขก คนมอญบางชั้นหมากจัดให้ผีแขกอยู่ในประเภทผีร้าย เพราะผีแขกหรือที่เรียกกันว่า “ผีอาบัง” ไม่ได้เป็นผีที่คอยดูแลหรือให้คุณแก่คนในชุมชน หากแต่เป็นผีที่ต้องไล่ไปให้ไกล เนื่องจากจะนำโรคร้าย ความเจ็บป่วยและความชั่วร้ายต่างๆ มาสู่ชุมชน ที่มาเกี่ยวกับความเชื่อดังกล่าว ยามมีผู้เป็นร่างทรงมอญเล่าว่า “เมื่อก่อน สมัยยายโอบเป็นร่างทรงใหญ่ ได้เข้าทรงและบอกว่าผีแขกจะมาเอาคนในหมู่บ้านไป ถ้าไม่ยอมยกให้คนตายต้องเลี้ยงเขาทุกปี” จึงจัดให้มีการเลี้ยงผีแขกขึ้นทุกปี เรียกว่า “พิธีทินยาเล”

และสุดท้าย**ผีสุ่มปลา ผีลิงลม** เป็นการเรียกตามลักษณะของผีที่แสดงออกเมื่อมาเข้าทรงและอุปกรณ์ที่ใช้ในการเข้าทรง ความเชื่อของคนมอญบางชั้นหมากที่เกี่ยวข้องกับผีสุ่มปลา และผีลิงลมนั้นต่างจากการเคารพผีอื่นๆ เพราะผีสุ่มปลาและผีลิงลม เป็นเพียงการละเล่นเข้าผีเพื่อความสนุกสนาน หลังจากที่เหน็ดเหนื่อยมาจากการทำงาน ซึ่งนิยมเล่นกันในช่วงเย็นของวันสงกรานต์ การละเล่นเข้าผีดังกล่าว ในอดีตนั้นเชื่อว่าเป็นกุศโลบายเพื่อให้คนหนุ่มสาวมาพบปะพูดคุยกันในสายตาของผู้ใหญ่ ไม่ได้มีขึ้นเพื่อกราบไหว้ หรือต้องเกรงกลัวแต่อย่างใด

3.7 สภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบันของชาวมอญบางชั้นหมาก

ชาวบ้านส่วนใหญ่มีอาชีพหลักคือเกษตรกรรม เช่น ทำนา โดยสำนักงานพัฒนาสังคมจังหวัดลพบุรี ปี พ.ศ. 2549 (รายงานการพัฒนาหมู่บ้าน (Village Development Report -VDR) ตำบลบางชั้นหมาก อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี, 2550) ได้ทำการสำรวจอาชีพของตำบลบางชั้นหมากพบว่า อาชีพของประชากรส่วนใหญ่ของตำบลบางชั้นหมากในปัจจุบันนั้นก็ยังคงยึดอาชีพดั้งเดิม คือ ทำนา ซึ่งจะมีการทำนาปีละประมาณ 2 ครั้ง เรียกว่า นาปีและนาปรัง โดยใช้วิธีการทั้งดำและหว่าน

แล้วแต่ความถนัด แต่ส่วนใหญ่จะใช้วิธีหว่าน เพราะใช้เวลาและแรงงานน้อยกว่า โดยพื้นที่ทำนาทั้งหมดของตำบลบางขันหมากมีประมาณ 9,347 ไร่ เมื่อหมดหน้านานาชาวมอญบางขันหมากก็จะไปรับจ้างทั้งไปหรือขายของในตลาด ส่วนอาชีพอื่นๆอย่าง ทอผ้าหรือทำอิฐมอญนั้น จากการไปเก็บข้อมูลผู้วิจัยสังเกตว่าแทบจะไม่มีผู้ประกอบอาชีพนี้แล้ว บ้านที่ทำอิฐมอญที่พบนั้นก็ยังมีเพียงบ้านเดียวในตำบลบางขันหมาก อย่างไรก็ตามอาชีพทำอิฐมอญที่ชุมชนมอญบางขันหมากเคยเป็นอาชีพของคนส่วนใหญ่ในชุมชนและเป็นที่ยึดกันอย่างกว้างขวาง เพราะอิฐมอญบางขันหมากได้ชื่อว่าเป็นอิฐที่มีความแข็งแรงและมีคุณภาพดี ชุมชนมอญบางขันหมากเป็นชุมชนที่มีแม่ล้าลพบุรีไหลผ่าน ทำให้บางขันหมากมีวัดอุทิศชั้นดีในการทำอิฐมอญ เพราะอิฐมอญที่ดีนั้น จะต้องทำจากดินจากแม่น้ำ เนื้อดินละเอียดปนทราย และไม่เหนียวจนเกินไป และอีกวัตถุดิบที่สำคัญ คือ แกลบนั่นก็หาได้ง่ายเพราะชาวมอญบางขันหมากส่วนใหญ่ก็ประกอบอาชีพทำนาด้วย ในอดีตพอหมดหน้านา หลายๆครอบครัวก็จะมาทำอิฐมอญกัน แต่ปัจจุบันนี้ชาวมอญบางขันหมากไม่นิยมประกอบอาชีพนี้แล้ว เพราะวัตถุดิบต่างๆ มีราคาแพงมากขึ้น ทำให้ต้นทุนในการทำอิฐมอญสูงตาม รวมทั้งค่าแรงงานคน จึงสู้อิฐที่ผลิตจากโรงงานอุตสาหกรรมซึ่งใช้เครื่องจักรไม่ได้ เพราะอิฐโรงงานมีราคาถูกกว่าอิฐที่ผลิตแบบพื้นบ้าน ทำให้ชาวมอญบางขันหมากรายใหม่ๆ ที่คิดจะตั้งโรงอิฐทำถอย แม้แต่ผู้ที่ทำอิฐอยู่แล้วก็เริ่มที่จะประสบปัญหาในเรื่องของต้นทุน ที่เพิ่มสูงขึ้น และขั้นตอนการาก็ยุ่งยาก ต้องใช้ความอดทนสูง คือ ต้องใช้ดินทรายผสมแกลบและซีเมนต์เข้าแกลบ ย่ำรวมกันแล้วหมักค้างคืนไว้ นำมาปั้นและตากแดด แล้วนำไปเข้าเตาเผาานานถึง 10 วัน 10 คืน จึงจะได้ผลผลิตออกมา ทำให้ชาวมอญบางขันหมากรุ่นหลังหันมาประกอบอาชีพทำนาเพียงอย่างเดียว ส่วนอิฐมอญนั้นก็ยังคงหลงเหลือชื่อไว้ในคำขวัญของตำบลบางขันหมาก คือ

“อิฐมอญบางขันหมาก รกรากไทยรามัญ ลือลั่นหลวงปู่ทอกรัก เอกลักษณ์เด็กจุกเก๊ะแกละ”

ภาพอิฐมอญบางขันหมาก

(ที่มา : เว็บไซต์ชุมชนไทยรามัญวัดอัมพวันลพบุรี ,<http://www.monlopburi.com/>)

3.8 งานประเพณี

ตามข้อมูลจากศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ชาวมอญตำบลบางขันหมากมีประเพณีเรียงลำดับกันทั้งสิบสองเดือน โดยเริ่มนับตั้งแต่เดือนห้าหรือจากวันสงกรานต์ เป็นต้นไปมีประเพณีต่างๆเรียงลำดับดังต่อไปนี้

เดือนห้า สงกรานต์ เมื่อเสร็จสงกรานต์มีการเล่นผีสิงลม

เดือนหก เดือนเจ็ด เป็นฤดูที่ต้องออกไถนา มีเล่นผีกลางคืน หรือ การเรียกผีตอนกลางคืน

เดือนแปด ฤดูน้ำหลาก ชาวบ้านเข้าวัดถือศีล

เดือนเก้า ทำบุญกระจาดเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่บรรพบุรุษ โดยการนำผลไม้ อาทิ ส้มโอ กล้วย อ้อย หอม กระเทียม กะปิ ข้าวสาร ฯลฯ ใส่ชะลอมไปถวายพระในวันขึ้น 15 ค่ำ นอกจากนี้ จะเตรียมसानกระบุง ตะกร้า อี๋ดูต อี๋ตุ้ม อี๋จู้ ลัน ฯลฯ ซึ่งเป็นเครื่องมือหาปลาเตรียมไว้

เดือนสิบ ออกหาปลาโดยการลงเบ็ดลงข่าย ดักตุ้ม เมื่อขึ้น 15 ค่ำ จะทำบุญตักบาตรด้วยน้ำผึ้ง ถ้าหาไม่ได้จะใช้น้ำตาลทรายขาวแทน เมื่อสิ้นเดือนสิบจะเป็นเทศกาลทำบุญสารท ชาว มอญจะตระเตรียมข้าวของตัวเองทุกชั้นตอน เริ่มตั้งแต่ตำข้าวเม่า คั่วข้าวตอก จนกระทั่งกวนกระยา สารท เมื่อถึงวันทำบุญสารทจะตัดธงเป็นรูปต่างๆ ประดับของถวายพระอย่างสวยงาม

เดือนสิบเอ็ด เทศกาลออกพรรษา ชาวมอญจะทำสำรับกับข้าวไปถวายเพลพระ ฟังเทศน์ มหาชาติ และเริ่มประเพณีทอดกฐิน ผ้าป่า

เดือนสิบสอง ในเทศกาลลอยกระทง ชาวมอญบางขันหมากมีประเพณีร่วมแรงกันตาม หมู่บ้านต่างๆ ประดิษฐ์กระทงใบใหญ่ถวายพระแม่คงคา เพื่อขอขมาต่อพระแม่คงคาที่ได้กระทำให้ แม่น้ำลำคลองสกปรก อาทิ ทิ้งขยะของเสียต่างๆ หรือแม้แต่การขับถ่ายอุจจาระ ปัสสาวะลงใน แม่น้ำลำคลอง

เดือนอ้าย ไม่มีประเพณีใดๆ แต่ชาวมอญจะออกหาปลานำมาประกอบอาหารและถนอม อาหารเก็บไว้ อาทิ ปลาเค็ม ปลาย่าง ปลาต้ม ปลาจ่อม เพื่อไว้รับประทานในฤดูเก็บเกี่ยว

เดือนยี่ - สาม เป็นฤดูเก็บเกี่ยวซึ่งจะมีประเพณีรับขวัญแม่โพสพ โดยนำรวงข้าวจัดเป็น รูปร่างคล้ายโคมห้อยแล้วปักไว้บนกองข้าวเปลือกในยุ้งข้าว ประเพณีลงแขกเกี่ยวข้าวยังพอมืออยู่ บ้าง นอกจากปลูกข้าวเจ้าพันธุ์เบาแล้ว ชาวมอญยังนิยมปลูกข้าวเหนียวเอาไว้สำหรับทำขนม

เดือนสี่ ประเพณีเดินทางไปนมัสการรอยพระพุทธรูปที่จังหวัดสระบุรีโดยการเดินเท้าและมี เกวียนบรรทุกสัมภาระจำเป็นและของสำหรับตักบาตรใน วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 4

สำหรับความเชื่อในการประกอบประเพณีบางอย่างเช่น สร้างบ้าน แต่งงาน ตัดจุก- โกงผม จะจัดพิธีในเดือนสี่ เดือนหก เดือนเก้า และเดือนสิบสองเท่านั้น

ภาคผนวก ข
ข้อมูลความถี่การเลือกภาษาทั้ง 6 แวดวง

ข้อมูลความถี่การเลือกภาษาทั้ง 6 แดวง

แดวงงานประเพณี

เพศ	อายุ	ภาษาที่ใช้		เพศคู่สนทนา	อาชีพ
		คนที่มาด้วย	ผู้ร่วมงานคนอื่นๆ		
ชาย	5-25 ปี				
คนที่ 1	14	ท/ม	-	-	นร
2	16	ท/ม	-	-	นร
3	19	ท	ท/ม	ญ	นร
4	20	ท	-	-	นร
5	24	ท	-	-	นร
	26-45 ปี				
1	29	ท	-	-	รับจ้างทั่วไป
2	39	ท/ม	ม	ช	มอเตอร์ไซด์ รับจ้าง
3	42	-	ม	หลายคน	ทำงาน อบต.
4	43	-	ม	ญ	ทำนา
5	44	ท/ม	ม	ญ	ตำรวจ
	46-65 ปี				
1	46	ท/ม	ท/ม	ช	ทำนา
2	52	ม	ม	ญ	ไม่มี
3	57	ม	ม	ญ	ทำนา
4	59	ม	-	-	ทำนา
5	60	ท/ม	-	-	รับจ้างทั่วไป
หญิง	5-25 ปี				
1	7	ท	ท	ญ	นร
2	10	ท/ม	-	-	นร
3	12	ท/ม	ท/ม	ช	นร

4	21	ท	-	-	นศ
5	22	ท	-	-	นศ
	26-45 ปี				
1	28	ท/ม	-		มินิแบร์
2	35	ท	-		ครู
3	39	ม	ท/ม	ญ	แม่ค้า
4	44	ม	ท/ม	ช	แม่บ้าน
5	45	ท/ม	ท/ม	ญ	ทำนา
	46-65 ปี				
1	46	ม	ม	ญ	ทำอิฐ
2	50	-	ม	ญ	เก็บผักขาย
3	53	ม	ม	ญ	ทำนา
4	58	-	ม	ญ	ทำนา
5	64	-	ม	ช	ทำสวน

ความถี่การเลือกภาษาแวดวงงานประเพณี

เพศ	อายุ	ภาษาที่ใช้					
		คนที่มาด้วย			ผู้ร่วมงานคนอื่นๆ		
		ม	ท	ท/ม	ม	ท	ท/ม
ชาย	5-25 ปี	0	3	2	0	0	1
	26-45 ปี	0	1	2	4	0	0
	46-65 ปี	3	0	2	2	0	1
หญิง	5-25 ปี	0	3	2	0	1	1
	26-45 ปี	2	1	2	0	0	3
	46-65 ปี	2	0	0	5	0	0

แอดวงศาสนา

เพศ	อายุ	ภาษาที่ใช้		เพศคู่สนทนา	อาชีพ	อื่นๆ
		พระ	ผู้อื่นที่มาที่วัด			
ชาย	5-25 ปี					
คนที่ 1	10	ท/ม	-	-	เณร	
2	14	ม	ท/ม	ช	เณร	
3	14	-	ท	ช	นร.	ฟังรู้เรื่อง
4	15	ท/ม	ท	ช	นร.	
5	15	ท/ม	ท	ช	เณร	
	26-45 ปี					
1	26	ท	ท	ช	นศ	
2	34	-	ท/ม	ช	พนักงานบริษัท	
3	41	ท/ม	-	-	พ่อค้า	
4	45	ม	ม	ญ	ทำนา	
5	45	-	ท/ม	ช	ทำนา	
	46-65 ปี					
1	53	ม	ท/ม	ช	ทำนา	
2	58	ม	ม	ญ	เขียนหนังสือ	
3	60	ม	ม	ญ	มักทายก	
4	62	-	ม	ช	ทำนา	
5	65	ม	ม	ช	พระ	
หญิง	5-25 ปี					
1	10	-	ท	ญ	นร.	
2	12	-	ท	ช	นร.	
3	20	-	ท	ญ	นศ	ฟังรู้เรื่อง
4	22	-	ท	ญ	นศ	
5	24	ท	ท	ช	แม่บ้าน	ฟังรู้

						เรื่อง
	26-45 ปี					
1	28	-	ท	ช	ศาล	
2	37	-	ม	ญ	ครู	
3	40	-	ท/ม	ญ	พนักงานบริษัท	
4	41	ม	ท/ม	ญ	พนักงานบริษัท	
5	45	ท/ม	ท/ม	ช	มินิแบร์	
	46-65 ปี					
1	51	ม	ม	ญ	แม่บ้าน	
2	57	-	ม	ญ	ทำนา	
3	59	-	ท/ม	ช	ครู	
4	63	ม	-	-	ปลูกผัก	
5	65	-	ม	ญ	ทำนา	

ความถี่การเลือกภาษาเวดวงศาสนา

เพศ	อายุ	ภาษาที่ใช้					
		พระ			ผู้คนที่มาที่วัด		
		ม	ท	ท/ม	ม	ท	ท/ม
ชาย	5-25 ปี	1	0	3	0	3	1
	26-45 ปี	1	1	1	1	1	2
	46-65 ปี	4	0	0	4	0	1
หญิง	5-25 ปี	0	1	0	0	5	0
	26-45 ปี	1	0	1	1	1	3
	46-65 ปี	2	0	0	3	0	1

แอดวงครอบครัว

เพศ	อายุ	ภาษาที่ใช้		พี่น้อง	สามีภรรยา	ลูก	หลาน	อาชีพ
		ปู่ย่า ตายาย	พ่อแม่					
ชาย	5-25 ปี							
คนที่ 1	7	ท/ม	ท	ท	-	-	-	นร.
2	12	-	ท	-	-	-	-	นร.
3	13	-	ท/ม	ท	-	-	-	นร.
4	17	ท/ม	-	ท	-	-	-	นร.
5	19	ท	ท	ท	-	-	-	นร.
	26-45 ปี							
1	27	-	ท/ม	-	-	-	-	ไม่มี
2	31	-	ท/ม	ท/ม	-	-	ท	ทำนา
3	42	-	ม	ท/ม	ท	ท	-	พ่อค้า
4	45	-	ท/ม	ท	ท	ท	-	ทำนา
5	45	-	ม		ท	ท	-	พนักงาน บริษัท
	46-65 ปี							
1	53	-	-	ม	ม	ท/ม	ท	ทำนา
2	59	-	-	ม	ม	ท	ท	ไม่มี
3	62	-	-	-	ท/ม	ท/ม	ท/ม	ทำนา
4	65	-	-	-	ม	-	-	ทำนา
5	65	-	-	ม	-	ท	ท	ไม่มี
หญิง	5-25 ปี							
1	8	-	ท	ท	-	-	-	นร.
2	10	ท/ม	ท	ท	-	-	-	นร.
3	20	ท/ม	ท/ม	-	ท	ท	-	แม่บ้าน
4	22	ท/ม	ท	-	-	-	-	นร.
5	24	-	ท/ม	ท	-	-	-	นร.
	26-45 ปี							
1	37	-	ท/ม	-	ท/ม	ท/ม	-	แม่บ้าน
2	40	-	ม	-	ท/ม	-	-	รับจ้าง ทั่วไป
3	41	-	-	ท/ม	-	-	ท	ทำนา
4	44	-	ท/ม	-	ท	ท	-	ครู
5	45	-	ม	ม	ท/ม	ม	ม	ครู
	46-65 ปี							
1	50	-	-	-	-	ม	-	ทำนา
2	53	-	-	ม	-	ม	-	แม่บ้าน
3	57	-	-	ม	ม	ท/ม	-	ทำนา
4	60	-	ม	-	-	ม	-	แม่ค้า
5	64	-	-	-	ม	ม	ท/ม	ทำนา

ความถี่การเลือกภาษาแวดล้อมครอบครัว

เพศ	รุ่นอายุ	ภาษาที่ใช้								
		ปู่ย่า ตายาย			พ่อแม่			พี่น้อง		
		ม	ท	ท/ม	ม	ท	ท/ม	ม	ท	ท/ม
ชาย	5-25	0	1	2	0	3	1	0	4	0
	26-45	0	0	0	2	0	3	0	1	2
	46-65	0	0	0	0	0	0	3	0	0
หญิง	5-25	0	0	3	0	3	2	0	3	0
	26-45	0	0	0	2	0	2	1	0	1
	46-65	0	1	0	1	0	0	2	0	0

เพศ	รุ่นอายุ	ภาษาที่ใช้								
		สามี ภรรยา			ลูก			หลาน		
		ม	ท	ท/ม	ม	ท	ท/ม	ม	ท	ท/ม
ชาย	5-25	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	26-45	0	3	0	0	3	0	0	1	0
	46-65	3	1	0	0	2	2	0	3	1
หญิง	5-25	0	1	0	0	1	0	0	0	0
	26-45	0	1	3	1	1	1	1	1	0
	46-65	2	0	0	4	0	1	0	0	1

แวดวงเพื่อน

เพศ	อายุ	ภาษาที่ใช้		เพศคู่สนทนา	อาชีพ
		ทางโทรศัพท์	ต่อหน้า		
ชาย	5-25 ปี				
คนที่					
1	7	-	ท	ช	นร
2	10	-	ท	ช	นร
3	15	ท	ท	ช	นร
4	16	-	ท	ช	นร
5	16	-	ท	ช	นร
	26-45 ปี				
1	30	ม	-	-	ทำนา
2	37	-	ม	ญ	ทำนา
3	38	-	ท/ม	ช	มอไซค์ รับจ้าง
4	42	ท	-	-	ขับรถตู้
5	44	ท	-	-	มินิแบร์
	46-65 ปี				
1	48	-	ท/ม	ช	ทำนา
2	57	-	ม	ช	ทำนา
3	59	-	ท	ช	ขายต้นไม้
4	60	ท	-	-	ไม่มี
5	65	-	ท/ม	ช	ขายของชำ
หญิง	5-25 ปี				
1	14	-	ท	ญ	นร
2	15	ท	ท	ญ	นร
3	15	-	ท	ช	นร
4	16	-	ท	ช	นร
5	18	ท	-	-	นร

	26-45 ปี				
1	28	-	ท/ม	ญ	หมอนวด
2	29	-	ม	ญ	หมอนวด
3	37	-	ท/ม	ญ	ทำนา
4	40	-	ท	ญ	แม่บ้าน
5	43	-	ท	ญ	ทำนา
	46-65 ปี				
1	47	-	ม	ญ	แม่บ้าน
2	52	-	-	-	ทำนา
3	55	ม	-	-	แม่ค้า
4	56	-	ม	ญ	แม่ค้า
5	63	ท	-	-	แม่บ้าน

ความถี่การเลือกภาษาแวดวงเพื่อน

เพศ	อายุ	ภาษาที่ใช้					
		ทางโทรศัพท์			ต่อหน้า		
		ม	ท	ท/ม	ม	ท	ท/ม
ชาย	5-25 ปี	0	1	0	0	5	0
	26-45 ปี	1	2	0	1	0	1
	46-65 ปี	0	1	0	1	1	2
หญิง	5-25 ปี	0	2	0	0	4	0
	26-45 ปี	0	0	0	1	2	2
	46-65 ปี	1	1	0	2	0	0

แอดวงที่ทำงาน

เพศ	อายุ	ภาษาที่ใช้		ลูกน้อง	ลูกค้า	เพศ คู่สมทนา	อาชีพ
		เจ้านาย	เพื่อน ร่วมงาน				
ชาย	5-25 ปี						
คนที่ 1	13	ท	-	-	ท	ช	ลูกจ้าง ร้านทำผม
2	20	ท	-	-	ท	ญ	ขายมือถือ
3	23	-	ท/ม	-	ท	ช	กางหญ้า
4	23	-	-	-	-	-	ทำนา
5	25	ท	-	-	ท	ญ	ลูกจ้างร้านเบ็ดเตล็ด
	26-45 ปี						
1	28	-	ม	-	-	-	ทำนา
2	31	-	ท/ม	-	-	-	ทำนา
3	35	-	ท/ม	ท	ท	ช	พ่อค้าขายอุปกรณ์ไฟฟ้า
4	44	-	-	ท	ท	ญ	พ่อค้าร้านเบ็ดเตล็ด
5	45	-	ท/ม	-	-	-	ทำนา
	46-65 ปี						
1	48	-	ท/ม	ท/ม	ท	ช	ทำนา
2	53	ท/ม	ท/ม	-	-	-	ทำนา
3	59	ท	ท/ม	-	-	-	ทำนา
4	60	-	ท	ท	ท	ญ	ทำนา
5	63	ท	ม	-	-	-	ทำนา
หญิง	5-25 ปี						
1	15	ท	ท	-	ท	ญ	ขายขนม
2	18	ท	-	-	ท	ญ	ลูกจ้างขายของ
3	20	-	-	-	ท	ญ	เด็กเสิร์ฟร้านข้าว
4	23	ท	ท	-	ท	ช	เด็กเสิร์ฟร้านข้าว
5	24	-	-	-	ท/ม	ญ	ร้อยพวงมาลัยขาย
	26-45 ปี						
1	26	-	ท	-	ท	ญ	ขายเสื้อผ้า
2	33	-	-	-	ท	ช	ขายอุปกรณ์ทำสวน
3	39	-	ท/ม	-	ท	ญ	ช่างทำผม
4	43	-	ม	-	-	ญ	ทำนา
5	44	-	ม	-	-	ช	ทำนา
	46-65 ปี						
1	49	-	ม	ท	ท	ญ	ทำนา
2	53	-	ม	-	ม	ญ	แม่ค้าข้าว
3	57	ท/ม	ม	-	-	-	ทำนา
4	61	-	ท/ม	-	ท	ช	ทำนา
5	61	ท	ม	-	ท	ช	ทำนา

ความถี่การเลือกภาษาแวดล้อมที่ทำงาน

เพศ	อายุ	ภาษาที่ใช้											
		เจ้านาย			เพื่อนร่วมงาน			ลูกน้อง			ลูกค้า		
		ม	ท	ท/ม	ม	ท	ท/ม	ม	ท	ท/ม	ม	ท	ท/ม
ชาย	5-25 ปี	0	3	0	0	0	1	0	0	0	0	4	0
	26-45 ปี	0	0	0	1	0	3	0	2	0	0	2	0
	46-65 ปี	0	2	1	1	1	3	0	1	1	0	2	0
หญิง	5-25 ปี	0	3	0	0	2	0	0	0	0	0	4	1
	26-45 ปี	0	0	0	2	1	1	0	0	0	0	3	0
	46-65 ปี	0	1	1	4	0	1	0	1	0	1	3	0

แหวดววงตลลาด

เพศ	อายุ	ภาษาที่ใช		เพศคูสนทนา	อาชีพ	
		คนขาย	ผูที่ไปดววย			คนอื่นตลลาด
ชาย	5-25 ปี					
คนที่ 1	11	ท	ท	-	-	นร.
2	13	-	ท	-	-	นร.
3	17	ท	-	-	-	นร.
4	20	-	ท	ท	ช	พ่อค้าปลา
5	24	-	ท	-	-	ไม่มี
	26-45 ปี					
1	27	ท	-	-	-	ไม่มี
2	30	-	-	ท	ช	พ่อค้าทุเรียน
3	38	-	ท	ท	ญ	พ่อค้าผัก
4	42	ท	-	-	-	ทำนา
5	44	ท/ม	ม	-	-	ทำนา
	46-65 ปี					
1	45	ท	ม	-	-	ไม่มี
2	48	-	-	ท	ญ	พ่อค้าผัก
3	53	-	ท	-	-	พ่อค้า
4	54	ท	ท	ท	ญ	ครู
5	63	-	ท	-	-	ทำสวน
หญิง	5-25 ปี					
1	5	-	ท	-	-	นร.
2	18	ท	-	-	-	ไม่มี
3	21	ท	-	-	-	นศ.
4	23	-	ท	ท	ญ	แม่ค้าข้าวเหนียว
5	24	ท	ท	-	ช	แม่บ้าน
	26-45 ปี					
1	27	ม	-	-	ช	มินิแบร์
2	30	ท	-	-	-	แม่ค้า
3	40	ท/ม	ม	-	-	ทำนา
4	45	-	ท/ม	ท	ญ	แม่ค้าขนมตาล
5	45	ท	ม	ท/ม	ญ	แม่ค้าขายมาลัย

	46-65 ปี					
1	50	ม	-	-	-	ไม่มี
2	55	-	ท	ท	ช	แม่ค้าผัก
3	59	-	ท/ม	ท	ช	แม่ค้าดอกไม้
4	62	ท	ท/ม	-	-	ไม่ทำงาน
5	64	-	ท	ท	ญ	แม่ค้าแกง

ความถี่การเลือกภาษาเวดวงตลาด

เพศ	อายุ	ภาษาที่ใช้								
		คนขาย			ผู้ที่ไปด้วย			คนอื่นในตลาด		
		ม	ท	ท/ม	ม	ท	ท/ม	ม	ท	ท/ม
ชาย	5-25 ปี	0	2	0	0	4	0	0	1	0
	26-45 ปี	0	2	1	1	1	0	0	2	0
	46-65 ปี	0	2	0	1	3	0	0	2	0
หญิง	5-25 ปี	0	3	0	0	3	0	0	2	0
	26-45 ปี	1	2	1	2	0	1	0	1	1
	46-65 ปี	1	1	0	0	2	2	0	3	0

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาว พิมพ์ชนา พาณิชย์กุล เกิดที่จังหวัดลพบุรี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาฝรั่งเศส ภาควิชาภาษาฝรั่งเศส คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อปีการศึกษา 2551 และเข้าศึกษาต่อที่ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2552